

Program ERASMUS +
1. kolo KLÚČOVÁ AKCIA 2 Spolupráca pre inovácie
a výmena osvedčených postupov
KA203 – Strategické partnerstvá pre vysokoškolské vzdelávanie

PROJEKT

STUD.IO: Sociability through Urban Design Innovation

PRVÝ INTELEKTUÁLNY VÝSTUP

Podpora sociability v mestskom prostredí

Partnerstvo STUD.IO:

- Unione degli Assessorati alle Politiche Socio-sanitarie, dell'Istruzione e del Lavoro (Palermo, Taliansko) – koordinátor
- Università degli Studi di Enna “Kore” (Enna, Taliansko)
- Universitatea din București (București, Rumunsko)
- Sorangeli Trans Srl București, Rumunsko)
- Asociácia agrárnych a environmentálnych právnikov (Nitra, Slovensko)
- Slovenska Poľnohospodárska Univerzita V Nitre (Nitra, Slovensko)
- Consorzio Tartaruga (Palermo, Taliansko)
- Universitat Politècnica de Catalunya (Barcelona, Španielsko)

Titul intelektuálneho výstupu	Podpora sociability v mestskom prostredí
--------------------------------------	--

Číslo intelektuálneho výstupu	1
--------------------------------------	---

Koordinátor intelektuálneho výstupu	Kore University of Enna (Enna, Taliansko)
--	---

Vedecký koordinátor	Sergio Severino
----------------------------	-----------------

Upravil	Giada Cascino, Salvatore Alagna, Marco Marchese, Sergio Severino
----------------	--

Autori	Alagna Salvatore, Consorzio Tartaruga (Taliansko) Barracco Alessandro, Università degli Studi di Enna “Kore” (Taliansko) Bihuňová Mária, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre (Slovensko) Cascino Giada, Università degli Studi di Enna “Kore” (Taliansko) Clua Alvaro, laboratórium urbanizmu v Barcelone, ETSAB-UPC (Španielsko) Craparo Giuseppe, Università degli Studi di Enna “Kore” (Taliansko) Gómez-Escoda Eulàlia, laboratórium urbanizmu v Barcelone, ETSAB-UPC (Španielsko) Malizia Nicola, Università degli Studi di Enna “Kore” (Taliansko) Marchese Marco, Unione degli Assessorati (Taliansko) Mulè Giacomo, Unione degli Assessorati (Taliansko) Oddo Maurizio, Università degli Studi di Enna “Kore” (Taliansko)
---------------	---

Pašová Lucia, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
(Slovensko)

Rotărescu Violeta-Ştefania, Univerzita v Bukureşti (Rumunsko)

Severino Sergio, Università degli Studi di Enna “Kore” (Taliano)

Siino Marianna, Unione degli Assessorati (Taliano)

Úroveň šírenia Medzinárodné publikum

Verzia Slovenská verzia

Podpora Európskej komisie pri tvorbe tejto publikácie nepredstavuje schválenie obsahu, ktorý odráža iba názory autorov, a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých .

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Schválené rektorkou Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre ako vedecká kniha
dňa 20. 10. 2022 .

ISBN 978-80-552-2569-2

OBSAH

Úvod. Projekt STUD.IO	7
PRVÁ ČASŤ	13
Úvod do empirickej časti	14
1.1. Ciele	14
1.2. Metodologický prístup	14
1.3. Cieľ prieskumu	14
1.4. Prieskum a metóda analýzy	15

1. NÁRODNÉ A EURÓPSKE OSVEDČENÉ POSTUPY PRE ROZVOJ <i>SOCIABILITY</i> V MESTSKOM KONTEXTE: SÚČASNÝ STAV A NÁVRHY INOVÁCIÍ	16
1.1. Taliansko	17
1.1.1. Projekt 1	17
1.1.2. Projekt 2	20
1.1.3. Projekt 3	23
1.1.4. Projekt 4	25
1.1.5. Projekt 5	28
1.1.6. Projekt 6	31
1.2. Rumunsko	33
1.2.1 Projekt 1	33
1.2.2. Projekt 2	35
1.2.3. Projekt 3	37
1.2.4. Projekt 4	39
1.2.5. Projekt 5	41
1.3. Slovensko	43
1.3.1 Projekt 1	43
1.3.2. Projekt 2	45
1.3.3. Projekt 3	47
1.3.4. Projekt 4	49
1.3.5. Projekt 5	51
2. ANALÝZA POTRIEB ÚZEMIA: NAJVÝZNAMNEJŠIE ZISTENIA PRIESKUMU A CIEĽOVÝCH SKUPÍN	53
2.1. Výsledky prieskumu učiteľov, odborníkov, administrátorov a tvorcov politik	53
2.1.1. Sociálno-demografické charakteristiky výberového súboru	54
2.1.2. Potreby a blahobyť občanov	56
2.1.3. Pocit spolupatričnosti a aktívnej účasti	59

2.1.4. Sociabilita a blahobyt územia	64
2.2. Výsledky cieľových skupín: kvalitatívny pohľad	69
DRUHÁ ČASŤ	77
Intelektuálny výstup 1 projektu STUD.IO: Metodologický rámec systematických prehľadov	78
3. SÚVISLOSTI MEDZI SOCIÁLNYMI INTERAKCIAMI A MESTSKÝM PROSTREDÍM: SYSTEMATICKÝ PREHĽAD	82
3.1. Úvod	82
3.2. Metódy	85
3.3. Výsledky	86
3.3.1. Aké typy sociálnych interakcií sú konceptualizované s odkazom na mestský kontext?	90
3.3.2. Ako je konceptualizovaný vzťah medzi sociálnymi interakciami a mestským prostredím?	91
3.3.3. Ako sa rieši problematika sociálnych interakcií v mestskom kontexte vzhľadom na rozdielny vek obyvateľstva?	
3.4. Diskusia	
3.5. Závery	
4. PSYCHOLÓGIA A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE: SYSTEMATICKÝ PREHĽAD	95
4.1. Úvod	95
4.2. Metódy	96
4.3. Výsledky	96
4.3.1. Čo je environmentálna psychológia?	108
4.3.2. Aký je charakter vzťahu medzi prostredím a duševným zdravím?	
4.3.3. Aký je vzťah medzi osobným poznaním a jeho vzťahom k vybudovanému prostrediu?	
4.3.4. Aký je vzťah medzi identitou miesta a pripútanosťou k miestu?	
4.3.5. Aký je vzťah medzi migráciou a životným prostredím?	
4.4. Diskusia	115

4.5. Závěry	116
5. AKO MÔŽE MESTSKÉ PLÁNOVANIE A DIZAJN PRISPIEŤ K ROZVOJU SOCIABILITY V MESTÁCH: SYSTEMATICKÝ PREHĽAD	118
5.1. Úvod: Mestský dizajn a sociabilita	118
5.1.1. Predbežný prístup k urbanizmu	119
5.2. Metódy	120
5.3. Výsledky	120
5.3.1. Aké témy konceptualizujú texty vo vzťahu k mestskému dizajnu a sociabilite?	123
5.3.1.1. O dizajne a kompozícii	123
5.3.1.2. Podpora prostredia: ekológia a odolnosť	123
5.3.1.3. O mestskej fenomenológii a aktivitách	124
5.3.1.4. O priestorových a sociálnych sieťach	125
5.3.1.5. Mapovanie mestských údajov	126
5.3.1.6. Snívanie o lepšom meste	126
5.4. Diskusia	127
5.5. Závěry	128
6. MESTSKÉ ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO EÚ	130
6.1. Úvod	130
6.2. Metódy	131
6.3. Výsledky	131
6.3.1. Mestské prostredie	135
6.3.2. Environmentálna politika v EÚ	138
6.3.3. Environmentálne právo EÚ	
6.4. Diskusia	142

6.5. Závěry	143
7. PREDMESTIA, ZELENÝ URBANIZMUS, UDRŽATEĽNOSŤ A ĽUDSKÝ FAKTOR. SYSTEMATICKÝ PREHĽAD NOVEJ PARADIGMY V URBANISTICKOM DIZAJNE	145
7.1. Úvod	145
7.2. Metódy	146
7.3. Výsledky	147
7.3.1. Inteligentné mestá	151
7.3.2. Hranice a urbanistické plánovanie	
7.3.3. Ľudský faktor	
7.3.4. Zelený urbanizmus	
7.3.5. Mestský a udržateľný dizajn	
7.4. Diskusia	155
7.5. Závěry	156
TRETIA ČASŤ – Tematický príspevok	159
8. PORIADOK A ZÁKONNOSŤ V MESTSKOM PRIESTORE: PROFILY PREVENČIE PROTI ODCHÝLKAM	160
8.1. Mestské násilie a vnímanie neistoty	160
8.2. Mestské násilie a procesy prenasledovania v medzinárodných kontextoch	161
8.3. Marginalita a deviácia mladistvých v mestských centrách	162
8.4. Pôvod mestského strachu a potreba bezpečia	165
8.5. Účinky mestských bezpečnostných opatrení v každodennom živote	166
8.6. Politiky zamerané na predchádzanie násiliu v mestách	167
8.7. Závěry	168
Závěry: interdisciplinárny prístup pre odborníka na podporu sociability v mestskom prostredí	171
Príloha A	177

Príloha B	185
------------------	-----

Úvod. Projekt STUD.IO

Giada Cascino ¹, Salvatore Alagna ², Marco Marchese ², Marianna Siino ², Sergio Severino ¹, Giacomo Mulé ²

* Kore University of Enna

** Unione degli Assessorati alle Politiche socio-sanitarie, dell'Istruzione e del Lavoro

1. Projekt STUD.IO (Sociability Through Urban Design Innovation): krátka prezentácia

Projekt STUD.IO je Strategické partnerstvo v oblasti vysokoškolského vzdelávania realizované v spolupráci ôsmich univerzít a organizácií z Talianska, Slovenska, Rumunska a Španielska; konkrétne projekt zahŕňa 4 univerzity a štyri súkromné organizácie (ziskové a neziskové) aktívne zapojené do zlepšovania sociálneho blahobytu a rozvoja inovatívnych sociálnych politík (tab. 1). Projekt vychádza z potreby zistenej počas štúdií realizovaných v teréne vedúcou organizáciou v spolupráci s partnerskými univerzitami o potrebách, ktoré majú dnešné centrá miest, či už sú to malé, stredné alebo veľké, vo vzťahu k novým sociálnym výzvym, ktoré s nimi súvisia. Musíme vziať do úvahy, že viac ako 70 % obyvateľstva v súčasnosti žije v európskych mestách (Eurostat 2019 ¹), pričom sa predpokladá, že tento podiel do roku 2050 vzrastie na 80 %; mesto v skutočnosti koncentruje najväčšie príležitosti na rast a zamestnanosť vrátane viac ako 75 % pracovných miest na úrovni EÚ. Na druhej strane sa zároveň vyskytujú najzávažnejšie sociálne problémy práve v mestách, ako sú problémy s prístupom k službám, problémy s bývaním, fyzická degradácia a sociálna a environmentálna dezintegrácia: v tejto súvislosti nedávne správy a prieskumy v Európe o „šťastí“ v európskom mestskom živote (Eurobarometer 419, 2016 ² a Eurostat 2018 ³) ukazujú, že v Taliansku, Rumunsku a na Slovensku (na rovnakej úrovni) existuje „nešťastný“ sklon v porovnaní s európskym priemerom, s rozdielmi v regionálnej a miestnej úrovni v závislosti od veľkosti populačných centier. Najzraniteľnejšie skupiny, ako sú deti a starší ľudia, sú nevyhnutne viac postihnuté v rámci sociálnej úrovne a v moderných spoločnostiach začínajú strácať kľúčové vzťahy, ktoré sú základom toho, čo označujeme ako šťastie. Jedným z prvkov, ktoré ovplyvňujú mestský život jednotlivca a jeho sociabilitu, je nevyhnutne usporiadanie mesta a s ním súvisiace sociálne politiky; pre túto motiváciu je potrebné plne porozumieť potrebám, sociálnym potrebám, hlavným problémom a silným stránkam kontextu mesta, ako aj vedieť plánovať a navrhovať vhodné zásahy, čo musí byť vedomosťami a zručnosťami tých, ktorí pracujú v urbanistickom a územnom plánovaní, zohľadňujúc pritom sociologické a psychologické aspekty ako absolútne relevantné.

Tabuľka 1 – Partnerstvo STUD.IO.

Partner	národa
Unione degli Assessorati alle Politiche Socio-Sanitarie, dell'Istruzione e del Lavoro	Taliansko (Palermo)
Consorzio Tartaruga	Taliansko (Palermo)
Kore University of Enna	Taliansko (Enna)
Univerzita v Bukurešti	Rumunsko (Bukurešť)

¹ Eurostat, Štatistické knihy (2019). *Vydanie regionálnej ročenky Eurostatu na rok 2019*. Európska únia. (DOI): 10.2785/1522

² Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu, „Flash Eurobarometer 419: Kvalita života v európskych mestách“, verzia v1.00, 2016, http://data.europa.eu/88u/dataset/S2070_419_ENG

³ Eurostat, Štatistické knihy (2018). *Vydanie regionálnej ročenky Eurostatu 2018*. Európska únia. DOI: 10.2785/231975

Universitat Politecnica de Catalunya	Španielsko (Barcelona)
Slovenská Poľnohospodárska Univerzita V Nitre	Slovensko (Nitra)
Asociácia agrárnych a environmentálnych právnikov	Slovensko (Nitra)
Sorangeli Trans. Srl	Rumunsko (Bukurešť)

Projekt STUD.IO, berúc do úvahy potrebu zistení tak na miestnej úrovni, ako aj v rámci univerzitných vzdelávacích kurzoch, sa preto zameriava na prepojenie doplnkových vied, a to psychológie, sociológie a mestského plánovania s cieľom vytvoriť špecializovanú univerzitnú cestu sprevádzanú inovatívnymi nástrojmi a metodikami, s využitím špičkových technológií s cieľom zlepšiť a zdokonaľiť kariéru vysokoškolákov a neuniverzitných študentov pracujúcich a študujúcich v oblasti mestského rozvoja a spoločnosti. Hlavným cieľom projektu je poskytnúť univerzitám študijné “cesty” rozdelené do špecifických modulov pokrývajúcich rôzne tematické oblasti (mestské, sociálne, antropologické, environmentálne, politické), aby vyhovovali potrebám mestského rozvoja a spĺňali psychologické, vzťahové, sociologické a fyziologické potreby jednotlivcov žijúcich v mestách. Na dosiahnutie tohto cieľa STUD.IO naplánovalo implementáciu štyroch intelektuálnych výstupov (obr. 1):

1. prehľad literatúry o hlavných modeloch a výskumoch, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii v oblasti integrácie medzi sociológiou, psychológiou a urbanizmom, s cieľom pochopiť prúdy akademického myslenia a špecifické vzdelávacie potreby študentov, ktoré budú obohatené o experimenty a cieľové skupiny;
2. vytvorenie platformy STUD.IO, OnLine platformy na podporu projektu, ako interaktívneho nástroja zloženého z niekoľkých vzdelávacích sekcií a priestorov na spoluprácu medzi učiteľmi a študentmi z rôznych fakúlt, inštitútov a krajín s cieľom dosiahnuť širšiu výmenu vedomostí, zručností a metodických prístupov k riešenej problematike;
3. vytvorenie Spoločného učebného plánu pre prípravu odborníka v *oblasti poradenstva, plánovania a riadenia územných zdrojov na podporu sociability v mestskom kontexte*, adresovaného v pilotnej fáze štyridsiatim študentom, ktorí sa zúčastnia intenzívneho študijného programu v trvaní 15 dní;
4. experimentálna fáza a zverejnenie príručiek pre študentov a odborníkov z riešenej oblasti, aby študenti mali možnosť uplatniť si a priamo zažiť poznatky v praxi, ktoré sa naučili, s cieľom implementovať model STUD.IO v konkrétnych kontextoch.

2. Od cieľov projektu až po definovanie odborného profilu, ktorý bude vyškolený

Projekt STUD.IO vychádza z predpokladu, že **podpora sociability** územia je základom vytvárania **blahobytu**.

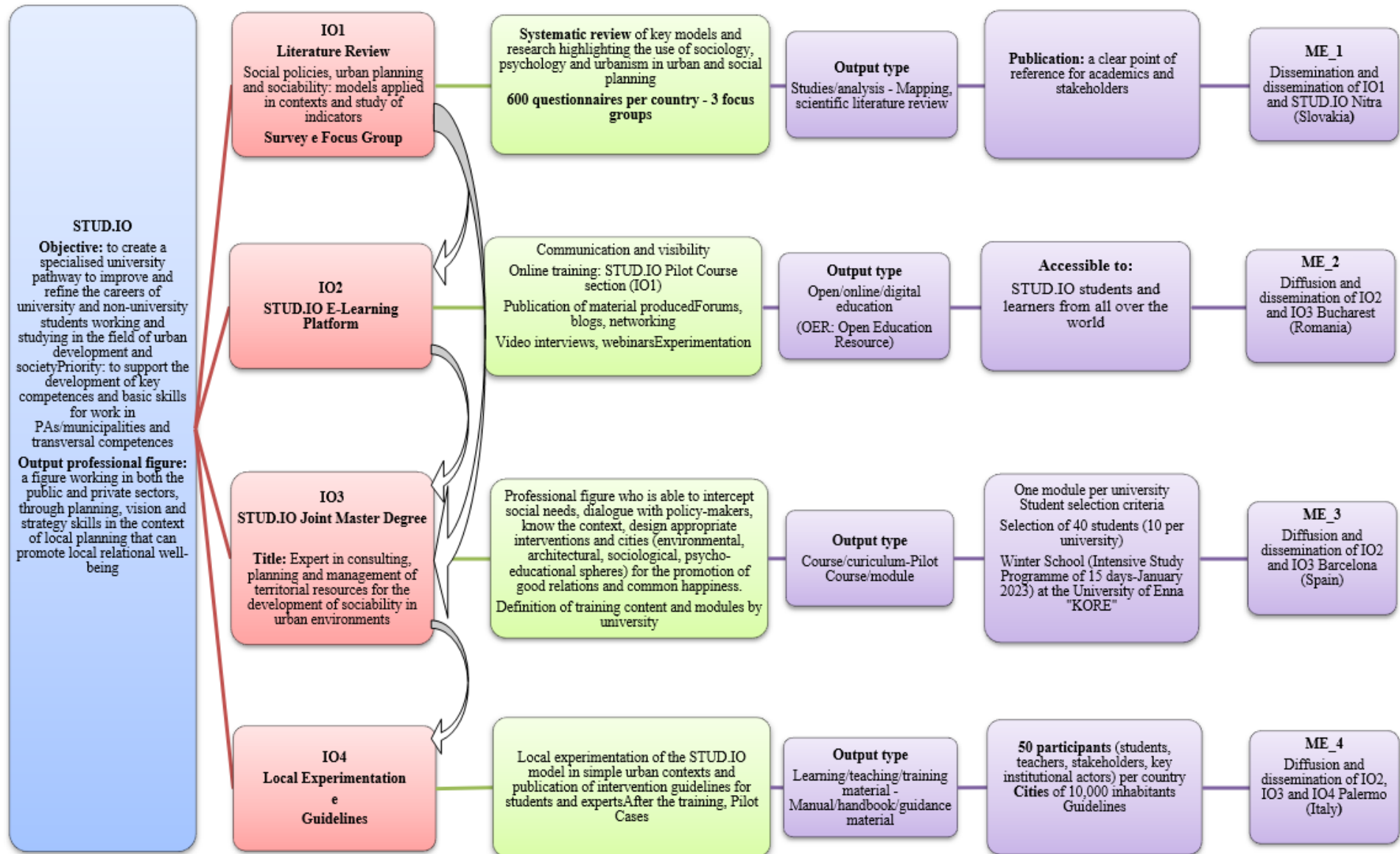
Odborník, ktorý bude vyškolený, bude musieť byť „**podporovateľom sociability**“, jeho/jej profil bude musieť byť definovaný trianguláciou niekoľkých činností, ktoré sa budú zblížovať pri identifikácii základných kompetencií, aby bolo možné túto úlohu vykonávať. Ide o tieto aktivity:

1. mapovanie **osvedčených postupov**, v rámci ktorých sa vyberú postupy v tejto oblasti, ktoré sú príkladom zásahov, ktoré priamo zapájajú jednotlivcov do spoločného navrhovania a regenerácie mestských priestorov a ktoré vytvárajú kontexty schopné rozvíjať individuálnu sociabilitu, ako aj sociabilitu územia ako celku .
2. analýza **potrieb odbornej prípravy** zameraná na spätnú väzbu potenciálnych príjemcov odbornej prípravy a územných inštitúcií, ktoré budú tieto údaje po preškolení využívať.
3. **prehľad literatúry** zameraný na identifikáciu kľúčových pojmov, na ktoré sa bude školenie orientovať a ktoré bude tvoriť základ pre tvorbu obsahu školenia a súbor nástrojov dostupný pre tých, ktorí sa pripravujú na predstavenie a plánovanie zásahov v území.

Tieto akcie budú musieť zodpovedať niektoré kognitívne otázky:

- čo vytvorilo čnostné kruhy podpory spoločenskosti a následného rozvoja spoločenskosti územia?
- aké sú určujúce faktory, ktoré uľahčujú alebo bránia vytváraniu a udržiavaniu takýchto procesov?
- aké sú aktivity, ktoré podporujú sociabilitu?
- aké kompetencie musí mať „propagátor sociability“?

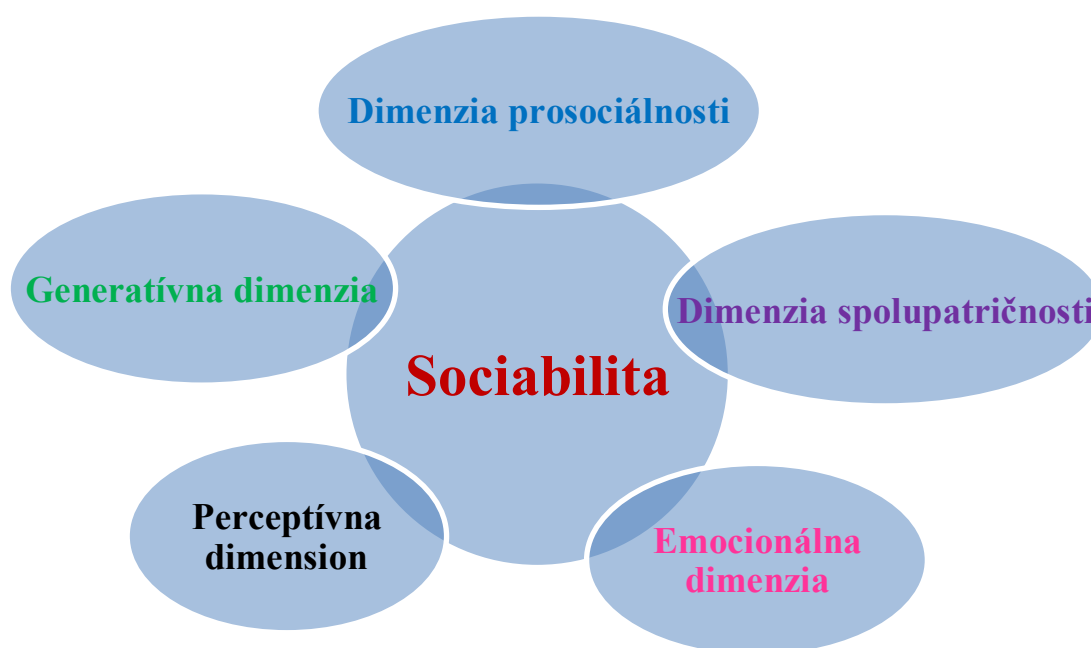
Obrazok 1– Štyri I intellectual výstupy projektu STUD.IO.

Pri interpretácii pojmu sociabilita môžeme identifikovať dimenzie, ktoré, ak sú správne špecifikované, nám pomôžu konkrétnejšie identifikovať činnosti, ktoré sa majú v danej oblasti podporovať. Niektoré z týchto dimenzií môžu byť (obr. 2):

1. dimenzia **prosociálnosti**, ktorá zahŕňa také správanie, ktoré riadi konanie od individualizmu ku kolektivismu;
2. rozmer **spolupatričnosti** súvisiaci s rozdielom medzi životom v území a pocitom, že je jeho súčasťou;
3. emocionálny **rozmer** súvisiaci so schopnosťou rozpoznať vlastné emócie a potreby a schopnosťou premeniť ich na „vyjadrenie požiadavky“ a „návrh riešenia“;
4. rozmer **vnímania**, týkajúci sa hranice medzi verejným a súkromným, uznania spoločného dobra a spôsobu jeho zvyšovania a zdieľania;
5. **generatívna dimenzia** týkajúca sa schopnosti vytvárať a regenerovať prepojenia.

Obrázok 2 – Sociabilita: niektoré dimenzie.

Základnou myšlienkou projektu je, že vytvorením prostredia **agregácie, participácie a občianskej angažovanosti**, v ktorom sa dajú do praxe činnosti rozvíjajúce tieto dimenzie, možno zvýšiť **spoločenskú schopnosť** jednotlivcov a vytvorenie **blahobytu** na území.

Preto odborník, ktorého chce projekt STUD.IO vyškoliť, musí byť osobnosťou, ktorá je schopná **dohliadať na** formu a riadenie týchto nových kontextov sociability a dynamiky vzťahov a participácie, ktoré sa spúšťajú a **riadia generatívne procesy**. V tomto zmysle sa regenerácia mestského priestoru stáva aplikačným kontextom, v ktorom možno experimentovať s takýmito procesmi.

Školená osoba by preto mala byť schopná:

1. analyzovať vyjadrené potreby územia a priniesť nevyjadrené potreby;
2. analyzovať zdroje a slabé stránky územia;
3. riadiť komunikáciu a sprostredkovať interakcie medzi aktérmi;
4. rozpoznať a zlepšiť prosociálne správanie v rámci miestnej komunity;
5. poznať základné prvky urbanistického plánovania;
6. poznať metódy participácie, ktoré možno implementovať pri spolunavrhovaní zásahov v mestskom priestore a pri rozvíjaní pocitu spolupatričnosti k územiu a rešpektu a zdieľania spoločného dobra.

3. Štruktúra knihy

Kniha *Podpora sociability v mestskom prostredí* pozostáva z troch častí.

Prvá časť predstavuje analýzu vnútroštátnych a európskych osvedčených postupov, pričom zdôrazňuje súčasný stav a návrhy inovácií (prvá kapitola) a výsledky prieskumu a cieľových skupín s cieľom zdôrazniť formálne potreby, ktoré vyplynuli z rozhovorov s účastníkmi z verejnej správy a obcí (druhá kapitola).

Druhá časť predstavuje päť systematických prehľadov s cieľom navrhnúť učebné oblasti užitočné pre iné intelektuálne výstupy projektu STUD.IO a diskusiu o tom, čo odborník potrebuje vedieť na rozvoj sociability v mestskom priestore. Systematické prehľady sa vzťahujú na tematické oblasti každého akademického partnera (t.j. sociologické aspekty; psychologické aspekty; aspekty mestského plánovania; environmentálne aspekty; normatívne aspekty), pričom každý z nich tiež zdôraznil interdisciplinárny charakter článkov zahrnutých do prehľadu. Cascino a Severino, počnúc sociologickým prístupom a otvorením sa interdisciplinárnemu dialógu medzi sociológiou a inými disciplínami (mestské plánovanie a psychológia), skúmajú typy sociálnych interakcií konceptualizované s odkazom na mestský kontext, ako prepojenie medzi sociálnymi interakciami a mestským kontextom, ktorý sa konceptualizuje a napokon, či a ako sa táto súvislosť vysvetľuje vzhľadom na rôzny vek obyvateľstva. Rotărescu a Craparo prinášajú niektoré z najrelevantnejších štúdií o vzťahu medzi psychológiou a prostredím, rozvíjajúc reflexiu rôznych tém, ako je environmentálna psychológia, životné prostredie a duševné zdravie, osobné poznanie a jeho vzťah s vybudovaným prostredím, pripútanosť k miestu a migrácia. Gómez- Escoda a Clua hodnotia niektoré zo základných príspevkov v oblasti mestského plánovania a dizajnu s cieľom vytvoriť základnú bibliografiu, ktorá spája sociabilitu a mesto, zdôrazňujúc dôležitosť pochopenia mesta na základe dvoch komplementárnych aspektov: kultúry mesta (história, forma, príroda), chápanie mestskej dynamiky (aktivity, mobilita) a spôsoby reprezentácie otázok týkajúcich sa oboch skupín. Pašová a Bihúňová sumarizujú poznatky z oblasti mestského prostredia a environmentálneho práva EÚ, pričom poukazujú na základné definície a princípy životného prostredia a základné pravidlá správania sa v oblasti mestského prostredia. Na záver Oddo a Barracco sumarizujú poznatky z oblasti architektúry a urbanistického plánovania, pričom poukazujú na základné definície a princípy “Smart cities”, ľudský faktor, zelený urbanizmus, mestský a udržateľný dizajn, hranice a územné plánovanie.

V záujme rozšírenia vedomostného prístupu k problematike súvisiacej s projektom STUD.IO predstavuje tretia časť tematický príspevok (Malizia), ktorý približuje témy riešené v prvej a druhej časti knihy, pričom navrhuje zamyslenie sa nad poriadkom a zákonnosťou v mestskom priestore, popisujúc profily prevencie proti deviácii.

Záver navrhujú niekoľko predbežných usmernení, ktoré majú dvojakú úlohu: prvou je navrhnúť oblasti vzdelávania, ktoré sa prehlbia v spoločnom učebnom pláne; druhým je načrtnutie predbežných akčných línií pre experimentálny dizajn modelu STUD.IO v miestnom kontexte.

Snaha o zovšeobecnenie, aj keď dočasné, je určite žiaduce, vychádzajúc z multidisciplinárneho charakteru príspevkov v tejto publikácii, ktorý, ako sme často reflektovali, je založený na spolupráci a neustálej výmene informácií medzi členmi rôznych výskumných skupín zahrnutých v projekte. Vychádzajúc z kompetencií každého z nich a zo systematických prehľadov v rôznych oblastiach vykonávaných s metodickou prísnosťou si potom možno predstaviť akvizíciu smerujúcu k formovaniu profilov čoraz viac orientovaných na polyvalentné vízie v rámci čoraz udržateľnejších miest, ktoré sú schopné zaručiť ich užívateľom spoločnosť hodnú prežívania s radosťou.

V závere knihy je zbierka niektorých materiálov (Príloha A a Príloha B) s cieľom poskytnúť čitateľovi všetky potrebné nástroje na ľahké čítanie textu.

Prvá část

Úvod do empirickej časti

*Marco Marchese*¹, *Marianna Siino*², *Salvatore Alagna*³

¹ Unione degli Assessorati, m.marchese@unioneassessorati.it

² Unione degli Assessorati, marianna.siino@unipa.it

³ Unione degli Assessorati, s.alagna@unioneassessorati.it

1.1. Ciele

Účely výskumu boli:

- mapovanie všetkých osvedčených postupov, ktoré existujú v oblasti obnovy miest, najmä tých, ktoré zahŕňajú oblasť s participatívnymi metódami;
- poukázanie na všetky potreby územia, jeho hlavných zainteresovaných strán a občanov ohľadom možnosti vyškoliť odborníka, ktorý by mohol podporovať sociabilitu a riadiť participatívnu dynamiku regenerácie územia.

Pozornosť sa sústredila na niektoré pojmy striktne súvisiace s blahobytom oblasti, ktoré sú kľúčové pre vzdelávanie odborníka, t.j. vzťah, participácia, spolupatričnosť a sociabilita.

The kognitívne otázky, na ktoré je výskum zameraný, sú:

- Čo v minulosti vytvorilo cnotné kruhy presadzovania sociability a následného rozvoja sociability v území?
- Aké sú faktory, ktoré uľahčujú alebo bránia vytváraniu a udržiavaniu takéhoto procesu?
- Aké sú aktivity, ktoré rozvíjajú sociabilitu?
- Aké sú zručnosti „podporovateľa sociability“?

Konečným cieľom výskumu bolo identifikovať usmernenia s cieľom načrtnúť profesionálnu osobnosť schopnú pozorovať, chápať, sprostredkovať a riadiť spolunavrhovanie a plánovanie aktivít v danej oblasti a zároveň pôsobiť ako katalyzátor a propagátor spoločenskosti v oblasti, o ktorej sa predpokladá, že je základom tak pre jednotlivca, ako aj pre blaho oblasti.

1.2. Metodologický prístup

Výskum má deskriptívny a prieskumný cieľ, z tohto dôvodu bol použitý zmiešaný kvalitatívny a kvantitatívny prístup, ktorý zahŕňal tri prieskumy v tejto oblasti:

- Mapovanie osvedčených postupov
- Malý online prieskum (celkovo 409 prípadov v troch krajinách zapojených do tohto pracovného balíka)
- 3 cieľové skupiny (jedna/krajinu)

Dve techniky, prieskum a cieľové skupiny využili komplementaritu tak, aby sa preskúmali rovnaké aspekty. Rozdiel medzi oboma prístupmi spočíva v tom, že cieľová skupina využila možnosť opätovného naštartovania a prehĺbenia nastolených tém a porovnania rôznych uhlov pohľadu na odhalenie skrytých aspektov, ktoré prieskum nezistil.

1.3. Cieľ prieskumu

Do prieskumu boli zapojené rôzne subjekty v rôznych kapacitách, ktoré patria do vzdelávacích kontextov a aktívne pracujú v každodennej praxi v danej oblasti. Konkrétne išlo o tieto kategórie:

- Študenti
- Učítelia
- Odborníci pracujúci v sledovanej oblasti (mestskí plánovači, sociológovia, psychológovia atď.)
- Tvorcovia politiky
- Zástupcovia tretieho sektora
- Zamestnanci verejnej správy

Výber rôznych profilov respondentov umožnil priniesť rôzne pohľady na tie isté témy: učítelia a študenti zamerali svoju pozornosť na to, na čo by z hľadiska vzdelávania mali byť zamerané zručnosti a zároveň, aby poskytli svoj pohľad ako občania, zatiaľ čo ostatné skupiny odpovedali so zameraním na konkrétne potreby územi, na efektívnosť opatrení z minulosti a uskutočniteľnosť tých budúcich. Do cieľových skupín sa zapojili aj zástupcovia vyššie uvedených kategórií, čím sa vytvorili čo najheterogénnejšie skupiny, a to aj z hľadiska veku a pohlavia.

1.4. Prieskum a metóda analýzy

Osvedčené postupy analyzované vo fáze mapovania boli uložené pomocou špecifického formátu, ktorý nám umožnil získať rovnaké informácie pre rôzne pozorované skutočnosti, vrátane odkazov na hĺbkovú analýzu ktortéhokol'vek čitateľa.

Údaje získané z prieskumu boli zhrnuté do dátovej matice a spracované a analyzované pomocou softvéru SPSS.

Cieľové skupiny boli úplne zaznamenané, s výhradou uvoľnenia od všetkých zainteresovaných subjektov a úplne analyzované Unione degli Assessorati. Na uľahčenie tohto postupu boli partneri požiadaní, aby preložili do angličtiny texty otvorených otázok v prieskume a vybrali a preložili najdôležitejšie body cieľovej skupiny.

Texty získané z otvorených otázok prieskumu a z cieľových skupín boli analyzované najmä pomocou interpretačnej metódy (správa najvýznamnejších úryvkov) a pomocou základných nástrojov textového analytického softvéru T-Lab.

1. Vnútroštátne a európske osvedčené postupy pre rozvoj *sociability* v mestskom kontexte: súčasný stav a inovačné návrhy

Marianna Siino

Università di Palermo/Unione degli Assessorati, marianna.siino@unipa.it

Abstrakt

Táto kapitola analyzuje relevantné národné a európske osvedčené postupy v oblasti rozvoja sociability. Autor spolupracoval najmä s projektovým partnerstvom a vyberal kanály na vyhľadávanie iniciatív a projektov, ktoré boli podľa vopred stanovených a zdieľaných kritérií v súlade s výstupnými cieľmi identifikované ako osvedčené postupy. Pre každú dobrú prax sú identifikované oblasti intervencie a odporúčania pre ďalšie štúdium.

Mapovanie „najlepších postupov participácie“ v mestskom dizajne a regenerácii

Partnerom bola poskytnutá šablóna na zabezpečenie jednotnosti v popise vybraných postupov. Treba poznamenať, že neboli vyplnené všetky polia, pretože iniciatívy môžu byť viac alebo menej štruktúrované v území.

Iniciatívy boli vybrané na základe určitých charakteristík, ktoré:

1. priamo zapojili občanov, inštitúcie, organizácie atď. do fázy navrhovania a regenerácie mestských priestorov;
2. mali vplyv na blahobyt územia, najmä pokiaľ ide o vzťahovú dimenziu, t.j. vytvorili integráciu a spoluprácu a na mikroúrovni rozvíjali prosociálne zručnosti účastníkov a na makroúrovni všeobecnú úroveň sociability účastníkov v území;
3. možno považovať za osvedčené postupy, keďže ich možno exportovať do iných kontextov, ako je pôvodný kontext.

Výber osvedčených postupov sa uskutočnil s prihliadnutím na týchto 5 kritérií:

1. **Inkluzívnosť**: umožniť každému občanovi, najmä tým najviac znevýhodneným, plne sa zapojiť;
2. **Replikovateľnosť a adaptabilita**: schopnosť replikácie a adaptability na podobné ciele v rôznych situáciách;
3. **Efektívnosť a úspech**: dosahovanie výsledkov a pozitívny vplyv;
4. **Environmentálna, ekonomická a sociálna udržateľnosť**: uspokojovanie súčasných potrieb bez ohrozenia schopnosti riešiť budúce potreby;
5. **Technická realizovateľnosť**: ľahko sa učí a implementuje.

„Postupy“ boli vybrané tak, aby sa zabezpečila heterogenita najmä v:

1. Charakteristike referenčného kontextu („ohrozené“ a „nerizikové“ oblasti, okrajové/metropolitné oblasti, vysoká/nízka hustota obyvateľstva atď.);
2. Použití participatívnej metodike.
3. Zapojenej cieľovej skupine.

Z každej krajiny bolo vybratých minimálne päť štúdií, ktoré boli rovnomerne rozdelené po celej krajine. Nižšie sú uvedené informačné formuláre každého vybraného osvedčeného postupu zoradené podľa krajiny.

1.1 . TALIANSKO

1.1.1. PROJEKT 1

<i>Názov projektu/akcie/interencie/praxe:</i>	Mobility Scouts: Zapojenie starších ľudí do vytvárania prostredia priateľského k veku https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2016-1-AT01-KA204-016686 http://www.mobility-scouts.eu/
<i>Podávajúce organizácie:</i>	Litva: ASOCIACIJA SENJORU INICIATYVU CENTRAS Nemecko: ISIS Sozialforschung · Sozialberatung · Politikberatung GMBH Holandsko: Stichting Oudere Vrouwen Netwerk-Nederland (OVN-NL) Taliansko: LUNARIA ASSOCIAZIONE DI PROMOZIONE SOCIALE E IMPRESA SOCIALE
<i>Ciele:</i>	Celkovým cieľom projektu Mobility Scouts je zapojiť starších mužov a ženy do rozhodovacích procesov a umožniť im a splnomocniť ich, aby ako spolutvorcovia prispeli k vytvoreniu prostredia a služieb priateľských k starším ľuďom.
<i>Kontext:</i>	V roku 2060 bude mať takmer jedna tretina európskej populácie 65 rokov alebo viac. Starnutie je teda nielen individuálnou, ale aj spoločenskou výzvou. A je to výzva, na ktorú sa musíme pripraviť včas a mnohými spôsobmi. Jedným z veľmi dôležitých faktorov je participácia: pre aktívny, zmysluplný a zdravý život vo vyššom veku je rozhodujúca možnosť zapojiť sa do našej spoločnosti na rôznych úrovniach. Starostlivý prístup, teda prístupné a dostupné služby a prostredia, je samozrejme hlavným predpokladom účasti. Verejné orgány a poskytovatelia služieb sú zodpovední a profitujú z toho, že ich služby a verejné priestory budú prístupnejšie pre všetkých – vrátane starších občanov a zákazníkov. Starší ľudia ako odborníci na svoj vlastný život najlepšie vedia, ako by mali byť služby a verejné priestory navrhnuté a usporiadané tak, aby vyhovovali ich potrebám. Chcú, aby bol ich hlas vypočutý, ich skúsenosti boli uznané a ich schopnosti aktívne využívané a oceňované.
<i>Cieľová skupina (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Starší muži a ženy, ktorí majú záujem stať sa aktívnymi “mobilitnými skautmi” a iniciovať procesy zahŕňajúce starších občanov, miestne orgány a služby. • Starší muži a ženy, ktorí majú záujem o to, aby ich hlasy boli vypočuté a prispeli k tomu, aby ich životné prostredie bolo priateľskejšie k starším ľuďom . • Miestne zainteresované strany (napr. miestne orgány, tvorcovia politik, spoločnosti, poskytovatelia služieb,

	sociálni aktéri), ktorí majú záujem zapojiť starších mužov a ženy do zlepšovania svojich služieb a verejných priestorov.
<i>Krátky popis priorit, tém a aktivít:</i>	<p>Projekt Mobility Scouts bol realizovaný v nasledujúcich krokoch:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Európsky výskum statusu quo aktívneho občianstva starších ľudí pri vytváraní prostredia priateľského k starnutiu v partnerských krajinách a iných krajinách EÚ. • Vypracovanie a implementácia školenia: Na základe spoločného učebného plánu v každej partnerskej krajine budú starší muži a ženy vyškolení ako “skauti mobility” a iniciujú procesy spoluvytvárania životného prostredia. • Publikácie: Organizácie a miestne orgány získavajú nízkoprahové informácie o spoluvytváraní prostredia vhodného pre starších ľudí v Príručke “senzibilizácie” pre zainteresované strany. Sada nástrojov pre odborníkov z praxe bude vynikajúcim základom pre organizácie a osoby, ktoré pracujú so staršími ľuďmi a majú záujem podporiť ich pri iniciovaní a realizácii procesu spoluvytvárania. • Online školiaci kurz umožňuje ľuďom, ktorí majú záujem zúčastniť sa ako “Mobility Scout”s v regiónoch, kde sa neponúka žiadne školenie “Mobility Scouts”. Online tréningový kurz ponúka vzdelávacie jednotky, pokyny pre praktickú implementáciu a popisy koprodukčných projektov.
<i>Doba implementácie:</i>	Začiatok: 1. 10. 2016 - Koniec: 30. 9. 2018
<i>Metodológia:</i>	<p>Ako „agenti” zmeny “Mobilitní skauti” spojili starších občanov a miestne úrady a poskytovateľov služieb, aby spolupracovali na rozvoji prostredia a služieb, ktoré sú vhodné pre starších ľudí. Realizovali projekty mobility vychádzajúce z miestnych špecifik, vlastných záujmov a záujmov kooperačných partnerov. Skauti mobility napr. pôsobili ako sprostredkovatelia, zbierali spätnú väzbu od starších občanov o ich životnom prostredí, možných problémových oblastiach, verejných budovách a ponukách, ktoré nie sú vhodné pre seniorov, a posielali ich príslušným inštitúciám (napr. plánovačom, firmám, miestnym úradom, mestským úradom). Boli vyvinuté a implementované neformálne a priamejšie, ako aj anonymné možnosti pre všetkých občanov: napr. okrúhle stoly, prechádzky so sprievodcom, stretnutia v obývačke, prieskumy. Okrem toho, organizovali aktivity na podporu ostatných, aby zostali a stali sa aktívnymi a zúčastňovali sa na spoločenskom živote. Niektorým cieľovým skupinám (napr. starším ľuďom s demenciou) bola poskytnutá špeciálna infraštruktúra a podpora, aby mohli opustiť svoje domovy a zapojiť sa.</p>

<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Muži a ženy, ktorí sa chcú stať aktívnymi skautmi, expertmi, zainteresovanými stranami a občanmi, ktorí chcú prispieť ku komunitám priateľským k starším ľuďom.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	Mobilitný skaut je sprostredkovateľom participatívnych procesov. Zručnosti potrebné pre Mobilitného Skauta sú: Motivácia a schopnosť motivovať; schopnosť byť empatický a komunikovať; tvorivosť; sebaúctu a nebáť sa jednat'/rokovat' so zástupcami miestnych orgánov a spoločností zodpovedných za miestne služby.
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Celkovo sa školení zúčastnilo 67 mužov a žien vo veku od 49 do 94 rokov a iniciovali viac ako 20 projektov mobility. "Mobilitní skauti zapojili cca. 450 starších mužov a žien v prieskumoch, okrúhlych stoloch, obývačkových stretnutiach, školeniach a aktivitách. Okrem toho sa zapojilo veľké množstvo relevantných zainteresovaných strán ako partneri na rozhovoroch, hosťujúci rečníci na školení alebo kooperační partneri. 213 zainteresovaných strán využilo príležitosť zúčastniť sa národných sieťových podujatí organizovaných partnermi projektu v úzkej spolupráci s Mobilitnými skautmi. Na úrovni EÚ, vďaka spolupráci s AGE Platform Europe, boli vládne organizácie, tvorcovia politik a záujmové skupiny pravidelne informované o projekte a výsledkoch.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	----

1.1.2 . PROJEKT 2

<p><i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i></p>	<p>La città intorno https://lacittaintorno.fondazionecariplo.it/programma-obiettivi/ https://participedia.net/case/6801</p>
<p><i>Podávajúce organizácie:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Investorom je Fondazione Cariplo ● Magistrát mesta Miláno je strategickým partnerom a s ním bola podpísaná dohoda o spolupráci na podporu rozvoja niektorých mestských oblastí, experimentovanie s akciami, ktoré sa vyznačujú sociálnym začlenením a udržateľnosťou. ● DASiU je Katedra architektúry a urbanistiky Milánskej polytechniky. Poskytuje podporu programu s interaktívnou cestou územného výskumu, ktorá vytvára kognitívne a strategické rámce súvisiace s kontextom intervencie. ● Približne tucet ďalších aktívnych partnerov poskytlo organizačný príspevok alebo mobilizovali zdroje na realizáciu podujatí alebo akcií súvisiacich s projektom
<p><i>Ciele:</i></p>	<p>La città intorno má za cieľ podporovať pohodu a kvalitu života; podporuje miestne komunity prostredníctvom kultúrnych, umeleckých a diskusných aktivít, ako aj sociálnej súdržnosti a hospodárskeho rozvoja. Jeho cieľom je urobiť zo štvrtí divadlo pre rôzne publicum, vrátane iných mestských častí.</p> <p>Tento projekt má za cieľ rozšíriť sociálne a ekonomické hranice oblasti a podnietiť kreativitu pri predstavovaní nových geografických oblastí miest.</p>
<p><i>Kontext:</i></p>	<p>Referenčnou oblasťou je Miláno, oblasť, v ktorej pôsobí Cariplo Foundation. Presne oblasťami zahrnutými do projektu sú 4 predmestské časti obce, ktoré sa nachádzajú severovýchodne (Adriano a Via Padova) a juhovýchodne (Corvetto a Chiaravalle) od centra.</p>
<p><i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i></p>	<p>Občania, tretí sektor, inštitúcie, firmy, kultúrni nomádi, študenti. Spojenie týchto viacerých aktérov je zamerané na zvyšovanie a zlepšovanie služieb a funkcií v štvrtiach, polozenie základov pre sociálny a ekonomický rast samotnej štvrte.</p>
<p><i>Krátky popis priorít, tém a aktivít:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Zvýšiť služby a funkcie v štvrtiach, zlepšiť priestory na stimuláciu protagonizmu komunit; ● Otvorenie PuntoCom, komunitného bodu, ako otvoreného a pluralitného, multifunkčného ťažiska; ● Posilniť obchod, spoločné záhrady a zeleninové záhrady vo štvrtiach a cukrárne, aby sa otvorili nové priestory a obchodné aktivity. Uľahčiť workshopy pre deti, aby sa otvorili obzory prácou priamo v susedstve; ● Podporovať protagonizmus komunit v regeneračných procesoch; ● Poskytnúť bohatú a rozmanitú „kultúrnu stravu“ tým, že sa privedie verejnosť späť k rôznym, rozmanitým chutiam:

	<p>verejné čítania, kino v susedstve, knižnica kondomínia, hudobné festivaly, ulice a budovy, ako sú skanzeny, miesta, kde môžete nájsť nečakané chute a potraviny;</p> <ul style="list-style-type: none"> • podporovať rozvoj nových geografických oblastí miest; • „quartieri intorno " ("okolie štvrtí") bude hostiť kultúrne, umelecké a diskusné aktivity zamerané na rôzne publikum a nie len na miestnych obyvateľov . Cieľom je premeniť ich územia na nové centrá príťažlivosti a stimulov pre všetky ostatné štvrte; • Zapojiť identifikované cieľové skupiny.
<i>Doba implementácie:</i>	2017 – 2021
<i>Metodológia:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalitatívne rozhovory : Neformálny rozhovor obsahuje 24 otázok rozdelených do štyroch špecifických naratívnych dimenzií: História subjektu v rámci územia; Vzťah subjektu k územiu; Opis územia zvnútra; Zastupovanie územia voči mestu; • Workshopy / laboratóriá spoločného dizajnu. Účastníci pod vedením facilitátora a dizajnérov (architektov/mestských plánovačov) konali s pomocou máp, kresliaceho materiálu a obrázkov, aby prediskutovali a vypracovali plány, ciele a projektové činnosti; • Komunitné mapy: možno považovať za formálny výsledok participatívneho procesu, prostredníctvom ktorého skupina alebo sieť skupín zistí, že zdieľajú určité spoločné hodnoty a perspektívu, zmysel, smer (aký robiť s týmito hodnotami v budúcnosti) až do bodu, keď sa nazývajú komunitami (sieť držiteľov hodnôt); • Walkshop: skupinové prechádzky, na ktorých sa stretávajú kvalifikovaní “svedkovia”, ktorí navrhujú rozprávanie o kontexte, v rámci ktorého môže skupina konverzovať.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Subjekty vybrané podľa kritérií relevantnosti pre projekt a medzi rôznymi typmi aktérov; aktívne subjekty v území pre každú štvrť; členovia spolkov, miestnych výborov, orgánov.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	6 členov výskumného tímu DATSU.
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Väčšina cieľových aktivít kurzu je realizovaná alebo prebieha. Celkovo bolo doteraz v rámci projektu aktivovaných 140 podujatí/mikroakcií. V Corvette, je PuntoCom už aktívny.

Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:

Väčšina cieľových akcií kurzu je realizovaná alebo prebieha.

1.1.3 . PROJEKT 3

<p><i>Názov projektu/akcie/interencie/praxe:</i></p>	<p>“Switch” - Prepínač. Opätovné využitie opustených priestorov. Nové nápady na zmenu perspektívy https://www.progettoswitch.it/metodologia-riuso-spazi-e-partecipazione/ https://participedia.net/case/5192</p>
<p><i>Podávajúce organizácie:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Komora architektov, projektantov, krajinných architektov a konzervátorov provincie Imperia je oficiálne tvorcom a propagátorom cesty; ● Obec Imperia je hlavným spolupracovníkom projektu, najmä pri identifikácii nehnuteľností, na ktorých sa má experiment aktivovať. <p>Boli prijaté mnohé sponzorské podujatia, vrátane regiónu Ligúria, provincie Imperia, Ligúrskej obchodnej komory, obchodných organizácií, profesijných združení, Anci Liguria. Existuje tiež mnoho významných sponzorov: Confindustria Imperia, banky a miestne podniky.</p>
<p><i>Ciele:</i></p>	<p>Cieľom “Switch-u” je obnoviť opustené dedičstvo Ligúrie prostredníctvom dočasného opätovného využitia majetku a aktívnej účasti miestnych území.</p>
<p><i>Kontext:</i></p>	<p>Imperia je ligúrske mesto, ktoré sa založilo v roku 1923 administratívnym zlúčením obcí Oneglia a Porto Maurizio. Ten bol v minulosti dôležitým prístavom vďaka prekvitajúcej výrobe oleja a cestovín. Tieto činnosti prešli technologickou transformáciou, na ktorú slúži bývalý colný sklad SALSO. Komora architektov Imperia, tvorca projektu dočasného opätovného využitia, inicioval dialóg a zdieľal s mestskou správou zámer urobiť z budovy bývalého SALSO prvé miesto experimentovania participatívnej mestskej regenerácie.</p>
<p><i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i></p>	<p>Územní aktéri, občania, tretí sektor, inštitúcie, firmy, miestna komunita vo všeobecnosti.</p>
<p><i>Krátky popis priorít, tém a aktivít:</i></p>	<p>Prvé “dejstvo” – odborný doškoloňovací kurz, ktorého sa zúčastnilo 22 architektov. V rámci kurzu sa potom do skupiny zapojilo niekoľko zástupcov magistrátu, prístavných orgánov a colného úradu. Tak vznikla projektová skupina “Switch”</p> <p>Druhé “dejstvo” – dočasné znovuoťvorenie bývalého depa Salso – podujatie prístupné verejnosti. Mnohí z množstva návštevníkov prejavili záujem zapojiť sa do laboratória nápadov a rôzni ľudia, združenia, školy a podniky kontaktovali skupinu “Switch” na spoluprácu.</p> <p>Tretie “dejstvo” a štvrté “dejstvo” – Workshopy nápadov. Išlo o iniciatívu otvorenú všetkým záujemcom, kde okrem možnosti návštevy priestorov bolo možné zúčastniť sa okrúhlych stolov (primátor, verejní správcovia, promotéri, odborníci) na tému participácia a regenerácia miest.</p>

<i>Doba implementácie:</i>	2016 – 2017
<i>Metodológia:</i>	<p>Počas podujatí štruktúrovaných metódou Open Space Technology (OST) boli účastníci vyzvaní, aby navrhli nápady a projekty na opätovné využitie aktív (trvalé a dočasné) na témy kultúry, práce a vzdelávania. Pri zostavovaní návrhov podporili účastníkov architekti a facilitátori skupiny “switch” a odborníci zo sveta architektúry, kultúry a ekonomiky. Na záver OST bola vypracovaná okamžitá správa so správou o vykonanej práci a doručená účastníkom a inštitúciám.</p> <p>Open Space Technology (OST) je metóda spolupráce, ktorá prebieha na stretnutiach a môže sa do nej zapojiť len niekoľko tisíc ľudí. Je založená na samoorganizačných schopnostiach skupín, agregovaných na základe záujmov a podnetov, ktoré spúšťajú samotní účastníci. Prvá fáza je plenárna, ktorá sa uvádza všeobecnou otázkou (pripravenou vodcami) a výzvou účastníkom, aby synteticky a s krátkym výkladom predložili témy na diskusiu. Návrhy sa zhromažďujú na nástenke OST, na ktorú sa môžu prihlásiť všetci účastníci. Potom sa prechádza k práci v skupinách. Pravidlom je maximálna voľnosť pohybu, od jednej skupiny k druhej, navyše je tu možnosť izolovať sa (bez toho, aby to bolo považované za výstrednosť), alebo ísť do bufetu, kedy osoba chce a môže sa tam stretnúť s ostatnými. Pre každú skupinu sa vyžaduje vlastná syntetická správa. V prípade obce Imperia sa pripojili architekti-facilitátori skupiny “Switch” a odborní hostia .</p>
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	viac ako deväťdesiat občanov, odborníkov, organizácií a združení pôsobiacich v oblasti kultúry, vzdelávania, práce, vzdelávania, výroby a miestnej excelentnosti, ktoré prinášajú nápady, návrhy a zručnosti.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	Architekti skupiny “Switch”
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Z prehľadu tlače monitorovaného na webovej stránke projektu “Switch” vyplýva, že iniciatívy sa skutočne začali a vo veľkej miere sa aj uskutočnili. Išlo o demontáž síl a iných zariadení, ktoré nie sú vhodné na bezpečné verejné používanie, ako aj o obnovu zariadení a priestorov a celkovú úpravu.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	nie je k dispozícii

1.1.4 . PROJEKT 4

Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:	Susedská zmluva I – Livorno Tento projekt sa uvádza ako príklad línie intervencie na obnovu miest podporovanej verejnými inštitúciami . Susedské zmluvy predstavujú najvýznamnejšiu líniu aktivít iniciovaných Ministerstvom infraštruktúry a udržateľnej mobility v oblasti obnovy miest na podporu tých mestských oblastí, ktoré sa považujú za neadekvátne pre nedostatok infraštruktúry a zníženú kvalitu miest. Projekt bol spustený v rôznych talianskych obciach prvým programom v roku 1998 a potom druhým programom v roku 2002. https://www.mit.gov.it/progetti/contratti-quartiere
Podávajúce organizácie:	Magistrát mesta Livorno , v súlade s ministerským financovaním experimentálnych intervencií dotovaného bývania. Okrem štátneho financovania program zahŕňal kombináciu verejných a súkromných finančných zdrojov rôzneho pôvodu, ako napríklad: <ul style="list-style-type: none"> • regionálne fondy, • vlastné prostriedky mesta, • súkromné financovanie na realizáciu intervencií v oblasti susedskej zmluvy.
Ciele:	Prioritným cieľom programu je naštartovať, s osobitným zreteľom na sídelné útvary, procesy transformácie oblastí zanedbávaných mestskou reštrukturalizáciou pre nezáujem prevádzkovateľov nehnuteľností, prekrývajúcich sa s opatreniami zameranými na zvýšenie zamestnanosti a zníženie sociálneho nepohodlia. Program je realizovaný v sérii intervencií mestského – stavebného, ekonomického a sociálneho charakteru. V skutočnosti ho možno považovať za vytvorený tromi projektmi, ktoré sa navzájom integrujú: <ul style="list-style-type: none"> • mestský Projekt , ktorý definuje charakteristiky zásahov a zameriava sa na zlepšenie celkových environmentálnych podmienok pomocou nových služieb a fyzickej obnovy budov a otvorených priestorov; osobitná pozornosť sa venuje kvalite a inováciám podľa kritérií udržateľnosti a využiteľnosti zdravotne postihnutými; • vedecký projekt, ktorý definuje oblasti inovácií a experimentovania, ako charakteristický prvok susedskej zmluvy, a ktorého cieľom je zabezpečiť morfológickú kvalitu, kde sa experimentuje prostredníctvom „susedského laboratória“ a programu zapojenia obyvateľov do animácie vonkajších priestorov; ekosystémová kvalita s cieľom identifikovať typy budov s vysokou energetickou účinnosťou a termoakustickými; kvalita zameraná na realizáciu automatizovaných typov domov; • sociálny projekt zameraný na zlepšenie životných podmienok v okolí.

Kontext:	<p>“Corea štvrť”, ktorá sa nachádza v oblasti na sever od mesta bola v 90. rokoch minulého storočia charakterizovaná vysokou hustotou zástavby a nedostatkom služieb a infraštruktúry.</p> <p>Program zahŕňa oblasť intervencie, ktorá siaha od “Starej pevnosti” v srdci historického centra až po obľúbené štvrte Shangay a Corea v severnom kvadrante mesta. Táto oblasť predstavuje rozsiahlu oblasť, v ktorej si situácia fyzickej a sociálnej degradácie vynútila potrebu zasiahnuť prostredníctvom integrácie verejných a súkromných zdrojov.</p>
Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):	Občania severných okresov Livorno.
Krátky popis priorit, tém a aktivít:	<p>Intervencie, v ktorých je mestský projekt realizovaný, sú nasledovné:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● intervencie dotovaného experimentálneho verejného bývania (100 bytov + 2 domové automatizácie) prostredníctvom búracej rekonštrukcie bloku „E“ s podporou ministerských financií; ● intervencie do obytných budov prostredníctvom obnovy existujúcich budov (44 bytov) a urbanistickej reštrukturalizácie celého bloku (31 bytov); ● výstavba občianskeho centra; ● realizácia obchodného centra; ● pešia zóna, parkoviská a zelené plochy; ● urbanizačné práce rozšírené na celé okolie.
Doba implementácie:	Dňa 3. októbra 2000 bol s vtedajším ministerstvom verejných prác podpísaný Dohovor o implementácii susedskej zmluvy I. Intervencie trvali viac ako desať rokov .
Metodológia:	<p>Program zahŕňal využitie participatívnych metód zapojenia občanov , najmä:</p> <p>1) experimentálne susedské laboratórium s cieľom vykonať sériu aktivít zameraných na dokumentovanie zmien, ktoré sa odohrávajú v štvrti “Corea”, po prestavbe a vytvorení „historickej pamäte“ samotnej štvrte (vytvorenie webovej stránky „ Corea Cambia“ a zverejnenie Bulletinu susedstva); laboratórium, okrem toho, že slúžilo ako nástroj na informovanie, riadenie a monitorovanie transformácií, malo za cieľ zapojiť občanov do rôznych fáz plánovania, realizácie a riadenia nielen urbanistických zásahov.</p> <p>2) „ Otvorený dvor “ s cieľom zapojiť obyvateľov štvrte do série kultúrnych aktivít, ktoré vytvárajú sociálnu interakciu, ako sú: divadelné workshopy, workshopy prejavu pre deti, workshopy o videoprojekciách, hudobné workshopy, kultúrne stretnutia a vystúpenia v mestských priestoroch.</p>

<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Občania severných okresov Livorno.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	<p>Cieľom projektu bolo vyplniť veľkú medzeru, ktorú mala štvrť, konkrétne nedostatok otvorených priestorov a miest sociálnej agregácie.</p> <p>Otvorenie experimentálneho susedského laboratória, ktoré malo slúžiť aj ako informačný pult a front office, v rámci štvrte, ktorá prechádza rozsiahlou mestskou prestavbou, bolo silným a veľmi konkrétnym signálom, ktorý chcela mestská rada vyslať obyvateľom na lepšiu a priamu reakcie na individuálne a kolektívne problémy, na zisťovanie potrieb bývania a životného prostredia.</p>
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	<p>Uvedené jednotlivé intervenčné programy sú súčasťou všeobecnejšej stratégie prestavby mestského kontextu zahrnutej v Miestnom územnom pláne. Susedská zmluva I nasledovala definovaný program a nasledovala susedská zmluva II. Zdá sa, že v druhom prípade nebola použitá participatívna metodológia, ale rekvalifikácia iných oblastí mestského priestoru, ktorá sa realizuje na tom istom území, vytvorila ďalšie sociálne priestory, v ktorých sa aktivujú procesy opätovného “privlastňovania” územia.</p>

1.1.5 . PROJEKT 5

<p><i>Názov projektu/akcie/interencie/praxe:</i></p>	<p>ZengradoZero – Palermo https://associazionehandala.org/progetti/zengradozero/ https://www.facebook.com/zengradozero/ Tento projekt bol vybraný ako príklad miestneho projektu podporovaného súkromnými združeniami so silným miestnym zastúpením.</p>
<p><i>Podávajúce organizácie:</i></p>	<p>Žiadateľ: Associazione Handala Partner: Associazione SudTitles</p>
<p><i>Ciele:</i></p>	<p>Prioritným cieľom projektu je uznať spontánne zásahy obyvateľov ako základ pre budúce transformácie a podporovať ich vznik. Týmto spôsobom je možné pozdvihnúť verejnú dimenziu, vytvárať iný ako uzavretý a súkromný priestor domu a podporovať zrod možných miest, nielen fyzických, v ktorých sa stretávajú, spoznávajú a kde prostredníctvom predstavenia zariadení prvkov môžu občania zdieľať alternatívne momenty ku každodennému životu. ZENgradoZERO je pilotný projekt, ktorého cieľom je vytvoriť zdieľanú platformu medzi komunitou, združeniami a miestnymi orgánmi Cieľom je oslobodiť okolie od škodlivých stereotypov a navrhnuť kroky, ktoré vrátia životu dôstojnosť.</p>
<p><i>Kontext:</i></p>	<p>Projekt ZengradoZero sa nachádza v špecifickom kontexte, v štvrti San Filippo Neri , známej ako ZEN2, postavenej na extrémnom severnom okraji Palerma. Štvrť je oddelená od zvyšku mestskej oblasti cestným pásom, ktorý ju obklopuje a jasne vymedzuje jej hranice a je rozdelená na polovicu, aj z demografického hľadiska, medzi ZEN 1 a ZEN 2. Najmä ZEN 2, navrhnutý v roku 1969 skupinou architektov koordinovaných Vittoriom Gregottim, sa zrodil začiatkom osemdesiatych rokov a vyzerá ako homogénny súbor budov nazývaných insulae. História ZEN je zároveň históriou jeho „stigmatizácie“. Od svojho vzniku sa stala jednou zo symbolických štvrtí stavu predmestí v Taliansku.</p>
<p><i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i></p>	<p>Miestna komunita</p>
<p><i>Krátky popis priorit, tém a aktivít:</i></p>	<p>Projekt ZENgradoZERO je projekt mestskej regenerácie okrajových miest, víťaz výzvy Creative Living Lab II (2019) propagovanej Generálnym riaditeľstvom pre súčasnú kreativitu a mestskú regeneráciu MIBACT. Projekt ZengradoZero sa uskutočnil medzi nádvoriami insulae (intersticiálne priestory navrhnuté ako spoločné priestory) so zámerom analyzovať ich prežívanie a skúmať, ako hranicu medzi súkromným a spoločným priestorom vnímajú samotní obyvatelia.</p>

	<p>Týmto spôsobom chceme priniesť novú formu využitia, ktorá zvyšuje kolektívne vlastníctvo a dáva hodnotu spontánnym akciám, ktoré prejavujú konštruktívny impulz a plánovanie.</p> <p>Jednou z prvých akcií projektu bola identifikácia a prieskum prostredníctvom fotografického mapovania „prvkov“ mestského a domáceho zariadenia. Tieto „prvky“ boli usporiadané v počítadlách, čo je modalita, ktorá umožňuje vizuálnu katalogizáciu formy a obsahu, v ktorej sú zahrnuté konštruktívne prvky, domáce prvky, pouličný mobiliár, spoločné priestory. Počítadlá sú rozdelené do troch typov: „nulový priestor“, teda nevyužitá plocha, nádvoria ostrovčekov (to sú obytné bloky, ktoré tvoria komplex) so zásahmi obyvateľov do životne dôležitej reapropriácie, niekedy nadmernej, a domov.</p> <p>Téma kolektívneho priestoru, reprezentovaného nádvorím ostrovčeka, umožňuje experimentovať s novými formami sociálnej agregácie prostredníctvom jeho dočasného obsadenia, prostredníctvom dvoch akcií: „samostavby“ stoličiek (prvkov identity zariadenia susedstva), až po dočasné obsadenie priestorov ostrovčekov, a realizáciu „kino“ arény.</p>
<i>Doba implementácie:</i>	Projekt sa začal v septembri 2019 a skončil v júli 2020.
<i>Metodológia:</i>	Miestna komunita sa aktívne zapájala ako protagonista spontánnych akcií v tejto oblasti. Ako konkrétna a participatívna akcia sa uskutočnil experimentálny workshop svojpomocnej konštrukcie skladacej stoličky, symbolu uvedomelého zaberania verejného priestoru.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Asociácie organizátorov, miestna komunita, multidisciplinárny tím odborníkov (sociálni pracovníci, architekti, fotografi, tvorcovia videí a kultúrni operátori).
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia):</i>	ZENgradoZERO, počnúc pozorovaním praktík spontánne realizovaných obyvateľmi „zenovej“ štvrte, od ich zásahov do pretvárania priestorov až po hľadanie riešení ich potrieb, vytvorilo nástroj analýzy územia, ktorý hovorí o priestoroch a domy, ale aj núdzové situácie, túžby, porovnávanie a agregácie .
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	ZENgradoZERO naďalej spája jazyky, praktiky a procesy, pokračuje v rozprávaní príbehu zenovej štvrte novými slovami. Riešené prípady určili nový scenár, v ktorom treba konať s cieľom aktivovať konkrétnu transformáciu štvrte, počnúc hĺbkovou revíziou stavebných predpisov, viac v súlade so zmapovanou realitou; toto sa môže dosiahnuť len so zapojením inštitúcií.

Preto sa začal dialóg s Agentúrou sociálneho bývania magistrátu mesta Palermo a IACP, vlastníkom bytov, aby sa zistilo, aké riešenia sú uskutočniteľné.

Zen Grado Zero má ambíciu ísť ešte ďalej, experimentovať s transformáciou štvrte smerom k energetickej udržateľnosti, aktivovať veľký plán obnovy miest prostredníctvom akcií, ktoré začínajúc zdola a s podporou inštitúcií môžu konečne premeniť zen na inovatívny model susedstva .

1.1.6 . PROJEKT 6

<p><i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i></p>	<p>Workshop Taktický urbanizmus s Mikeom Lydonom - SASSARI Téma: Škálovateľné, krátkodobé a nízkonákladové politiky a intervencie pre spoločnú výstavbu mestského projektu https://tamalaca.com/wp-content/uploads/2019/09/Report_TU_WS_SS.pdf</p>
<p><i>Podávajúce organizácie:</i></p>	<p>TaMaLaCà Spin Off a výskumné laboratórium pre “mesto práv” Katedra architektúry, dizajnu a urbanizmu Univerzita v Sassari</p>
<p><i>Ciele:</i></p>	<p>Ukázať aplikačné metódy a možnosti taktického urbanizmu , prístupu k zapojeniu obyvateľov do procesov mestskej regenerácie v susedskom meradle, ktorý využíva krátkodobé, nízkonákladové a škálovateľné priestorové intervencie a politiky.</p>
<p><i>Kontext:</i></p>	<p>Potenciálne akýkoľvek kontext, v ktorom existuje potreba prestavby mestských priestorov, ktorá reaguje na vyjadrené potreby tých, ktorí v nich žijú.</p>
<p><i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i></p>	<p>Workshop zahŕňal skupinu približne 50 ľudí s rôznymi zručnosťami a úlohami: architektov a urbanistov, miestnych správcov, odborníkov na mestskú politiku, kultúrnych a sociálnych pracovníkov, učiteľov.</p>
<p><i>Krátky popis priorít, témy a aktivít:</i></p>	<p>Toto je prvý workshop o prístupe taktického urbanizmu organizovaný v Taliansku. TaMaLaCà definoval použitý metodický prístup a obsah v úzkej spolupráci s Mikeom Lydonom, urbanistom, vedúcim organizácie Street Plans Collaborative (http://www.street-plans.com/) a spoluvorcom prístupu Tactical Urbanism. Workshop zahŕňal dve aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v prvej časti workshopu boli predstavené predpoklady, ciele a nástroje tohto prístupu, a to aj prostredníctvom popisu niekoľkých medzinárodne vypracovaných prípadových štúdií; • v druhej časti boli občania priamo zapojení do procesu budovania taktických akcií, orientovaných na 5 preddefinovaných tém/miest, ktoré boli obzvlášť zaujímavé ako prípadové štúdie.
<p><i>Doba implementácie:</i></p>	<p>október 2016</p>
<p><i>Metodológia:</i></p>	<p>Súčasťou participatívnej metodiky bolo rozdelenie do pracovných skupín a použitie dvoch techník:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 “Whys“: metóda, ktorá umožňuje skúmať vzťah príčin a následkov stanoveného problému. Cieľom je identifikovať

	<p>"hlavnú príčinu", hlbokú príčinu problému, položiť otázku "Prečo?" päť krát.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 48x48x48: každá skupina bola požiadaná, aby počnúc od „hlavnej príčiny“ problému, identifikovanej v predchádzajúcej fáze, vytvorila 3 možné taktické akcie, ktoré sú navzájom konzistentné a ktoré sa majú vykonať do 48 hodín (veľmi krátkodobá), 48 týždňov (strednodobá) a 48 mesiacov (dlhodobá) a identifikovať pre každú aktérov, ktorí sa majú zapojiť, a ako vykonať intervenciu.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Účastníci workshopu a expert
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	<p>Použitie tohto prístupu má potenciálny vplyv na viacerých frontoch:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● môže verejným správcom poskytnúť spôsob, ako rýchlo implementovať osvedčené postupy; ● môže vytvoriť podmienky pre občanov, aby si znovu osvojili a podporili zmeny v blízkom okolí; ● môže poskytnúť tým, ktorí podporujú zásahy do mestskej transformácie, prostriedky na testovanie účinnosti riešení, ktoré plánujú prijať; ● môže ukázať, že navrhovanie kolektívov je rýchly spôsob, ako podporiť kvalitu mestských kontextov a experimentovať s regeneráciou priestorov s priamym zapojením miestnych komunít.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	nie je k dispozícii

1.2 . RUMUNSKO

1.2.1. PROJEKT 1

<i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i>	aerLIVE https://aerlive.ro/
<i>Podávajúce organizácie:</i>	Centrul pentru Politici Durabile Ecopolis și Fundația ETA2U v spolupráci s OPTAR, 2Celsius a Observatorul Român de Sănătate
<i>Ciele:</i>	Cieľom platformy je zhromažďovať a zverejňovať údaje o kvalite ovzdušia v Bukurešti. Sieť aerlive.ro začala s 10 pevnými stanicami a 2 mobilnými, ktoré sa nachádzali v príslušných lokalitách v Bukurešti. Údaje získané z 10 senzorov budú transformované do indikátora kvality ovzdušia. Participatívny charakter projektu spočíva v zapojení občanov do procesu merania kvality ovzdušia prostredníctvom kampane „Adoptuj si senzor“. Prostredníctvom online platformy distribuoval projektový tím počnúc februárom 2020 30 individuálnych senzorov občanom, ktorí si želajú osvojiť si senzor a udržiavať ho po dobu najmenej 18 mesiacov. Zhromaždené údaje budú pridané v reálnom čase na platformu aerlive.ro.
<i>Kontext:</i>	Bukurešť nemá funkčnú sieť na meranie kvality ovzdušia, ktorú spravuje Agentúra na ochranu životného prostredia. 8 staníc umiestnených v Bukurešti a Ilfove nie je spoľahlivých a meria selektívne kvalitu ovzdušia. Preto sa organizácie rozhodli spravovať platformu senzorov na meranie kvality ovzdušia, poskytovať informácie občanom a zapojiť občanov do procesu.
<i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	30 občanov, ktorí si osvoja senzor. Obyvateľstvo Bukurešti bude mať prospech zo zozbieraných údajov.
<i>Krátky popis priorit, témy a aktivít:</i>	Implementácia 10 senzorov zúčastnenými združeniami. Prijatie a údržba 30 senzorov občanmi. Zber a zverejňovanie údajov zo senzorov na platforme aerlive.ro.
<i>Doba implementácie:</i>	2020 – súčasnosť.
<i>Metodológia:</i>	Použitá technická metodika je podrobne popísaná na: https://aerlive.ro/senzori-de-masurarea-calitatii-aerului-uradmonitor-industrial/ . Projekt sa opiera aj o participatívne metódy zapojenia občanov, ktorých cieľom je zapojiť občanov do prijímania a udržiavania senzorov na meranie kvality ovzdušia.

<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Obyvatelia Bukurešti, mimovládne organizácie a verejné orgány (Centul pentru Politici Odolný Ekopolis aj Fundația ETA2U, OPTAR, 2Celsius a Observatorul Român de Sănătate).
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Vplyv na individuálnu (pridaná zodpovednosť ľuďom, ktorí prijímú a udržiavajú senzor), ako aj na kolektívnu pohodu celej populácie Bukurešti.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	Sieť senzorov bude mať dlhodobú udržateľnosť, najmä prostredníctvom zapojenia občanov a zamýšľaného zapojenia miestnych orgánov.

1.2.2 . PROJEKT 2

<i>Názov projektu/akcie/interencie/praxe:</i>	KATALÓG BUCUREȘTI https://catalogbucuresti.info/
<i>Podávajúce organizácie:</i>	ARCEN
<i>Ciele:</i>	<p>Cieľom projektu je byť najväčšou databázou o ochrane budov v historických štvrtiach Bukurești, ktorá ilustruje problémy mesta, zraniteľnosť budov, ale predstavuje aj základ pre nové nariadenia pre dobro občanov a úradov.</p> <p>Katalóg București je prvým úplným zoznamom všetkých budov (nových, starých, vo výstavbe alebo prázdnych pozemkov), ktoré sa nachádzajú na uliciach všetkých 98 oblastí, ktoré sú v Bukurești chránené. Zozbierané údaje budú použité ako podpora pri identifikácii problémov a zraniteľných miest mesta a pri navrhovaní skutočných riešení pre budúcnosť Bukurești. Cieľom tohto projektu je začať diskusiu a dôslednú analýzu legislatívy týkajúcej sa ochrany a rozvoja 98 historických oblastí v Bukurești.</p>
<i>Kontext:</i>	Katalóg București je projekt, ktorý vyvinul ARCEN ako odpoveď na nedostatočnú iniciatívu verejných inštitúcií v súvislosti s mestským dedičstvom Bukurești, ale aj kvôli rýchlosti, ktorou sa mení kultúrna krajina chránených oblastí.
<i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	Obyvatelia Bukurești a miestne úrady.
<i>Krátky popis priorit, témy a aktivít:</i>	<p>Vypracovanie súpisu 49 chránených oblastí, ktorý zahŕňa údaje zozbierané a analyzované odborníkmi pre viac ako 6000 budov.</p> <p>Vypracovanie 13 príručiek osvedčených postupov pre 13 chránených území, ktoré boli doručené obyvateľom a komunitám v týchto oblastiach.</p> <p>Vývoj jedinej online interaktívnej platformy (catalogbucuresti.info), ktorá je dostupná verejnosti a je denne aktualizovaná.</p> <p>Mediálna kampaň na propagáciu projektu (TV, rádio, online a print)</p> <p>Uľahčenie dialógu medzi verejnými inštitúciami a organizovanie 3 verejných podujatí týkajúcich sa mestského dedičstva, rozvoja miest a účasti komunity.</p> <p>Doručenie štatistík týkajúcich sa Calea Moșilor, jedno z najvýznamnejších historických miest Bukurești.</p>
<i>Doba implementácie:</i>	2017 – súčasnosť

<i>Metodológia:</i>	Participatívne metódy pre odborníkov a zapojenie občanov. Generovanie štatistických údajov. Masmediálna komunikácia.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Urbanisti, architekti, mimovládne organizácie (ARCEN), profesijné združenia (OAR), verejné inštitúcie (Národný pamiatkový ústav), obyvatelia.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Vysoký vplyv na obyvateľov cieľových oblastí Bukurešti, ale aj na komunity a verejné inštitúcie.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	nie je k dispozícii

1.2.3 . PROJEKT 3

Názov projektu/akcie/interencie/praxe:	Prírodný park Văcărești https://parcnaturalvacaresti.ro/en/
Podávajúce organizácie:	Asociația Parcul Natural Văcărești
Ciele:	<p>Združenie prírodného parku Văcărești (VNPA) vytvorilo projekt s cieľom založiť prírodný park Văcărești.</p> <p>Cieľom projektu bolo uviesť pod ochranu zákona a spravovať podľa ekologických princípov oázu, ktorá sa spontánne formovala počas 25 rokov v centre Bukurešti. Do kampane sa zapojila skupina expertov a aktivistov na ochranu životného prostredia zložená z obyvateľov Bukurešti.</p> <p>Cieľom projektu je propagovať a zachovať najväčšiu zelenú oblasť Bukurešti, podporovať environmentálnu výchovu a zároveň ponúkať možnosti rekreácie v tejto oblasti v centre hlavného mesta. Spolu s ďalšími partnermi sa zamýšľa vykonávať vedecký výskum územia a konsolidáciu výmeny skúseností v manažmente chráneného územia.</p>
Kontext:	<p>Počas 3 dekád sa na povodí bývalého jazera Văcărești vytvorila veľká plocha 1 840 000 metrov štvorcových . Počas tohto obdobia sa v oblasti objavilo a rozvinulo veľké množstvo voľne žijúcich živočíchov. To však ohrozilo realitné záujmy. Ešte pred rokom 2012 občianska iniciatíva, ktorá neskôr nadobudla právnu formu ako Asociația Parcul Natural Văcărești, v roku 2014 vytvorila tlak na úrady, aby vyhlásili oblasť za chránenú, a prípadne ako prírodný park.</p>
Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):	Obyvatelia Bukurešti.
Krátky popis priorít, témy a aktivít:	<p>V roku 2013 na základe podkladovej štúdie Rumunská akadémia prostredníctvom Výboru pre prírodné pamiatky schválila zriadenie chráneného prírodného územia.</p> <p>Členovia iniciatívnej skupiny viedli nepretržitý a transparentný lobing prostredníctvom prostriedkov špecifických pre participatívnu občiansku intervenciu: výstavy fotografií, konferencie na tému ochrany životného prostredia a urbanizmu, dobrovoľnícke terénne akcie, distribúciu brožúr a iných informačných materiálov, verejnú komunikáciu na sociálnych sieťach. K verejným komunikačným akciám pribudli početné pracovné stretnutia s verejnými činiteľmi či vysokými predstaviteľmi z ministerstva životného prostredia, kancelárie generálneho primátora a okresných starostov.</p> <p>Združenie prírodného parku Văcărești (VNPA) bolo založené v roku 2014 skupinou odborníkov na ochranu prírody a manažment</p>

	<p>chránených území, ktorí vypracovali projekt s cieľom založiť prírodný park Văcărești.</p> <p>Ďalším vypracovaným participatívnym podprojektom bol „Vtáky mesta“, program na monitorovanie vtákov v prírodnom parku Văcărești. Program zahŕňa aktivity hodnotenia druhov vtákov, identifikáciu stavu každého jednotlivého druhu, monitorovanie dynamiky populácií a využívania biotopov, organizovanie výletov za pozorovaním vtáctva a návštevu hlavných typov biotopov rôznych druhov vtákov. Súčasťou projektu je aj účasť občanov na aktivitách. Preto projektový tím zmobilizoval skupinu 10 dobrovoľníkov, ktorí pravidelne chodia do parku, aby vykonávali pozorovanie a monitorovacie aktivity.</p>
<i>Doba implementácie:</i>	<p>V roku 2013 na základe podkladovej štúdie Rumunská akadémia prostredníctvom Výboru pre prírodné pamiatky schválila zriadenie chráneného prírodného územia.</p> <p>Văcărești , prvý mestský prírodný park v Rumunsku, bol v roku 2016 zriadený rozhodnutím vlády č. 349/2016.</p> <p>Projekt pokračuje a neustále si kladie za cieľ propagovať a chrániť územie, podporovať environmentálnu výchovu, ponúkať možnosti rekreácie vo voľnej prírode v centre hlavného mesta.</p>
<i>Metodológia:</i>	<p>Participatívna občianska intervencia.</p> <p>Lobovanie.</p>
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	<p>Občania, mimovládna organizácia (APNV), kancelária primátora mesta Bukurešť, ďalšie inštitúcie so skúsenosťami v oblasti ochrany prírody, výskumu, ochrany životného prostredia, ekologickej rekonštrukcie.</p>
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	<p>nie</p>
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	<p>Vysoký dopad na obyvateľov Bukurešti, ako aj ochrana životného prostredia biodiverzity v parku.</p>
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	<p>Plánovaná dlhodobá udržateľnosť.</p>

1.2.4 . PROJEKT 4

<p><i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i></p>	<p>La Terenuri-Spațiu Comun în Mănăștur (Cluj-Napoca) https://colectiva.ro/proiecte/la-terenuri/</p>
<p><i>Podávajúce organizácie:</i></p>	<p>Asociația Colectiv A.</p>
<p><i>Ciele:</i></p>	<p>Iniciatíva La Terenuri-Spațiu Comun în Mănăștur bol vyvinutý v roku 2012 ako umelecká intervencia v susedstve Mănăștur, v oblasti La Terenuri, spoločnosťou Asociația Colectiv A. Po zásahu do zelene bolo ďalším cieľom rozvinúť iniciatívu občianskej komunity, ktorej cieľom bolo stať sa mestským laboratóriom na učenie sa o komunite, podobných činnostiach, neustálych mestských testoch, mestkom záhradníctve, diskusiách, kultúrnych podujatiach, workshopoch pre deti a mládež a ďalších aktivitách, ktoré mali za cieľ vzbudiť spoločenskú a kultúrnu zodpovednosť za okolie, ale aj úradov ohľadom zelene a spoločných priestorov pre občanov.</p> <p>Okrem vyššie uvedených cieľov sa projekt zamerlal na konsolidáciu iniciatívnej skupiny pre štvrť ako jedinú v meste Cluj-Napoca. Cieľom všetkých týchto aktivít je vnieť do diskusie udržateľnú budúcnosť súčasných miest. Použitou metodológiou bol participatívny akčný výskum, ktorý pomáhal spoluvytvárať urbánnu zmenu v aktivitách, do ktorých sa zapojili obyvatelia oblasti, ako aj pri prenose vedomostí a praktík aktívnym občanom. Po siedmich rokoch práce boli aktivity odovzdané iniciatívnej skupine s cieľom organizovať ďalšie podujatia a aktivity pre komunitu.</p>
<p><i>Kontext:</i></p>	<p>Oblasť La Terenuri je najväčšia zelená plocha najväčšej panelovej štvrte v Cluj-Napoca, Mănăștur. Počas socialistického režimu existoval projekt, ktorý mal za cieľ premeniť ho na park, avšak dve desaťročia po páde socialistického režimu bol areál ponechaný úradmi opustený, s niekoľkými súdnymi spormi o práva na majetok. S podporou narastajúceho počtu obyvateľov tejto štvrte sa tu začalo konať množstvo podujatí, ktoré poukazovali na životne dôležitú úlohu územia pre komunitu. Samospráva Cluj začala načúvať sťažnostiam a žiadostiam občanov po niekoľkých petíciách, diskusiách, verejných konzultáciách, ktoré naliehali na premenu územia na park.</p>
<p><i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i></p>	<p>Obyvatelia štvrte Mănăștur a väčšia populácia mesta Cluj-Napoca.</p>
<p><i>Krátky popis priorit, témy a aktivít:</i></p>	<p>Sedem vydaní Dní Mănăștur (Zilele Mănășturului), ako aj iné kultúrne podujatia. Desiatky záhradníckych dielní na stavbu mestského nábytku.</p>

	<p>Mestská scéna, ktorá bola postavená výhradne pre okolie a miestne talent.</p> <p>Do aktivít sa zapojilo viac ako 200 domácich a zahraničných umelcov, viac ako 70 miestnych a medzinárodných architektov, urbanistov, sociológov atď.</p> <p>Knižné vydanie: „cARTier. Intervenții periferice“, apríl 2017, vydavateľstvo IDEA.</p> <p>Boli vytlačené a distribuované štyri vydania novín Mănăștur (Buletin de Mănăștur).</p>
<i>Doba implementácie:</i>	Iniciatíva La Terenuri-Spațiu Comun în Mănăștur bol vyvinutý v roku 2012. V roku 2019 prevzala aktivity miestna iniciatívna skupina.
<i>Metodológia:</i>	Participatívny akčný výskum.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Asociația Colectiv A spolu s občanmi (komunitnými facilitátormi, architektmi, dobrovoľníkmi) a miestnou iniciatívnou skupinou.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	Áno
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Vysoký miestny vplyv v susedstve.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	Dlhodobá udržateľnosť, pretože projekt bol odovzdaný miestnej iniciatívnej skupine Mănăștur.

1.2.5 . PROJEKT 5

<i>Názov projektu/akcie/interencie/praxe:</i>	CIIC – Centrul de Inovare și Imaginație Civică (Centrum občianskej inovácie a predstavivosti) v Cluj-Napoca https://primariaclujnapoca.ro/cetateni/centrul-de-inovare-si-imaginatie-civica/
<i>Podávajúce organizácie:</i>	Mesto Cluj-Napoca
<i>Ciele:</i>	<p>Pod heslom „Imaginăm viitorul orașului!“ (Predstavujeme si budúcnosť nášho mesta!), cieľom bolo z Centra občianskej inovácie a predstavivosti vytvoriť trvalé laboratórium, v ktorom by mohli prekviatať rôzne formy spolupráce medzi mestskými aktérmi. Každý obyvateľ mesta mohol priniesť svoj nápad alebo iniciatívu na diskusiu o modernizácii a rozvoji mesta o rôznych prvkoch ako: od mestskej mobility cez Smart city, či kultúrno-umelecké projekty až po aspekty sociálneho rozvoja.</p> <p>Cieľom CIIC je spojiť občianske iniciatívy v organizovanom prostredí, v ktorom ich možno analyzovať a diskutovať spolu s odborníkmi. Cieľom CIIC je podporiť participáciu a zapojenie občanov do rozvoja mesta Cluj, ako aj lepšie využiť kreatívne zdroje komunity.</p> <p>Prijatím tohto modelu organizovania diskusií sa príslušné authority snažia upevniť súdržnosť komunity a posilniť postavenie občanov ako dôležitých aktérov, ktorí sa aktívne podieľajú na urbanistických zmenách vo svojom meste.</p>
<i>Kontext:</i>	V roku 2017 obec Cluj-Napoca zriadila inauguračné Centrum de Inovare și Imaginație Civică (Centrum občianskej inovácie a predstavivosti). Prvá debata mala ako tému budúcnosť parku Parcul Feroviarilor a jeho cieľom bolo nájsť riešenia na jeho rehabilitáciu.
<i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	Obyvatelia mesta Cluj-Napoca, miestne úrady.
<i>Krátky popis priorít, témy a aktivít:</i>	Centrum organizovalo debaty, okrúhle stoly, súťaže o najlepšie nápady na zlepšenie mesta, v ktorých občania a odborníci našli riešenia na obnovu verejných priestorov. Témy, ktoré môžu občania priniesť so svojimi nápismi, sú: architektúra, mestská mobilita, mestský kultúrny život. Debaty združujú 100 až 350 občanov, ktorí zdieľajú svoje nápady s odborníkmi. Okrem toho sa okolo centra vytvorila virtuálna komunita viac ako 5000 ľudí. Centrum organizuje aj medzinárodnú súťaž na hľadanie urbanistických riešení.
<i>Doba implementácie:</i>	2017 – súčasnosť.

<i>Metodológia:</i>	Participatívne metódy zapojenia občanov do rozvoja miest.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	Obec Cluj-Napoca, obyvatelia, špecialisti na obnovu miest a urbanistické plánovanie, umelci, IT&C experti atď.
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Vysoký vplyv na miestnej úrovni na obyvateľstvo Cluj-Napoca a jeho rôzne komunity.
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	Iniciatíva, ktorú vyvinula samospráva mesta Cluj-Napoca s neustálym zapojením občanov, má dlhodobú udržateľnosť.

1.3 . SLOVENSKO

1.3.1. PROJEKT 1

<i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i>	Modernizácia autobusových zastávok v Brezne
<i>Podávajúca organizácia:</i>	Mesto Brezno
<i>Ciele:</i>	Zvýšenie atraktivity a konkurencieschopnosti služieb verejnej osobnej dopravy.
<i>Kontext:</i>	<p>Mesto realizovalo modernizáciu autobusových zastávok vrátane zastávkových prístreškov, ako aj úpravy nástupíšť a osadenie bezbariérových prvkov v zmysle Technického predpisu 10/2011 – debarierizačné opatrenia pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie na pozemných komunikáciách.</p> <p>V rámci zlepšenia bezpečnostných opatrení bol v rámci projektu navrhnutý prechod pre chodcov do priestoru pri autobusovej zastávke „M. Benka“ na križovatke príjazdovej cesty a existujúceho chodníka, ktorý bol osvetlený navrhovaným verejným osvetlením. V rámci projektu boli upravené a rozšírené zastávkové pruhy s cieľom zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky. Realizáciou projektu sa zvýšili parametre existujúcej infraštruktúry z hľadiska kvality a bezpečnosti, zlepšila sa dostupnosť obyvateľov s obmedzenou schopnosťou ako aj estetická úroveň vnímania tejto lokality. Linky autobusovej dopravy pretínajú miesto realizácie a spájajú obytné územie s hlavným integrovaným centrom autobusovej, železničnej a nemotorovej dopravy.</p> <p>Projekt je v súlade so strategickými dokumentmi mesta Banská Bystrica Bystrický samosprávny kraj SR a EÚ najmä s GK IROP – posilnenie konkurencieschopnosti regiónu prostredníctvom rozvoja vedomostnej ekonomiky a rozvoja regiónu atraktívneho pre život, TC – 7, IP – Posilnenie regionálnej mobility.</p>
<i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	Obyvatelia mesta, všetci užívatelia MHD na vybraných linkách
<i>Krátky popis priorít, témy a aktivít:</i>	<p>Cieľom projektu bolo zvýšiť atraktivitu a konkurencieschopnosť verejnej osobnej dopravy v meste Brezno .</p> <p>Hlavnou činnosťou bola modernizácia zastávok verejnej osobnej dopravy, ktorá bola splnená modernizáciou dvoch zastávok v mieste realizácie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Májového povstania českého ľudu (ul.), 2) Martina Benka (ul.),

	ktoré sa nachádzajú vo vilovej štvrti Mazorníkovo - najväčšej obytnej zóne v meste Brezno.
<i>Doba implementácie:</i>	Marec 2020 – máj 2020
<i>Metodológia:</i>	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok bola projektovými manažérmi MsÚ Brezno riadne vypracovaná a podaná.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	-
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Blahobyť obyvateľov konkrétneho územia
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	Stratégia dlhodobej udržateľnosti

1.3 .2. PROJEKT 2

Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:	Revitalizácia mestského lesa – Borina v Nitre
Podávajúce organizácie:	Mesto Nitra
Ciele:	Zlepšenie environmentálnych aspektov miest a mestských oblastí budovaním prvkov zelenej infraštruktúry a prispôsobovaním mestského prostredia klimatickým zmenám, ako aj zavádzaním systémových prvkov na zníženie znečistenia ovzdušia a hluku.
Kontext:	Predmetom verejného obstarávania je realizácia diela v súlade s projektovou dokumentáciou. Projekt bol realizovaný v meste Nitra v lokalite tzv. Borina s prevládajúcim porastom borovice čiernej v juhovýchodnej časti orientovanej do mestskej časti Čermáň . Vlastníkom parcel, na ktorých sa projekt realizoval, je mesto Nitra a pozemky sú klasifikované ako lesné pozemky. Nechýbajú ani plochy cyklotrás, spevnené plochy a budovy. Z hľadiska štruktúry mestskej zelene je územie hlavnou stabilizačnou zložkou rámca ekologickej stability mesta. Z hľadiska využitia pre obyvateľov má veľký potenciál využitia na trávenie voľného času v prírodnom prostredí v bezprostrednom kontakte s obytným súborom Klokočina a Čermáň. Hlavným cieľom návrhu bolo zvýšenie environmentálnej kvality územia a existujúcej stromovej vegetácie a zatraktívnenie lesného prostredia pre širokú verejnosť za účelom relaxu, športu a krátkodobej rekreácie. Areál zároveň predstavuje unikátny úsek histórie mesta súvisiaci s tureckou vojnou v 15. až 17. storočí.
Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):	široká verejnosť – obyvatelia mesta, návštevníci lesa
Krátky popis priorít, témy a aktivít:	Novými drevinami a zásahom do porastov sa dosiahla prirodzená druhová skladba a tvorba porastov v rámci zásad prirodzenej obnovy lesa. Prispelo aj k ekologickej stabilite sídelnej zelene a zlepšeniu biodiverzity a mikroklímy v zastavanom území mesta.
Doba implementácie:	október 2019 – september 2020
Metodológia:	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok bola projektovými manažérmi mesta Nitra riadne vypracovaná a podaná.
Osoby zapojené do participatívnych procesov:	-

<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Blahobyť obyvateľov konkrétneho územia
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	Stratégia dlhodobej udržateľnosti

1.3 .3. PROJEKT 3

<i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i>	Stavebné prvky zelenej infraštruktúry – Mestský park v Nitre, súčasť Nového parku
<i>Podávajúca organizácia:</i>	Mesto Nitra
<i>Ciele:</i>	Zlepšenie environmentálnych aspektov miest a mestských oblastí budovaním prvkov zelenej infraštruktúry a prispôbovaním mestského prostredia klimatickým zmenám, ako aj zavádzaním systémových prvkov na zníženie znečistenia ovzdušia a hluku. Hlavnými cieľmi projektu bolo zvýšenie environmentálnej kvality a atraktivity Mestského parku v Nitre pre širokú verejnosť.
<i>Kontext:</i>	Ťažiskovým územím bola časť mestského parku v Nitre – Nový park nachádzajúci sa medzi budovou bývalého PKO a areálom letného kúpaliska Sihot'. Hlavným cieľom bolo zvýšiť environmentálnu kvalitu a atraktivnosť parku pre širokú verejnosť; zároveň prezentovať jednotlivé zložky prírody originálnou a pútavou formou šíriť osvetu a pomáhať rozvíjať pozitívny vzťah návštevníkov k prírode; využívať nové výsadby, najmä bylín vo forme prírody blízkych lúčnych foriem s obmedzeným kosením na zvýšenie vodozadržnej funkcie územia a skvalitnenie existujúcich drevín prispieť k ekologickej stabilite zelene a zlepšiť mikroklimu v zastavanom území -horná oblasť. Dôležitou úlohou projektu bolo zvýšiť kvalitu existujúcich drevín navrhovanými zásahmi a novými výsadbami. Pribudli a vymenili sa aj lavičky a verejné osvetlenie a opravili sa povrchy časti komunikačnej siete.
<i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	Široká verejnosť – obyvatelia mesta a jeho návštevníci
<i>Krátky popis priorít, témy a aktivít:</i>	Hlavnými aktivitami projektu boli: obnova existujúcich drevín, výsadba bylinných porastov, vybudovanie komunikačnej siete, výmena a úpravy verejného osvetlenia, drobná architektúra a výtvarné prvky, lavičky, úpravy detského ihriska.
<i>Doba implementácie:</i>	18 mesiacov
<i>Metodológia:</i>	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok bola projektovými manažérmi mesta Nitra riadne vypracovaná a podaná.
<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	-

<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	Nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Blahobyť obyvateľov určitého územia, kolektívny blahobyť
<i>Krátkodobá/dlhodo bá udržateľnosť:</i>	Dlhodobá udržateľnosť

1.3 .4. PROJEKT 4

<i>Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:</i>	Revitalizácia areálu Prešovskej univerzity na zlepšenie kvality mestského prostredia
<i>Podávajúca organizácia:</i>	Prešovská univerzita
<i>Ciele:</i>	Zlepšenie environmentálnych aspektov miest a mestských oblastí budovaním prvkov zelenej infraštruktúry a prispôbovaním mestského prostredia klimatickým zmenám, ako aj zavádzaním systémových prvkov na zníženie znečistenia ovzdušia a hluku.
<i>Kontext:</i>	Cieľom predloženého projektu bola realizácia súboru aktivít na zlepšenie environmentálnych aspektov v mestskom prostredí, revitalizácia univerzitného kampusu s dôrazom na budovanie prvkov zelenej infraštruktúry a realizácia opatrení na zníženie znečistenia ovzdušia a hluku. Zmenšila sa celková spevnená plocha, odstránil sa odvod dažďovej vody z verejného priestranstva, pribudol vodný prvok fontány a pribudli nové rastliny.
<i>Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):</i>	Široká verejnosť – študenti vysokých škôl, obyvatelia mesta
<i>Krátky popis priorít, témy a aktivít:</i>	Projekt implementoval opatrenia na zníženie hluku a prašnosti v mestskom prostredí a opatrenia na zníženie znečistenia ovzdušia. Rozšírila a posilnila ekosystémové služby (ekostabilizačné , výrobné, kultúrne, hygienické a iné) prostredníctvom: <ul style="list-style-type: none"> ● vykonávania opatrení na zníženie hluku v mestskom prostredí realizáciou terénnych vln a výsadbou zelene, ● prírodných krajinných prvkov, ako sú kvetinové lúky, ● urbanistických prvkov drobnej architektúry (lavičky, smetné koše, stojany na bicykle), ● ozelenenia exponovaných miest (výsadba trvaliek), ● zavedenia špeciálneho hospodárenia s dažďovou vodou zmenou časti existujúcich asfaltových plôch na plochy pokryté vegetáciou a prepojenie spevnených plôch s okolitou zeleňou.
<i>Doba implementácie:</i>	Marec 2018 – december 2018
<i>Metodológia:</i>	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok bola projektovými manažérmi Prešovskej univerzity riadne vypracovaná a podaná.

<i>Osoby zapojené do participatívnych procesov:</i>	-
<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Blahobyt obyvateľov konkrétneho územia
<i>Krátkodobá/dlhodobá udržateľnosť:</i>	Dlhodobá udržateľnosť

1. 3.5. PROJEKT 5

Názov projektu/akcie/intervencie/praxe:	Rekonštrukcia nádvorja u Dionýza Štúra obytná štvrť v Seredi
Podávajúca organizácia:	Mesto Sered'
Ciele:	Zlepšenie environmentálnych aspektov v mestách a mestských častiach prostredníctvom budovania prvkov zelenej infraštruktúry a prispôsobovania mestského prostredia klimatickým zmenám ako aj zavádzania systémových prvkov na zníženie znečistenia ovzdušia a hluku.
Kontext:	Cieľom projektu bolo zníženie prašnosti a hluku a zlepšenie funkčnosti prilahlých plôch zelene a komunikácií tak, aby esteticky, prevádzkovo a funkčne spĺňali požiadavky na moderný exteriér s dominantnou funkciou krátkodobej rekreácie a zároveň čas rešpektovať environmentálne aspekty. Stanovený cieľ projektu prispel k naplneniu prioritnej osi č. 4, investičnej priority č. 4.3 a špecifického cieľa 4.3.1. Areál sa nachádza v Seredi, na ulici D. Štúra v blízkosti frekventovaných ciest. Územie hraničí s bytovými domami na Pažitnej ulici, parkoviskom, polyfunkčným areálom a komunikáciou. Súčasťou je aj lokalita občianskej vybavenosti.
Cieľ (priami alebo nepriami príjemcovia):	Obyvatelia konkrétneho územia, mesta
Krátky popis priorit, témy a aktivít:	Stanovený cieľ bol dosiahnutý realizáciou hlavnej aktivity, ktorou bola revitalizácia priestorov medzi obytnými zónami s využitím prvkov zelenej infraštruktúry, ktorá spadá pod oprávnenú aktivitu v rámci špecifického cieľa 4.3.1 IROP, a to Regenerácia vnútroblokov ul. sídliská s uplatňovaním ekologických princípov tvorby a ochrany zelene.
Doba implementácie:	máj 2018 – október 2018
Metodológia:	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok bola projektovými manažermi mesta Sered' riadne pripravená a podaná .
Osoby zapojené do participatívnych procesov:	-

<i>Prítomnosť facilitátora:</i>	nie
<i>Vplyv na miestnej úrovni (na individuálnu a kolektívnu pohodu a na sociabilitu územia:</i>	Blahobyť obyvateľov konkrétneho územia
<i>Krátkodobá/dlhodo bá udržateľnosť:</i>	Dlhodobá udržateľnosť

2. Analýza potrieb územia: najdôležitejšie zistenia prieskumu a cieľových skupín

Marianna Siino

Università di Palermo/Unione degli Assessorati, marianna.siino@unipa.it

Abstrakt

Táto kapitola predstavuje výsledky získané prostredníctvom terénnych výskumných činností, najmä prieskumu uskutočneného v partnerských krajinách a cieľových skupinách s odborníkmi a zainteresovanými stranami identifikovanými na základe skúseností analyzovaných na mieste.

Kapitola poskytuje kontextualizáciu hlavných koncepcií a definícií sociability v kontexte práce a záujmov. Počnúc základnými informáciami o použitých nástrojoch zberu sa kapitola presunie do kľúčových prvkov pre definíciu osoby, ktorá má kľúčové schopnosti čítať súvislosti zo sociologického, psychologického, urbanistického a environmentálneho hľadiska.

Kľúčové slová: sociabilita; experimentovanie; cieľová skupina.

2.1. Výsledky prieskumu určené učiteľom, odborníkom, administrátorom a tvorcom politik

Prieskum bol odoslaný prostredníctvom dotazníka Google Forms. Informácie získané z dotazníka boli zhrnuté do dátovej matice a spracované a analyzované s podporou programu na štatistické spracovanie dát SPSS.

Použitý dotazník bol pološtruktúrovaný, t.j. s otázkami s možnosťou výberu z viacerých odpovedí a otvorenými otázkami. Prítomnosť otvorených otázok tiež umožnila odhaliť uhly pohľadu, ktoré neboli zohľadnené počas fázy konštrukcie nástroja, najmä vzhľadom na skutočnosť, že definícia situácií, horizontov významu a sémantických vesmírov sa mohla v jednotlivých krajinách líšiť.

Dotazník bol rozdelený do štyroch oblastí:

1) **Základné informácie** (pohlavie, vek, vzdelanie, bydlisko): táto oblasť bola zameraná na definovanie respondenta podľa jeho základných sociodemografických charakteristík.

2) **Potreby a blaho občanov**: táto oblasť bola zameraná na skúmanie toho, ako občania vnímajú blahobyť, faktory, ktoré sa považujú za dôležité na jeho dosiahnutie, a ich najdôležitejšie potreby. A na tomto pochopiť, aký dôležitý bol vzťahový aspekt (o čom je sociabilita).

3) **Občianska participácia**: táto oblasť bola zameraná na pochopenie toho, ako sa participácia a príslušnosť k určitému územiu považovali za základné, za predpokladu, že sociabilita sa rozvíja aj z pocitu príslušnosti k určitému územiu. Čím viac je občan zapojený, tým viac sa cíti byť súčasťou komunity. Najmä sme sa snažili priniesť skúsenosti v tomto zmysle, najmä súvisiace s oblasťou participatívneho plánovania akcií na území, s rovnakou oblasťou aplikácie projektu vo všeobecnosti, a špecificky s mapovaním príkladov dobrej praxe.

4) **Rozvoj sociability:** Cieľom tejto oblasti je poskytnúť definíciu sociability zdola nahor a aké činnosti by sa mali podporovať na jej rozvoj. S cieľom identifikovať zručnosti, ktoré by odborník, ktorý má byť vyškolený, mal mať.

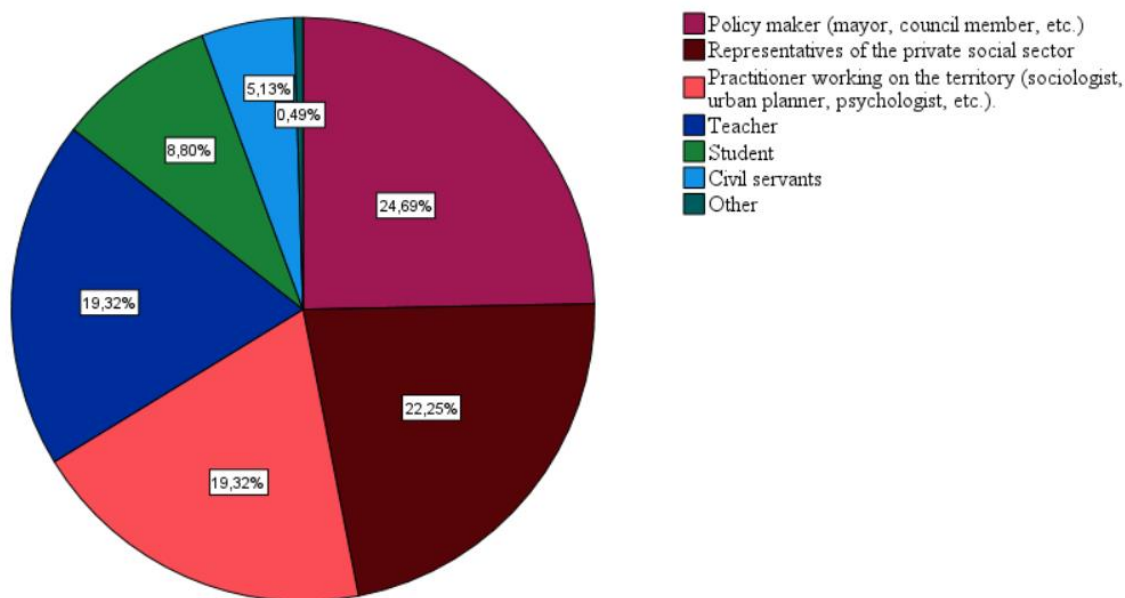
2.1.1. Sociálno-demografické charakteristiky vzorky

Dotazníky boli predložené od 01.07.2021 do 31.10.2021 v troch partnerských krajinách STUD.IO: Taliansku (160), Rumunsku (40) a Slovensku (209).

Celkovo sa vyzbieralo 409 dotazníkov. Treba poznamenať, že nejde o štatisticky reprezentatívnu vzorku, keďže vzhľadom na heterogenitu zúčastnených subjektov by bolo ťažké uviesť celý referenčný súbor. Získané výsledky nie sú zovšeobecniteľné a nemajú vysvetľujúce účely, ale spolu s kvalitatívnou hĺbkovou štúdiou a zmapovaním existujúcich postupov poskytujú dostatočný empirický základ na preskúmanie rozšíreného vnímania s ohľadom na témy projektu.

Použil sa preto výber vzorky snehovej gule, ktorý vychádzal zo siete zapojených organizácií a zahŕňal len určité kategórie respondentov.

Na konci príspevku boli respondenti rozdelení nasledovne (pozri graf 2.1): najviac zastúpenými kategóriami boli tvorcovia politik (24,69%) a zástupcovia súkromného sociálneho sektora (22,25 %), o niečo menej zastúpení boli učitelia (19,32%) a odborníci pôsobiace v území, t.j. sociológovia, urbanisti, psychológovia atď. (19,32%). Okrem týchto významných „aktérov“ sú tu menej relevantné podiely študentov (8,80 %) a verejných zamestnancov (5,13 %).

Graf 2.1 – Kategória respondentov

Ak sa pozrieme na podrobnosti podľa krajín (pozri tabuľku 2.1), môžeme vidieť, že tvorcovia politik chýbajú v Rumunsku a sú viac prítomní v Taliansku, odborníci na Slovensku takmer absentujú a sú viac prítomní v ďalších dvoch krajinách, chýbajú študenti a učitelia v Taliansku a sú viac prítomní v

d'alších dvoch krajinách v porovnaní s prítomnosťou v celkovom počte respondentov. To isté platí pre malom podiele verejných zamestnancov.

Tab. 2.1 – Kategória respondentov podľa krajín

	Taliansko	Rumunsko	Slovensko	Celkom
Tvorca politiky (primátor, člen rady atď.)	37.5	0	19.6	22.2
Zástupcovia súkromného sociálneho sektora	25.0	22.5	20.2	19.3
Praktik pracujúci na území (sociológ, urbanista, psychológ atď.)	37.5	30,0	3.3	19.3
Učiteľ	0	20.0	34,0	8.8
Študent	0	20.0	13.4	5.1
Úradníci	0	2.5	9.6	0,5
Iní	0	5.0	0	22.2
Celkom	160	40	209	409

Väčšinu respondentov (59,4 %) tvoria ženy (tabuľka 2.2), toto percento sa zvyšuje na 75,0% v Rumunsku a o niekoľko percent v Taliansku (62,5%) a klesá na Slovensku (54,1%). Priemerný vek (tabuľka 2.2) je okolo 41/42 rokov, o niečo vyšší v Taliansku (cca 44) a nižší v Rumunsku (cca 34).

Tab. 2.2 – Pohlavie a priemerný vek respondentov podľa krajiny

	Taliansko	<i>Priemer. vek</i>	Rumunsko	<i>Priemer. vek</i>	Slovensko	<i>Priemer. vek</i>	Celkom	<i>Priemer. vek</i>
Žena	62,5	47,60	75,0	32,53	54.1	39,42	59,4	41,94
Muž	37.5	39,00	25.0	38,70	45.9	43,16	40.6	41,39
Celkom	160	44,38	40	34.07	209	41,14	409	41,71

Väčšina talianskych a slovenských respondentov má vysokoškolské vzdelanie (62,5% a 48,3% v uvedenom poradí) a značné percento má postgraduálnu kvalifikáciu (25,0% a 33,6%), ktorú má aj väčšina Rumunov (60,0%). Zvyšné percento (v rozmedzí od 12,5% v Taliansku do 17,5% v Rumunsku) má stredoškolský diplom (tabuľka 2.3).

Tab. 2.3 – Kvalifikácia respondentov podľa krajín

	Taliansko	Rumunsko	Slovensko	Celkom
Diplom zo strednej školy	12.5	17.5	16.7	15.2
Diplom z univerzity	62,5	22.5	48,3	51.3
Postgraduálne štúdium	25.0	60,0	33.6	32.8
Iná	0	0	1.4	0,7
Celkom	160	40	209	409

Väčšina talianskych (75,0%) a rumunských (82,5%) respondentov žije v mestách s viac ako 50 tis. obyvateľmi (tabuľka 2.4), pričom väčšina slovenských respondentov (74,1%) žije v meste s menej ako 50 tis. obyvateľmi.

Tab. 2.4 – Demografická veľkosť mesta respondentov podľa krajiny

	Taliansko	Rumunsko	Slovensko	Celkom
Menej ako 10 000 obyvateľov	0	10,0	35.8	19.4
Medzi 10 001 a 50 000 obyvateľmi	25.0	7.5	38.3	30.1
Viac ako 50 001 obyvateľov	75,0	82,5	25.9	50,5
Celkom	160	40	209	409

2.1.2. Potreby a blaho občanov

Druhá oblasť dotazníka bola venovaná definícii blahobytu. Opýtaní mali vybrať tri slová, ktoré sa pre nich nejakým spôsobom spájali so slovom pohoda. Odpovedalo 85,5 % opýtaných. V tabuľke 2.5 sú uvedené slová, ktoré sa vyskytujú aspoň desaťkrát.

Tab. 2.5 – Výskyty slov spojených so slovom „pohoda“

Termín	Výskyty
<i>Zdravie</i>	71
<i>Služba</i>	67
<i>Bezpečnosť</i>	59
<i>Pohodlie</i>	22
<i>Životné prostredie</i>	21
<i>Život</i>	21

- „Bezpečné a využiteľné verejné priestory na hru a rekreáciu“ sa umiestnili na druhom a treťom mieste v prípade talianskych a slovenských respondentov, ale na ôsmom mieste v prípade Rumunov;
- Rumunsko a Slovensko umiestňujú na prvom a druhom mieste potrebu „špecializovaných osôb pôsobiacich ako sprostredkovatelia medzi potrebami občanov a zásahmi na území“, ktoré talianski respondenti umiestnili na šiestom mieste;
- „Spolupráca medzi inštitúciami v oblasti“ a „Účasť občanov na rozhodovacích procesoch“ sú zaradené na stredné pozície (tretia/štvrtá/piata) pre všetky tri krajiny;
- „Ekonomická podpora pre „zraniteľné“ skupiny“ sa umiestnila na treťom mieste u talianskych respondentov, ale na poslednom mieste u Slovákov a na šiestom mieste u Rumunov.
- Slovenskí a rumunskí respondenti pripisujú relevantnú pozíciu (prvé a druhé miesto) „Iniciatívam/udalostiam, ktoré rozvíjajú sociabilitu“, zatiaľ čo Taliansko im pripisuje posledné miesto;
- Napokon, komunikačný rozmer („Jasná a transparentná komunikácia medzi inštitúciami a občanmi“) je považovaný za menej dôležitý vo všetkých troch krajinách (7. miesto Taliani, piate Rumuni a šieste Slováci).

Tab. 2.6 – Poradie aspektov považovaných za najrelevantnejšie pre danú oblasť podľa krajiny

	Celkom	Taliansko	Rumunsko	Slovensko
Primeraná sociálna a zdravotná starostlivosť pre osoby s krehkým zdravím	1	1	7	7
Bezpečné a využiteľné verejné priestory na hru a oddych	2	2	8	3
Špecializované osoby pôsobiace ako sprostredkovatelia medzi potrebami občanov a zásahmi na území	3	6	1	2
Spolupráca medzi inštitúciami v danej oblasti	4	4	3/4	5
Účasť občanov na rozhodovacích procesoch	5	5	3/4	4
Ekonomická podpora pre „zraniteľné“ skupiny (deti, cudzinci, starší ľudia, postihnutí, ľudia v chudobe atď.)	6	3	6	8
Iniciatívy/udalosti, ktoré rozvíjajú socialitu	7	8	2	1
Jasná a transparentná komunikácia medzi inštitúciami a občanmi	8	7	5	6

Môžeme pozorovať dva rôzne pohľady na podmienky, ktoré by zlepšili blahobyt v miestnej oblasti: na jednej strane sa Taliansko viac zameriava na materiálne aspekty, ako je zdravotná starostlivosť, ekonomická podpora, bezpečné a využiteľné priestory, na druhej strane Rumunsko a Slovensko uprednostňujú socialitu, aktivity zamerané na jej rozvoj a osoby, ktoré ju podporujú.

<i>Spoločenstvo</i>	12
<i>Aktívne</i>	12
<i>Inštitúcia</i>	11
<i>Služba</i>	10

Ďalšou dôležitou asociáciou zdôrazňovanou v odpovediach je fakt, že „zapojenie“ (13) a aktívna („aktívne“ – 12, ale aj „aktivita“ – 20), „participácia“ (13) na „rozvoji“ územia, ako je zdôraznené vyššie, a v procese „rozhodovania“ (28). Základom pocitu spolupatričnosti je uznanie existencie „spoločenstva“ (12), ktoré by malo byť chránené „inštitúciou“ (11).

Tu je niekoľko vzorových odpovedí:

„Účasť na živote územia“ (Taliansko – tvorca politiky – muž – 41 rokov)

„Skutočne a aktívne participovať“ (Taliansko – predstaviteľka súkromného sociálneho sektora – žena – 59 rokov)

„Byť schopný aktívne sa zapájať do života komunity a byť neustále informovaný inštitúciami o dianí na území“ (Rumunsko – Praktický lekár pracujúci na území – Žena – 38 rokov)

„Začleniť sa do komunity, mať možnosť vyjadriť svoj názor pri rozhodnutiach, ktoré sa týkajú ich územia“ (Rumunsko – Učiteľ – Žena – 37 rokov)

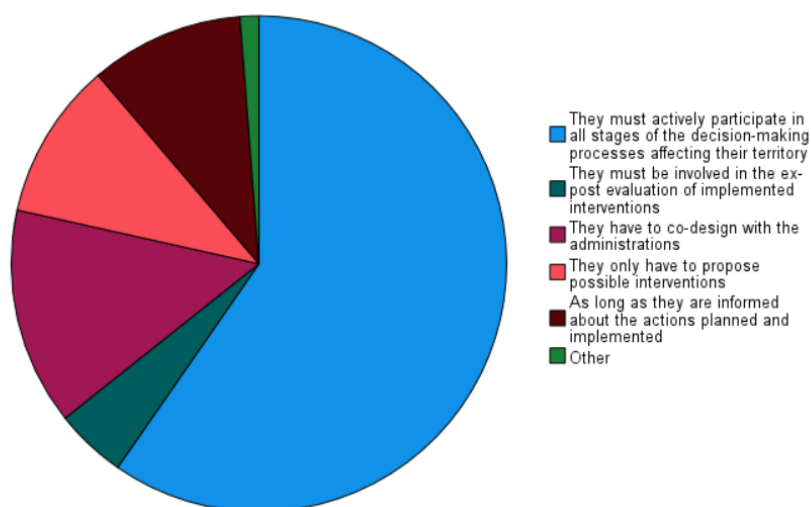
„Byť prítomný pri zásadných a dôležitých rozhodnutiach v rámci rozvoja územia“ (Slovensko – Učiteľ – Muž – 55 rokov)

Občania sa teda cítia, že patria k určitému územiu, ak sa cítia chránení inštitúciami, informovaní a môžu sa podieľať na rozhodovacom procese komunity a jej rozvoji, a to prispieva k ich blahu:

„Byť súčasťou územia je nevyhnutnou podmienkou spokojnosti a udržania života na území“ (Slovensko – Študent – žena – 20 rokov)

Na otázku „Ako by sa mali občania zapájať do správy svojho územia?“, 59,7 % respondentov (graf 2.4) odpovedalo „Musia sa aktívne zúčastňovať na všetkých fázach rozhodovacích procesov ovplyvňujúcich ich územie“, toto percento je 67,9 % na Slovensku a klesá na 55,0 % pre Rumunsko a 50,0 % pre Taliansko (tabuľka 2.8).

How should citizens be involved in the management of their territory?
Only in a specific phase or in all of them?

Graf 2.4 – Zapojenie občanov

Významný podiel talianskych respondentov sa približuje k odpovedi „Musia navrhovať spoločne s úradmi“ (percento vyššie o viac ako desať bodov v porovnaní s percentom na celkovom počte respondentov, t.j. 14,3 %). Značné percento Rumunov (20,0 % oproti 10,3 % z celkového počtu respondentov) podporuje iný spôsob čiastočného zapojenia („Musia len navrhnúť možné intervencie“).

Tab. 2.8 – Zapojenie občanov podľa krajiny

	Taliansko	Rumunsko	Slovensko	Celkom
Pokiaľ sú informovaní o plánovaných a realizovaných akciách	12.5	7.5	8.6	10,0
Musia len navrhnúť prípadné zásahy	12.5	20.0	6.7	10.3
Musia navrhovať spolu s administratívou	25.0	7.5	7.2	14.2
Musia byť zapojení do následného hodnotenia realizovaných intervencií	0,0	2.5	8.6	4.6
Musia sa aktívne podieľať na všetkých fázach rozhodovacích procesov ovplyvňujúcich ich územie	50,0	55,0	67,9	59,7
Iné	0	7.5	1,0	1.2
Celkom	160	40	209	409

V rovnakej tematickej oblasti boli respondenti požiadaní, aby definovali participáciu. Graf 2.5 znázorňuje cloud slov zobrazujúci výrazy použité v odpovediach na túto otázku.

Graf 2.5 – Words Cloud o účasti

V zozname slov používaných na definovanie pojmu „účasť“, medzi tými s najvyšším počtom výskytov (tabuľka 2.9) sú niektoré slová používané aj na definovanie „pocitovej časti“, ako napríklad „územie“, „rozvoj“, „účasť“, „rozhodovanie“. Nájdeme aj nové slová, ako napríklad „proces“ alebo „navrhnuť“.

Tab. 2.9 – Najčastejšie výrazy v definícii „účasť“

Výraz	Výskyt
Územie	24
Rozvoj	19
Rozhodovanie	24
Účasť	12
Proces	12
Aktivita	11
Navrhnuť	10
Občan	10
Projekt	10
Plán	10

V odpovediach na túto otázku sa opakovane vyvoláva rozmer navrhovania a propagácie.

„Byť propagátorom iniciatív a spolupracovať pri ich realizácii“ (Taliansko – tvorca politiky – žena – 53 rokov)

„Identifikovať problémy, navrhovať riešenia a šíriť ich“ (Taliansko – odborník pracujúci na území – žena – 49 rokov)

„Byť schopný navrhovať iniciatívy, ktoré zlepšujú život v komunite, a mať prehľad o tom, ako ich realizovať“ (Rumunsko – Praktizujúci pracujúci na území – Žena – 37 rokov)

Vo všeobecnosti sa definícia „pocitovej časti“ takmer prekrýva s definíciou „participácie“, čím sa opäť zdôrazňuje dôležitosť byť aktívny a schopný spolupracovať pri rozhodovaní o stratégiách, ktoré sa majú implementovať pre rozvoj územia.

„Patriť do územia, byť aktívny a mať možnosť spolupracovať na rozhodnutiach“ (Rumunsko - Praktik pracujúci na území – Žena – 31 rokov)

Častejšie používané slovo je v tomto prípade „občan“, zdôrazňujúce ústrednú úlohu občana s jeho želaniami a potrebami s ohľadom na rozvoj územia.

„Občan bude vnímaný ako aktívny prvok územného plánovania a rozvoja“ (Slovensko – učiteľ – muž – 56 rokov)

„Vedieť vyjadrovať potreby, prania, požiadavky, ktoré chce občan preniesť do rozvoja územia“ (Slovensko – Zástupcovia súkromného sociálneho sektora – Žena – 31 rokov)

62,5 % talianskych respondentov deklaruje, že pozná príklady participatívneho plánovania, ale toto percento klesá na 40,0 % pre Rumunsko a 13,9 % pre Slovensko (tabuľka 2.10).

Tab. 2.10 – Priame alebo nepriame skúsenosti v participatívnom plánovaní

	Taliansko	Rumunsko	Slovensko	Celkom
Nie	37,5	60,0	86,1	64,5
Áno	62,5	40,0	13,9	35,5
Celkom	160	40	209	409

V tej istej tematickej oblasti boli ďalšie dve otázky, v ktorých boli respondenti požiadaní, aby uviedli nejaké skúsenosti na svojom území, do ktorých sa občania aktívne zapojili, a aby poskytli hodnotenie. 59,9 % respondentov uviedlo konkrétne miestne príklady aktivít projektovania, plánovania alebo manažmentu územia, ktoré sa nejakým spôsobom týkali občanov, ale nebudeme ich uvádzať, pretože boli spomenuté len stručne a neboli dostatočne opísané. Ale táto otázka mala za cieľ zamerať pozornosť respondenta na ďalšiu, teda na silné alebo slabé stránky takýchto skúseností.

Na túto druhú otázku bolo zaznamenaných len 54 odpovedí, ktoré vo všeobecnosti potvrdzujú dôležitosť komunikácie medzi samosprávou a občanmi, potrebu informovať občanov a zabezpečiť udržateľnosť opatrení v danej oblasti. Nižšie sú uvedené niektoré odpovede:

„Bolo úspešné, že zainteresovaní ľudia žijú a pracujú v tejto oblasti. Otvorenosť administratívy načúvať občanom by sa mohla zlepšiť“ (Taliansko – odborník pracujúci na území – žena – 49 rokov)

„Dialóg medzi občanmi a verejnou správou bol úspešný. Odbúralo sa veľa byrokracie“ (Taliansko – tvorca politiky – muž – 41 rokov)

„Spoločné záujmy ľudí spojili, ale mali by pracovať na ich udržaní, aby boli integrované do nášho každodenného života“ (Rumunsko – študent – žena – 19 rokov)

„Pozitívnym dopadom bola určite možnosť zapojenia sa občanov do pracovných skupín komisií a verejná diskusia“ (Slovensko – politik – muž – 48 rokov)

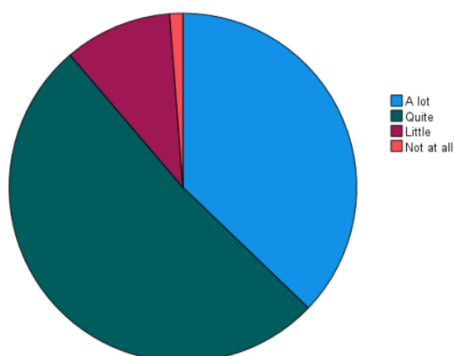
„Marketing by sa mal zlepšiť, nie všetci občania vedia o vyššie uvedených iniciatívach“ (Slovensko – študent – žena – 24 rokov)

2.1.4. Sociabilita a blahobyť územia

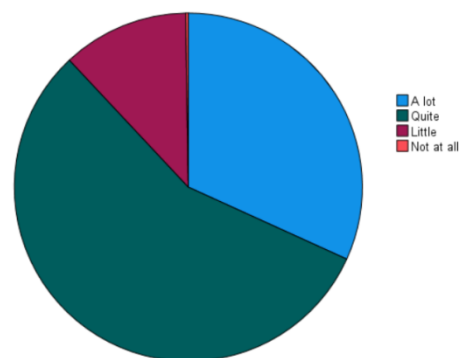
Posledná tematická oblasť bola venovaná potenciálnym aktivitám zameraným na zlepšenie životných podmienok občanov a rozvoj oblasti. Respondentom bola najprv navrhnutá postupnosť činností, ku ktorým mali vyjadriť svoj názor: „Do akej miery môžu nasledujúce činnosti zvýšiť blahobyť v oblasti?“.

Aktivita, ktorá dosiahla najvyššie percento (52,3 %) v režime „veľmi“ (tabuľka 2.6 a tabuľka 2.11), bola „Povzbudzovanie participácie občanov na dizajne a urbanistickej obnove ich územia“, čo opäť zdôrazňuje dôležitosť participácie občanov.

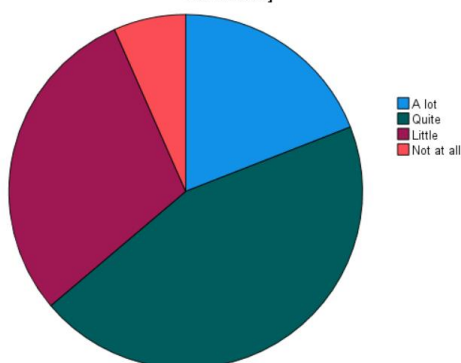
How much can the following actions increase the well-being of an area?
[Developing pro-social behaviours, i.e. all those behaviours oriented towards helping and supporting others]

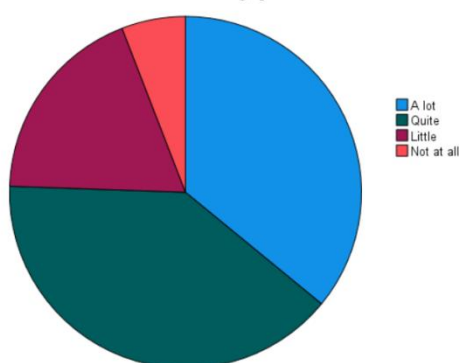
How much can the following actions increase the well-being of an area?
[Nurturing citizens' sense of belonging to their local area]

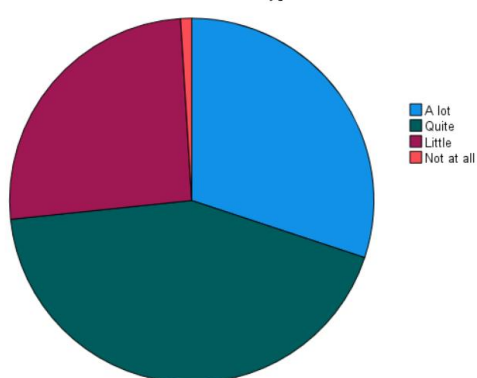
How much can the following actions increase the well-being of an area? [Developing recognition of one's emotions and the ability to express one's needs]

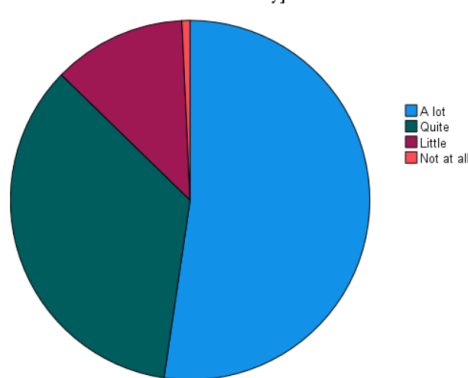
How much can the following actions increase the well-being of an area? [Promoting the recognition of the common good and the importance of sharing it]

How much can the following actions increase the well-being of an area? [Developing the capacity to generate and regenerate links and networks in the territory]

How much can the following actions increase the well-being of an area? [Encouraging citizens' participation in the design and urban regeneration of their territory]

Graf 2.6 – Opatrenia na zvýšenie blahobytu v oblasti

Tým, ktoré dosiahlo najvyššie percento v režime „vôbec nie“ (19,1 %), bolo vyjadrenie o emocionálnej dimenzii („Rozvíjanie rozpoznávania vlastných emócií a schopnosti vyjadrovať svoje potreby“). Ak vezmeme do úvahy dve modalitty „celkom“ a „veľa“ spolu, participatívna dimenzia je stále jednou z najdôležitejších s 87,3 % preferencií, ktorej predchádza prosociálna dimenzia („Rozvíjanie prosociálneho správania, t.j. všetky tie správanie orientované na pomoc a podporu druhým“ – 88,8 %) a podľa dimenzie súvisiacej s pocitom spolupatričnosti k územiu („Vychovávanie pocitu spolupatričnosti občanov k ich miestnej oblasti“ – 88,0 %).

Tab. 2.11 – Opatrenia na zvýšenie blahobytu v oblasti podľa krajín

		Taliansko	Rumunsko	Slovensko	Celkom
Rozvíjať prosociálne správanie, teda všetky spôsoby správania zamerané na pomoc a podporu druhým	<i>Vôbec nie</i>	0,0	5,0	1,4	1,2
	<i>Málo</i>	12,5	5,0	9,1	10,0
	<i>Celkom</i>	37,5	35,0	65,6	51,6
	<i>Veľa</i>	50,0	55,0	23,9	37,2

Pestovanie pocitu spolupatričnosti občanov k ich miestnej oblasti	<i>Vôbec nie</i>	0,0	2.5	0,0	0,2
	<i>Málo</i>	12.5	12.5	11.0	11.7
	<i>Celkom</i>	62,5	62,5	50.2	56,2
	<i>Veľa</i>	25.0	22.5	38.8	31.8
Rozvíjanie rozpoznávania vlastných emócií a schopnosti vyjadrovať svoje potreby	<i>Vôbec nie</i>	12.5	10,0	1.4	6.6
	<i>Málo</i>	37.5	15.0	26.3	29.6
	<i>Celkom</i>	37.5	47,5	49.8	44.7
	<i>Veľa</i>	12.5	27.5	22.5	19.1
Podpora uznania spoločného dobra a dôležitosti jeho zdieľania	<i>Vôbec nie</i>	12.5	2.5	1.4	5.9
	<i>Málo</i>	12.5	0,0	26.8	18.6
	<i>Celkom</i>	25.0	45,0	49.8	39.6
	<i>Veľa</i>	50,0	52,5	22.0	35.9
Rozvoj kapacity na vytváranie a regeneráciu prepojení a sietí v území	<i>Vôbec nie</i>	0,0	7.5	0,5	1,0
	<i>Málo</i>	25.0	10,0	29.2	25.7
	<i>Celkom</i>	37.5	40,0	48,3	43.3
	<i>Veľa</i>	37.5	42,5	22.0	30.1
Podpora účasti občanov na navrhovaní a obnove miest na ich území	<i>Vôbec nie</i>	0,0	7.5	0,0	0,7
	<i>Málo</i>	12.5	17.5	10.5	12.0
	<i>Celkom</i>	25.0	40,0	41.6	35,0
	<i>Veľa</i>	62,5	35,0	47,8	52,3
Celkom		160	40	209	409

Nasledujú dimenzia spojená so zdieľaním a spoločným dobrom („Podpora uznávania spoločného dobra a dôležitosť jeho zdieľania“ – 75,5 %), vzťahová dimenzia („Rozvoj schopnosti vytvárať a regenerovať prepojenia a siete v území“ – 73,4 %) a dimenzia spojená s vyjadrením potrieb a emócií

(„Rozvíjanie rozpoznávania vlastných emócií a schopnosti vyjadrovať svoje potreby“ – 63,8 %). Medzi krajinami zapojenými do prieskumu je len málo rozdielov (tabuľka 2.11):

- Talianski respondenti pripisujú menšiu dôležitosť ako priemer expresívno-emocionálnej dimenzii (len polovica je v režime „celkom“ a „veľa“ oproti 63,8 % z celkového počtu respondentov) a väčšiu dôležitosť vzťahovej dimenzii (82,5 % proti 73,4 % z celkového počtu respondentov);
- Zdá sa, že rumunskí respondenti pripisujú menší význam rozmeru prosociálnosti (81,0 % v režime „celkom“ a „veľa“ v porovnaní s 88,8 % z celkového počtu respondentov), ako rozmeru participácie (75,0 % oproti 87,3 %) a vzťahovej dimenzii (61,3 % oproti 73,4 %), pričom väčší význam pripisujú dimenzii zdieľania a zhodnocovania spoločného dobra (97,5 % oproti 75,5 % z celkového počtu respondentov) a dimenzii súvisiacej s emóciami a vyjadrenie potrieb (75,0 % oproti 63,8 %);
- Zdá sa, že Slovensko je skôr v súlade s priemerným rozložením na celkovom počte respondentov, s výnimkou vyššej dôležitosti pripisovanej emocionálnej dimenzii (72,3 % oproti 63,4 %).

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že väčšina respondentov (percentá vo všetkých troch krajinách nad 70,0 %, okrem dimenzie súvisiacej s emóciami, mierne nižšie, ale stále nad 50 %) potvrdila dôležitosť a nevyhnutnosť podnecovania všetkých navrhovaných opatrení. Tieto údaje boli ďalej potvrdené ďalšou otázkou v rovnakej tematickej oblasti, ktorá sa týkala zručností považovaných za užitočné pre potenciálneho odborníka na miestnu regeneráciu v súvislosti s predchádzajúcimi aktivitami. Respondenti boli požiadaní, aby dali skóre v rozsahu od 0 (žiadna relevantnosť) do 5 (najvyššia relevantnosť) 5 navrhovaným profilom zodpovedajúcim rovnakému počtu zručností. Ukázalo sa, že (tabuľka 2.12) údaj považovaný za najužitočnejší bol „Odborník na priestorovú analýzu, ktorý podrobne študuje kontext“, na prvom mieste v Taliansku a Rumunsku a na druhom mieste na Slovensku, ktoré bolo na prvom mieste v: „Odborník na komunikáciu, ktorý dokáže riadiť vzťahovú dynamiku“.

Druhé uvedené vyjadrenie bolo na druhom mieste v prípade Rumunska, ale až na štvrtom mieste v prípade Talianska, ktoré sa namiesto toho umiestnilo na druhom mieste ako „odborník na mediáciu a riešenie konfliktov“. Toto posledné vyjadrenie je pre Rumunsko a Slovensko na treťom mieste. Na treťom mieste sa umiestnilo Taliansko v: „Odborník na urbanistický dizajn“, ktorý za ostatné dve krajiny nájdeme na štvrtom mieste. Všetky tri krajiny sa zhodujú na poslednom mieste pre: „Psychológ, ktorý dokáže odhaliť potreby občana“.

Tab. 2.12 – Ktorá osoba by mohla uľahčiť stret medzi potrebami občanov a plánovanými zásahmi?

	Celkom	Taliansko	Rumunsko	Slovensko
Odborník na priestorové analýzy, ktorý podrobne študuje kontext	1 (3,72)	1 (3,88)	1 (3,73)	2 (3,61)
Odborník na mediáciu a riešenie konfliktov	2 (3,49)	2 (3,50)	3 (3,53)	3 (3,47)

Komunikačný expert, ktorý dokáže riadiť vzťahovú dynamiku	3 (3,44)	4 (2,75)	2 (3,55)	1 (3,95)
Odborník na urbanistický dizajn	4 (3,27)	3 (3,13)	4 (3,37)	4 (3,35)
Psychológ, ktorý dokáže odhaliť potreby občana	5 (3,00)	5 (2,62)	5 (2,87)	5 (3,32)

5 navrhovaným profesionálnym profilom respondenti opäť pridelili stredne vysoké skóre, takže možno konštatovať, že všetky vyššie uvedené osoby by mohli uľahčiť zlepšenie a regeneráciu územia.

Dotazník bol ukončený otvorenou otázkou, v ktorej boli respondenti požiadaní, aby definovali pojem „sociabilita“, ústredný pre projekt STUD.IO.

Graf 2.7 – Slová o „ sociabilite“

Iba polovica opýtaných uviedla definíciu a len 29,3 % uviedlo príklady aktivít, ktoré generujú sociabilitu.

„Schopnosť“ je najčastejšie používané slovo (tabuľka 2.13), ktoré pripomína koreň samotného slova. Toto slovo je potom definované pomocou iných slov, ktoré pripomínajú čisto sociálny rozmer: sociabilita je schopnosť, ktorú možno získať a ktorá úzko súvisí s existenciou v oblasti komunity ľudí schopných vzájomne sa vzťahovať. Do hry teda vstupujú tri dimenzie, a to ľudia, ktorí vytvárajú komunitu, činy, ktoré vytvárajú vzťahy a kontext, ktorý ich drží.

Tab. 2.13 – Najčastejšie používané slová v definícii „sociability“

Výraz	Výskyt
<i>Schopnosť</i>	22
<i>Spoločenstvo</i>	18
<i>Vzťah</i>	14
<i>Sociálna</i>	14
<i>Územie</i>	14
<i>Ludia</i>	10

Nižšie uvádzame niekoľko vzorových odpovedí, z ktorých možno potvrdiť vyššie uvedené:

„*Schopnosť nadviazať proaktívne, proaktívne a pozitívne vzťahy s ostatnými občanmi*“ (Taliansko – zástupcovia súkromného sociálneho sektora – žena – 59 rokov)

„*Sociabilita je spôsob, akým sa občania v danej oblasti navzájom ovplyvňujú, cítia sa byť súčasťou komunity a podnikajú spoločné kroky pre spoločné dobro*“ (Rumunsko – praktický lekár pracujúci v území – žena – 37 rokov)

„*Schopnosť harmonicky fungovať v komunite*“ (Rumunsko – praktik pracujúci v území – žena – 29 rokov)

„*Zručnosť, tendencia alebo vlastnosť byť spoločenský alebo sociálny, dobre komunikovať s ostatnými*“ (Slovensko – učiteľ – žena – 52 rokov)

„*Schopnosť vedieť sa podeliť, porozumieť a byť dôrazný*“ (Slovensko – tvorca politiky – muž – 55 rokov)

2.2. Výsledky cieľových skupín: kvalitatívny pohľad

Fokusová skupina bola zameraná na kvalitatívnu analýzu kontextu z pohľadu tých, ktorí sú primárne zapojení do riadenia/propagácie/plánovania akcií v území (pozri kategórie účastníkov cieľovej skupiny uvedené v úvode).

Uskutočnili sa tri FG cieľové skupiny, jedna pre každú z krajín zapojených do empirického prieskumu.

Tab. 2.14 – Účastníci cieľovej skupiny za krajinu

TALIANSKO	RUMUNSKO	SLOVENSKO
sociálny pracovník a vychovávateľ (žena)	komunitný organizátor (žena)	vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (žena)
autor hier a rekreačných nástrojov, herný dizajnér (muž)	architekt (muž)	vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (žena)
psychológ a kouč (muž)	sociológ a doktorand (žena)	vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (žena)
sociológ (žena)	študent (žena)	vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (žena)
mestský architekt (muž)	štátny zamestnanec (muž)	vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (žena)
zástupca tretieho sektora (muž)	architekt (žena)	vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (žena)
zástupca tretieho sektora (žena)		vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (muž)
psychológ (žena)		vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (muž)
študent (žena)		vysokoškolský pedagóg a vedecký pracovník – (muž)
zástupca tretieho sektora (žena)		študent (žena)
		projektový manažér (žena)
		zástupca obce (muž)

Na vedenie cieľovej skupiny bolo použité vysvetlenie rozhovoru. Cieľové skupiny boli oboznámené krátkou prezentáciou predkladateľa, zámermi projektu, terénnym prieskumom a najmä zameraním projektu. Nasledovalo krátke predstavenie účastníkov.

Cieľová skupina sa “ponorila” do 3 tém:

- 1) **zlepšenie a regenerácia územia a blahobytu občanov:** oblasť zameraná na zisťovanie pohľadu respondentov na prepojenie opatrení na území so zlepšením blahobytu občanov a definovanie možných návrhov opatrení na zlepšenie a regeneráciu oblasť.
- 2) **rozvoj sociability:** oblasť zameraná na pochopenie toho, aké sú faktory, ktoré pozitívne alebo negatívne prispievajú k účinnosti činností zameraných na rozvoj sociability v oblasti.
- 3) **profil odborníka, ktorý sa má vyškoliť:** oblasť zameraná na identifikáciu možných zručností potrebných na uľahčenie procesov zlepšovania a regenerácie územia a následne profilovanie odborníka schopného riadiť takéto procesy a podporovať sociabilitu na území.

Pokiaľ ide o prvú oblasť, v definícii blahobytu a toho, čo môže pomôcť pri jeho vytváraní, sa objavilo niekoľko nuansí, ktoré sa všetky považujú za komplementárne a relevantné.

Vo všetkých troch krajinách boli spomenuté predovšetkým štrukturálne prvky patriace do kontextov života a konania, ako je dostupnosť a rovnosť pri využívaní a poskytovaní služieb, zdieľanie verejného priestoru, prítomnosť inštitúcií, sociálna súdržnosť.

"Územie musí byť prístupné pre každého, vrátane invalidov a starších ľudí." (Taliansko – zástupca tretieho sektora – muž)

„Územie je zdravé, keď sú prítomné inštitúcie, keď je práca tam, keď sú dostupné služby, ktoré spĺňajú potreby a želania používateľov... diverzifikované a pokrývajú celú oblasť. Územie je zdravé, keď existuje silná sociálna súdržnosť, keď sa každý cíti súčasťou územia a nie štvrte, prímestskej alebo centrálnej oblasti. Pohoda územia je striktné spojená so starostlivosťou a rešpektovaním priestoru... zdieľaného verejného priestoru, priestoru pre verejný život. Územie je zdravé, keď sú príležitosti rovnomerne rozdelené medzi všetky štvrte, keď existuje plánovanie pre celé územie. (Taliansko – sociológ – žena).

Kontextové podmienky sa teda považujú za primárne v porovnaní s inými faktormi, ktoré prispievajú k ich blahobytu.

V Rumunsku účastníci FG zdôraznili, že existujú prvé materiálne/vonkajšie základné potreby, ktoré je potrebné splniť, aby sme mohli hovoriť o blahobyte. Splnenie radu materiálnych podmienok, vonkajších voči jednotlivcovi, je predpokladom toho, aby ľudia mohli naplňať svoj potenciál, dosahovať svoje ciele.

A ak by bolo možné vytvárať podmienky blahobytu, ako by bolo možné urobiť oblasť schopnou vytvárať a obnovovať svoje vlastné blaho?

„Autonómna produktívna komunita, komunita postavená na praktickom úsilí o ekonomiku založenú na progresívnej sebestačnosti oddelenej od politiky. Ak by sa stabilný rast územia dal posunúť nad rámec politických zmien, mohlo by to na území vytvoriť prosperitu. (Rossella)

Zdá sa, že blahobyť je úzko spojený s prosociálnym rozmerom, ktorý spochybňuje zdieľanie, vzájomnú dôveru a solidaritu.

„Starostlivosť o spoločné majetky spolu so všetkými generáciami prítomnými v kontexte“ (Taliansko – Sociálny pracovník a pedagóg – žena)

"Dôvera je dôležitá, je nevyhnutné, aby si všetci aktéri pôsobiaci v sociálnom kontexte mohli navzájom dôverovať, aby boli naklonení participácii." (Taliansko – študent – žena)

„Pridal by som jeden, ktorý kompenzuje ostatných a drží ich všetkých v sebe, čo je solidarita. Územie je skutočne v stave blahobytu, keď niečo, čo niekomu chýba, ponúka niekto iný bez akejkoľvek kontroly alebo obmedzenia. To je podľa mňa dôležité, pretože by to demonštrovalo vyspelosť na území, ktoré je skutočne zriedkavé.“ (docent / mestský architekt – muž)

Ďalším dôležitým aspektom, ktorý sa objavil pri definovaní blahobytu, bolo, aby ľudia mohli vidieť rôzne sociálne kategórie spolu, napríklad starých ľudí a deti, aby sa mohli navzájom ovplyvňovať. Inými slovami: nemať vylúčené kategórie. Osobitná pozornosť sa teda venuje existencii a potrebe inkluzívnych procesov na zlepšenie blahobytu oblasti.

Originálny príspevok sa objavil v talianskej cieľovej skupine a stretol sa so súhlasom všetkých účastníkov: koncept krásy-bytia, ktorý sa používa na zdôraznenie potreby hľadať a vytvárať krásu na území, aby sa vytvorila pohoda.

„Keď počujem hovoriť o pohode, myslím na krásu, starostlivosť o krásu, estetiku našich priestorov, niekedy veľmi jednoduché veci, ktoré nám pripomínajú tradíciu... robia naše priestory krásnymi, robia ich obývateľnými. Okrem starostlivosti o priestory mi napadá aj koncept sociálnej animácie. V našej oblasti často chýba agent schopný oživiť územie, navrhnúť akcie, vytvoriť sieť, dostať ľudí z ich domovov. Teraz sme vyvinuli „pevný“ spôsob života, čo znamená, že žijem doma, doma mám všetko, čo potrebujem. Namiesto toho by bolo veľmi dôležité vytvoriť siete a opäť vytiahnuť ľudí do ulíc.“ (Taliansko – zástupca tretieho sektora – muž)

Tento koncept je priamo spojený s kapacitou sledovania a pozorovania vlastného územia iným spôsobom. Z tohto pohľadu je možné spustiť zmenu.

„Pohoda súvisiaca s výchovou pohľadu...

Il benessere legato all'educazione allo sguardo ... všetko, čo bolo povedané, pochádza zo schopnosti, ktorú musíme pozorovať a čítať územie. Schopnosť obchádzať a hovoriť... ako môžem pretransformovať niektoré časti svojho územia... možno je to niečo, čo treba preskúmať, aby sme vytvorili blahobyť... vybudovať ho“. (Carzan)

„Keď sa spýtate mladých ľudí (každý chce ísť preč!), prečo chcete odísť, povedia „pretože tu nič nie je!“ Ak im ukážete niečo krásne z ich územia (“Sikánska” lokalita alebo sírne bane), začnú si túto hodnotu vážiť a začnú sa cítiť ako súčasť tohto územia, nie sú už odcudzení. Poznanie územia je základom pre rozvoj pocitu spolupatričnosti. V tomto kontexte sa cítia ako cudzinci.“ (Carmen)

Existuje však povedomie, že zmena je dlhý proces, ktorý môže priniesť viditeľné výsledky iba vtedy, ak sa rozlíši čas dopadu / vplyvu a prispôbi sa typu aktivity.

„Existujú dva prístupy, ktoré súčasne, alebo aj jednotlivo, majú krátkodobú aj dlhodobú účinnosť. Spustenie procesu nemôže priniesť okamžité výsledky, ale môže ich priniesť z dlhodobého hľadiska. Existujú aktivity, ktoré si vyžadujú viac trpezlivosti a menej viditeľnú prácu, ale z dlhodobého hľadiska môžeme dúfať, že uvidíme kultúrnu zmenu a iné, ktoré budú mať namiesto toho okamžité účinky, napríklad hranie. To je určite socializačná skúsenosť: dáte ľudí dokopy a prinútite ich hrať sa, to je už spôsob budovania vzťahov. Rizikom je, že ak nebudete pokračovať v tomto procese a zredukujete sa na udalosti, riskujete stratu toho, čo ste urobili. Skúsenosti s dobrovoľníctvom umožňujú, ak sa časom predĺžia, budovanie viac či menej zmysluplných vzťahov medzi ľuďmi, ktorí sa o túto skúsenosť podelia, existuje nádej, že táto vec môže skutočne ovplyvniť kultúrnu zmenu. Ak sa zamyslíme nad dobrovoľníctvom v mestskej rekvifikácii, táto vec má aj vizuálny vplyv, vedie k tej kráse a k uvedomeniu si územia a precítienia ho po svojom. Pravdepodobne v tomto prípade môže sociálny dopad tejto aktivity zakoreniť hlbšie. Dal by som dokopy krátkodobé aktivity, ktoré sú užitočné na vytvorenie okamžitých a viditeľných vzťahov, a projekty rozvoja komunity, trpezlivejšie a pomalšie, ale ktoré možno potom dokážu priniesť dlhodobú kultúrnu zmenu. (Taliansko – zástupca tretieho sektora – muž)

Nakoľko existujú aktivity, ktoré sú pre oblasť atraktívnejšie, mali by sme skúšať nové a originálne cesty, aj keď postupne, ak chceme skutočne spustiť zmenu.

(Carzan) „Riziko je v tom, že my sme tí, ktorí naháňame územie a nestaviame na území. Hudobné a športové aktivity sú prítťažlivejšie a ľahšie sledovateľné, sú bezprostrednejšie. Keď hovoríme o knihách, divadle alebo o určitom druhu hudby, všetko sa stáva zložitejším. Ukazuje sa, že na

generovanie skúseností na území, ktoré môžu byť odlišné, je potrebná cesta vzdelávania zdola. S vedomím toho, že možno ak zorganizujete futbalový turnaj, zapojím 100 detí a ak zorganizujem knižný klub, zapojím 4 deti. Školenie a príprava na rôznych úrovniach, na rôzne témy sa stáva základným kľúčom čítania, na základe ktorého sa potom formuje územie.“

A v „kotli ingrediencií“ pre blaho oblasti, koľko priestoru možno poskytnúť sociabilite, teda schopnosti vytvárať a regenerovať spojenie? Na túto tému sa zameriaval druhý tematický okruh. Koncept sociability pre Talianov pripomína koncepty sietí, spojení, vzájomnosti, sociálneho a individuálneho kapitálu, čo sú všetky základné prvky blahobytu územia.

„Fiduciárny kapitál je základ... reciprocita...budovanie reakcií založených na dôvere, ktoré sú niekedy aj vzťahmi bezplatnosti vzhľadom na rôzne podmienky ľudí v komunite, v ktorej žijeme“ (Taliano – La Rocca – muž)

A tak je to aj na Slovensku:

„byť súčasťou územia a spolupracovať s ostatnými“

„byť schopný spolunažívať s rôznymi členmi komunity na základe vzájomného porozumenia a podpory“

„vytvoriť spoločnú územnú identitu“

“kvalita radosti so stretávaním sa a trávením času s inými ľuďmi”

Aj v Rumunsku je pojem sociabilita definovaný rovnakým spôsobom:

„Schopnosť mať pozitívne, konštruktívne vzťahy s ostatnými okolo vás, bez ohľadu na kontext, situáciu, osobnú identitu. Sociabilita neznamena, že vychádzate len so svojou skupinou, rovesníkmi, rodinou atď. Byť v pohode s niekým, koho nepoznáte a nemusíte mať nevyhnutne spoločné záujmy“.

Je zaujímavé, že súvisí väčšinou s „bežným“:

„Ľudia sa vždy potrebujú spájať na kolektívnej úrovni. Potrebujú sa cítiť ako súčasť niečoho väčšieho, než je ich skupina, rodina.“

Rozvíjanie sociability v oblasti by si vyžadovalo spájať ľudí, vzájomne sa spoznávať a vytvárať priestory, kde by sa mohli stretávať.

V Rumunsku poukazujú na to, že ich územie nie je kultúrne ani štrukturálne vhodné na vytváranie sietí a spojení, ktoré presahujú úzku dimenziu členskej skupiny, štvrte sú už širokým kontextom, kde sa priama interakcia medzi ľuďmi stráca.

"Komunita je niečo, na čom musíme ako spoločnosť pracovať, aby sme nevytvorili umelú komunitu, ale komunitu založenú na spoločných záujmoch." (Rumunsko – sociológ – muž).

V Taliansku siete existujú, ale problém je v tom, ako môžu byť trvalo udržateľné. Ako dlho môžu vydržať vďaka aktivitám zahrnutým v konkrétnom projekte?

„Sociabilita je veľmi dôležitá, pretože schopnosť vytvárať spojenectvá je veľmi dôležitá... problém je v tom, ako môžeme vytvárať spojenia, ktoré budú trvalo udržateľné, efektívne a efektívne“ (Taliano – sociológ – žena).

Z talianskej cieľovej skupiny prichádza návrh, že jedným z možných riešení by bolo zabezpečenie priestoru na vyjadrenie a autonómiu mladým ľuďom.

„Začnite považovať mladých ľudí a ich spôsoby, akým vnímajú to, čo zažívame, ako zdroje ...sú to súčasní občania, ktorí budú žiť na území. Zameranie sa na ich aktívnu účasť vytvára spojenia. Počúvanie, vytváranie príležitostí na stretávanie, prijímanie a zhromažďovanie ich názorov vytvára

na mikroúrovni, aj v malých kontextoch, úroveň sociability. Potom sa vracia späť do územia cez rôzne generačné výmeny...druh rovesníckeho vzdelávania, ktoré sa stále vyvíja...rozširuje“ (Taliansko – sociálny pracovník a pedagóg – žena).

Podľa rumunskej cieľovej skupiny by sociabilita mala byť atraktívna pre rôznych ľudí. Niekedy sa nerozvinie, pretože konzum a okamžité uspokojenie sú prítlačlivejšie a ľudia nevedia nájsť motiváciu stretnúť sa s inými ľuďmi, ktorí sú od nich odlišní. Aktivity zamerané na zapojenie ľudí a ich prinútenie byť súčasťou komunit musia reflektovať, že to pre nich nie je prirodzené. Mali by sme sa zamyslieť nad rôznymi kategóriami ľudí a nad tým, čo ich môže motivovať, a potom sa im snažiť ponúknuť veci, ktoré ich motivujú.

Na Slovensku sa tvrdí, že sociabilita by sa mohla rozvíjať posilňovaním pocitu spolupatričnosti ku komunite.

„Vytvorenie spoločnej územnej identity by mohlo pomôcť získať pocit, že ste súčasťou územia a komunity. Je veľmi dôležité vytvárať príležitosti na interakciu medzi ľuďmi a možný komunitný život.“ (Slovensko – učiteľ – žena).

A najväčšou prekážkou pre Slovensko by bol nezáujem občanov niečo zmeniť, či vložiť vlastnú energiu a čas.

Napokon posledná časť bola venovaná pokusu o načrtnutie osoby odborníka, ktorý má byť vyškolený. Aké kompetencie sú potrebné na riadenie zložitých procesov rozvoja oblasti?

Niektorí Taliani si myslia, že:

„Nemôže to byť jedna osoba, musí mať rôzne vzdelanie“ (Taliansko – profesionál – žena)

„Nepotrebujeme nových ľudí! Všetko už máme. Tieto experimenty už boli urobené s inými osobami, mali sme komunitných pedagógov, sociálnych animátorov, komunitných animátorov... už sme vycvičili toľko osôb, toľko protagonistov. Netreba predstavovať nové osoby, ale nové spôsoby... čo znamená prácu v skupinách. Aj to, čo hovorím, je staré, problém je v tom, že sme to vždy hovorili, ale nevieme, ako to urobiť! Ak pracujeme s ľuďmi, ktorí majú iné odborné znalosti ako my, uvedomujeme si ťažkosti, ktoré vznikajú pri práci v skupinách. Peniaze by som minul na experimenty s účasťou rôznych osobností“ (Taliansko – profesionál – žena)

Problém spočíva v tom, ako komunikovať s občanom:

„Problémom je hovoriť s občanmi, hovoriť rôznymi jazykmi, nielen medzi odborníkmi. Na územiach sú rôzne jazyky. Keď navrhujem workshopy pre rodiny v ohrozených oblastiach, všimám si, že matky prestávajú chodiť, pretože sa cítia neprijemne kvôli môjmu stupňu vzdelania. Niekedy hovoríme jazykom, ktorý je veľmi vzdialený od jazyka oblastí“ (Taliansko – profesionál – žena)

Alebo v nedostatku zmyslu pre „spoločné dobro“:

„Dúfať, že ľudia začali robiť veci pre kolektívne dobro a nie pre svoj osobný záujem, alebo aspoň preto, aby sa mali dobre, vyzerá dosť ťažko. V našom kontexte myšlienka spoločného dobra ešte nie je jasná. [...] Na to by sme sa mali zamerať, ale ak to chceme dať ako predpoklad na to, aby sme niečo urobili, riskujeme, že nedostaneme nič“ (Taliansko – profesor – muž)

Vo všetkých troch cieľových skupinách sú uvedené rôzne profily profesionálnych osobností, ktoré dokážu vytvoriť spojenie medzi potrebami občanov a činnosťami, na ktorých existuje všeobecná

zhoda: profesionáli, ktorí vytvárajú spojenie s ľuďmi a medzi ľuďmi (psychológovia, sociológovia, antropológovia atď.); ekonómovia; technici (architekti, urbanisti, odborníci na logistiku atď.); právni experti, odborníci na komunikáciu, odborníci na mediáciu.

Spomína sa tu aj zoznam prierezových kompetencií, ktoré presahujú rámec tých, ktoré má odborník.

„S pozorovaním by som spojil aj počúvanie, teda schopnosť interakcie s územím, s urbánnou realitou, so štvrtkami. Pozorovanie môže nadobudnúť niekedy pasívny rozmer, počúvanie pravdepodobne zahŕňa väčšie vnímanie toho, čoho je svedkom. Ďalším dôležitým rozmerom je výklad, operátor na území musí tiež interpretovať javy a musí byť schopný ich čítať vo svetle kontextu, ktorý môže byť zložitý. Ďalším kľúčovým komponentom je schopnosť zasahovať, ak počúvanie, pozorovanie a interpretácia zostávajú fázami analýzy a štúdia, zjavne nevyjadrujú plný potenciál, ktorý v sebe majú. Schopnosť zasahovať je jednou z najdôležitejších zručností, pretože zahŕňa schopnosť produktívneho interakcie za účelom zmeny. (Taliansko – profesor – muž)

K vyššie uvedeným osobám talianska skupina pridáva ešte sociálneho animátora a komunikátora.

„Medzi rôznymi zručnosťami je sociálna animácia, ktorá sa chápe ako zručnosť vytvárať dynamiku medzi skupinami na území, vedieť čítať a zároveň vytvárať provokácie a vedieť zvládať dynamiku.“ (Rumunsko – sociológ – muž)

Otvára sa podrobnejšia diskusia o komunikatívnej kompetencii, s problematikou jej nevyhnutnosti a/alebo nebezpečnosti:

„Rizikom je, že keď hovoríme o komunikácii a spájame ju s vedením, znamená to, že možno musíme školiť človeka, ktorý ide nad rámec nevyhnutných potrieb. Pravdepodobne primárnou potrebou je, aby táto osoba mala zručnosti v oblasti komunikačných nástrojov, čo je ďalšia vec. V opačnom prípade hrozí riziko vytvorenia “bielych slonov” namiesto procesov na území. [...] Územie často nevie, čo sa deje na inom území. Chýbajú práve základné komunikačné nástroje. [...] Môže byť užitočné mať niekoho s dobrými znalosťami komunikačných nástrojov, aby ich mohol používať a vytvárať participáciu na území, a to aj prostredníctvom týchto nástrojov.“ (Taliansko – profesor – muž)

To, čo určite chýba a na čom sa zhodujú všetci talianski účastníci, je schopnosť rozprávať o území:

„Schopnosť rozprávať o území, byť schopný zachytiť jeho krásu, nájsť ju a vyrozprávať ju. A prostredníctvom rozprávania sprostredkovať emócie.“ (Taliansko – psychológ – žena)

„Myslím si, že schopnosť rozprávať je rozhodujúca pre posilnenie procesu. [...] Dobrý komunikátor je dobrý nielen preto, že hovorí, ale aj preto, že vie, o čom hovorí“ (Taliansko – profesionál – muž)

Zapojenie občanov do rozhodovacích procesov považujú všetci účastníci v týchto troch krajinách za dôležité. Ako kľúčová oblasť zlepšenia alebo zamerania bola spomenutá občianska angažovanosť a vzťah k verejnemu priestoru a politike. Ľudia si často neuvedomujú, že môžu robiť aj niečo iné ako hlasovať. Zapojenie sa do občianskych akcií môže lepšie odrážať ich potreby.

Príjemcovia aktivít na území by mali byť zapojení do plánovania v každej fáze procesu. Mali by byť súčasťou panelu expertov, pretože prinášajú svoj vlastný pohľad a pretože sú tými, ktorí konkrétne prežívajú územie. Ich skúsenosti sú rovnako cenné ako profesionálne skúsenosti, a preto by mali byť súčasťou tímu, tímu, ktorý by nemal mať hierarchickú, ale symetrickú štruktúru.

Je dôležité, aby boli zapojení všetci občania vrátane mladých ľudí a zraniteľných jednotlivcov.

„Participatívne akcie by mali brať do úvahy aj zraniteľné skupiny, pričom by sa mali stať súčasťou rozhodovacieho procesu vo všetkých fázach činnosti“. (Rumunsko – sociológ – muž).

„Podľa mňa sú dôležité aj zručnosti v oblasti participatívneho plánovania... plánujte spolu s územím, ale s každým... musia tam byť aj mladí ľudia. Oni sú tí, ktorí potom budú pracovať na ich území!“ (Taliansko – profesor – žena)

Participatívne plánovanie sa považuje za užitočný nástroj na zapojenie občanov, ale zdá sa, že v Taliansku existujú určité ťažkosti s jeho efektívnym využívaním.

„Jednou z výhod je zdieľanie vízie, no na zdieľanie tejto vízie to znamená, že každý si musí byť vedomý toho, čo chceme dosiahnuť. Ako to môžeme dosiahnuť? Prostredníctvom participatívneho plánovania! Čo však potrebujeme, aby to bolo skutočné? Potrebujeme budget a potrebujeme spečatenie dohody medzi aktérmi, ktorá napriek úsiliu využíva participatívne plánovanie. Často sa nevyberá, pretože je to dlhá cesta. Tento trend musíme pomaly zvrátiť.“ (Taliansko – Profesor – žena)

Možno by sa malo začať s učením, čo to znamená plánovať a navrhovať spoločne:

„Možno je problém v tom, že ľudia nevedia, čo to znamená navrhovať? Možno preto má participatívny dizajn určité obmedzenia.“ (Taliansko – profesor – žena)

Ale niekedy aj participatívnym procesom chýba procesná autenticnosť.

„Môžem povedať, že participatívne plánovanie sa stalo módou. Najnepríjemnejšia je súčasná prevládajúca rétorika participácie. V súčasnosti každý robí participáciu bez toho, aby mal odbornosť a aktivoval ju nad vopred stanovenými záujmami, podmienený aktérmi, ktorí ju riadia. Myslím si, že najdôležitejším prínosom by mohla byť nová profesionálna osobnosť, ktorá by v rámci takýchto praktík mohla zohrávať úlohu akéhosi garanta participácie, postavy, ktorá je schopná identifikovať autenticitu participatívnych procesov s ohľadom na oba ciele, ako aj na predovšetkým výsledky. Postava, ktorá je schopná, poznajúc celé spektrum participácie, od koncentrovanej moci v rukách rozhodujúcich osôb až po extrémnu slobodu občanov, určiť, či sú takéto procesy skutočné alebo podmienené. (Taliansko – profesor – muž)

Intelektuálny výstup 1 projektu STUD.IO: Metodický rámec systematických prehľadov

Giada Cascino¹, Sergio Severino²

¹ Kore University of Enna (Taliansko), giada.cascino@unikore.it

² Kore University of Enna (Taliansko), sergio.severino@unikore.it

Intelektuálny výstup 1 (ďalej ako "IO1") projektu STUD.IO je rozdelený na rôzne úlohy: akademickí partneri, koordinovaní Kore University of Enna, pracovali najmä na prehľade literatúry; ostatné organizácie podporili prácu na preskúmaní literatúry mapovaním najlepších postupov a analýzou potrieb odbornej prípravy s cieľom poskytnúť názor potenciálnym príjemcom odbornej prípravy a územným inštitúciám, ktoré budú tieto osoby po školení využívať.

V tejto časti kapitoly popisujeme metodologický rámec literárneho prehľadu, ktorý akademickí partneri uskutočnili a ktorý – ako uvidíme – je popísaný v príspevkoch v druhej časti tejto knihy.

IO1 – t.j. prehľad literatúry o hlavných modeloch a výskumoch, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii v oblasti integrácie medzi sociológiou, psychológiou a urbanizmom – má úzke prepojenie s ostatnými intelektuálnymi výstupmi projektu STUD.IO, v skutočnosti slúži na získanie solídnej štruktúry, na ktorej sa zakladajú vzdelávacie potreby spoločného učebného plánu (čo je cieľom IO3) a obsah vzdelávania platformy STUD.IO (čo je cieľom IO2) (obr. 1).

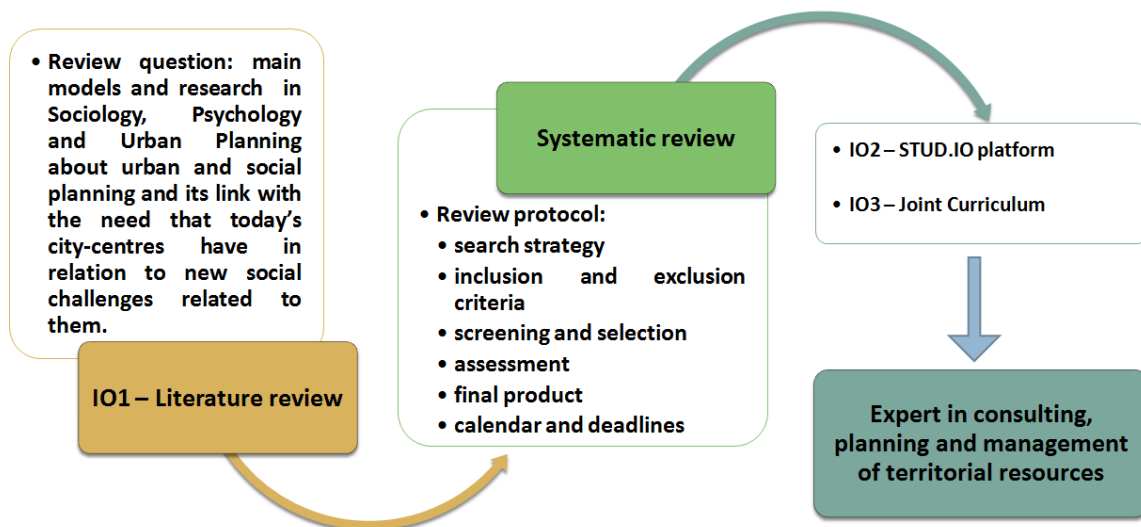
Spomedzi rôznych typov prehľadu literatúry (naratívny prehľad, rýchly prehľad, prehľad rozsahu atď.) sme sa rozhodli urobiť systematický *prehľad*, t.j. „prehľad literatúry, ktorý je navrhnutý **tak, aby našiel, zhodnotil a syntetizoval** najlepšie dostupné dôkazy týkajúce **sa špecifickej výskumnej otázky** s cieľom poskytnúť informatívne odpovede založené na dôkazoch.“ (Dickson *a kol.*, 2017, str. 2⁴). Systematický prehľad sme zvolili, pretože je definovaný ako najlepší spôsob („zlatý štandard“) na syntetizovanie zistení niekoľkých štúdií skúmajúcich rovnaké otázky, či už dôkazy pochádzajú zo zdravotníctva, školstva alebo inej disciplíny. Na rozdiel od iných typov prehľadu literatúry sa jej zameranie obmedzuje na niekoľko tém, ale údaje sa zameriavajú do veľkej hĺbky.

---

⁴ Dickson, R., Cherry, MG, & Boland, A. (2017). Vykonanie systematického hodnotenia ako diplomovej práce. V A. Boland, MG Cherry & R. Dickson (Eds.), *Robit' systematický prehľad. A Student's Guide* (2. vydanie) (s. 1-19). Šalvia.

Obrázok 1 – Projekt STUD.IO: prepojenie medzi intelektuálnymi výstupmi .

Systematický prehľad si vyžaduje väčšiu metodologickú prísnosť ako ostatné typy: v skutočnosti sleduje desať **dobre definovaných a transparentných krokov** a vždy vyžaduje nasledovné (Dickson *et al.* , 2017⁵):

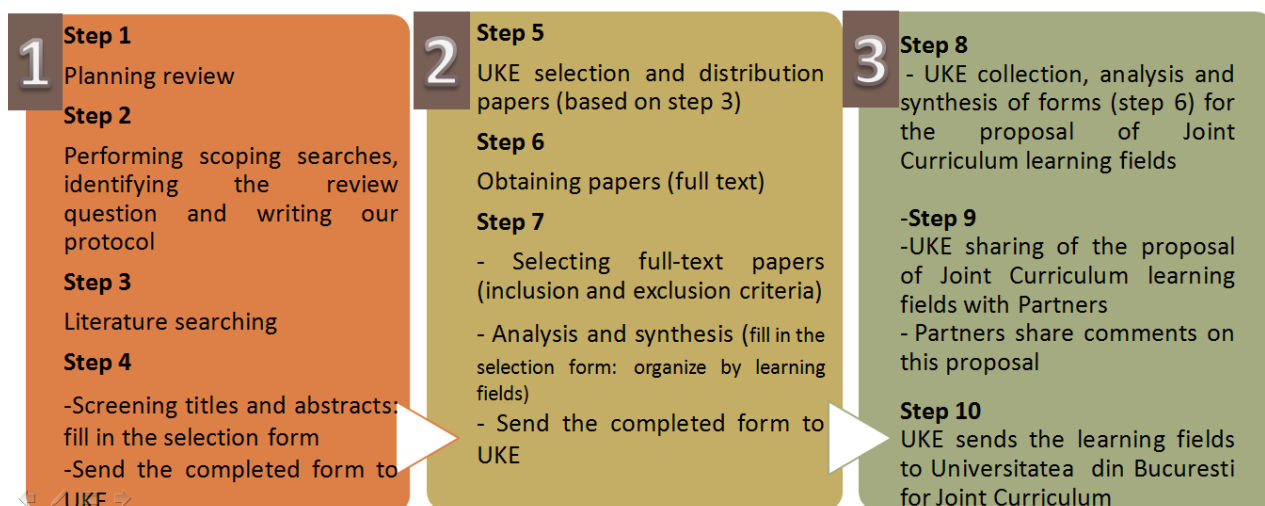
1. definícia otázky alebo problému;
2. identifikácia a kritické hodnotenie dostupných dôkazov;
3. syntéza zistení a vyvodenie relevantných záverov.

Vykonalí sme desať krokov navrhnutých autormi a prispôbili sme ich v našom protokole o preskúmaní, ktorý zahŕňa desať krokov zoskupených do troch etáp (obr. 2).

Prvá fáza – Kontrolná otázka STUD.IO je definovaná projektom: s cieľom a) pochopiť potreby, sociálne potreby, slabiny a silné stránky kontextu mesta, ako aj vedieť plánovať adekvátne zásahy; b) vytvoriť univerzitný študijný program na podporu kariéry študentov študujúcich mestský a sociálny rozvoj, stanovili sme si za cieľ vykonať systematický prehľad hlavných modelov a výskumov, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii v oblasti mestskej organizácie a súvisiacich sociálnych politík a problémy s nimi spojené, ako aj dopady na jednotlivcov a spoločnosť, so zameraním na integráciu medzi sociológiou, psychológiou a urbanistickým plánovaním a jej využitie v mestskom a sociálnom plánovaní na európskej úrovni.

⁵ *Op.cit.*

Obrázok 2 2STUD.IO Systematický kontrolný protokol: tri fázy a desať krokov.

Pre proces systematickej kontroly – postupujeme cez fázy identifikácie, skrínungu, oprávnenosti a zaradenia prác do kontroly – sme *ad hoc* vytvorili nasledujúce tri moduly (príloha B):

- Modul A_Kľúčové slová a zoznamy databáz
- Modul B_Výber abstraktov
- Modul C_Výber úplných textov .

Na vykonanie „vyhľadávania literatúry“ každý partner – v súlade so svojou tematickou oblasťou navrhol pomocou *modulu A* súbor kľúčových slov a databáz/zdrojov.

Všetci partneri použili nasledujúce kritériá zaradenia a vylúčenia:

- kritériá pre zaradenie:
  - materinský jazyk partnera,
  - anglický jazyk,
  - relevantné pre spoločný učebný plán,
  - prehľad literatúry o našom zameraní,
  - osvedčené postupy, usmernenia,
  - príslušné dokumenty OSN,
  - príslušné dokumenty EÚ,
  - relevantné dokumenty mimovládnych organizácií,
  - „šedá“ literatúra (nepublikované články)
  - dôsledky pre profesionálov
- kritériá vylúčenia:
  - tie, ktoré nie sú vôbec relevantné.

Pre krok „prezerania názvov a abstraktov“ boli vybrané abstrakty zhromaždené v *Module B* , zoskupené do sekcií vytvorených s odkazom na kľúčové slová alebo výrazy, prostredníctvom ktorých boli príspevky nájdené a pre každý z nich boli uvedené nasledujúce informácie: Záznam zoznamu referencií (autor(i), rok, názov, vydavateľ, databázy/iný zdroj, typ materiálu (kniha, článok atď.), materinský jazyk (uved'te). Abstrakty napísané v rodnom jazyku partnerov boli preložené do angličtiny.

Druhá etapa – Aby sa pristúpilo ku krokom *získavania príspevkov (plného textu) a výberu plnotextových príspevkov*, duplicitné abstrakty boli odstránené a bola posúdená ich spôsobilosť na recenzovanie. Analýza plnotextových príspevkov bola vykonaná pomocou *modulu C_Výber plných textov*, ktorého cieľom je *popísať a ohodnotiť* každý príspevok podľa určitých informácií a kritérií. Prvá časť modulu *C* má za cieľ opísať prácu prostredníctvom série informácií, z ktorých niektoré súvisia s projektom STUD.IO: Krajina, Analýza teórie, Analýza metód, Zameranie na veľkosť mesta (malé a stredné), Cieľ účastníkov (deti a starší ľudia), Analýza zistení, Cieľ šírenia (študenti,

odborníci, výskumníci), Smerovanie budúceho výskumu, Mono- alebo interdisciplinarita (uved'te, ktoré disciplíny), Témy (zručnosti a postoje, kontextové faktory (geografická poloha, sociálno-ekonomické podmienky, politický kontext, veľkosť miest), služby, dobré/osvedčené postupy), Dajú sa výsledky aplikovať na iný miestny kontext?

Druhá časť modulu C je zameraná na vyhodnotenie vybraného príspevku podľa niektorých kritérií: relevantnosť, spoľahlivosť, vonkajšie faktory, vnútorné faktory, vhodnosť pre študijné odbory. Každé kritérium sa hodnotí na 5-bodovej škále (minimálne 1 – maximálne 5) a na základe tohto hodnotenia je možné urobiť celkový úsudok o práci.

Nakoniec *modul C* poskytuje rámček, v ktorom „Popíšte, ako môže príspevok prispieť k identifikácii študijnej oblasti z hľadiska prijateľnosti a vhodnosti pre študijné oblasti“.

V *Module C* každý partner zoskupil hodnotené práce do sekcií s návrhom študijného odboru pre Spoločné kurikulum.

Po tretie etapa – Aby sme zhrnuli výsledky systematického prehľadu vykonaného každým partnerom, posunuli sme sa v spektre od integratívneho (pojmy a témy sú definované) k interpretačnému (generovať koncepty) syntetickému prístupu s použitím metódy tematickej syntézy (Snilstveit *a kol.* 2012⁶; Harden & Thomas, 2005⁷; Thomas & Harden, 2008⁸), jeho prispôsobenie našim cieľom a tri kroky:

- sledovanie kľúčových pojmov v správach (prostredníctvom najdôležitejších fráz, dostupných definícií alebo akejkoľvek inej užitočnej časti správy);
- zoskupovanie kľúčových pojmov do popisných tém (tematické oblasti);
- generovanie analytických tém (t.j. nových interpretačných konštruktov alebo nových vysvetlení alebo nových hypotéz), ktoré tiež naznačujú dôsledky pre politiku a prax.

Podávanie správ o systematických prehľadoch vykonaných pre rôzne tematické oblasti sa riadilo vyhlásením PRISMA 2020 (Page *et al.*, 2021⁹).

---

⁶ Snilstveit, B., Oliver, S., & Vojtková, M. (2012) Naratívne prístupy k systematickému preskúmaniu a syntéze dôkazov pre medzinárodnú rozvojovú politiku a prax, *Journal of Development Effectiveness*, 4:3, 409-429. DOI: [10.1080/19439342.2012.710641](https://doi.org/10.1080/19439342.2012.710641)

⁷ Harden, A., Thomas, J. (2005). Metodologické problémy kombinovania rôznych typov štúdií v systematických prehľadoch, *International Journal of Social Research Methodology*, 8:3, 257-271. DOI: 10.1080/13645570500155078

⁸ Thomas, J., Harden, A. (2008). Metódy pre tematickú syntézu kvalitatívneho výskumu v systematických prehľadoch. *BMC Med Res Methodol* 8, 45. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>

⁹ Page, MJ, McKenzie, JE, Bossuyt, PM, Boutron, I., Hoffmann, TC, Mulrow, CD a kol. (2021). Vyhlásenie PRISMA 2020: aktualizované usmernenie pre podávanie správ o systematických prehľadoch. *BMJ*, 372: n71 doi:10.1136/ bmj.n71

3. Súvislosť medzi sociálnymi interakciami a mestským prostredím: systematický prehľad

Giada Cascino ¹, Sergio Severino ²

¹ Kore University of Enna (Taliansko), giada.cascino@unikore.it

² Kore University of Enna (Taliansko), sergio.severino@unikore.it

Abstrakt

Tento systematický prehľad, ktorý prechádza od sociologického prístupu a otvára sa interdisciplinárnemu dialógu medzi sociológiou a inými disciplínami (mestské plánovanie a psychológia), má za cieľ preskúmať typy sociálnych interakcií koncipovaných s odkazom na mestský kontext, ako prepojenie medzi sociálnymi interakciami. Konceptualizuje sa mestský kontext a napokon, či a ako sa táto súvislosť vysvetľuje vzhľadom na rôzny vek obyvateľstva.

Vzťah medzi sociálnou interakciou a mestským prostredím bol koncipovaný ako životné podmienky mladých a starých ľudí v mestskom kontexte, sociabilita/a mesto, sociálna politika v mestskom plánovaní, sociálna interakcia a siete blízkosti v mestskom plánovaní, miestnej spoločnosti a mestskom plánovaní, miestna komunita a urbanistické plánovanie, smart-city.

Považovali za vhodnú publikovanú a "šedú" literatúru, ktorá má tieto charakteristiky: napísaná v taliančine a angličtine; akýkoľvek typ správy (v elektronickom formáte) v súlade s definíciou PRISMA 2020; dostupnosť abstraktu (v taliančine alebo angličtine) alebo úvodu; teoretický a/alebo empirický charakter; Európske geografické zameranie.

Bibliografické vyhľadávanie alebo konzultácia každého zdroja bola vykonaná v databázach Rivisteweb -La Piattaforma italiana per le scienze umane e sociali, JSTOR, SocINDEX s Full Text (rozhranie EBSCOhost) a WOS (Web of Science). Výsledky prehľadu sú prezentované na základe odporúčaní PRISMA 2020 a boli syntetizované použitím naratívneho prístupu syntézy kvalitatívnych (textových) údajov a aplikácie metódy tematickej syntézy podľa troch krokov (sledovanie kľúčových konceptov, ich zoskupovanie do tematických oblastí, a generovanie analytických tém), so zámerom interpretovať syntézu a generovať nové významy.

Prvotné vyhľadávanie identifikovalo 84 záznamov; proces skríningu a hodnotenia viedol k zahrnutiu 10 správ do prehľadu: väčšina z nich má geografické zameranie na európsky kontext a pozerá sa na rôzne dimenzie mestského prostredia (štvrte, mestá/veľké mestá); niektoré správy prechádzajú výlučne zo sociologického prístupu a niektoré z interdisciplinárneho prístupu, čím vnášajú sociológiu do dialógu s inými disciplínami (mestská etnografia, mestská geografia, architektúra a urbanizmus, psychológia); niektoré správy predstavujú teoretickú reflexiu, iné predstavujú empirickú štúdiu uskutočnenú prostredníctvom prístupu kvalitatívneho výskumu a prístupu zmiešaných metód.

Tematická syntéza viedla k vytvoreniu niekoľkých analytických tém – *participácia na komunitnom živote ako potešenie zo stretnutia, ako angažovanosť a angažovanosť/socializácia pre spoločné dobro, ako generátor integrovanej sociálnej štruktúry; privlastnenie si a vymedzenie verejného sociálneho priestoru; mestské plánovanie a mestské prostredie prosociálne interakcie založené na logike zakotvenia sociálnych vzťahov a sociálne proaktívneho prístupu plánovania využívania pôdy a infraštruktúry; „afektívne determinované“ sociálne vzťahy ako zdroj pre rozvoj komunitných hodnôt a pre individuálny a sociálny blahobyť; paradox neviditeľných zdrojov* – navrhnutie niektorých *transdisciplinárnych* princípov, na základe ktorých by sa mali riadiť politiky a postupy v oblasti podpory sociability prostredníctvom inovácií v mestskom dizajne, ako aj proces operatívneho definovania dimenzií a indikátorov, ktoré možno empiricky zistiť v budúcom výskume zameranom na zisťovanie množstva aj kvality sociálnych interakcií sprostredkovaných využívaním pôdy a infraštruktúrou.

Kľúčové slová: sociálne interakcie, mestský kontext/prostredie, sociológia, systematický prehľad, tematická syntéza.

3.1. Úvod

Projekt STUD.IO-Sociability Through Urban Design Innovation (program ERASMUS+, Strategické partnerstvá pre vysokoškolské vzdelávanie) – v rámci ktorého sa toto systematické hodnotenie vykonáva – predpokladá dôležitosť podpory sociálnych interakcií v mestskom kontexte pre vytváranie blahobytu jednotlivcov a komunit, v súvislosti s touto problematikou je potrebné vyškoliť odborníkov. Projekt v skutočnosti uznáva, že „poznávanie, ako plne porozumieť potrebám, sociálnym potrebám, hlavným problémom a silným stránkam mestského kontextu, ako aj vedieť

plánovať a navrhovať vhodné zásahy, musí byť znalosťami a zručnosťami tých, ktorí pracujú v urbanizme a územnom plánovaní, berúc do úvahy absolútne relevantné sociologické a psychologické aspekty.“

Náš systematický prehľad, ktorý prechádza od sociologického prístupu, si kladie za cieľ zdôrazniť potreby, ktoré majú dnešné mestské centrá vo vzťahu k novým sociálnym výzvam, ich vystopovaním späť k erózii základných vzťahových odkazov a vplyvu, ktorý má mestská organizácia na spoločenský život v mestách.

Sociálne potreby a výzvy, ktoré sú už predmetom pozornosti v Agende 2030, ktorej „ambiciózna a transformačná vízia“ predstavuje svet schopný zabezpečiť sociálne blaho, ako aj „spravodlivý, spravodlivý, tolerantný, otvorený a sociálne inkluzívny svet v ktoré sú naplnené potreby najzraniteľnejších“, vrátane detí, mládeže a starších ľudí.

Agenda 2030 v skutočnosti zaraďuje medzi ciele dosiahnutia troch rozmerov – ekonomického, sociálneho a environmentálneho – trvalo udržateľného rozvoja snahu a podporu súdržnosti medzi komunitami prostredníctvom obnovy a plánovania mestských sídiel identifikáciou trvalo udržateľného mestského rozvoja a riadenia ako pre kvalitu života občanov. Medzi 17 cieľmi Agendy 2030, cieľ 11 *Urobiť mestá a ľudské sídla inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné* označuje mestá ako centrá sociálneho rozvoja, ktoré však stále predstavujú výzvy. V tomto smere niektoré ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030, sú: *posilniť inkluzívnu a udržateľnú urbanizáciu a kapacitu participatívneho, integrovaného a udržateľného plánovania a riadenia ľudských sídiel vo všetkých krajinách* (11.3); a *poskytnúť všeobecný prístup k bezpečným, inkluzívnym a prístupným, zeleným a verejným priestorom, najmä pre ženy a deti, staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím* (11.7).

Ako je zrejmé, tieto ciele zdôrazňujú dôležitosť prepojenia medzi sociálnym a environmentálnym rozmerom trvalo udržateľného rozvoja. Naša pozornosť sa sústreďuje najmä na koncepty sociálneho blahobytu a kvality života.

V tomto príspevku spájame koncept sociálneho blahobytu a kvality života s jedným z deviatich ukazovateľov kvality života navrhnutých Eurostatom: „voľný čas a sociálne interakcie“¹⁰. Eurostat definuje sociálne interakcie ako medziľudské aktivity a vzťahy, ktoré síce súvisia, ale sú koncepčne odlišné, ale tvoria sociálny kapitál jednotlivcov aj spoločnosti a ovplyvňujú kvalitu života ľudí. Ako uvádza Eurostat, aspekty, ktoré konceptualizujú sociálne interakcie, sú: *aktivity s ľuďmi* (t. j. byť v kontakte alebo robiť veci s rodinou, príbuznými alebo priateľmi a spokojnosť, ktorú človek získava z týchto osobných vzťahov), *aktivity pre ľudí* (t.j. účasť na formálnych a neformálnych dobrovoľníckych aktivitách) a *podporné vzťahy* (prejavené schopnosťou získať pomoc a osobnú podporu v prípade potreby).

Podrobná analýza kvantitatívnych a kvalitatívnych aspektov sociálnych interakcií Eurostatu (frekvencia sociálnych kontaktov, prístup k materiálnej a nemateriálnej pomoci, subjektívne hodnotenie spokojnosti s osobnými vzťahmi) – umiestnená vo vzťahu k premenným vek (16-24 rokov; 25-64 rokov; 65-74 rokov; 75 rokov a viac) – ukazuje, že:

- ohľadne „kontaktnosti s rodinou, príbuznými a priateľmi“:
  - v roku 2015 malá väčšina (51,3 %) ľudí v EÚ uviedla, že sa stretávajú s **rodinou a príbuznými** aspoň raz týždenne ;
  - v roku 2015 sa o niečo viac ako polovica (53,0 %) dospeléj populácie EÚ stretávala s **priateľmi** aspoň raz týždenne ;
  - pokiaľ ide o stretávanie sa s rodinou a príbuznými, vo všeobecnosti platilo, že ľudia žijúci v **južných členských štátoch** mali najvyšší sklon stretávať sa so svojimi priateľmi aspoň raz týždenne v porovnaní s ľuďmi žijúcimi vo zvyšku EÚ, najmä v porovnaní s tými, ktorí žijú na severozápade EÚ;

¹⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators_-_social_interactions . Údaje boli extrahované v marci 2021. Táto stránka bola naposledy upravená 31. októbra 2022 o 11:23.

- Ak sa pozrieme na podiel dospeljej populácie, ktorá sa stretáva s **rodinnými príslušníkmi a príbuznými podľa veku**, v roku 2015 väčšina každej vekovej skupiny uviedla, že sa stretávala s rodinnými príslušníkmi a príbuznými aspoň raz týždenne: najnižšie podiely v rámci EÚ boli zaznamenané u **ľudí vo veku 16 rokov do 24 a 25 do 64 rokov**, zatiaľ čo **starší ľudia – najmä ľudia vo veku 75 a viac rokov** – sa častejšie stretávali s rodinnými príslušníkmi a príbuznými;
  - **Taliansko a Španielsko** vykazovali podobný trend ako priemer EÚ, pričom **starší ľudia** sa častejšie stretávajú s rodinnými príslušníkmi a príbuznými ako **mladší dospelí (16 – 24 rokov) alebo ľudia v produktívnom veku (25 – 64 rokov)**;
  - na druhej strane na **Slovensku a v Rumunsku sa mladí dospelí (vo veku 16 – 24 rokov)** častejšie (ako iné vekové skupiny) stýkali s rodinnými príslušníkmi a príbuznými aspoň raz týždenne;
  - je tiež zaujímavé poznamenať, že v Rumunsku **sa ľudia vo veku 75 a viac rokov menej často** stretávali (v porovnaní s inými vekovými skupinami) s rodinnými príslušníkmi a príbuznými aspoň raz týždenne;
  - pri pohľade na percento dospeljej populácie, ktorá sa stretáva s priateľmi podľa veku, je pozorovaný oveľa jasnejší vzorec, pretože **mladí dospelí (vo veku 16 – 24 rokov)** sa vo všeobecnosti oveľa častejšie stretávajú s priateľmi aspoň raz týždenne ako iné vekové skupiny, s vekom klesá percento populácie stretávajúcej sa s priateľmi.
- o tom, že „nemá nikoho požiadať o pomoc“:
    - pre **osoby vo veku 16 a viac rokov**:
      - 23,6 % v **Taliansku** a 25,2 % v **Rumunsku** nemá koho požiadať o **materiálnu pomoc**, čo prevyšuje európsky priemer (19,4 %);
      - 16,3 % v **Taliansku** a 19,5 % v **Rumunsku** nemá koho požiadať o **nemateriálnu pomoc**, čo prevyšuje európsky priemer (9,2 %).
  - pokiaľ ide o „spokojnosť s osobnými vzťahmi“:
    - v roku 2018 bola vo väčšine členských štátov EÚ v najmladšej vekovej skupine (**16 až 24 rokov**) vyššia miera spokojnosti ako je priemer vo všetkých vekových skupinách;
    - celkovo sa zdá, že úroveň spokojnosti s vekom klesá.

Zdá sa teda, že kvalita sociálnych interakcií pozorovaných v rôznych geografických oblastiach Európy a v štyroch skúmaných krajinách, aj keď odlišným spôsobom vo vzťahu k rôznym vekovým skupinám, vykazuje skutočnú eróziu, a preto predstavuje výzvu pre podpora sociálnej súdržnosti: ako zdôrazňuje Eurostat, sociálne interakcie v skutočnosti neplnia len základnú funkciu uspokojovania potreby socializácie, pretože ich kvalita „môže podporovať existenciu podporných vzťahov, medzilidskej dôvery a sociálnej súdržnosti“.

Podpora súdržnosti komunity prostredníctvom obnovy a plánovania mestských sídiel je jedným z princípov a záväzkov Novej mestskej agendy (OSN, 2017), ktorej cieľom je „podpora bezpečných, inkluzívnych, prístupných, zelených a kvalitných verejných priestorov vrátane ulíc, chodníkov a cyklistických pruhov, námestí, nábrežných oblastí, záhrad a parkov, ktoré sú multifunkčnými oblasťami pre sociálnu interakciu a začlenenie, ľudské zdravie a blahobyt, ekonomickú výmenu a kultúrne vyjadrenie a dialóg medzi širokou rozmanitosťou ľudí a kultúr, a ktoré sú navrhnuté a riadené na zabezpečenie ľudského rozvoja a budovanie mierových, inkluzívnych a participačných spoločností, ako aj na podporu spoločného života, konektivity a sociálnej inklúzie“ (*Transformačné záväzky pre trvalo udržateľný rozvoj miest* 35., s. 13).

Výskumná otázka projektu STUD.IO s cieľom vytvoriť tzv. „propagátora sociability“, keďže je inovatívna, je „preskúmať sociologické, psychologické a urbanistické štúdie prostredníctvom kľúča k pochopeniu intersekcionality a korelácie medzi hlavnými modelmi v súčasnosti dostupnými v oblasti integrácie medzi sociológiou, psychológiou a urbanizmom a ich využitie v mestskom a

sociálnom plánovaní na európskej úrovni.“. Túto všeobecnú výskumnú otázku STUD.IO v našom systematickom prehľade odmietame zodpovedaním nasledujúcich otázok:

1. Aké typy sociálnych interakcií sú konceptualizované s odkazom na mestský kontext?
2. Ako je konceptualizovaný vzťah medzi sociálnymi interakciami a mestským kontextom?
3. Ako sa rieši problematika sociálnych interakcií v mestskom kontexte vzhľadom na rozdielny vek obyvateľstva?

3.2. Metódy

Systematický prehľad bol vykonaný podľa príručky *Robiť systematický prehľad. Študentský sprievodca* (Boland, Cherry & Dickson, 2017).

Na zahrnutie správ do nášho systematického prehľadu sme zvažili publikovanú a “šedú” literatúru od roku 2000 (rok, od ktorého sa miléniové rozvojové ciele zameriavajú na zlepšenie života, a konkrétne 7. MDG *Zabezpečiť environmentálnu udržateľnosť* zdôrazňuje vplyv rýchleho rastu mestskej populácie na životné podmienky v mestských oblastiach) ako oprávnené.

Kritériá oprávnenosti pre charakteristiky správ boli: písané v taliančine a angličtine; akýkoľvek typ správy (v elektronickom formáte) v súlade s definíciou PRISMA 2020; dostupnosť abstraktu (v taliančine alebo angličtine) alebo úvodu k správe; správy teoretickej a/alebo empirickej povahy; správy s európskym geografickým zameraním.

Bibliografické vyhľadávanie alebo konzultovanie každého zdroja sa uskutočnilo v období od júna do septembra 2021 v nasledujúcich databázach: Rivisteweb -La Piattaforma talianska per le scienze umane e sociali, JSTOR, SocINDEX s Full Text (rozhranie EBSCOhost) a WOS (Web of Science). Vo výskumnej stratégii boli použité nasledujúce kľúčové slová/výrazy formulované v taliančine aj angličtine: životné podmienky mladých a starých v mestskom kontexte, sociabilita/ a mesto, sociálne politiky v mestskom plánovaní, sociálna interakcia a proximitné siete v mestskom plánovaní, miestne spoločnosť a mestské plánovanie, miestna komunita a mestské plánovanie, smart-city .

Identifikované záznamy boli zhromaždené v *module B_Výber abstraktov* (príloha B), pričom sa získali tieto údaje: položka zoznamu referencií (autori, rok, názov, vydavateľ), databázy/iný zdroj, typ materiálu (kniha, článok, atď.), abstrakt (abstrakty v talianskom jazyku boli preložené do angličtiny).

V procese skríningu sa zohľadnili ďalšie kritériá oprávnenosti, ako napríklad dostupnosť úplných textov (stiahnuteľných zadarmo alebo prostredníctvom prístupu k predplatiteľským zdrojom knižničného systému našej univerzity) a relevantnosť témy zameranej na školenie propagátora sociability, tzv. formačný cieľ projektu STUD.IO.

S cieľom vybrať správy na zaradenie do hodnotenia sme posúdili oprávnenosť správ prostredníctvom *modulu C_Výber plných textov* (príloha B), ktorého cieľom je popísať a vyhodnotiť plné texty podľa niektorých informácií (krajina, analýza teórie, analýza metód, zameranie na veľkosť mesta (malé a stredné), Cieľoví účastníci (deti a starší ľudia), Analýza výsledkov, Cieľové šírenie (študenti, odborníci, výskumníci), Budúce smerovanie výskumu, Mono- alebo interdisciplinarita (špecifikujte ktoré disciplíny), Témy (zručnosti a postoje), Kontextové faktory (geografická poloha, sociálno-ekonomické podmienky, politický kontext, veľkosť mesta), Služby (dobré/optimálne postupy), Môžu byť výsledky aplikované na iné miestne kontexty?) a podľa určitých kritérií (relevantnosť, spoľahlivosť, vonkajšie faktory, vnútorné faktory, vhodnosť pre vzdelávacie oblasti) merané na 5-bodovej škále.

Počas procesu kontroly – od identifikácie záznamov až po zahrnutie správ do systematického preskúmania – sme prekladali názvy, abstrakty a (niekedy) celý text z angličtiny do taliančiny cez *DeepL Translate*, aby sme zaistili správne pochopenie.

Aby sme odpovedali na naše špecifické výskumné otázky, použili sme naratívny prístup kvalitatívnej (textovej) syntézy dát, adaptujúc metódu *tematickej syntézy* (Snilstveit a kol., 2012; Harden & Thomas, 2005; Thomas & Harden, 2008) k našim cieľom; pri tematickej syntéze správ obsiahnutých v revízijských správach sme postupovali v troch krokoch: najprv sme v správach

vysledovali kľúčové pojmy (cez najdôležitejšie frázy, dostupné definície alebo akúkoľvek inú užitočnú časť správy); ďalej sme zoskupili kľúčové pojmy do popisných tém (tematických oblastí); nakoniec sme vygenerovali analytické témy (tj nové interpretačné konštrukty alebo nové vysvetlenia alebo nové hypotézy), ktoré by tiež naznačovali dôsledky pre politiku a prax.

3.3. Výsledky

Podrobnosti procesu hodnotenia sú uvedené vo vývojovom diagrame PRISMA 2020 (obr. 1).

Počiatkové vyhľadávanie identifikovalo 84 záznamov: tieto sa zredukovali na 63 po odstránení 19 záznamov, ktorých úplný text nebolo možné získať zdarma, a 2 duplicitných záznamov. Proces skríningu názvov a abstraktov identifikoval 31 správ vhodných na hodnotenie v plnom znení. Výsledkom procesu hodnotenia bolo vylúčenie 21 správ z týchto dôvodov:

- neinherencia k témam STUD.IO (n = 9);
- nie oblasť sociológie (n = 5);
- nespôsobilé historické obdobie (n = 2);
- metodologické obmedzenia (n = 2);
- príliš stručné spracovanie (n = 1);
- prílišná všeobecnosť témy (n = 1);
- témy sa týkajú dokumentov, ktoré nemožno nájsť (n = 1).

V záverečnom prehľade je zahrnutých 10 správ, ktorých kľúčové charakteristiky – niektoré vybrané v súvislosti s cieľmi projektu STUD.IO – sú geografické zameranie, veľkosť mesta, intersekcionalita teoretických a výskumných modelov, otázka/výskumná otázka a výskumný prístup (Tab. 1).

Dve správy sa zameriavajú na Holandsko, dve na Anglicko, jedna na Írsko, jedna na Spojené kráľovstvo, jedna na Taliansko a jedna na Španielsko (súčasne s Južnou Kóreou); dve správy nemajú konkrétne geografické zameranie.

Niektoré správy (4/10) kladú dôraz na štvrte, iné (4/10) na veľké mestá, jedna na mesto bez špecifikácie jeho veľkosti a jedna napokon neuvádza žiadne informácie o veľkosti mesta.

Polovica správ prechádza zo sociologického prístupu – tri z nich pripomínajú špecifické oblasti sociológie – a polovica z interdisciplinárneho prístupu, čím sa sociológia dostáva do dialógu s inými disciplínami, ako sú mestská etnografia, mestská geografia, geografia, architektúra a urbanistický dizajn, a psychológia.

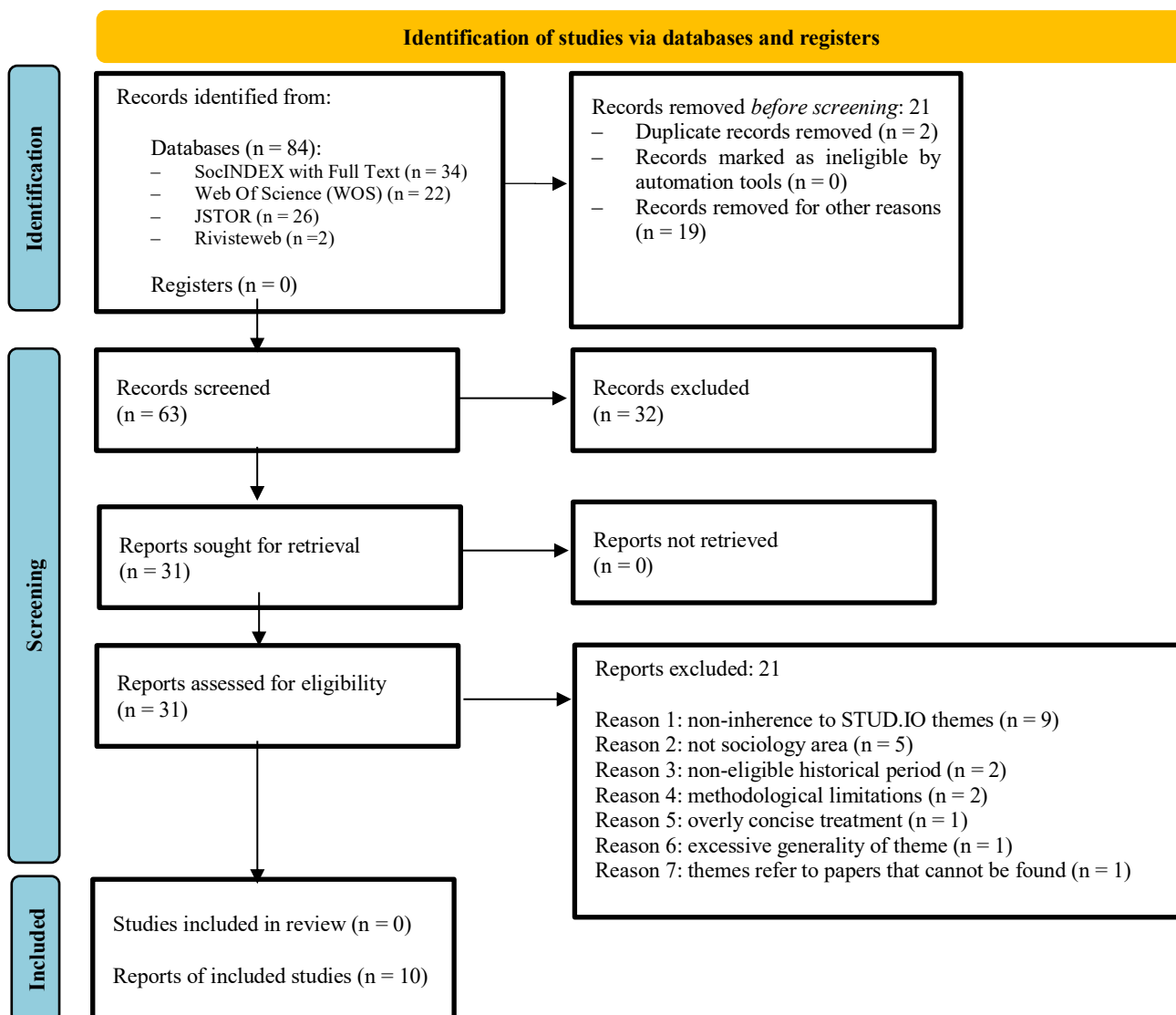
Niektoré správy v našom prehľade predstavujú teoretickú reflexiu (2/10), iné predstavujú empirickú štúdiu (8/10), uskutočnenú prostredníctvom kvalitatívneho výskumného prístupu (6/10) a prístupu zmiešaných metód (2/10).

Niektoré správy (7/10) majú študijné zameranie podobné našim výskumným otázkam, čo nám umožňuje priamo na ne odpovedať; iné správy (3/10) predstavujú iné zameranie ako naše výskumné otázky, no napriek tomu nám riešené problémy umožňujú nepriamo odpovedať na naše výskumné otázky.

Nižšie je uvedená tematická syntéza 10 správ vo vzťahu k našim výskumným otázkam.

Obrázok 1. Systematický prehľad STUD.IO pre sociologickú oblasť: vývojový diagram PRISMA 2020.

Tabuľka 2 – Kľúčové charakteristiky každej správy zahrnutej do systematického prehľadu pre sociologickú oblasť.

#	Odkaz	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
1.	Turnaturi, G. (2011).	Taliansko a USA	-	Sociológia a geografie súčasných sociálnych, politických a ekonomických zmien a ich vplyv na situovaný život, autonómiu a identitu	V niektorých príkladoch sledujte náhodné a „slabé“ formy spolupatričnosti, ktoré sa však môžu stať aj chvíľami učenia sa byť spolu, prostredníctvom pojmu sociability Georga Simmela (1997) s predstavou spolupatričnosti Asha Amina (2008).	Účastnícke pozorovanie
2.	Duyvendak, JW, & Wekker, F. (2016).	Holandsko	Štvrť	Sociológia a urbánna etnografia	Teoretická úvaha o prvkoch, ktoré upevňujú pocit domova v mestskom prostredí.	
3.	Karsten, L. (2016).	-	Mesto	Mestská geografia, ale uvažuje o sociologických otázkach	Teoretická reflexia sa zaoberá vzťahom medzi deťmi a občianstvom, považuje ho za spoločenskú prax a zdôrazňuje mestské verejné priestory ako priestor reprezentácie a praxe. Konkrétne sa zaoberá týmito otázkami: Ako sú deti prítomné v týchto priestoroch? Aké sú to deti? A koľko voľnosti majú pre svoje správanie ?	
4.	Ronzi, S., Orton, L., Buckner, S., Bruce, N., & Pope, D. (2020).	Anglicko	Štvrť vo veľkom meste	sociológia	Preskúmať, ako mesto podporuje rešpekt a sociálne začlenenie (hlavná doména Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) Global Age-Friendly Cities (AFC) Guideline). Článok poskytuje nový pohľad na to, ako: (i) rešpekt a sociálna inklúzia formujú aspekty fyzického aj sociálneho prostredia a (ii) dostupnosť, cenová dostupnosť a spoločenskosť fyzických priestorov a širšie sociálne procesy (napr. fragmentácia susedstva) prispeli k zdraviu, blahu, medzigeneračným vzťahom a pocitom inklúzie a spojenia účastníkov alebo im bránia.	Prístup kvalitatívneho výskumu:obrazovo-zvuková metóda 1v rámci prístupu participatívneho komunitného výskumu.
5.	Karsten, L. a Van Vliet, W. (2006).	Holandsko	Veľké mestá	Mestská geografia a sociológia	Na pozadí znovu sa objavujúceho záujmu medzi rodinami a mestskými samosprávami o vytvorenie mestského prostredia priateľského k deťom táto práca skúma sociálne a fyzické charakteristiky takýchto prostredí na základe výskumu uskutočneného v Amsterdame a Rotterdame v Holandsku. Zohľadňuje názory mestských rodičov na hranie vonku, diskutuje o ich	Prípadové štúdie o mestskom bývaní a rodinnom živote v niekoľkých štvrtiach v Amsterdame a Rotterdame, dvoch najväčších mestách Holandska

#	Odkaz	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
					názoroch na priestorové a sociálne aspekty miest, ktoré lepšie vyhovujú každodennému rodinnému životu, najmä hrám detí vonku.	
6.	Fanizza, F. (2015).	Taliansko	Časť veľkého mesta	Všeobecná sociológia a sociológia komunikácie	Táto dizertačná práca sa zaoberá využitím mestského plánovania v Taliansku. Vďaka etnografickému prístupu táto dizertačná práca využíva akúsi metaforu, porovnáva urbanizmus a estetickú chirurgiu. Talianskí plánovači nejakým spôsobom veľmi často považujú estetický stav za najdôležitejší aspekt, alebo skôr za hlavnú premennú, ktorá môže viesť k rozvoju a zlepšeniu stavu mesta.	Etnografický prístup
7.	Layton, J., & Latham, A. (2021).	Anglicko	Veľké mesto	Geografia s odkazmi na sociálnu teóriu	Naším hlavným tvrdením je, že je nevyhnutné dôkladne premýšľať o rôznych registroch, ktoré tvoria sociálnu infraštruktúru v sociálnej oblasti – a prostredníctvom asociácie sociálnu oblasť vo verejnom priestore –, aby sme správne pochopili, prečo je prístup k dobre zabezpečenému a udržiavanému parku dôležitý; a teda čo je v stávke v sporoch, ako je ten vo Finsbury Park. Prostredníctvom prípadovej štúdie Finsbury Park sa teda snažíme ukázať, ako uvažovanie o verejnom priestore ako sociálnej infraštruktúre zlepšuje chápanie verejného života miest. Ak chceme urobiť z miest lepšie miesta na život, kľúčovou oblasťou skúmania je pochopenie toho, ako zabezpečiť sociálnu infraštruktúru.	Prípadová štúdia: štruktúrované pozorovania využívajúce metódu systému pozorovania hry a rekreácie v komunitách (SOPARC). rozhovory s kľúčovými zainteresovanými stranami (dobrovoľníci, účastníci športu a fitness, riadiaci pracovníci a verejnosť). Systematický prehľad diskusie tak, ako prebiehala na verejnosti
8.	Corcoran, M., Gray, J., & Peillon, M. (2009).	Írsko	Štvrť	Sociológia detstva	Cieľom tohto článku je demonštrovať významnú úlohu, ktorú deti hrajú v nových predmestských komunitách, a najmä mieru, do akej ich okruhy sociability prispievajú k sociálnej súdržnosti na predmestiach. Deti sú aktívnymi činiteľmi, ktorí pomáhajú vytvárať a udržiavať sociálne väzby vo svojom okolí .	Diskusia a krátka esej „Miesto, kde žijem“
9.	Križnik, B. (2018).	Španielsko a Južná Kórea	Veľké mesto	Mestská sociológia	Transformácia zanedbaných mestských oblastí je dôležitá pre posilnenie sociálnej udržateľnosti v konkrétnych lokalitách a je tiež nápomocná pri prilákaní nových investícií do miest. Špekulačný urbanistický rozvoj však	Hĺbkové prípadové štúdie: návštevy na mieste, pološtruktúrované rozhovory,

#	Odkaz	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
					často ignoruje spoločenský význam lokalít a považuje ich len za ekonomické aktíva, ktoré možno zbaviť historického, sociálneho a symbolického významu a premeniť ich na ľahko obchodovateľné komodity. Tento článok skúma trochu protichodnú úlohu transformácie zanedbaných mestských oblastí v mestách. Dôsledky mestskej regenerácie a mestskej prestavby na sociálnu udržateľnosť	prieskumy, hlbkové rozhovory a rozsiahla analýza sekundárnych zdrojov (dokumenty a správy miestnej samosprávy, výskumné práce, historické záznamy)
10.	Raman, S. (2010).	SPOJENÉ KRÁLOVSTVO --	Štvrť	Architektúra a urbanizmus, sociológia a psychológia	Tento článok uvádza zistenia z nedávneho výskumu skúmajúceho vzťah medzi mestským dizajnom a usporiadaním a aspektmi spoločenského a komunitného života v mestských štvrtiach.	Údaje o sociálnych interakciách, sociálnych aktivitách a sociálnych sieťach spolu s vnímaním zastavaného a sociálneho prostredia štvrtí boli zozbierané prostredníctvom pozorovaní, dotazníkových prieskumov a sekundárnych zdrojov údajov. Návrh a usporiadanie štvrte sa analyzovali pomocou metód analýzy priestorovej siete a grafu viditeľnosti.

3.3.1. Aké typy sociálnych interakcií sú konceptualizované s odkazom na mestský kontext?

Kľúčové pojmy uvedené v správach možno zoskupiť do troch tematických oblastí, ktoré popíšeme nižšie.

- 1. Sociálne väzby stelesnené vo verejnom priestore** – Sociálne väzby opísané v tejto oblasti sa sústreďujú na ich prejav vo verejnom priestore a sú konceptualizované v zmysle:
  - *sociabilita* (podľa Simmelovho pohľadu¹¹), forma interindividuality a superindividuality, založená na rešpekte, uznani, diskretnosti, príjemnosti, ľahkosti a hravosti, ktorá nachádza prvky kontaktu so *spolupatričnosťou* opísanou Aminom¹², danou všetkými formami (estetické, expresívne a veselé) spolužitia na verejnosti, v ktorých sa mieša túžba-potreba expresivity, hlasu a spájania sa s druhými hoci iba dočasne (Turaturi, 2011);
  - *priateľskosť*, chápaná ako priateľská interakcia (bez hĺbky a emocionálnej váhy skutočného priateľstva), založená na spoločnom konaní (spoločné činnosti, „spoločným menovateľom môže byť, že obaja máte dieťa alebo psa, obaja milujete plávať, že navštevujete rovnaký kostol alebo vždy v stredu vynášate smeti alebo idete tým istým autobusom do centra mesta“), nie je to bežná identita (etnická, náboženská, kultúrna) (Duyvendak & Wekker, 2016);
  - *sociálny život a typológia spoločnosti* podporovaná rôznymi sociálnymi infraštruktúrami, pokiaľ ide o spoluprácu, sociabilita a priateľstvo, starostlivosť a príbuzenstvo, kinestetické praktiky, karnevalová a kolektívna skúsenosť, občianska angažovanosť (Layton & Latham, 2021);
  - *rovesnícke (detské) interakcie*, založené na možnosti každodenného stretávania sa s druhým mimo privátnej sféry, schopné generovať individuálnu pohodu – v zmysle prekonávania pocitu osamelosti; posilnenie sociálneho kapitálu (Karsten & Van Vliet, 2006) – a blahobytu komunity v zmysle občianskej integrácie dospelých (Corcoran *et al.*, 2009).
- 2. Rovnostárske sociálne interakcie medzi „odlišnými“** – Niektoré konceptualizácie kladú vylúčenie rozdielov – podľa miesta a sociálnych rolí (Turaturi, 2011), podľa životného štýlu, kultúrneho zázemia alebo socioekonomického postavenia (Duyvendak & Wekker, 2016) – ako základ sociálnych interakcií, zdôraznenie dôležitosti stretnutí s rôznymi inými, ktorí nepatria do vlastnej skupiny a posilnenie premostujúceho sociálneho kapitálu (Karsten, 2016).
- 3. Príslušnosť ku komunitnému životu (pocit spojenia s komunitami, interakcia s verejnými inštitúciami, pozornosť venovaná veciam verejným a spoločným statkom, začlenenie a angažovanosť v komunite, kvalita mestských interakcií medzi ľuďmi a voči verejným inštitúciám)** – Členstvo v komunitnom živote môže byť načrtnuté prostredníctvom konceptov rešpektu a sociálnej inklúzie (Ronzi *et al.*, 2020), sociálna udržateľnosť (Križnik, 2018) a sociálna súdržnosť (Raman, 2010), koncepty, ktoré podobne na jednej strane popisujú pocit prepojenosti s komunitou prostredníctvom pocitu hodnoty a rešpektu, možnosti pestovania sociálnych vzťahov s ľuďmi a inštitúciami založené na afektívnosti (pozornosť a interakcia v mestských vzťahoch) (Fanizza, 2015), dôvere a solidarite medzi rôznymi časťami spoločnosti; na druhej strane participácia, aktívna účasť a angažovanosť komunity v rozhodovacích procesoch, čo znamená pevné partnerstvo, dobre vybudovanú komunikáciu a spoluprácu medzi štátom a občianskou spoločnosťou.

¹¹Odkaz je na: Simmel, G. (1997). *La socievolezza*. Armando.

¹²Odkaz je na: Amin, A. (2002). Etnicita a multikultúrne mesto. *Životné prostredie a plánovanie A*: 34 (6), 959-980; Amin, A. (2007). Prehodnotenie mestského sociálneho prostredia. *11* (1), 100-114; Amin, A. (2008). Kolektívna kultúra a mestský verejný priestor. *12* (1), 5-24.

3.3.2. Ako je konceptualizovaný vzťah medzi sociálnymi interakciami a mestským prostredím?

Konceptualizáciu prepojenia medzi sociálnymi interakciami a mestským prostredím, riešenú priamo alebo nepriamo v teoretických a/alebo empirických úvahách prezentovaných v správach, možno vysledovať k nasledujúcim dvom témam:

1. **Sociálne účely urbanistického plánovania.** Prvá téma sa odvoláva na sociálne účely, ktoré by mestské plánovanie malo sledovať prostredníctvom pozornosti venovanej materiálnosti, telesnosti a fyzicnosti miest a vecí (Turaturi , 2011). Uvedené účely sú konceptualizované z hľadiska *priestorového plánovania/mesta priateľského k deťom* (Karsten , 2016), *mestského prostredia priateľského k deťom* (Karsten & Van Vliet, 2006), *mesta priateľského k veku* (Ronzi a kol ., 2020); *autenticita* (vs. homologizácia a spravodlivý estetický stav) mestských priestorov s dôrazom na ich sociálnu užitočnosť a účel, ako aj na ich schopnosť vytvárať afektivitu (Fanizza, 2015); *regenerácia miest* (vs. prestavba miest, vs. špekulatívny mestský rozvoj (trhom riadený mestský rozvoj) (Križnik , 2018).
2. **Sociálne externality mestského prostredia.** Druhá téma sa týka schopnosti priestorových aspektov miest, dizajnu a konštrukčného vybavenia mestského prostredia podporovať sociálne interakcie.

Keď už hovoríme o mestskom dizajne, niektoré správy zdôrazňujú dôležitosť dostupnosti verejných mestských priestorov (Karsten , 2016), predmestských prostredí (v porovnaní s mestami, ktoré podkopávajú bezpečnosť detí v dôsledku kriminality, preľudnenia, hustej dopravy, hluku a znečistenia; Corcoran *et al.* , 2009) a ulice ako dôležitej oblasti pre mestskú obyvateľnosť pre deti (Karsten & Van Vliet, 2006), pričom sa zdôrazňuje spoločenská dôležitosť hry vonku, schopnosť pohybovať sa z miesta na miesto, pre vytváranie a udržiavanie rovesníckych vzťahov, a pre slobodu pohybu a autonómiu detí. Okrem toho Ramanova analýza zdôrazňuje negatívny sociálny vplyv oblastí s vysokou hustotou, pretože „sú spojené s málo, ale silnejšími sociálnymi vzťahmi“ (v porovnaní so štvrtami s nízkou hustotou, kde majú obyvatelia širšie siete charakterizované skôr neformálnymi známosťami než silnými vzťahmi), navrhovanie, ktorým prvkom treba venovať pozornosť pri budovaní „kompaktných miest“: umiestnenie verejných priestorov, viditeľnosť z týchto priestorov a do nich, vizuálne prepojenia medzi štvrtami , typológia a fyzická forma rozvoja namiesto samotnej hustoty.

Medzi štrukturálnym vybavením mestského prostredia, ktoré je schopné podporovať sociálne interakcie, správy pripomínajú tieto prvky:

- *sociálna infraštruktúra* – predstavujúca „siete priestorov, zariadení, inštitúcií a skupín, ktoré vytvárajú priestory pre sociálne spojenie“ (Latham & Layton, 2021) – ako sú verejné mestské parky, ktorých využitie závisí od zariadení, ktoré ponúkajú, susedstva v ktorých sa nachádzajú a ľudia, ktorí ich využívajú, miestne amatérske športové združenia, rekreačné zariadenia, školy, parky a kostoly ako miesta stretávania, dostupnosť, správa a údržba zelených plôch, bezpečné priechody pre chodcov a cyklistov /cesty, dostupnosť verejných priestorov, predmestské nákupné centrá (Corcoran *et al.*, 2009), vytváranie inkluzívnych miest v zanedbaných mestských oblastiach na podporu stretávania sa sociálnych skupín s rôznym zázemím (Križnik , 2018);
- *priestory a služby vyhradené pre tranzitné a pešie parkovacie miesta* s odkazom na široký chodník ako miesto stretávania sa susedských detí a vytvorenie bezpečných dopravných trás (Karsten , 2016), spevnených, rovných a prístupných ciest a chodníkov, ktoré umožnia starším ľuďom byť mobilný a zapájať sa do komunity (Ronzi a kol ., 2020) ;
- *dostupnosť, cenová dostupnosť fyzických priestorov*, ako sú parky a ikonické miesta, ktoré podporujú viacgeneračné interakcie, *prístup k internetu*, ktorý môže zlepšiť prístup a pocit spojenia s komunitami a širšími sociálnymi sieťami, *cenovo dostupná doprava a dostupné stanice*, ktoré umožňujú starším ľuďom využívať a získať prístup k miestam v meste a zostať nezávislými (Ronzi a kol., 2020).

3.3.3. Ako sa rieši problematika sociálnych interakcií v mestskom kontexte vzhľadom na rozdielny vek obyvateľstva?

Niektoré správy (6/10) ukazujú všeobecné zameranie na obyvateľov v mestskom prostredí a štyri kladú dôraz na určité vekové skupiny obyvateľstva; konkrétne tri správy sa zameriavajú na deti (z ktorých jedna berie do úvahy deti do 16 rokov, jedna berie do úvahy preadolescentov vo veku 11 – 12 rokov) a jedna na starších dospelých (60+ rokov).

Teoretická alebo empirická reflexia správ, ktoré sa všeobecne zameriavajú na obyvateľov mestského kontextu, umožňuje vysledovať potenciálnu *generatívnu funkciu*, ktorú môžu mať sociálne interakcie v mestskom kontexte s ohľadom *na rozvoj spoločnosti* – ktorá je založená na absolútnom rešpektovaní etický imperatív (Turaturi, 2011), pozornosť k verejnému priestoru, veciam verejným a obecným (Fanizza, 2015), sociálnej súdržnosti a sociálnej udržateľnosti (Raman, 2010; Križnik, 2018) - a *podpore kvality života*, ktorá spočíva na prežívaní životaschopného života v meste (Layton & Latham, 2021) a pocite domova vo verejnom priestore (Duyvendak & Wekker, 2016).

Pokiaľ ide o *deti*, správy zdôrazňujú tri podmienky/kategórie:

- *vnútorné deti* – deti, ktoré majú málo skúseností s mestským verejným priestorom a hrajú sa väčšinou doma, samy alebo s bratom, sestrou či kamarátom (Karsten & Van Vilet, 2006; Karsten, 2016);
- *deti „generácie zadných sedadiel“* – deti, ktoré majú obmedzenú slobodu vonku, navštevujú mnohé miesta v meste pod drobnohľadom dospelých (Karsten, 2016) a vykazujú vzory mobility podobné vzorom „bežných moderných dospelých“ (Karsten & Van Vilet, 2006);
- *deti ako aktívni a tvoriví sociálni činitelia* – deti, ktoré svojím pohybom v mestskom priestore, aktívnou účasťou na inštitucionálnych miestach a sociálnych okruhoch, ktoré vytvárajú, predstavujú sociálne lepidlo komunit obývajúcich predmestské prostredia, ktoré sú pre nich považované za bezpečnejšie ako mesto (Corcoran a kol., 2009).

Čo sa týka *starších dospelých* (ľudí nad 60 rokov v súlade s definíciou WHO), jedna správa (Ronzi et al., 2020) sa zameriava na *starnutie populácie* v súvislosti s urbanizáciou, prvky, ktoré predstavujú výzvu pre verejné zdravie s odkazom na potrebu zabezpečiť ich rešpekt a sociálnu inklúziu, definovanú ako posilňovanie „možností (i) kultivovať sociálne vzťahy, (ii) mať prístup k zdrojom a podpore, (iii) cítiť sa cenený a rešpektovaný a (iv) cítiť sa súčasťou svojej komunity.“

Problémy, ktoré nastolili správy špecificky o sociálnych interakciách detí a starších dospelých v mestskom kontexte, možno vystopovať k dvom témam: na jednej strane *skutočný stav neviditeľnosti detí a starších dospelých vo verejnej sfére* a na druhej strane *potenciálna funkcia vytvárania komunitných väzieb*, ktorú deti hrajú.

3.4. Diskusia

Tento systematický prehľad, prechádzajúci od sociologického prístupu a otvárajúci sa interdisciplinárnemu dialógu medzi sociológiou a inými disciplínami (urbanistické plánovanie a psychológia), si dal za cieľ vysledovať v literatúre typy sociálnych interakcií konceptualizovaných s odkazom na mestský kontext, ako sa konceptualizuje sa medzi sociálnymi interakciami a mestským kontextom a napokon, či a ako sa táto súvislosť vysvetľuje vzhľadom na rozdielny vek populácie.

Tematické okruhy načrtnuté na základe konceptualizácie typov sociálnych interakcií v mestskom kontexte – *sociálne prepojenia stelesnené vo verejnom priestore* (sociálnosť, priateľskosť; sociálny život a typológia sociality, interakcie rovesníkov (detí), *rovnostárske sociálne interakcie medzi „odlišné“*, *patriace ku komunitnému životu* (pocit spojenia s komunitami, interakcia s verejnými inštitúciami, pozornosť venovaná veciam verejným a spoločným statkom, angažovanosť a angažovanosť v komunite, kvalita mestských interakcií medzi ľuďmi a voči verejným inštitúciami) – vedú k vytváraniu *troch odchylok participácie na živote komunity*: (1) ako potešenie zo stretnutia,

(2) ako zapojenie a záväzok/socializácia pre spoločné dobro, (3) ako generátor integrovanej sociálnej štruktúry.

Náš prehľad preukázal, že rôzne formy participácie na živote komunity majú za spoločného menovateľa *privlastnenie si a definovanie verejného spoločenského priestoru* : priestoru, ktorý sa po dohode s Aminom nemusí nutne zhodovať so spoločnými miestami a priestormi určenými na prispôsobenie aktivít verejnej sféry (inštitucionálne a komerčné účely), ktorá však môže vytvárať sociabilitu a spolupatričnosť prostredníctvom kreatívneho neformálneho využitia (Turaturi, 2011); inkluzívny priestor schopný prekonať rozdiely v prospech rovnej výmeny (Turaturi, 2011) a vytvárať vzťahové mosty medzi susedmi a medzi rôznymi ľuďmi; priestor, v ktorom sa ľudia cítia ako doma (uyvendak & Wekker, 2016), priestor vytvorený participáciou detí (Karsten, 2016), rešpekt a inklúzia starších dospelých (Ronzi *et al.*, 2020), prostredníctvom interakcie medzi ľuďmi a inštitúciami, priestor schopný socializovať jednotlivcov a komunitu s cieľom vytvárať spoločné dobro, starať sa oň a rešpektovať ho (Fanizza, 2015).

Tematické oblasti zdôraznené v súvislosti medzi sociálnymi interakciami a mestským prostredím – sociálne účely mestského plánovania a sociálne externality mestského prostredia – vedú k vytvoreniu dvoch analytických tém: urbanistické prosociálne interakcie a mestské *prostredie* prosociálne *interakcie*. Cieľom týchto dvoch tém je upriamiť pozornosť na dve logiky podpory sociálnych interakcií v mestskom prostredí: prvou logikou je reembedding (vs. *disembedding* opísaný Giddensom (1990/1994)) sociálnych vzťahov, čo zdôrazňuje dôležitosť ich ukotvenie na (re)definíciu a (re)privlastnenie miestnych podmienok priestoru, druhá logika predpokladá *sociálne proaktívny rozmer plánovania* využívania pôdy aj infraštruktúry, čo naznačuje potrebu prijať metodický prístup, ktorý umožňuje kritické čítanie problémov súvisiacich so sociálnymi väzbami územia a predzvesťou budúcich trendov a zmien, prvkov, s ohľadom na ktoré programovať, navrhovať a plánovať vhodné akcie. Tieto logiky odhaľujú komplementárny charakter, pokiaľ ide o sociálne vzťahy a konfiguráciu priestor sa navzájom (re)definujú.

Témy sledované s odkazom na problematiku sociálnych interakcií v mestskom kontexte s ohľadom na rôzny vek populácie – vytváranie spoločnosti prostredníctvom mestských sociálnych interakcií, posilňovanie komunitných väzieb prostredníctvom sociálnych interakcií detí, význam sociálnych interakcií pre kvalita života – ukazujú, ako „*afektívne ovplyvnené*“ *sociálne vzťahy* (ktoré majú pre seba význam; týmto výrazom prekladáme Weberov koncept „afektívne determinované činy“ na pojem sociálne vzťahy), aj prechodné a povrchné, predstavujú *zdroj* pre rozvoj komunitných hodnôt a pre individuálny a sociálny blahobyť. V opačnom smere však neviditeľný status detí a starých ľudí – ktorý predstavuje výzvu na ich zlepšenie v mestskom kontexte – stelesňuje to, čo sme nazvali *paradoxom neviditeľných zdrojov* .

Pri pohľade na účel formovania „podporovateľa sociability“ v mestskom kontexte – celkový účel projektu STUD.IO – vytvorené analytické témy naznačujú niektoré transdisciplinárne *princípy*, ktoré môžu viesť politiku a prax v oblasti podpory sociability prostredníctvom inováciu urbanistického dizajnu a ktorú navrhujeme v nasledujúcich termínoch:

- *zabezpečenie alebo obnovenie režimu* viditeľnosti pre ľudí všetkých vekových skupín v mestskom kontexte prostredníctvom všetkých foriem účasti na živote komunity;
- *zlepšenie štádií ľudského života ako zdroja komunity* ;
- *podpora alebo obnovenie priestorového rozmeru sociálnych vzťahov* prostredníctvom *prístupu „prosociálnej interakcie“ pri plánovaní využívania pôdy a infraštruktúry*;
- *zabezpečiť, obnoviť a (re)označiť spoločenskú hodnotu verejného priestoru*;
- *podpora a posilnenie všetkých foriem participácie na živote komunity* , najmä detí, a to ako základ štruktúrovania *spoločnosti*.

Myslíme si, že tieto princípy môžu byť použité v budúcom výskume zameranom na zisťovanie množstva a kvality sociálnych interakcií sprostredkovaných využívaním a infraštruktúrou územia, podporujúc proces operatívneho definovania empiricky zistiteľných dimenzií a indikátorov.

3.5. Závěry

V tomto systematickom prehľade, pri zachovaní špecifickosti nášho pozorovacieho prístupu (sociologického), sme rozšírili pohľad skúmania cez interdisciplinárnu perspektívu, ktorá videla sociológiu dialógujúcu s prevažne mestskými disciplínami, rôznymi spôsobmi: niektoré správy sú podpísané autormi v rámci zvýraznených disciplinárnych oblastí iné poukazujú na používanie sociologických konceptov u autorov iných odborov. Tento pohľad – zároveň špecifický a interdisciplinárny – umožnil zdôrazniť rôzne formy asociácie medzi fyzickými a sociálnymi aspektmi mestského kontextu, medzi *tvrdými* a *mäkkými* zložkami sociálnej reality, čo nám umožňuje dospieť k formulácii niektoré *transdisciplinárne* princípy, ktorými sa môžu riadiť politiky a postupy v oblasti podpory sociability prostredníctvom inovácie urbanistického dizajnu. Na záver rozširujeme relevantnosť týchto princípov pre definovanie cieľov a vzdelávacích oblastí vzdelávacích kurzov zameraných na prípravu profesionálnych osobností, ktoré sú odborníkmi (alebo profesionálnu aktualizáciu osobností, ktoré sa už v danej oblasti angažujú) v sociálno-environmentálnom plánovaní územia.

Referencie

- Boland, A., Cherry, MG, & Dickson, R. (Eds.). (2017). *Robit' systematický prehľad. Sprivodca pre študentov* (2. vydanie). SAGE.
- Corcoran, M., Gray, J., & Peillon, M. (2009). Vytváranie priestoru pre sociabilitu: Ako deti animujú verejnú sféru na predmestí. *Príroda a kultúra*, 4 (1), 35-56.
- Duyvendak, JW, & Wekker, F. (2016). Doma v meste?: Rozdiel medzi priateľstvom a priateľskosťou. In V. Mamadouh & A. Van Wageningen (Eds.), *Urban Europe* (s. 23-30). Amsterdam University Press.
- Fanizza, F. (2015). Afektivita miest v prechode. *Sociologia e Ricerca Sociale*, 106, 70-79.
- Giddens, A. (1994). *Le conseguenze della modernità*. il Mulino. (Pôvodne vyšlo v roku 1990).
- Harden, A., & Thomas, J. (2005). Metodologické problémy kombinovania rôznych typov štúdií v systematických prehľadoch, *International Journal of Social Research Methodology*, 8:3, 257-271. DOI: 10.1080/13645570500155078
- Karsten, L. (2016). Mestské deti a občianstvo. In V. Mamadouh & A. Van Wageningen (Eds.), *Urban Europe* (str. 75-82). Amsterdam University Press.
- Karsten, L. a Van Vliet, W. (2006). Deti v meste: Rekultivácia ulice. Deti, *mládež a životné prostredie*, 16 (1), 151-167.
- Križnik, B. (2018). Transformácia zanedbaných mestských oblastí a sociálna udržateľnosť: Porovnávacía štúdia mestskej regenerácie a mestskej prestavby v Barcelone a Soule. *Urbáni Izziv*, 29 (1), 83-95.
- Layton, J., & Latham, A. (2021). Sociálna infraštruktúra a verejný život – poznámky o Finsbury Park, Londýn. *Geografia miest*, 43 (2), 1-22.
- Page, MJ, McKenzie, JE, Bossuyt, PM, Boutron, I., Hoffmann, TC, Mulrow, CD a kol. (2021). Vyhlásenie PRISMA 2020: aktualizované usmernenie pre podávanie správ o systematických prehľadoch. *BMJ*, 372: n71 doi:10.1136/bmj.n 71
- Raman, S. (2010). Navrhovanie kompaktného mesta vhodného na život: fyzické formy mesta a spoločenského života v mestských štvrtiach. *Zastavané prostredie* (1978-), 36 (1), 63-80.
- Ronzi, S., Orton, L., Buckner, S., Bruce, N., & Pope, D. (2020). Ako konceptualizujú rešpekt a sociálnu inklúziu starší dospelí v aspirujúcom meste priateľskom k veku? Štúdia Photovoice v severozápadnom Anglicku. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (24), 9246.
- Snilstveit, B., Oliver, S., & Vojtková, M. (2012) Naratívne prístupy k systematickému preskúmaniu a syntéze dôkazov pre medzinárodnú rozvojovú politiku a prax, *Journal of Development Effectiveness*, 4:3, 409-429. DOI: [10.1080/19439342.2012.710641](https://doi.org/10.1080/19439342.2012.710641)
- Thomas, J., Harden, A. (2008). Metódy pre tematickú syntézu kvalitatívneho výskumu v systematických prehľadoch. *BMC Med Res Methodol* 8, 45. <https://doi.org/10.1186/1471-2288-8-45>
- Turnaturi, G. (2011). Príležitostná socialita. *Rassegna Italiana di Sociologia, Rivista trimestrale fondata da Camillo Pellizzi* 1, 15-36.
- Sekretariát OSN – Habitat III (2017). *Nová mestská agenda*. Prevzaté z: <https://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-English.pdf>

4. Psychológia a životné prostredie: systematický prehľad

Violeta-Ștefania Rotărescu¹, Giuseppe Craparo²

¹ Univerzita v Bukurešti (Rumunsko), violeta.rotarescu@fpse.unibuc.ro

² Kore University of Enna (Taliano), giuseppe.craparo@unikore.it

Abstrakt

Cieľom tohto systematického prehľadu je poskytnúť niektoré z najrelevantnejších štúdií o vzťahu medzi psychológiou a životným prostredím. Je organizovaná okolo niekoľkých tém, ako je environmentálna psychológia, životné prostredie a duševné zdravie, osobné poznanie a jeho vzťah k vybudovanému prostrediu, pripútanosť k miestu a migrácia.

Tento prehľad sme vyvinuli v súlade s usmerneniami PRISMA 2020. Štúdie citované v tejto kapitole boli vykonané v nasledujúcom zozname databáz: Psychology Abstract, PsycLit, Research Alert, DOAJ, CrossRef, Google Scholar, Web of Science, PMCID, Zetoc, Scopus.

Štúdie citované v našej práci ukazujú, že prepojenie medzi organizáciou životného prostredia a blahobytom je dôležité vo svetle dvoch obmedzení: rozrastanie miest a zmena klímy. Oba fungujú ako modelovacie faktory a obmedzujú hľadanie nových riešení. Jedným z perspektívnych riešení je využitie informácií súvisiacich s organizáciou mysle, sebakonstruáciou a osobnosťou pri rozvoji architektúry budov verejného záujmu a stretávacích a spoločenských priestorov. Tento smer je stále málo preskúmaný, hoci výskum prezentovaný v tomto prehľade ukazuje sľubné pokroky v tejto oblasti. Ďalším smerom je používanie ekologickejších stavebných materiálov, ktorých nadštandardné vlastnosti pozitívne vplyvajú aj na obyvateľov. Napokon, iná cesta je poskytnutá vypracovaním urbanistických plánov, ktoré integrujú rôzne časti miest a komunity vo všeobecnosti, čím sa dosiahne menšia segregácia a lepšie hospodárenie s odpadom a znečistením.

Kľúčové slová: životné prostredie; príloha; migrácia; psychológia.

4.1. Úvod

V tomto veľkom svete je čoraz viac ľudí žijúcich na väčších a preľudnenejších miestach. Táto skutočnosť spája výhody a problémy. Klimatické zmeny ešte viac skomplikovali situáciu obyvateľov miest, pričom klimatické problémy – oveľa vážnejšie ako pred časom – problémy so zásobovaním vodou (Van der Bruggem, Borghgraef & Vinckier, 2010) a klimatické problémy, potreba udržateľnej dopravy (Zhao et al., 2020) atď. Za týchto okolností je nevyhnutné zefektívniť a modernizovať tie aspekty, ktoré umožňujú na jednej strane jednoduchší život v mestách, a vytvárať príležitosti na zachovanie a zlepšenie aspektov každodenný život, prostredníctvom ktorého sa ľudia stýkajú a udržiavajú svoje duševné zdravie nedotknuté.

Táto kapitola skúma niektoré z najdôležitejších článkov súvisiacich so štúdiom vzťahu medzi psychológiou a životným prostredím. Je organizovaná okolo niekoľkých tém, ako je environmentálna psychológia, životné prostredie a duševné zdravie, osobné poznanie a jeho vzťah k vybudovanému prostrediu, pripútanosť k miestu a migrácia. V závere budeme diskutovať o niektorých integračných teóriách v tejto interdisciplinárnej oblasti.

Odmietame všeobecnú výskumnú otázku STUD.IO v našom systematickom prehľade zodpovedaním nasledujúcich otázok:

4. Čo je environmentálna psychológia?
5. Aký je charakter vzťahu medzi prostredím a duševným zdravím?
6. Aký je vzťah medzi osobným poznaním a jeho vzťahom k vybudovanému prostrediu?
7. Aký je vzťah medzi identitou miesta a pripútanosťou k miestu?
8. Aký je vzťah medzi migráciou a životným prostredím?

4.2. Metódy

Pri tomto systematickom preskúmaní sme sa riadili pokynmi PRISMA 2020. Konzultácia každého zdroja sa uskutočnila medzi júnom a septembrom 2021 v nasledujúcich databázach: Scopus, DOAJ, Researchgate, Google Scholar, PsycInfo, APA PsycNet, SpringerLink (obr. 1). Venovali sme sa týmto témam: Environmentálna psychológia, Životné prostredie a duševné zdravie, Pripútanosť k miestu, Osobné poznanie a jeho vzťah k životnému prostrediu, Migrácia.

Identifikované záznamy boli zhromaždené vo výbere modulu *B_Abstracts*. V module *C_Výber textov* sú popísané a vyhodnotené plné texty podľa niektorých informácií (Krajina, Analýza teórie, Analýza metód, Zameranie na veľkosť mesta (malé a stredné), Cieľoví účastníci (deti a starší ľudia), Analýza výsledkov, Cieľové šírenie (študenti, odborníci, výskumníci), Smerovanie budúceho výskumu, Mono- alebo interdisciplinarita (špecifikujte, ktoré disciplíny), Témy (zručnosti a postoje, Kontextové faktory (geografická poloha, sociálno-ekonomické podmienky, politický kontext, veľkosť mesta), Služby, dobré/optimálne postupy), Môžu byť výsledky aplikované na iné miestne kontexty?) a podľa určitých kritérií (relevantnosť, spoľahlivosť, vonkajšie faktory, vnútorné faktory, vhodnosť k oblastiam vzdelávania) merané na 5-bodovej škále.

V tejto našej kapitole sme použili naratívny prístup kvalitatívnej syntézy dát na témy uvedené vyššie.

4.3. Výsledky

Podrobnosti procesu hodnotenia sú uvedené vo vývojovom diagrame PRISMA 2020 (obr. 1).

Prvotné vyhľadávanie identifikovalo 46 záznamov. Proces skríningu názvov a abstraktov identifikoval 31 správ vhodných na hodnotenie v plnom znení. Výsledkom procesu hodnotenia bolo vylúčenie 15 správ z týchto dôvodov:

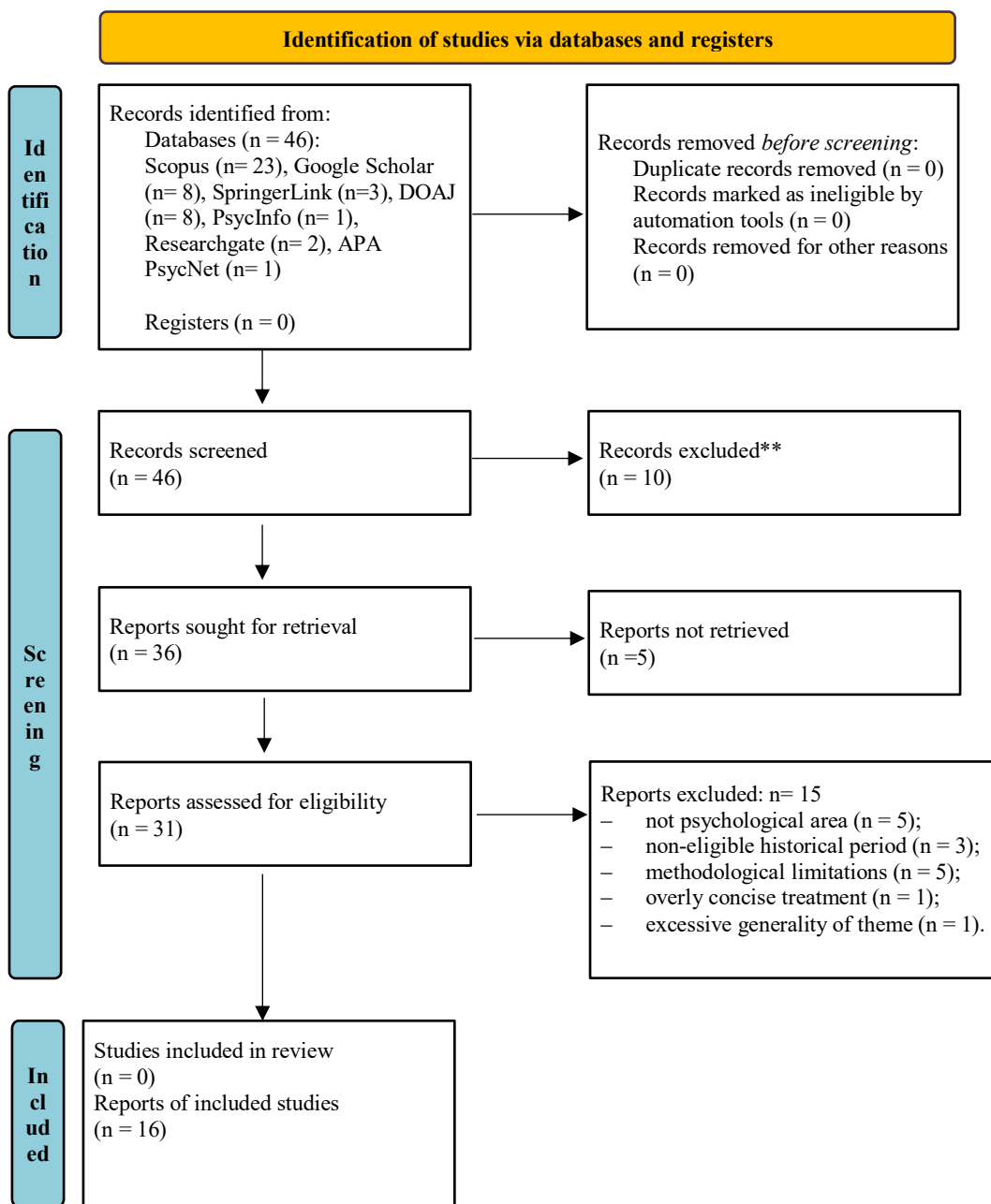
- nie psychologická oblasť (n = 5);
- nespôsobilé historické obdobie (n = 3);
- metodologické obmedzenia (n = 5);
- príliš stručné spracovanie (n = 1);
- prílišná všeobecnosť témy (n = 1).

Do záverečného hodnotenia bolo zaradených 16 štúdií v súlade s pokynmi projektu STUD.IO. Geografické zameranie týchto štúdií je prevažne západné a európske (tabuľka 1). Účastníci sú dospelí vo veku ≥ 18 rokov žijúci v malých, stredných alebo veľkých mestách.

Len dve správy prechádzajú z psychologického a sociologického prístupu a štrnásť správ z *interdisciplinárneho* prístupu: Psychológia, Geografia klimatických zmien, Architektúra, Medicína, Sociálna práca, Správa vecí verejných, Manažment katastrof.

Niektoré správy v našom prehľade predstavujú prehľad literatúry, analýzu literatúry, kvalitatívny výskum, teoretický model.

Obrázok 1 – Systematický prehľad STUD.IO pre psychologickú oblasť: vývojový diagram PRISMA 2020

Tabuľka 1 – Kľúčové charakteristiky každej štúdie zahrnutej do systematického prehľadu

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý , stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
1	Barth, M., Masson, T., Fritsche, I., Fielding, K., Smith, JR (2021). Kolektívne reakcie na globálne výzvy: Sociálna psychológia pro-environmentálneho konania, Journal of Environmental Psychology, 74, 101562. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101562	N/A	N/A	Dospelí	Psychológia / Geografia klimatických zmien	Táto teória je založená na prístupe sociálnej identity, psychologickéj teórii používanej na vysvetlenie motivácie veľkých skupín jednotlivcov. Autori považujú túto teóriu za sľubnú, keď sa diskutuje o téme klimatických zmien.	Prehľad literatúry
2	Devine-Wright, P. (2012). Myslieť globálne, konať lokálne? Relevantnosť pripútanosti k miestu a identity miesta vo svete so zmenenou klímou. Global Environmental Change , 23 (1), 61-69. http://dx.doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2012.08.003	UK	N/A	Dospelí	Environmentálna psychológia / Human geographi	Tento článok sa zameriava na Feitelsonov argument týkajúci sa dôležitosti pripútanosti k miestu na miestnej a globálnej úrovni pre pochopenie ľudských reakcií na zmenu klímy (Feitelson, 1991).	Rozbor literatúry

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
3	Daryanto A., Song Z., Soopramanien D. (2020). Metaanalýza vzťahu medzi pripútanosťou k miestu a pro-environmentálnym zámerom: Abstrakt. In: Pantoja F., Wu S., Krey N. (eds) Osvietený marketing v náročných časoch. AMSWMC 2019. Vývoj v marketingovej vede: zborník Akadémie marketingových vied. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42545-6_209	UK	N/A	Dospelí	Psychológia	Táto teória pokrýva hlavné smery výskumu týkajúce sa pripútanosti k miestu a pro-environmentálneho zámeru.	Metaanalýza
4	Clarke, D., Murphy, C., & Lorenzoni, I. (2018). Umiestnite pripútanosť, narušenie a transformačnú adaptáciu. Journal of Environmental Psychology, 55, 81-89. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2017.12.006	Írsko	Malé mesto	Dospelí	Psychológia / Riadenie / Manažment katastrof	Teoretická časť tohto príspevku sa zameriava na koncept pripútanosti k miestu. Tento koncept má dve časti: závislosť od miesta a identitu miesta. Pomocou manažmentu povodňových rizík v Írsku ako príkladu adaptácie na zmenu klímy tento dokument skúma rušivé zmeny miesta v reakcii na navrhovanú transformačnú adaptáciu prostredníctvom: 1.pochopenia symbolických významov súvisiacich s miestom a vzťahu medzi interpretačnými	Kvantitatívna analýza

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
						<p>odpoveďami chrániacimi miesto a pripútanosťou k miestu.</p> <p>2. skúmanie, či je podpora protipovodňovej ochrany obmedzená túžbou zabrániť rušivým zmenám miesta.</p> <p>3. skúmanie vzťahu medzi opozičnými postojmi k navrhovanej adaptácii a vnímaním procesov riadenia.</p> <p>4. preskúmanie rozdielov v pripojení k miestu a podpore navrhovaných protipovodňových zábran (a protipovodňových zábran vo všeobecnosti) na základe povodňových skúseností a povodňových rizík.</p>	
5	<p>Qazimi , S. (2014). Zmysel pre miesto a identitu miesta. <i>European Journal of Social Science Education and Research</i> , 1 (1), 306–310. https://doi.org/10.26417/ejsr.v1i1.p306-310</p>	UE	N/A	Dospelí	Psychológia identity, geografia.	<p>Teoretický prístup sa zameriava na dva koncepty: miesto a identitu. Autor sa zaujíma o 1. vplyv miesta na identitu a 2. úlohu, ktorú miesto zohráva pri formovaní identity okrem iných</p>	Prehľad literatúry

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
						faktorov, ako sú kultúrne, genetické, sociálne. Autor robí prehľad hlavných teórií o konceptoch ako identita miesta (Proshansky , 1978, 1983; Proshansky & Fabian, 1987), sociálna identita (Hogg & Abrams, 1995; Tajfel, 1982), proces identity (Breakwell, 1983, 1986).	
6	Gee, GC a Payne-Sturges, DC (2004). Environmentálne zdravotné rozdiely: Rámec integrujúci psychosociálne a environmentálne koncepty. Environmental Health Perspective, 112 (17). 1645-1653. https://doi.org/10.1289/ehp.7074	USA	Malé a stredné mestá	Deti a starší ľudia	Sociálna psychológia / Environmentálne zdravie	Autori navrhujú rámcový model integrujúci psychosociálne faktory, ako sú susedstvo , komunita a štrukturálne faktory (obmedzenia, ktoré formujú, ako sa akýkoľvek nový stav týkajúci sa zdravia považuje za salutogén alebo patogén) a environmentálne faktory (environmentálne riziká a znečisťujúce látky). K obom typom konceptov pristupuje komunita	Teoretický model

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
7	Roberts, H. a Helbich, M. (2021). Viacnásobné vystavenie životnému prostrediu pozdĺž každodenných ciest mobility a depresívnych symptómov: Štúdia sledovania založená na smartfónoch. <i>Environment International</i> , 156, 106635. https://doi.org/10.1016/j.envint.2021.106635	Holandsko	N/A	Dospelí	Environmentálne vedy / psychológia	Článok analyzuje hlavné teoretické aspekty depresie, ako hlavnej choroby nášho storočia, hlavných znečisťovateľov vyskytujúcich sa v okolí miest – hluk a znečistenie ovzdušia –, zelený priestor, modrý priestor a ich príspevok k duševnému zdraviu a expozície na základe mobility . .	Prierezová štúdia GPS sledovania v kombinácii s administráciou dotazníkov.
8	Proulx, MJ, Todorov, OS, Taylor Aiken, A., de Sousa, AA (2016). Kde som? Kto som? Vzťah medzi priestorovým poznaním, sociálnym poznaním a individuálnymi rozdielmi v zastavanom prostredí. <i>Hranice v psychológii</i> . https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00064	Spojené kráľovstvo, Holandsko	N/A	Dospelí	Psychológia, Neuroveda, Architektúra	Autori zdôrazňujú úlohu priestoru v definícii ja. Mnoho teórií berie do úvahy priestor, keď ide o diskusiu o myšlienkach, pocitoch, ja a skutkoch (vtelené poznanie). Evolučná teória tiež zdôrazňuje súvislosť medzi sebestvom a priestorovým vnímaním a zručnosťami.	Teoretický model

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
9	Creem- Regehr , SH, Barhorst -Cates, EM, Tarampi , MR a kol. Ako môže základný výskum priestorového poznania zlepšiť vizuálnu dostupnosť architektúry pre ľudí so slabým zrakom?. <i>Cog. Výskum</i> 6, 3 (2021). https://doi.org/10.1186/s41235-020-00265-y	USA	N/A	N/A	Psychológia / Architektúra	Príspevok prináša prehľad hlavných zistení týkajúcich sa zrakovej prístupnosti zastavaných priestorov a prostredia pre ľudí s poruchou zraku a navrhuje smerovanie do budúcnosti. Samotná analýza sa ukazuje ako dôkladná a jednoznačná, aj keď veľmi technická, ale myslím si, že závery sú praktické a použiteľné v akejkoľvek oblasti/mieste.	Rozbor literatúry
10	Gendel-Guterman , H., Billig , M. Zvyšovanie spokojnosti občanov s komunálnymi službami: funkcia nehmotných faktorov. <i>International Review of Public Nonprofit Mark</i> , 18, 171–186. https://doi.org/10.1007/s12208-020-00267-y	Izrael	Malé mesto	Všetci obyvatelia	Psychológia / Sociológia	Príspevok sa zameriava na dva prvky dôležité pre spokojnosť so službami: vnímanú spokojnosť zo vzájomného vzťahu medzi dodávateľom a príjemcom (obcou a občanom) a vnímaný obraz kvality života v mieste. Dobre vnímaný obraz môže viesť k rozvoju pocitov celistvosti a šťastia u občanov.	Kvantitatívna analýza

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
11	Nenko , A., Petrová, M. (2019). Porovnanie údajov PPGIS a LBSN na meranie emocionálneho vnímania mesta. In: Alexandrov, D., Boukhanovsky , A., Chugunov , A., Kabanov, Y., Koltsova , O., Musabirov , I. (eds) Digital Transformation and Global Society. DTGS 2019. Communications in Computer and Information Science, vol 1038. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-37858-5_18	Rusko	Veľké mesto	Všetci obyvatelia	Psychológia / Geografia	Táto štúdia sa zameriava na prepojenie medzi geografiou, geometriou a celkovým prostredím veľkých miest a ľudskými emóciami. Veľké školy urbanizmu sa zhodli, že mestá sú definované mobilitou a mobilita je úzko spojená s emóciami. Moderným zdrojom na zhromažďovanie súčasných emócií obyvateľov vo veľkom meste sú sociálne médiá. Použitie takéhoto zdroja na štúdium emócií má množstvo výhod: pokrytie a objem, detaily, výraznosť, bohatosť a dostupnosť informácií o používateľoch sociálnych médií.	Kvantitatívna analýza
12	Willie, TC, Powell, A., & Kershaw, T. (2016). Stres v meste: Vplyv mestského sociálneho stresu a násillia na tehotenstvo a kvalitu života po pôrode u dospelujúcich a mladých matiek. <i>Journal of urban health</i> , 93 (1), 19-35. https://doi.org/10.1007/s11524-015-0021-x	USA	Veľké mesto	Dospelujúci a mladé matky	Psychológia / Medicína / Životné prostredie	Autori využívajú sociálno-ekologický model na skúmanie vplyvov mestského sociálneho prostredia na zdravie dospelujúcich a mladých matiek v mestských oblastiach.	Pozdĺžna štúdia

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
						Predstavujú nový latentný koncept – mestský sociálny stres – ktorý pozostáva zo stresorov, ktoré sa vyskytujú vo vysokej prevalencii u adolescentov a mladých matiek, berúc do úvahy mestské sociálne prostredie.	
13	Stokes, N., & Clare, J. (2019). Zabránenie takmer opakovanému vlámaniu do obytných priestorov pomocou zámočkov: Post hoc hodnotenie cieľeného policajného pilotného zásahu. <i>Security Journal</i> , 32 (1), 45-62.	USA	N/A	Dospelí	Psychológia / Sociológia	Teoretická časť príspevku sa zameriava na koncepty sociálnej integrácie (spojenie človeka so širšou komunitou, tu vnímané ako subjektívne meradlo vnímanej súdržnosti/spojenosti), diskriminácia (v susedstve, na pracovisku atď.), blahobyt, depresia, susedskej kvalite, to všetko v rámci človeka a prostredia zapadá.	Kvantitatívna štúdia
14	Montesino, N. (2010). Sociálna integrácia a nové skutočnosti vo švédскеj sociálnej spoločnosti. <i>Social Work & Society</i> , 8 (1), 94-103. http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-11-27063	Švédsko	Veľké mesto	Dospelí	Psychológia / Sociálna práca	Teoretická časť článku sa zameriava na sociálnu integráciu a koncepty spotreby. Diskutovalo sa o oboch konceptoch: 1. v opozícii k tradičnej	Teoretický model

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý , stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
						švédskej spoločnosti a neomodernéj švédskej spoločnosti, kde boli nové kultúrne zvyky importované prostredníctvom imigrantov a 2. vo vzťahu k chudobnej časti spoločnosti. Vo väčšine prípadov boli imigranti súčasťou chudobnej spoločnosti, takže máme presah.	
15	Bressan , M. a Krause, EL (2017). Kultúra kontroly. <i>Lecture subalterne di un conflitto urbano. Antropologia</i> , 4 (3), 137-157. https://doi.org/10.14672/ada20171348%25p	Taliansko	Stredné a veľké mestá	Dospelí a deti	sociológia	Príspevok sa zameriava na hĺbkovú analýzu kultúrnej špecifickosti rodín čínskych migrantov žijúcich v Toskánsku - medzi Florenciou a Pratom. Kultúrna nesprávna fúzia medzi Číňanmi a zvyškom obyvateľstva a ďalšie ekonomické faktory viedli k nárastu kultúrnych konfliktov.	
16	Kesenheimer , JS a Greitemeyer , T. (2021). Byť zelený (a nebyť len viac prosociálny): Oplyvňuje postoj a osobnosť konkrétne pro-environmentálne správanie ? <i>Udržateľnosť</i> , 13 (6), 3560. https://doi.org/10.3390/su13063560	Rakúsko	Všetky mestá	Všetci obyvatelia	Environmentálne vedy / psychológia	Teória sa zameriava na teóriu, ktorá stojí za modelom osobnosti HEXACO a pro-environmentálny postoj. Model HEXACO sa vyvinul z modelu BIG FIVE a zahŕňa	Kvantitatívna analýza

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malý, stredný, veľký)	Cieľ	Intersektorálnosť	Vydanie/výskumná otázka záznamu	Výskumný prístup
						<p>nasledujúce faktory: čestnosť-pokora, emocionalita, extraverzia, ústretovosť, svedomosť a otvorenosť skúsenostiam. Pro-environmentálny postoj je tiež označovaný ako pro-environmentálny záujem a je opísaný ako vzor orientácie, ktorý je stabilný v rôznych situáciách tým, že sa obáva o prírodné prostredie.</p>	

Z rozboru vyššie uvedených článkov sme sa pokúsili odpovedať na otázky uvedené v úvode tejto kapitoly

4.3.1. Čo je environmentálna psychológia?

Environmentálna psychológia ako oblasť výskumu čelí mnohým výzvam v dôsledku globálnych a miestnych klimatických zmien a nových sociálnych poznatkov o životnom prostredí.

Z interdisciplinárneho hľadiska je environmentálna psychológia prepojená s mnohými ďalšími oblasťami. Dôležitým interdisciplinárnym prepojením je spôsob, akým prostredie odráža rasovú a sociálnu diskrimináciu. Gee a Payne-Sturges (2004) analyzujú túto tému a predstavujú paradigmu expozície-choroby. Často sa akceptuje, že sociálne a environmentálne faktory vzájomne pôsobia a vytvárajú rasové a etnické rozdiely v životnom prostredí, ale stále nie je jasné, ako sa to deje. Napriek pokračujúcej kontroverzii poskytlo hnutie za environmentálnu spravodlivosť určitý pohľad tým, že naznačilo, že znevýhodnené komunity čelia väčšej pravdepodobnosti vystavenia okolitým nebezpečenstvám. Paradigma expozícia-choroba už dlho naznačuje, že rozdielna „zraniteľnosť“ môže modifikovať účinky toxických látok (napríklad vystavenie chemickým látkam, dymu, prachu atď.) na biologické systémy. Urobilo sa pomerne málo práce, aby sa špecifikovalo, či rasové a etnické menšiny môžu mať väčšiu zraniteľnosť ako väčšinové obyvateľstvo, a ďalej, aké môžu byť tieto zraniteľnosti. Autori naznačujú, že psychosociálny stres môže byť faktorom zraniteľnosti, ktorý spája sociálne podmienky s environmentálnymi rizikami. Psychosociálny stres je dôležitým faktorom, ktorý môže byť determinantom mnohých zmien vo funkcii imunitného systému, vedúcich aj k chorobám. Vo svojom príspevku predstavujú multidisciplinárny rámec integrujúci tieto myšlienky. Tvrdia tiež, že rezidenčná segregácia vedie k rôznym skúsenostiam so stresom komunity, ako je vystavenie znečisťujúcim látkam, a tiež prístup ku komunitným zdrojom. Ak stresory nie sú vyvážené relevantnými zdrojmi, môžu viesť k zvýšenej zraniteľnosti voči environmentálnym rizikám. Budúce štúdie o spojení medzi stresom v komunite, individuálnym stresom a zdravím sú nevyhnutné. Verejné zdravotníctvo by malo zvažovať úlohu, ktorú zohráva rezidenčná segregácia pri vytváraní zdravotných rozdielov. Podľa názoru autorov by tento integračný rámec mal povzbudiť hnutie za environmentálnu spravodlivosť, aby rozšírilo pojem „environmentálne riziká“ a zohľadnilo tak komunitné stresory. Výskum by mal tiež študovať spôsob, akým štrukturálne podmienky komunit môžu poskytnúť dodatočnú zraniteľnosť voči vystaveniu environmentálnym nebezpečenstvám.

Okrem špecifických podmienok zraniteľných komunit nás zmena klímy ovplyvňuje všetkých a je nevyhnutná spoločná reakcia na jej riešenie. Barth a jeho kolegovia (2021) navrhujú diskusiu o možných spôsoboch motivácie veľkých skupín, aby sa zapojili do spoločného postupu na ochranu životného prostredia. Sľubným a málo využívaným teoretickým základom na tento účel je prístup sociálnej identity. Teoreticky prístup sociálnej identity zahŕňa dve odlišné časti – teóriu sociálnej identity a teóriu sebakategorizácie. Prvý sa týka tej časti sebapoňatia jednotlivca odvodenej od vnímanej príslušnosti k relevantnej sociálnej skupine. Teória sebakategorizácie sa zaoberá obmedzeniami prvej časti, čo znamená, ako sa teória sociálnej identity zaoberá kognitívnymi procesmi, ktoré sú základom správania .

Vo svojom príspevku autori diskutujú o viacerých spôsoboch prístupu k štúdiu životného prostredia a psychológie, pričom skúmajú účinky používania premenných na kolektívnej úrovni na pro-environmentálne konanie, ktoré stavia na prístupe sociálnej identity.

4.3.2. Aký je charakter vzťahu medzi životným prostredím a duševným zdravím?

Roberts a Helbich (2021) skúmajú možné súvislosti medzi viacerými environmentálnymi expozíciami – zeleným priestorom, modrým priestorom, hlukom a znečistením ovzdušia, a to ako doma, tak pri každodennej mobilite – a symptómami depresie. Skúmajú tiež rozdiely medzi

environmentálnymi expozíciami na bývanie a mobilitou a analyzujú, či tieto asociácie majú nejaké rozdiely podľa pohlavia.

Autori namerali štatisticky významný negatívny vzťah medzi väčším vystavením zelenému priestoru a depresívnymi symptómami v minimálne upravených rezidenčných modeloch a modeloch založených na mobilite s použitím 50 m aj 100 m nárazníkov. V konečnom plne upravenom modeli sa významná súvislosť medzi zeleným priestorom a depresívnymi symptómami vrátila v oboch modeloch len pre veľkosť vyrovnávacej pamäte 50 m. Autori zistili, že v priemere bola expozícia modrému priestoru, hluku a znečisteniu ovzdušia vyššia pri použití opatrenia založeného na mobilite ako pri použití opatrenia na bývanie. Nezistila sa žiadna významná interakcia medzi environmentálnymi expozíciami a pohlavím. Je potrebný ďalší výskum na určenie rozdielov medzi prístupmi na bývanie a mobilitu k hodnoteniu environmentálnej expozície a dôsledkov na duševné zdravie.

Táto štúdia je zaujímavá nielen výsledkami, ale aj tým, že navrhuje veľmi moderný spôsob zberu dát – riadeným sledovaním GPS mobilných telefónov. Výsledky tiež prispievajú k všeobecným poznatkom o vzťahu medzi mestským prostredím a duševným zdravím.

Dôležitým faktorom pri riadení kvality života a spokojnosti so starostlivosťou o životné prostredie je orgán verejnej moci. V ďalšom výskume sa Gendel-Guterman a Billig (2020) zameriavajú na dva prvky dôležité pre spokojnosť so službami: vnímanú spokojnosť zo vzájomného vzťahu medzi samosprávou a občanmi a vnímaný obraz kvality života v mieste. Dobrý vnímaný obraz môže viesť k rozvoju pocitu celistvosti a šťastia u občanov.

Jedným z dôležitých výsledkov tohto výskumu je, že komplexný pohľad na život alebo šťastie sprostredkúva vzťah medzi vnímanou kvalitou života a spokojnosťou občanov. Šťastie ako „nehmotný“ faktor vysvetľuje len časť rozptylu v spokojnosti s komunálnymi službami a časť rozptylu vo všeobecnom vnímaní kvality života v meste (oba sú hmatateľné faktory). Ďalší výskum, ktorý zahŕňa hmotné aj nehmotné konkrétne faktory, môže objasniť a obsiahnejšie vysvetliť fenomén spokojnosti s komunálnymi službami. Dobrým pokračovaním tohto výskumu by bolo uskutočniť podobnú štúdiu napríklad vo väčších mestách, keďže táto bola vykonaná v malom meste. Psychologické pojmy sa stávajú čoraz dôležitejšími pre vysvetlenie vplyvu životného prostredia na ľudskú existenciu. Nové zmiešané koncepty sa stávajú jadrom interdisciplinárnych explikatívnych modelov. Dobrým príkladom v tomto smere je štúdia Willieho, Powella a Kershawa (2016). Autori pomocou

sociálno-ekologického modelu skúmajú vplyvy mestského sociálneho prostredia na zdravie adolescentov a mladých matiek v mestských oblastiach. Mestský sociálny stres, nový latentný koncept pod záštitou mestského sociálneho prostredia, pozostáva zo stresorov, ktoré sa vyskytujú vo vysokej prevalencii u adolescentov a mladých matiek. Mestský sociálny stres významne predpovedal duševnú kvalitu života, konkrétne vyšší mestský sociálny stres počas tehotenstva súvisel so zlou duševnou kvalitou života v popôrodnom období.

Intímne partnerské násilie, ďalšia dôležitá premenná štúdie, je vysoko spojené s mestským sociálnym stresom a významne predpovedá fyzickú kvalitu života. V porovnaní s tým nepartnerské násilie významne nepredpovedalo kvalitu života po pôrode.

Multiskupinový model hodnotil, či sa asociácie s popôrodnou kvalitou života líšia podľa násilia zo strany intimného partnera (exponované a neexponované matky). Účinky mestského sociálneho stresu a násilia medzi partnermi majú vplyv na duševnú kvalitu života. Matky, ktoré neboli vystavené partnerskému násiliu, ale mali počas tehotenstva vyšší mestský sociálny stres, uviedli horšiu duševnú kvalitu života počas popôrodného obdobia. V porovnaní s tým nevykazujú budúce matky vystavené partnerskému násiliu a vysokému mestskému sociálnemu stresu žiadnu zmenu v kvalite života v popôrodnom období.

Záverom možno povedať, že mestský sociálny stres spojený s ďalšími premennými hrá dôležitú úlohu vo vnímanej kvalite života adolescentov a mladých matiek.

Osobnosť sa zdá byť ústrednou premennou nielen pre psychológiu, ale aj pre mnohé environmentálne teórie. Jedna takáto teória vychádza zo známeho modelu osobnosti – HEXACO – a navrhuje ďalší

faktor, nazývaný pro-environmentálny postoj (Kesenheimer & Greitemeyer, 2021). Proenvironmentálny postoj je tiež označovaný ako pro-environmentálny záujem a je definovaný ako „orientačný vzor, ktorý je stabilný v rôznych situáciách tým, že sa zaujíma o prírodné prostredie“.

Výskum dvoch vyššie uvedených autorov naznačuje, že pro-environmentálny postoj slúži ako proximálny determinant pro-environmentálneho správania . Budúci výskum by mal túto myšlienku rozvíjať zhromažďovaním údajov v pozdĺžnom dizajne.

Táto práca zlepšuje teoretický a praktický prístup k pro-environmentálnemu správaniu v tom zmysle, že berie do úvahy úlohu, ktorú pro-environmentálny postoj zohráva nad správaním . Niektoré návrhy týkajúce sa zlepšenia metodologického dizajnu – napríklad longitudinálne štúdie – sú vítané. Praktickým dôsledkom je aj to, že posilnenie proenvironmentálneho postoja (starostlivosť o životné prostredie) je jednou z hlavných brán k zlepšeniu proenvironmentálneho správania .

4.3.3. Aký je vzťah medzi osobným poznaním a jeho vzťahom k vybudovanému prostrediu?

Diskutovali sme o vzťahu medzi životným prostredím a duševným zdravím. V ďalšej časti sa zameriame na štúdie týkajúce sa spôsobu, akým sa vybudované prostredie odráža vo vnútornej konštrukcii mysle.

Skupina vplyvných teórií berie do úvahy priestor, pokiaľ ide o diskusiu o myšlienkach, pocitoch, ja a činoch (stelesnené poznanie). Evolučné teórie tiež zdôrazňujú prepojenie medzi sebecktvom a priestorovým vnímaním a zručnosťami. Proulx, Todorov, Taylor Aiken & De Sousa (2016) vo svojom príspevku zdôrazňujú úlohu priestoru v definícii ja. Mnohí autori považujú seba za produkt osobnosti a prostredia (pozri napríklad Baumeister, 1987). Medzi ľuďmi existujú individuálne rozdiely týkajúce sa priestorových referenčných rámcov a tiež osobností (pozri tiež Barsalou & al., 2003; Barsalou, 2008).

Môžeme uvažovať o prekrývaní sociálneho a priestorového správania a tento aspekt má neurofyziologické základy, ako ukazujú štúdie o priestorovej navigácii, vnímaní vlastného pohybu a osobnosti. Vyššie uvedený článok má konzistentnú časť o sociálnej a priestorovej neurovede. Medzi predmety, ktoré sú tu oslovené, patria: neurofyziológia sebamapovania a navigácie, interakcia medzi nervovými reprezentáciami priestoru a ja a neurálne koreláty osobnosti a sociálneho ja.

Druhým teoretickým prístupom je evolučná perspektíva. Táto perspektíva zahŕňa diskusiu o modeloch evolučnej ekológie pre vybudované prostredie a diskusiu týkajúcu sa priestorového a sociálneho poznania v evolúcii človeka.

Posledná kapitola – Zastavané prostredie – rozoberá témy ako vplyvy prostredia na priestorové referenčné rámce, typy a úrovne ohraničenia v zastavanom prostredí a jeho vplyv na sociálne a priestorové poznanie a napokon diskusia o priestorovom správaní – od architektúry po neurovedy. a naopak. Na základe predchádzajúcich častí autori dospeli k záveru, že priestor okolo nás je mapovaný spolu s našim telom v našej mysli ako „ja“ – „Ako bolo uvedené vyššie, egocentrické a alocentrické referenčné rámce sa často študujú ako dve protichodné priestorové stratégie v navigácii a iných aspekty priestorového poznania, tieto však môžu byť prepojené naprieč sociálnym a priestorovým poznaním. Individuálne rozdiely v kognitívnych a zmyslových schopnostiach ovplyvňujú aj navigáciu.

Táto téma si vyžaduje ďalší výskum. Čo sa týka plánovania sociálnych priestorov okolo verejných miest alebo bývania, dôležitým aspektom by mohla byť dynamika medzi priestorovým a sociálnym poznaním a individuálnymi rozdielmi. Rovnaký prístup na takéto miesta by mal byť zabezpečený pre každého, bez ohľadu na telesné obmedzenia. Plánovanie dostupnosti by zabezpečilo rovnaké šance na „skúsenosti“ pre schopných aj zdravotne postihnutých ľudí a poskytlo rovnaké šance na osobný a budúci rozvoj. Ďalším smerom štúdia by bola interakcia medzi plánovaním budov verejného významu, ako je radnica alebo parlament (čo znamená miesta, kde sa prijímajú dôležité verejné

rozhodnutia), a individuálnymi rozdielmi, aby sa priestorové a sociálne vnímanie viac uskutočňovalo. efektívnu tvorbu politiky.

Čo sa týka dostupnosti verejných priestorov pre ľudí, najmä slabozrakých, zaujímavú štúdiu patrí Creem- Regehr et al. (2020). Na celom svete je asi pol miliardy ľudí so slabým zrakom (asi 8 % z nich je nevidomých) a prognóza do budúcnosti ukazuje prudký nárast v budúcnosti. Jedným z funkčných dôsledkov slabozrakosti je okrem iného problém priestorovej orientácie, najmä keď špecifické detaily architektúry (stĺpy, nárožia, schody) alebo nábytok môžu byť prekážkou pre ľudí so zdravotným postihnutím. Riešením takýchto problémov by mohlo byť zvýšenie kontrastu medzi povrchmi alebo prehodnotenie priestoru. Počas posledných rokov sa uskutočnilo mnoho experimentálnych simulácií slabozrakosti s normálnymi ľuďmi. Ich cieľom bolo pochopiť ťažkosti, s ktorými sa ľudia so slabým zrakom stretávajú, keď sú vystavení neznámym priestorom. Množstvo zhromaždených informácií sa považuje za veľmi cenné. Takýto výskum prispel k navrhnutiu vizuálnych nebezpečenstiev, ktorým sa dá ľahšie vyhnúť počas pohybu, nepravidelnostiam terénu atď. Výsledky majú vplyv na vizuálne a fyzicky prístupný architektonický dizajn.

Ďalším cieľom by bolo otestovať širokú škálu slabozrakých jedincov na typoch paradigmat, ktoré boli vyvinuté. To by slúžilo na zovšeobecnenie nad rámec simulovaného slabého videnia zmenou rozsahu zrakového postihnutia spôsobmi, ktoré sa prirodzene vyskytujú s vekom alebo chorobou, ako aj na pochopenie možných stratégií vyvinutých ľuďmi so slabým zrakom. Dôsledok sa týka nových asistenčných technológií, ktoré by mohli zlepšiť vizuálne prístupný dizajn a uľahčiť vnímanie priestoru a priestorové poznanie potrebné pre bezpečnú a efektívnu navigáciu. Vývoj týchto technológií si vyžaduje dizajnový prístup zameraný na človeka a lepšie prispôbenú použiteľnosť pre zrakové postihnutých používateľov – prístup, ktorý nie je vždy typický pre dizajnérov. V tomto prípade musí byť efektívny návrh asistenčných technológií založený na pochopení perцепčných a kognitívnych procesov, ktoré sú základom priestorovej reprezentácie a navigácie. Je potrebná ďalšia práca na pochopenie viaczmyslových priestorových informácií, ktoré sa používajú v zložitých navigačných úlohách, aby sa dali efektívne sprostredkovať a využiť.

4.3.4. Aký je vzťah medzi identitou miesta a pripútanosťou k miestu?

Z predtým analyzovaných článkov chápeme dôležitosť spojenia medzi psychológiou a okolitým životným priestorom. V článku Devine-Wright z roku 2012 – Identita miesta a pripútanosť k miestu – autori uvádzajú odporúčania týkajúce sa vzťahu medzi identitou miesta a pripútanosťou k miestu. Autor má v úmysle rozšíriť teóriu, ktorú spustil iný autor (pozri Feitelson , 1991), týkajúcu sa dôležitosti pripútanosti k miestu v globálnom a lokálnom meradle ako reakcie na zmenu klímy.

Hlavné príspevky tohto článku sú početné. Autor v prvom rade spája väzby na miesto a identitu miesta, pričom poukazuje na nedostatok interdisciplinárnej literatúry – geografie, environmentálnej psychológie a sociálnej psychológie. Tiež sa obracia na dôslednú kritiku pojmu „psychologická vzdialenosť“. V rámci súčasného výskumu je psychologická vzdialenosť chápaná ako multidimenzionálny koncept: sociálny, priestorový, časový a istota výsledku. Napriek tomu to nevysvetľuje psychologický rozmer boja proti globálnym zmenám. Lepším konceptom by bola pripútanosť k miestu , ktorá zahŕňa emocionálnu väzbu a osobné zapojenie jednotlivcov do akcií proti zmene klímy. Budúci výskum by mal brať do úvahy prístup pripútanosti k miestu a identitu miesta na globálnom a lokálnom meradle, kombináciu kvalitatívnych a kvantitatívnych opatrení v metodológiách výskumu a skúmanie prepojenia medzi pripútanosťou, identitami a kolektívnymi akciami, aby sa skúmala väčšia pozornosť. súvislosť medzi zlyhaním komunikácie súvisiacim s priestorovým rámcom a skúmaním súvislosti medzi všetkými týmito konceptmi a zapojením sa do klimatických zmien.

Vzťah medzi pripútanosťou k miestu a jej behaviorálnymi dôsledkami študovali aj iní výskumníci (Darianto , Song a Soopramanien , 2020). Keďže psychológia zdôrazňovala toto afektívne puto, ktoré majú ľudia k miestu (čo vedie k správaniu , ktoré vo všeobecnosti tomuto miestu prospieva), záujem výskumníkov o túto tému vzrástol. Najmä pripútanosť k miestu a jej rozmery boli často

zdokumentované ako dobré prediktory na vysvetlenie zámeru ľudí pro-environmentálne správanie . Iné štúdie ukazujú, že veľkosť účinku týkajúca sa vplyvu pripútanosti k miestu na pro-environmentálny zámer sa líši. Preto sú potrebné ďalšie štúdie na objasnenie povahy vzťahu medzi pripútanosťou k miestu a pro-environmentálnym zámerom. Tento typ výskumu by mal nastoliť niektoré relevantné otázky – Má vzťah k miestu vždy pozitívny vplyv na pro-environmentálny zámer? Aké sú kontextové faktory, ktoré môžu ovplyvniť vzťah medzi pripútanosťou k miestu a pro-environmentálnym zámerom? Atd’.

Táto metaanalýza syntetizuje empirické zistenia s cieľom lepšie pochopiť rozsah vplyvu pripútanosti k miestu na pro-environmentálny zámer a vyhodnotiť, do akej miery rôzne operacionalizácie pripútanosti k miestu a kontextové faktory, ako je typ vzorky a kultúry, prispievajú k variácii v uvádzaných účinkoch pripútanosti k miestu na pro-environmentálny zámer.

Výsledky autorov podporujú predchádzajúce očakávania prítomnosti pozitívneho vplyvu pripútanosti k miestu na pro-environmentálny zámer a veľkosť účinku je malá až veľká. Okrem toho možno rozdiely vo veľkostiach účinkov vysvetliť štúdiom kontextu a kultúry. Presnejšie povedané, vplyv pripútanosti k miestu na pro-environmentálny zámer je silnejší pre turistov v porovnaní s obyvateľmi – obe skupiny majú rôzne formy vzťahov s rôznymi typmi miest. Výsledky tiež ukazujú, že vplyv pripútanosti k miestu na pro-environmentálny zámer má tendenciu byť silnejší v kolektivistických krajinách (napr. Čína) ako v individualistických krajinách (napr. USA). Ďalšia štúdia zameraná na pripútanosť k miestu bola tá, ktorú vykonali Clarke, Murphy a Lorenzoni (2018). Teoretická časť tohto príspevku sa zamerala na pripútanosť k miestu ako dvojdielny koncept: závislosť od miesta a identita miesta. Pomocou manažmentu povodňových rizík v Írsku ako príkladu adaptácie na zmenu klímy táto štúdia skúmala rušivú zmenu miesta v reakcii na navrhovanú transformatívnu adaptáciu 1. pochopením symbolických významov súvisiacich s miestom a vzťahu medzi interpretačnými odpoveďami chrániacimi miesto a pripútanosťou k miestu. 2. skúmanie, či je podpora protipovodňovej ochrany obmedzená túžbou zabrániť rušivým zmenám miesta. 3. skúmanie vzťahu medzi opozičnými postojmi k navrhovanej adaptácii a vnímaním procesov riadenia. 4. preskúmanie rozdielov v umiestňovaní a podpore navrhovaných protipovodňových zábran (a protipovodňových zábran vo všeobecnosti) na základe povodňových skúseností a povodňových rizík. Na rozdiel od predchádzajúcich, táto štúdia ukázala, že pripútanosť k miestu je silnejšia u jednotlivcov, ktorí vnímajú procesy riadenia ako neadekvátne, a zistila, že ani povodňová skúsenosť, ani povodňové riziko neovplyvňujú silu pripútanosti k miestu a podporu protipovodňovej ochrany . Štúdia naznačuje, že tam, kde transformačná adaptácia narúša miesto a ohrozuje pripútanosť k miestu, je potrebné vziať do úvahy názory tých, ktorí sú zasiahnutí a neovplyvnení nebezpečnými udalosťami. Keďže teraz predpokladáme, že pripútanosť k miestu je dôležitou premennou v chápaní postoja ľudí k životnému prostrediu a organizácii miesta, kde žijeme, preskúmame ďalšiu štúdiu na rovnakú tému (Qazimi , 2014). Teoretická časť sa zameriava na dva pojmy: miesto a identita. Autor sa zaujíma o 1. vplyv miesta na identitu a 2. úlohu, ktorú miesto zohráva pri formovaní identity okrem iných faktorov, akými sú kultúrne, genetické a sociálne. Qazimi robí prehľad hlavných teórií o konceptoch, ako je identita miesta (napr. Prošanský , 1978; Proshansky , Fabian a Kaminoff , 1983), sociálna identita (Hogg, Hardie & Reynolds, 1995; Tajfel, 1982) a proces identity (Breakwell, 2010). Závery poukazujú na mnohopočetné prepojenia medzi sociálnou a miestnou identitou, pričom proces identity je sprostredkovateľom alebo spojkou medzi nimi.

Nenko a Petrova (2018) sa zamerali aj na prepojenie rôznych typov pojmov – geografia veľkých miest, geometria, celkové prostredie a ľudské emócie. Veľké školy urbanizmu sa zhodli, že mobilita definuje mestá a mobilita je úzko spojená s emóciami.

Moderným zdrojom na zhromažďovanie súčasných emócií obyvateľov vo veľkom meste sú sociálne médiá. Použitie takýchto zdrojov na štúdium emócií má niekoľko výhod: pokrytie a objem, podrobnosti, výraznosť, bohatosť a dostupnosť informácií o používateľoch sociálnych médií.

„Geografia“ emócií sa týka nového prístupu univerzity a samosprávy. Bola vytvorená interaktívna mapa mesta – Imprecity –, kde používatelia mohli umiestniť emocionálne emoji reprezentujúce 5 základných ľudských emócií – radosť, smútok, hnev, znechutenie a strach.

Metodologicky vzaté, analýza emócií z veľkých mestských údajov bola vyvinutá v niekoľkých líniiach: analýza sémantických údajov (texty a hashtagy) a analýza vizuálnych údajov (výrazy tváre a emoji). Takýto výskum má určité nevýhody týkajúce sa analýz: strata hĺbky v dôsledku online anonymity, strata pravdivosti v dôsledku nápadného správania, strata reprezentácie v dôsledku menšieho rozsahu a strata interpretačnej sily v dôsledku nejasnosti subjektívnych ukazovateľov.

Emocionálna analýza je spôsob, ako zlepšiť kvalitu mestského života a mestského prostredia. Výsledky pochádzajúce z emocionálnej analýzy môžu využiť urbanisti, dizajnéri, ale aj výskumníci na diagnostiku „subjektívnych“ problémov mesta. Získavanie subjektívnych vnemov a emocionálnych hodnotení na základe údajov pochádzajúcich zo sociálnych médií a iných spontánnych údajov je však stále nedostatočne preskúmané a existuje pomerne veľa nedostatkov spôsobených povahou samotných údajov, ako aj mnohými metodologickými medzarami, najmä v analýze konkrétnych emócií v súvislosti s mestským priestorom, ako je radosť, hnev, strach atď. Analýza údajov sociálnych médií by sa mala vykonávať spolu s údajmi získanými zámerne od používateľov pomocou služieb a aplikácií, ako je Imprecity. Imprecity ako aplikácia umožňuje zbierať unikátny súbor údajov na ilustráciu priameho emocionálneho postoja ľudí k mestskému prostrediu. Týmto spôsobom Imprecity umožňuje analyzovať vnímanie a dojmy konkrétnych mestských miest a podporuje rozhodovanie cieľovými zásahmi na zlepšenie týchto miest v záujme ľudského blahobytu. Dáta je možné spracovať niekoľkými spôsobmi – emocionálne mapy, emocionálne hodnotenia miest a slovné oblaky s verbalizovanými vlastnosťami miest, ktoré vyvolávajú konkrétne emócie.

Nepresnosť je nedokončená práca a existujú určité riziká, ktorým môže čeliť. Prvým rizikom je deficit využiteľnosti, ak nie je správne vytvorený motivačný systém. Mnohé z aplikácií sa nestanú populárnymi. Autori plánujú prekonať túto bariéru vytvorením systému pútavej infografiky a analytiky na úrovni mesta, ktoré budú propagovať masmediálni partneri, a na osobnej úrovni vývojom nástrojov osobnej emocionálnej diagnostiky pre používateľov Imprecity. Druhým rizikom tohto prístupu je, že používatelia sa nebudú aktívne zapájať do vytvárania obsahu – zdieľania emócií a nápadov. Namiesto toho budú radšej konzumovať informácie. Takýto problém by sa mal vyriešiť vytvorením systému žetónov alebo bonusov, ako sú zľavy pre kultúrne zariadenia a iné miesta, ktoré by chválili aktívnych používateľov. Tretím rizikom je zlyhanie koherentného a zdravého vzťahu medzi aktívnymi občanmi a predstaviteľmi mesta pri realizácii projektových nápadov vytvorených iniciatívnymi skupinami. Autori plánujú toto riziko eliminovať zavedením odborníkov, ktorí konzultujú a zdieľajú široké spektrum informácií o tom, ako sa môžu občania podieľať na procesoch urbanistického plánovania.

Myšlienka aplikácie pre desktop a mobil na meranie geografických emócií v meste je moderná a efektívna. Umožňuje merať zaujímavosti v meste, pre jeho obyvateľov, emocionálny stav mysle a dynamiku týchto emócií. Zmena v rozsahu pozitívnych emócií na platforme, ktorá umožní merať viac typov pozitívnych emócií, by mohla poskytnúť presnejšiu predstavu o skutočnom emočnom stave používateľov. Ďalšia diskusia je o využiteľnosti informácií zozbieraných cez aplikáciu. Nejde len o to, či obyvatelia milujú alebo nemajú svoje miesto, ale aj o dynamiku a zmysel pre identitu, ktoré si ľudia počas života na mieste rozvíjajú.

Podpora pozitívnych sociálnych väzieb a redukcia negatívnych sociálnych interakcií a ich dôsledkov závisia od kvality miesta, konkrétne od susedstva dospelých (Stokes a Clare, 2019). Vďaka tomu je

prístup k bezpečným a kvalitným prostrediam v susedstve kľúčovou súčasťou každej efektívnej iniciatívy „starnutie na mieste“. Stabilita v rámci štvrtí sa tiež javila ako dôležitý prvok . Väčšina starších ľudí, ktorí chcú zostarnúť na mieste, má silné väzby na svoje fyzické susedstvo a výsledky Stokesovej štúdie naznačujú aj silné sociálne väzby. Sociálna integrácia sa nezlepšovala len s vekom, ale zlepšovala sa aj s každým ďalším rokom stability bývania v rámci štvrte . Ak je podpora sociálnej integrácie v neskoršom veku prioritou úspešného starnutia, potom sa kľúčovým javí nielen prístup k vysokokvalitným štvrtiam , ale aj schopnosť zostať v týchto štvrtiach . Efekt rezidenčnej stability bol tiež nezávislý od vplyvu vnímanej kvality susedstva , čo naznačuje, že stabilita v susedstve bola prospešná pre sociálnu integráciu bez ohľadu na vnímanú kvalitu tohto susedstva .

Budúci výskum by sa mal tiež podrobne zaoberať spôsobmi, akými môžu zmeny vlastností susedstva a demografie v priebehu času ovplyvniť súvislosť medzi stabilitou bývania a sociálnou integráciou, pretože takéto zmeny môžu znížiť „konzistentnosť a známosť“ spomenutú vyššie.

Táto štúdia ponúka nové a zaujímavé informácie o význame fyzických miest pre sociálny blahobyt dospelých. Konkrétne táto štúdia odhalila, že vnímanie kvality susedstva ovplyvňuje sociálnu integráciu počas dospelosti a že tento efekt sa s vekom znižuje. Okrem toho depresia neustále podkopáva sociálnu integráciu dospelých v celom veku. Vnímaná kvalita susedstva slúži ako ochranný sociálny zdroj, ktorý chráni pred negatívnym vplyvom depresie na sociálnu integráciu. Celkovo tieto výsledky podčiarkujú dôležitosť susedského prostredia pre sociálny blahobyt počas celého života a ponúkajú užitočné informácie pre teóriu, budúci výskum a podporu úspešných iniciatív „starnutie na mieste“.

Štúdia je tiež dobrým príkladom longitudinálnej štúdie používanej na zber údajov z veľkého územia, ako je USA. Týmto spôsobom je zaručená reprezentatívnosť.

4.3.5. Aký je vzťah medzi migráciou a životným prostredím?

Sťahovanie z pôvodných miest a život na iných miestach – migrácia – je rastúci fenomén, ktorý Európa musela zvládať už desaťročia. Mnohé sociálne a ekonomické štúdie sa zamerali na výzvy, ktoré migrácia predstavuje pre pôvodné a adoptívne krajiny. Téma rovnakého záujmu sa týka spôsobu, akým sa migranti dokážu spojiť s novou kultúrou a ako sa tieto kultúry zmiešajú, aby vytvorili kultúru nového druhu. V tejto línii sa Bressan a Krause (2017) zamerali na hĺbkovú analýzu kultúrnej špecifickosti rodín čínskych migrantov žijúcich v Toskánsku – medzi Florenciou a Pratom. Kultúrny mix-fúzia medzi Číňanmi a zvyškom obyvateľstva a ďalšie ekonomické faktory predurčili nárast kultúrnych výziev. Jedným z aspektov, ktorý bol v tejto štúdii zdôraznený, je práve reakčná a protestná schopnosť čínskych migrantov tvárou v tvár kríze autority miestnych inštitúcií. Reakcia na túto podmienku marginality nachádza priestor v novej forme dôstojnosti občianstva, v snahe prekonať krízu prítomnosti v spoločenskom živote, ktorá prebieha živením miestnych okruhov solidarity a zdieľania.

Antropológia krízy poukazuje na to, ako je podriadenosť pluralitným pojmom, najmä v rámci globalizovaného priestoru – akým je napríklad priestor, v ktorom sa organizuje výroba odevného priemyslu.

Priestor, kde spolu neisté koexistujú skupiny podriadených pracovníkov, ako aj skupiny malých podnikateľov, talianskych aj čínskych, stlačených dynamikou medzinárodných trhov. Forma podriadenosti, ktorá má význam aj z časového hľadiska. Výraz „Boli sme Číňanmi Európy“ sa vzťahuje na jednu formu podriadenosti v okruhoch globálneho trhu, ktoré sa objavujú na miestach, v rôznych časoch a sociálnych skupinách. Bývalí remeselníci alebo robotníci z rôznych štvrtí talianskych priemyselníkov majú v úmysle tvrdiť, že kedysi boli podriadenými, ako sú dnes čínski migranti. Cesty ekonomického rozvoja boli v mnohých prípadoch charakterizované týmto typom konkurencie medzi územnými výrobnými systémami: na jednej strane tými, ktoré aj vďaka rozšíreným praktikám seba vyžívajú prácou, dobývanie trhových priestorov, na druhej strane územia, ktoré trpia presunom ich produkcie a postupne tieto trhy opúšťajú.

V niektorých prípadoch sa tieto procesy vyskytujú v rovnakom čase a na rovnakom mieste, medzi rôznymi skupinami firiem a pracovníkmi, ktorí si navzájom konkurujú. Rozmanitosť vo formách podriadenosti je do značnej miery kultúrnym fenoménom.

Existuje úzky vzťah medzi rozmanitosťou kultúrnych foriem a sociálnou stratifikáciou. Kultúrne rozdiely, „Okrem geografickej vzdialenosti a historickej separácie sa vytvárajú aj o triednych rozdieloch“ (Signorelli, Coello a Momartin, 2015).

Tento príspevok predstavuje komplikovanú kultúrnu situáciu, ktorá vznikla kolíziou dvoch kultúr – čínskej a talianskej. Táto situácia mala ekonomické dôsledky v dôsledku finančných únikov, vytvárania viacerých vrstiev sociálnej podriadenosti a vo všeobecnosti zmätku.

Tento príspevok možno považovať za prehľad pre analýzu takýchto situácií, ktorý možno použiť na ďalšie analýzy podobných oblastí v Európe.

Montesino (2010) navrhuje dôkladnú analýzu zraniteľnej ekonomickej situácie migrantov vo Švédsku. Ekonomická zraniteľnosť je definovaná pomocou rovnakých normatívnych kritérií, aké sa používali na opis chudoby na začiatku 20. storočia. Podľa tohto názoru sa chudobní ľudia musia prispôbiť nedostatku a konzumovať opatrne. Migranti, ktorí potrebujú sociálne dávky, sú tiež vnímaní ako kultúrne odlišní a musia sa prispôbiť „švédskym“ spotrebiteľským vzorcom. Chudoba a kultúrne rozdiely ospravedlňujú zásahy, ktoré prispievajú k budovaniu inakosti. Migranti sú vnímaní ako prisťahovalci a obeť štrukturálnych zmien, ktorí sa musia naučiť po švédsky a prispôbiť sa „švédskym“ normám. Paradoxom je, že títo odborníci majú prístup ku každodennému životu migrantov. Tento kontakt by im mal poskytnúť nové poznatky o sociálnej realite týchto rodín. Tieto poznatky je však ťažké vstrebať, keďže práca školských pedagógov aj sociálnych pracovníkov je založená na pôde národných sociálnych inštitúcií.

Migranti si dynamicky organizujú svoj každodenný život. Získavajú vedomosti o miestnych príležitostiach a využívajú svoje nadnárodné siete na budovanie svojho blahobytu. Z tohto pohľadu môžu byť migranti vo výhodnejšej pozícii ako ich švédski susedia. Majú vedomosti, ktoré im dávajú možnosti mimo inštitucionalizovaných švédskych sociálnych riešení. Ich sociálne stratégie začínajú aktivity, ktoré menia sociálnu a ekonomickú situáciu. Pochopenie týchto zmien znamená, že predpoklady o migrácii, chudobe a blahobyte sa považujú za samozrejmé. Tento článok je zaujímavý, pretože autor uvádza nové a prekvapivé predpoklady o príspevku migrantov k rozvoju modernej švédskej spoločnosti. Namiesto toho, aby autor považoval za samozrejmé postulované prekrývanie sa medzi myšlienkou byť migrantom a myšlienkou byť chudobným, zdôrazňuje prospešnú úlohu odlišného kultúrneho dedičstva a schopnosť týchto ľudí prispôbovať sa spájaniu starej a novej kultúry. Na získanie ďalších údajov o tejto téme je potrebný ďalší výskum.

4.4. Diskusia

Ako už bolo spomenuté, kľúčové pojmy tejto kapitoly sa týkajú psychologických, environmentálnych a urbanistických prístupov. Spoločne vysvetľujú aspekty vzťahu medzi ľuďmi a miestom, kde žijú, a tiež poskytujú nápady na potenciálne cesty rozvoja budúcich oblastí výskumu. Táto analýza poukazuje aj na potenciálne oblasti pre tréning zručností. Napríklad jednou z oblastí, v ktorých môže byť potrebný tréning zručností, je meranie vplyvu životného prostredia na fyzické a duševné zdravie jeho obyvateľov. Stres, fyzická a emocionálna bolesť sú významnými parametrami kvality života a ich vzťah k životnému prostrediu môže poskytnúť dôležitú vodítku pre budúce mestské prístupy (mohli by to byť spôsoby, ako zlepšiť kvalitu života prostredníctvom mestskej polohy a životného priestoru atď.).

Ďalším zaujímavým smerom štúdia je analýza vzťahu medzi funkciou mozgu, priestorovou orientáciou a ja. Vo svojich začiatkoch môže oblasť interdisciplinarity, ktorá dnes zahŕňa aj štúdium mozgovej reaktivity, viesť k rozvoju nových spôsobov prístupu k architektúre a urbanizmu (priestorová neuroveda, priestorové poznanie) a k vytvoreniu nových mostov medzi psychológiou, neurovedou a architektúrou.

Ďalším možným smerom interdisciplinarity je štúdium emocionálneho vzťahu k životnému priestoru. Hovoríme tu nielen o citovej väzbe k domovu, ale aj o vzťahu k okoliu, mestu, regiónu atď. V posledných rokoch sa objavilo niekoľko aplikácií, ktoré dokážu monitorovať citový vzťah (pozri diskusiu týkajúcu sa Nepresnosti). Táto myšlienka otvára cestu pre komplexnejšie prístupy k štúdiu emocionálneho vzťahu medzi obytnou oblasťou a jej obyvateľmi. Dôsledky sú psychologické (priestor ako objekt emocionálneho spravodajstva) a praktické, identifikáciou zdrojov emocionálnych stavov produkovaných interakciou so životným priestorom, monitorovaním a riešením problémov, ktoré tieto stavy generujú.

Budúce dôsledky sú viaceré. Analýza literatúry poukazuje na potrebu „zahustiť“ oblasti interdisciplinarity. Štúdie tohto typu sa ukazujú ako veľmi potrebné, ak vezmeme do úvahy hypotézu, že aspoň časť pohody a kvality života je podmienená životným priestorom, vybavenosťou, zeleňou, verejnou dopravou, oblasťami voľného času, kontrolou znečistenia, kvalitou ovzdušia a vody, prepojenie medzi štvrťami /lokality a reakcie úradov na problémy ľudí. Na jednej strane je informovanosť o týchto väzbách dôležitým predpokladom v úsilí obyvateľov a úradov o zlepšenie životných podmienok v menších či väčších komunitách. Na druhej strane, doteraz zhromaždené výskumné údaje jasne ukazujú, že oblasti záujmu, akými sú psychológia, urbanizmus, ochrana životného prostredia a medicína, musia viac ako kedykoľvek predtým zohľadňovať interdisciplinárny komponent.

4.5. Závery

Početné signály od výskumníkov, architektov, environmentalistov a špecialistov na ľudské správanie ukazujú, že prepojenie medzi organizáciou životného prostredia a blahobytom je čoraz dôležitejšie vo svetle dvoch obmedzení: rozrastanie miest a zmena klímy. Oba fungujú ako modelovacie faktory a obmedzujú hľadanie nových riešení. Jedným z perspektívnych riešení je využitie informácií súvisiacich s organizáciou mysle, sebakonštrukciou a osobnosťou pri rozvoji architektúry budov verejného záujmu a stretávacích a spoločenských priestorov. Tento smer je stále málo preskúmaný, hoci výskum prezentovaný v tomto prehľade ukazuje sľubné pokroky v tejto oblasti. Ďalším smerom je používanie ekologickejších stavebných materiálov, ktorých nadštandardné vlastnosti pozitívne vplývajú aj na obyvateľov. Napokon, iná cesta je poskytnutá vypracovaním urbanistických plánov, ktoré integrujú rôzne časti miest a komunity vo všeobecnosti, čím sa dosiahne menšia segregácia a lepšie hospodárenie s odpadom a znečistením.

Referencie

- Barsalou, L.W. (2008). Uzemnené poznanie. Ročný prehľad psychológie. 59, 617-645. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.59.103006.093639>
- Barsalou, L.W., Niedenthal, PM, Barbey, AK, & Ruppert, JA (2003). Sociálne stelesnenie. In BH Ross (Ed.), *Psychológia učenia a motivácie: Pokroky vo výskume a teórii*, Vol. 43, s. 43–92. Elsevier Science.
- Barth, M., Masson, T., Fritsche, I., Fielding, K., Smith, JR (2021). Kolektívne reakcie na globálne výzvy: Sociálna psychológia pro-environmentálneho konania, *Journal of Environmental Psychology*, 74, 101562. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101562>
- Baumeister, RF (1987). Ako sa ja stalo problémom: Psychologický prehľad historického výskumu. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (1), 163–176. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.1.163>
- Breakwell, GM (2010). Odolávanie reprezentáciám a procesom identity. *Papers on Social Representations Peer Reviewed International Journal*. Špeciálne vydanie: Sociálne reprezentácie a sociálne identity: Inšpirácie od Gerarda Duveena. 19 (1), 6,1-6,11. ISSN 1021-5573.
- Bressan, M. a Krause, EL (2017). Kultúra kontroly. Letture subalterne di un conflitto urbano. *Antropologia*, 4 (3), 137-157. <https://doi.org/10.14672/ada20171348%25p>
- Clarke, D., Murphy, C., & Lorenzoni, I. (2018). Umiestnite pripútanosť, narušenie a transformačnú adaptáciu. *Journal of Environmental Psychology*, 55, 81-89. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2017.12.006>

- Creem-Regehr, SH, Barhorst-Cates, EM, Tarampi, MR *a kol.* Ako môže základný výskum priestorového poznania zlepšiť vizuálnu dostupnosť architektúry pre ľudí so slabým zrakom?. *Cogn . Výskum* 6, 3 (2021). <https://doi.org/10.1186/s41235-020-00265-y>
- Daryanto A., Song Z., Soopramanien D. (2020). Metaanalýza vzťahu medzi pripútanosťou k miestu a pro-environmentálnym zámerom: Abstrakt. In: Pantoja F., Wu S., Krey N. (eds) *Osvietený marketing v náročných časoch.* AMSWMC 2019. Vývoj v marketingovej vede: zborník Akadémie marketingových vied. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-42545-6_209
- Devine-Wright, P. (2012). Myslieť globálne, konať lokálne? Relevantnosť pripútanosti k miestu a identity miesta vo svete so zmenenou klímou. *Global Environmental Change* , 23 (1), 61-69. <http://dx.doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2012.08.003>
- Feitelson, E. (1991). Zdieľanie zemegule: úloha pripútanosti k miestu. *Globálna zmena životného prostredia.* 1 (5), 396-406. [https://doi.org/10.1016/0959-3780\(91\)90005-E](https://doi.org/10.1016/0959-3780(91)90005-E)
- Gee, GC a Payne-Sturges, DC (2004). Environmentálne zdravotné rozdiely: Rámec integrujúci psychosociálne a environmentálne koncepty. *Environmental Health Perspective*, 112 (17). 1645-1653. <https://doi.org/10.1289/ehp.7074>
- Gendel-Guterman , H., Billig , M. Zvyšovanie spokojnosti občanov s komunálnymi službami: funkcia nehmotných faktorov. *International Review of Public Nonprofit Mark*, 18, 171–186. <https://doi.org/10.1007/s12208-020-00267-y>
- Hogg, MA, Hardie, EA a Reynolds, KJ (1995). Prototypická podobnosť, sebakategorizácia a odosobnená prítťažlivosť: Pohľad na súdržnosť skupiny. *European Journal of Social Psychology.* 25 (2), 159-177. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420250204>
- Kesenheimer , JS a Greitemeyer, T. (2021). Byť zelený (a nebyť len viac prosociálny): Ovplyvňuje postoj a osobnosť konkrétne pro-environmentálne správanie ? *Udržateľnosť* , 13 (6), 3560. <https://doi.org/10.3390/su13063560>
- Montesino , N. (2010). Sociálna integrácia a nové skutočnosti vo švédскеj sociálnej spoločnosti. *Social Work & Society*, 8 (1), 94-103. <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0009-11-27063>
- Nenko , A., Petrová, M. (2019). Porovnanie údajov PPGIS a LBSN na meranie emocionálneho vnímania mesta. In: Alexandrov, D., Boukhanovsky , A., Chugunov , A., Kabanov, Y., Koltsova , O., Musabirov , I. (eds) *Digital Transformation and Global Society.* DTGS 2019. Communications in Computer and Information Science, vol 1038. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-37858-5_18
- Proshansky , HM, Fabian, AK, & Kaminoff , R. (1983). Identita miesta: Fyzická svetová socializácia ja. *Journal of Environmental Psychology*, 3 (1), 57–83. [https://doi.org/10.1016/S0272-4944\(83\)80021-8](https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80021-8)
- Proshansky , HM (1978). Mesto a vlastná identita. *Prostredie a správanie* . <https://doi.org/10.1177/0013916578102002>
- Proulx, MJ, Todorov, OS, Taylor Aiken, A., de Sousa, AA (2016). Kde som? Kto som? Vzťah medzi priestorovým poznaním, sociálnym poznaním a individuálnymi rozdielmi v zastavanom prostredí. *Hranice v psychológii.* <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00064>
- Qazimi , S. (2014). Zmysel pre miesto a identitu miesta. *European Journal of Social Science Education and Research*, 1 (1), 306–310. <https://doi.org/10.26417/ejsr.v1i1.p306-310>
- Roberts, H. a Helbich , M. (2021). Viacnásobné vystavenie životnému prostrediu pozdĺž každodenných ciest mobility a depresívnych symptómov: Štúdia sledovania založená na smartfónoch. *Environment International*, 156, 106635. <https://doi.org/10.1016/j.envint.2021.106635>
- Signorelli, R., Coello, M., & Momartin, S. (2015). Zmena a zotavenie: Kultúrne vhodné programy v ranom detstve s rodinami a komunitami utečencov. *Deti Austrália*, 40 (3), 195-204. doi:10.1017/cha.29.2015
- Stokes, N., & Clare, J. (2019). Zabránenie takmer opakovanému vlámaniu do obytných priestorov pomocou zámostkov: Post hoc hodnotenie cieľeného policajného pilotného zásahu. *Security Journal* , 32 (1), 45-62.
- Tajfel, H. (1982). Sociálna psychológia medziskupinových vzťahov. *Ročný prehľad psychológie.* 33, 1-39. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.33.020182.000245>
- Van der Bruggen, B., Borghgraef, K. & Vinckier , C. (2010). Príčiny problémov so zásobovaním vodou v urbanizovaných regiónoch v rozvojových krajinách. *Manažment vodných zdrojov*, 24 , 1885–1902. <https://doi.org/10.1007/s11269-009-9529-8>
- Willie, TC, Powell, A., & Kershaw, T. (2016). Stres v meste: Vplyv mestského sociálneho stresu a násilia na tehotenstvo a kvalitu života po pôrode u dospelých a mladých matiek. *Journal of urban health* , 93 (1), 19-35. <https://doi.org/10.1007/s11524-015-0021-x>
- Zhao, X., Ke , Y., Zuo , J., Xiong, W., & Wu, P. (2020). Hodnotenie výskumu udržateľnej dopravy v rokoch 2000–2019. *Journal of Cleaner Production*, 256, 120404. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120404>

5. Ako môže mestské plánovanie a dizajn prispieť k rozvoju sociability v mestách: systematický prehľad

¹ Barcelona Laboratory of Urbanism, ETSAB-UPC, eulalia.gomez@upc.edu .

² Barcelona Laboratory of Urbanism, ETSAB-UPC, alvaro.clua@upc.edu .

Abstrakt

Tento prehľadový článok sa zaoberá niektorými základnými príspevkami v oblasti mestského plánovania a dizajnu s cieľom vytvoriť základnú bibliografiu, ktorá spája sociabilita a mesto. Prvým krokom k tomu je pochopiť urbánny fakt založený na dvoch komplementárnych aspektoch: kultúre miest (história, forma, príroda), chápaníestskej dynamiky (aktivity, mobilita) a spôsoboch reprezentácie súvisiacich otázok. do oboch skupín.

Na dosiahnutie tohto cieľa sa uvažovalo o publikovanej a sivej literatúre vydávanej od 60. rokov 20. storočia, ktorá mala tieto charakteristiky: napísaná v angličtine, francúzštine alebo španielčine; predložiť abstrakt alebo úvod do databáz s otvoreným prístupom; mať teoretický a/alebo empirický charakter; majú európske geografické zameranie.

Tento článok predstavuje výsledky prehľadu podľa odporúčaní PRISMA 2020, ktoré sú syntetizované použitím naratívneho prístupu syntézy kvalitatívnych (textových) údajov a aplikácie metódy tematickej syntézy podľa troch krokov (sledovanie kľúčových konceptov, ich zoskupovanie do tematickej oblasti a vytváranie analytických tém). Konečným zámerom je interpretácia syntézy a generovanie nových významov.

Bibliografické vyhľadávanie alebo konzultovanie každého zdroja sa uskutočnilo v databázach JSTOR a WOS (Web of Science). Prvotné vyhľadávanie identifikovalo 103 záznamov; proces skríningu a hodnotenia viedol k zaradeniu 30 textov do recenzie. Väčšina z nich je zameraná na európsky kontext a pozerá sa na rôzne škály urbanistického faktu (štvrte, obce, mestá, metropoly). Aj keď väčšina textov prezentuje urbanistický prístup, niektoré iné ponúkajú interdisciplinárny pohľad, čím sa urbanistický dizajn a plánovanie spájajú s inými disciplínami (architektúra, geografia, krajina, kartografia a reprezentácia). Vybrané texty vyvažujú teoretické úvahy a empirické štúdie s kvantitatívnym výskumom.

Tematická syntéza viedla na jednej strane k analytickým témam – urbanistický dizajn a kompozícia; ekológia a odolnosť; ľudské správanie (mestská fenomenológia) a činnosti; priestorové a sociálne siete; prístupy založené na mestských otvorených údajoch; a utópie – navrhovanie zásad na podporu spoločenskosti prostredníctvom inovácií v mestskom dizajne; a na druhej strane nástroje na definovanie indikátorov, ktoré možno empiricky implementovať do budúceho výskumu na mapovanie a kvantifikáciu sociálnych interakcií v mestskom prostredí.

Kľúčové slová: Urbanita, Aktivity, Intenzita, Sociabilita, Verejný priestor

5.1. Úvod: Mestský dizajn a sociabilita

Cieľom tohto článku je poskytnúť prehľad literatúry, ktorý sa uskutočnil s cieľom informovať o vzťahu medzi urbánnou disciplínou a sociálnou schopnosťou. Ide o súčasť širšieho výskumného projektu zameraného na poskytnutie nevyhnutného stavu techniky pre akademický modul súvisiaci s urbanizmom (mestské plánovanie a dizajn), ktorý sa snaží stanoviť potreby, ktoré musí mestský rozvoj spĺňať, aby uspokojil psychologické, vzťahové, sociologické a fyziologické potreby ľudí žijúcich v mestách.

Súčasne s vysvetlením teoretického telesa vybraného pre akademický program je článok štruktúrovaný tak, aby poukázal na niektoré základné pojmy urbanizmu pre študentov a akademikov z iných oblastí. Zatiaľ čo druhá časť tejto kapitoly (Metódy) vysvetľuje proces systematického výberu literatúry na túto tému, tretia časť (Výsledky) organizuje vybranú bibliografiu do základných tematických okruhov, čomu predchádza vysvetlenie každej z nich. V rámci tohto prehľadu literatúry uvádza úvodná časť (Predbežný prístup k urbánnej skutočnosti: základné knihy, ktoré neboli zahrnuté do výberu) odkazy, ktoré nie sú zahrnuté v prehľade literatúry, ale dopĺňajú a uvádzajú do kontextu výber.

V procese recenzovania literatúry sa zvažovali dva typy príspevkov: tie, ktoré skúmajú teoretické aspekty a rozpracúvajú argumenty okolo mesta a spoločnosti v ňom, a tie, ktoré zakladajú svoju novosť na konštrukcii inovatívneho reprezentačného jazyka.

Všeobecná výskumná otázka STUD.IO v systematickom prehľade týkajúcom sa urbanistického dizajnu a plánovania je riešená prostredníctvom nasledujúcich otázok:

- i. Ako urbanistický dizajn a kompozícia zohľadňuje sociálnu zložku miest?
- ii. Ako prirodzená podpora, v ktorej mestá ležia, určuje sociálnu interakciu?
- iii. Ako rozdelenie aktivít iných ako bývanie ovplyvňuje mestskú spoločnosť?
- iv. Ako súvisia priestorové a sociálne siete?
- v. Ako možno zmapovať mestské údaje, aby sa zachytila mestská sociabilita?
- vi. Ako sa riešila sociabilita v rozprávaní o budúcich mestských utópiách?

5.1.1. Predbežný prístup k urbanistickému faktu: zásadné knihy, ktoré neboli zahrnuté do výberu

Napriek špecifickému cieľu tohto článku sa považuje za potrebné zhromaždiť sériu základných textov, ktoré môžu pomôcť nešpecializovaným odborníkom pochopiť urbanistický fakt. Ide o texty súvisiace s urbánou históriou, formou či reprezentáciou, ktoré síce neboli súčasťou výberu prezentovaného v nasledujúcich odsekoch, ale môžu zvedavému čitateľovi pomôcť ponoriť sa do otázky.

Len s poznaním materiálnej podpory a sociálnych dôvodov, ktoré dali vznik mestám, možno pochopiť ich úlohu ako prostredia, v ktorom sa rozvíja spoločnosť medzi občanmi. Pokiaľ ide o mestskú históriu, Morris (1971) vysvetľuje a rozvíja „neplánované“ mestá, ktoré rastú organicky, ako aj „plánované“ mestá, ktoré boli formované v reakcii na determinanty mestskej formy. Čo sa týka urbanistickej formy a morfológie, mesto možno pozorovať vo fragmentoch, hľadajúc kombinácie ulíc, námestí a blokov, ktoré dávajú vznik súvislým fragmentom. V nich je zreteľné troch prvkov v čase – *rozdelenie pozemku*, rozdelenie pozemku, ktorý organizuje primitívnu geometriu; *urbanizácia*, ktorej rozmiestnenie zaručuje prístup a infraštruktúrne služby; a *budovy*, architektonické typy, ktoré zastrešujú aktivity – vedú k rôznorodým mestským štruktúram (de Solà -Morales 1993).

Na prehĺbenie vedomostí o mestskej reprezentácii navrhujú Desimini a Waldheim (2016) tematické kompendium, v ktorom zoskupenie klasických kartografíí s inými súčasnými umožňuje syntetizovať dôvod reprezentácie mesta.

Mestá sú štádiom interakcie medzi občanmi, medzi rôznymi (Sennet 2001), miestom rozhovorov (Mumford 1961), výmeny myšlienok a informácií s ostatnými (Mehta 2013), rozdielov a treníc, vynútenej alebo náhodnej dohody, napätie a latentný konflikt (de Solà -Morales 2008). Práve na chodníkoch, kde náhodné kontakty rastú bohatstvo verejného života v meste (Jacobs 1961). Mestá tak nie sú len budovy a priestor medzi nimi zakreslený v mestských mapách, ale aj život na nich vyvinutý (Ryckwert 1978).

Pokiaľ ide o urbánnu fenomenológiu, za základné prínosy sa v tomto smere považujú spolu s vybraným textom Gehla (1971) tri klasické texty publikované v 60. až 80. rokoch 20. storočia. Základom odhalenej tézy je v nich pozorovanie toho, ako mestský scenár podmieňuje správanie občanov. Okrem toho zobrazujú kedysi nové grafické techniky na znázornenie interakcie medzi jednotlivcami a mestom. Lynch (1960) uskutočnil dlhodobý výskum, v ktorom zdokumentoval spôsob, akým pozorovatelia prijímajú informácie o meste a prekladajú ich do mentálnych máp, pričom stanovil päť kategórií prvkov, ktoré určujú mestské scenáre: cesty, okraje, štvrte, uzly a orientačné body. Cullen (1961) zase skúmal vizuálne vnímanie mestských oblastí z ľudského hľadiska. To, čo začalo ako príspevok pre *The Architectural Review*, sa neskôr zmenilo na „The Concise townscape“, kompiláciu kľúčových estetických princípov mestského vnímania a ukážku kresieb a grafickej analýzy na riešenie vizuálnej koherencie a bohatosti mestských scenárov. A nakoniec, v rovnakom duchu, stojí za zmienku Whyteho (1980) výskumy intenzity využívania

verejného priestoru, analýza toho, kedy a prečo sú niektoré námestia v New Yorku prázdne a iné majú tendenciu mať veľkú aktivitu. k záveru, že to, čo ľudí priťahuje na miesto, je vo všeobecnosti: prítomnosť iných ľudí, prítomnosť primeraných miest na sedenie a prítomnosť jedla – pouliční predajcovia, kiosky, bary a reštaurácie a ich terasy – t.j.: družnosť.

K výskumu interakcie medzi sociálnym správaním a mestskou formou pristupujú aj metódy a teórie *sieťovej analýzy*. Spomedzi nich stojí za zmienku výskumná tradícia, ktorú od 70. rokov zaviedli Bill Hillier, Julienne Hanson a ich kolegovia z UCLondon. Vo svojej prvej kľúčovej knihe *The Social Logic of Space* (Hillier a Hanson 1984) autori vysvetlili, že rôzne typy spoločností prijímajú zásadne odlišné priestorové formy a naopak, stavebné prostredie môže ovplyvňovať sociálne správanie. Podľa teórií priestorovej syntaxe je samotná sieť „hlavným generátorom“ pohybových vzorcov, podľa ktorých sa pridelujú použitia a činnosti. Na analýzu priestorových sietí budov a miest sa vytvárajú mapy dostupnosti merajúce topologický, metrický a uhlový vzťah medzi prvkami.

A nakoniec, pokiaľ ide o utópie a vysnívané mestá budúcnosti, Mumford (1959) znovu prečítal najznámejšie a najvplyvnejšie utópie a sociálne mýty, ktoré hrali vedúcu úlohu na Západe, a postavil ich do kontrastu s ešte nedávnymi čiastočnými sociálnymi utópiami, pričom zhodnotil dopad, ktorý by všetky tieto myšlienky mohli mať na akúkoľvek novú cestu k utópii.

5.2. Metódy

Systematický prehľad bol vykonaný s cieľom informovať o miere, do akej sa sociabilita zvažuje v rámci mestského plánovania a dizajnerských disciplín, vrátane dvoch hlavných skupín príspevkov: (1) kľúčových príspevkov, ktoré stanovujú základné teoretické a praktické princípy v oblasti urbanizmu (od 60. roky 20. storočia); a (2) príspevky, ktoré hodnotia nedávne obavy súvisiace s transformáciou a poklesom rastu miest (od roku 2000).

Na tento účel sa postupovalo podľa odporúčaní Preferované položky podávania správ pre systematické prehľady a metaanalýzy (Page *et al.* 2021) na základe vyhľadávania na základe 21 kľúčových slov, z ktorých päť sa týka všeobecných oblastí vedomostí (mesto, Urbanizmus a urbanizmus, Architektúra, Krajinná architektúra, Geografia a Poľnohospodárska krajina); dva súvisia s teoretickými prístupmi (utópie a heterotopia; mestská hranica a mimovládne); päť súvisí so súčasnými mestskými fenoménmi (rozrastanie miest; zelený priestor; kultúrna krajina; marginalita miest; nelegálne územie); osem sa týka súčasných mestských otázok v móde (mobilita a zelená infraštruktúra; mestský metabolizmus; recyklačný a ekologický urbanizmus; zmiešanosť a zmiešané využitie; inteligentné mesto; inovatívne prístupy; weakcity); a dva súvisia s procesmi navrhovania (Stratégie hybridizačného dizajnu; Návrh verejného parku).

Uskutočnil sa rýchly prehľad literatúry s cieľom identifikovať medzery vo vedomostiach, vypracovať definíciu sociability urbanizmu v mestských priestoroch na systematické preskúmanie. V prvom kole boli vybrané knihy, kapitoly z kníh a články publikované v angličtine, španielčine a francúzštine. Špecifické inklúzne kritériá boli dôkazom: (1) teórií opisujúcich mestské prostredie a (2) procesov transformácie miest s osobitným zameraním na (3) činnosti a (4) ľudské správanie.

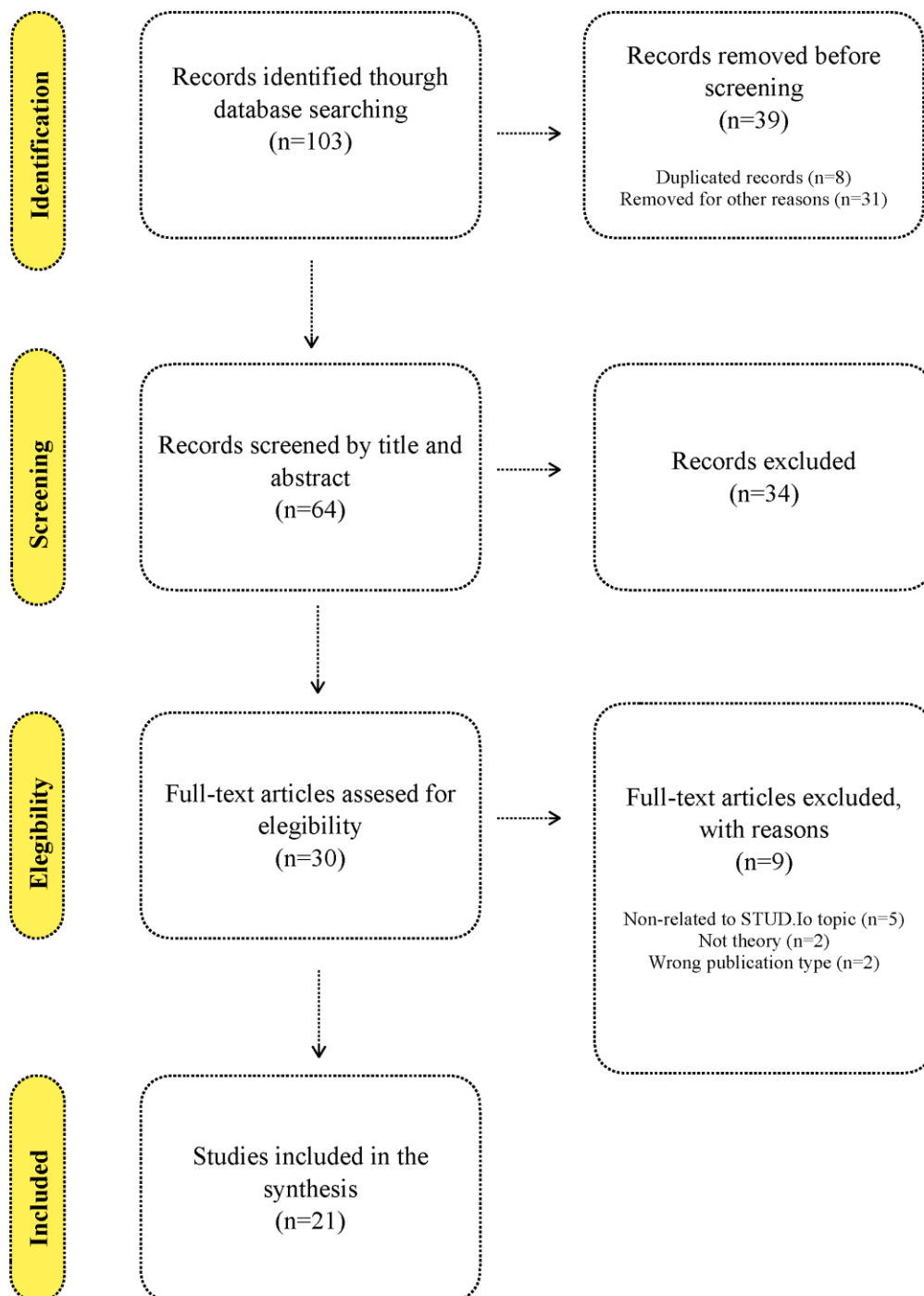
Stratégia vyhľadávania bola riadená pojmami databázového indexu vo vedeckých zdrojoch ako Web of Science, Scopus, Elsevier alebo Google Scholar; v odborných časopisoch (Cities; Urban Studies; International Journal of Urban and Regional Research; Sustainability; Land; Urban Geography; Nature + culture; Water; Computers, Environment and Urban System).

5.3. Výsledky

Prvotné vyhľadávanie identifikovalo 103 záznamov, z toho 64 článkov v plnom znení vhodných na recenziu. Štúdie boli vylúčené na základe rozsiahleho metropolitného kontextu, bez ohľadu na sociabilitu a bez teórie. Tridsať plnotextových článkov bolo hodnotených z hľadiska oprávnenosti, z ktorých nakoniec bolo zaradených 21 výskumov na extrakciu a analýzu údajov, ako je vidieť na

obrázku 1. Údaje získané z každej štúdie obsahovali podrobnosti o publikácii (autor, rok, typ štúdie, miesto); zložka veľkosti (malé a stredné mesto); cieľ účastníkov (deti a starší ľudia); osvedčené postupy; a cieľ šírenia (študenti, odborníci, výskumníci), ako je vidieť v tabuľke 1. Po dokončení systematického bibliografického prehľadu boli do súboru pridané niektoré zásadné príspevky o mestskej kultúre v špecifickom hľadaní okolo sociability, ktoré neboli zahrnuté do vyhľadávania. základná literatúra pre projekt STUD.IO.

Obrázok 1 – Systematický prehľad STUD.IO pre oblasť urbanistického dizajnu a plánovania: vývojový diagram PRISMA 2020

5.3.1. Aké témy konceptualizujú texty vo vzťahu k mestskému dizajnu a sociability?

Kľúčové pojmy uvedené v správach možno zoskupiť do šiestich tematických oblastí, ktoré odpovedajú na šesť otázok, ktoré spustili vyhľadávanie a ktoré sú uvedené v úvode.

5.3.1.1. O dizajne a kompozícii

V tomto chápaní mesta pomocou fragmentov predstavuje *A Matter of Things* (de Solà -Morales 2008) zásadný prínos: monografia, ktorá spája prácu španielskeho architekta a urbanistu, ktorý sa sústreďuje na jeho najvýznamnejšie projekty a realizácie posledných rokov. rokov, zobrazujúci všetky projekty rozsiahlo zdokumentované slovom aj obrazom. Autor v týchto prácach a textoch ilustruje takzvaný *Urban Project*, disciplínu vyučovanú na Barcelonskej škole architektúry súbežne s workshopmi „Architectural Design“. Pre tých, ktorí nie sú oboznámení s jeho postavou, treba poznamenať, že jeho projekty aj jeho spisy, ktoré sú ľahko pochopiteľné a majú veľký teoretický význam, súvisia s „mestskou architektúrou“ na rozhraní architektúry a urbanizmu a urbanistického dizajnu.

V prístupe k širšej škále, ale aj v súlade s touto koncepciou urbánneho faktu ako niečoho, čo tvoria časti s vlastnou entitou, ale spolupodieľajúce sa, stojí za zmienku dichotómia medzi urbanistickým projektom a urbanistickým projektom (Busquets a Correa 2007) sa zameril na vývoj pedagogickej taxonómie s cieľom zdefinovať metódy a nástroje, pomocou ktorých dizajnéri v súčasnosti formujú mestá a otvorené územia, prezentujú posuny, ktoré dizajnéri urobili vo svojej projekcii mesta za posledné tri desaťročia, keď nové techniky práce s budovami prostredia boli rozmiestnené vo viacerých prostrediach a interagujú so širokou škálou kultúr, mier a intenzít; a keď predstava, že mestské pozemky možno úspešne zrekonštruovať, rýchlo nabera na sile, zatiaľ čo inovatívny charakter týchto zásahov vytvára priestory nevidanej mestskej kvality.

Prístup na úrovni susedstva bol zahrnutý aj do formátu príručky (Forsyth, Salomon a Smead 2019), ktorá stanovuje návrhy, ktoré sú dôkazom o mestskom zdraví, okrem iného týkajúce sa (1) zmysluplnosti zdravia pre nový projekt plánovania alebo modernizácie. ; (2) zohľadnenie environmentálnych zmien v rôznych mierkach a populáciách; (3) zraniteľnosť; (4) rozloženie; (5) prístup; (6) spojenie; (7) ochrana; a (8) implementácia.

V rovnakom duchu Oueslati, Alvanides a Garrod (2015) skúmajú vzťah medzi rozrastaním miest a súborom premenných, o ktorých ekonomická teória miest a empirická literatúra naznačujú, že môžu korelovať s týmto fenoménom. Analýza je založená na dobre známom monocentrickom modeli mesta, ktorý identifikuje obyvateľstvo, príjmy, náklady na dochádzanie a hodnotu pôdy ako základné hnacie sily rozrastania sa. Pomocou softvéru GIS výskum meria na jednej strane nárast priestorovej mierky mestských oblastí a na druhej strane ako proces fragmentácie.

5.3.1.2. Prirodzená podpora: ekológia a odolnosť

Považovalo sa za potrebné zahrnúť do základnej literatúry texty, ktoré tvrdia, že existuje prepojenie medzi urbanistickým plánovaním a ekológiou. Medzi nimi vynikajú tri knihy vydané v poslednom desaťročí. Waldheim (2016) tvrdí, že vzostup ekologického myslenia a globálnych environmentálnych záujmov v posledných desaťročiach zmenil chápanie mesta a jeho vzťahu ku krajine, takže posledný treba považovať za model mesta a urbanizmus treba pochopiť a konceptualizovaný cez optiku krajiny.

Mostafavi a Doherty (2016) prezentujú kompiláciu článkov a projektov z celého sveta, ktoré považujú za príklady dobrej praxe od autorov, ktorých prestíž je celosvetovo uznávaná. Kniha je usporiadaná do dvanástich sekcií, ktoré zodpovedajú činnostiam/spôsobom zasahovania do mestskej krajiny, ktoré obhajujú interdisciplinárnosť medzi urbanizmom, krajinou a ekológiou.

A nakoniec, Orff (2016) prezentuje prácu SCAPE, krajinnú architektúru a urbanistický dizajn, v monografii problémovej časti, časti manuálu, časti manifestu, prostredníctvom vízie, ktorá zdôrazňuje sociálny a kultúrny potenciál mestskej ekológie, založenej na myšlienke krajiny, ktorá je riadená dizajnom, participatívna a vedecky založená.

K trom knihám uvedeným v tejto časti sú priložené dva krátke články. Na jednej strane Castan, Allen a Rapoport (2012) uvádzajú literatúru o mestskom metabolizme v rámci priemyselnej ekológie do dialógu s inými disciplínami, vrátane mestskej ekológie, ekologickej ekonómie, politickej ekonómie a politickej ekológie. Medziodborový prehľad literatúry, ktorý odhaľuje šesť hlavných tém vznikajúcich v rámci interdisciplinárnych hraníc vo vzťahu k (1) mestu ako ekosystému, (2) materiálovým a energetickým tokom v rámci mesta, (3) ekonomicko-materiálnym vzťahom v rámci mesta, (4) ekonomické hnacie sily vzťahov medzi vidiekom a mestom, (5) reprodukcia mestskej nerovnosti a (6) pokusy o premenu významu mesta prostredníctvom nových vízií socioekologických vzťahov. Na druhej strane, Orum a Saguin (2019), prehľad o rôznych definíciách konceptu mestského metabolizmu, ktoré napriek tomu, že sa líšia a sú sporné, robia z disciplíny bohatý koncept na diskusiu o socioekologických procesoch v urbanizácii.

A nakoniec, dva ďalšie články zaoberajúce sa urbanizmom a krajinnou architektúrou projektov parkov sa ukázali ako užitočné pri rozšírení perspektívy v tejto oblasti. Na jednej strane Barker, Crawford, Booth a Churchill (2019) opisujú viktoriánske parky v Spojenom kráľovstve, model, podľa ktorého sú a boli parky v krajine koncipované, spravované, využívané a predstavované už od 19. storočia. V 40. rokoch 19. storočia prebiehalo veľké hnutie za poskytovanie „ľudových parkov“: ideálnym parkom mal byť vylepšený priestor slúžiaci ako činiteľ pri formovaní sociálnej budúcnosti mesta prostredníctvom fyzického a morálneho zlepšenia. Bol definovaný v kontraste s okolitým mestom. Na druhej strane Loughran (2018) prezentuje parky ako mestské priestorové príležitosti na rekonfiguráciu v snahe zmierniť globálne otepľovanie. Infraštruktúry spojené s parkami, ako sú nové mokrade, stavidlá a iné adaptívne návrhy, umožňujú vode koexistovať s mestským priestorom, pričom si nárokuje odolné správanie, ktoré parky prijali od svojho počiatku v mestskom kontexte, keď sa prví vývojári parkov snažili zosúladiť vnímané miznutie prírody, akulturácia alebo vylúčenie iných etnických skupín a podpora hodnôt pôdy.

5.3.1.3. O mestskej fenomenológii a aktivitách

Gehl (1971) ponúka veľmi praktický prístup k hodnote toho, čo sa deje vo verejnom priestore – slovami autora života medzi budovami – a ako ho revitalizovať. Hoci nejde o teoretický výskum a nepredstavuje bohatý prehľad doterajšej literatúry k danej téme, kniha nabádala k pochopeniu jemných, takmer nedefinovaných – ale určitých – kvalít, ktoré vždy súviseli s interakciou ľudí vo verejnom priestore. . Hoci o 40 rokov neskôr prešlo mnoho architektonických trendov a ideológií, tieto uplynulé roky tiež ukázali, že živosť a životaschopnosť miest a obytných štvrtí je aj naďalej dôležitou otázkou. Intenzita využívania pekných verejných priestorov v súčasnosti, ako aj výrazne zvýšený všeobecný záujem o kvalitu miest a ich verejných priestranstiev tento bod zdôrazňuje.

V strede medzi týmito štyrmi prácami a ďalšou sériou príspevkov súvisiacich s činnosťou so zmiešaným využitím stojí za zmienku práca Forsytha, Hearsta, Oakesa, Schmitza a Kathryn (2008), ktorá sa zameriava na to, ako chôdza a celková fyzická aktivity sú ovplyvnené v obytných oblastiach podľa troch súborov faktorov: vzor ulíc, infraštruktúra a vybavenosť „orientovaná na chodcov“ a zmiešané využitie. Výskum sa zameriava na komerčné destinácie, ale školy, zariadenia založené na viere a parky sa tiež považujú za destinácie na základe hypotézy, že ak sú aktivity dostatočne blízko seba, aby uľahčili chôdzu, v oblastiach so zmiešaným využitím pôdy, potom bude chodiť viac ľudí. Pokiaľ ide o spoločnosť vyvolanú vitalitou v mestách, rôzne čítania pristúpili k problému z hľadiska kombinácie použitia. Jacobs (1961) vypracúva kritický názor na monofunkčnosť moderného mesta a dostáva do krízy výsledky princípov funkcionalizmu v Európe aj Amerike. Takmer o 70 rokov neskôr mestské recepty, ktoré Jacobs tvrdila v súvislosti s dobrým spôsobom distribúcie aktivít v meste – podľa jej vlastných slov, spôsoby usporiadania „jemného dažďa miešania rôznych použití

[ktoré] vytvárajú živé a úspešné štvrte“ – možno stále považovať za platné a znásobilo sa hľadanie bilancii zmiešaného využitia v mestách. V tomto aspekte, pokiaľ ide o to, ako recyklovať priemyselné oblasti na jedno použitie, príspevok Bauma a Christiaanse (2012) predstavuje mnohostranný prístup k téme opätovného využitia priemyselného komplexu, pričom používa slovo „podkrovie“ – pochádzajúce z priemyselných renovácií v 60. rokoch minulého storočia na bývanie a bývanie. pracovné prostredie – v širšom zmysle ide o budovy alebo otvorené priestory, ktoré majú zároveň kvalitu stability a otvorenosti. Monografia kombinuje množstvo teoretických prístupov zameraných na poskytnutie všeobecného rámca precedensom, sociálnym hodnotám, ekonomickým, architektonickým a urbanistickým aspektom opätovného použitia ako nástroja aplikovaného na postindustriálne krajiny v kombinácii s klasifikáciou prípadových štúdií.

Viac zameraný príspevok predstavuje Evans (2009), vychádzajúci z medzinárodnej porovnávacej štúdie realizovanej počas troch rokov a zameranej na kreatívne priestory v takzvaných kreatívnych mestách. Článok prehlbuje kontinuitu a zmeny evidentné vo verejnej politike aplikovanej na kreatívne a znalostné ekonomiky sú zakotvené aj v minulej praxi, priemyselných ekonomických modeloch a tradičných intervenciách. A napokon Grant a Perrot (2010) uvádzajú do kontextu monofunkčnosť severoamerického predmestia (ako prípadové štúdie uvádzajú tri príklady v Kanade), pričom skúmajú špecifickú literatúru o tejto problematike. Výskum čerpá zo znalosti miesta (prostredníctvom práce v teréne) na zostavenie niekoľkých príkladov zmiešanosti v malom rozsahu v rámci monofunkčných predmestských obytných tkanín.

5.3.1.4. Na priestorových a sociálnych sieťach

Prístup založený na grafoch známy ako „priestorová syntax“ sa stal overenou, široko používanou platformou na skúmanie interakcií medzi vybudovaným prostredím a inými oblasťami vedomostí. Napríklad príčiny mestskej sociálnej segregácie a get a kryštalizácie oblastí chudoby alebo kriminality v mestách boli analyzované z hľadiska priestorovej konfigurácie (Vaughan 2007; Marcus 2007). Podobne aj syntax priestoru našla dôležité spojenia medzi mestskou formou, cestovným ruchom a efemérnymi aktivitami (Li, Xiao, Ye, Xu a Law 2016) a poskytla vedecky podložené hodnotenie procesov navrhovania (Karimi 2012). Nakoniec stojí za to zdôrazniť aj nedávnu prácu výskumníkov zo skupiny Spatial Morphology Group na Chalmers University Göteborg, kde prostredníctvom vývoja nástrojov, ako je napríklad nástroj *Place Syntax Tool*, obohatili víziu syntaxe priestoru o parametre prítlačnosti a mestskej hustoty (Pont 2010).

V širšej perspektíve sa sieťová analýza stáva sľubnou oblasťou výskumu v oblasti vývoja mestských modelov a simulácií. Vzťah medzi priestorovými sieťami a mestskou mobilitou sa napríklad zaoberal laboratóriom MIT City Form Lab prostredníctvom vývoja súboru nástrojov analýzy mestských sietí (Sevtsuk a Mekonnen 2012) alebo prác na predpovedanie chodcov na základe štúdie premenných prítlačnosti (Sevtsuk a Kalvo 2020). Iné práce, ako napríklad *Žiaduce ulice* vyvinuté z laboratória Senseable City Lab MIT (Salazar Miranda et al. 2021), testovali začlenenie rozpoznávania obrazu a sledovania údajov GPS s cieľom zistiť faktory, ktoré vyvolávajú minimálne pešie trasy podľa atraktivity chôdze. Toto je len niekoľko najrelevantnejších príkladov, kde sa sieťová analýza považuje za kľúčový nástroj na analýzu pohybových vzorcov a sociálneho správania. A tento prístup je ešte relevantnejší z dôvodu vysokorýchlostného rozvoja geografických informačných systémov (GIS), zlepšovania výkonných geopriestorových knižníc a predovšetkým nového záujmu o mestské (web)mapovanie a dáta.

5.3.1.5. Mapovanie mestských údajov

Každé mesto možno znázorniť nekonečnými spôsobmi: prostredníctvom geologických máp, ktoré vysvetľujú zloženie pôdy; prostredníctvom morfológických výrazových máp, ktoré vykresľujú mestské fragmenty; prostredníctvom diagramov, ktoré merajú bilancie aktivít; prostredníctvom mapovania, ktoré zachytáva ľudskú činnosť v rámci mestskej formy. Mapy sú nástrojmi na politickú a vojenskú kontrolu územia a po stáročia sa používajú na znázornenie obliehání a bitiek, oslobodení a okupácií alebo opätovného potvrdenia sily a moci; ale aj nástroje na objektívnu reprezentáciu s cieľom pochopiť urbánnu skutočnosť a odtiaľ na ňu konať.

Ak kresba znamená interpretáciu, mapovanie kvantifikuje údaje a lokalizuje ich na území. Rozsiahle využívanie geografických informačných systémov (GIS) a správa veľkých dát prispeli k prehodnoteniu kartografickej produkcie súvisiacej s urbanistickou analýzou a manažmentom. Na tomto mieste stojí za zmienku jeden z priekopníkov v tejto oblasti, ktorý bez použitia automatických kartografií predpokladal mapovanie ako akt urbanistickej analýzy: na konci 19. storočia sa na zistenie miesta použili mapovania Johna Snowa, kde zdroj cholery vznikol v Londýne reprezentujúc pozemky, kde obeť žili, a situáciu miest zásobovania pitnou vodou. Tento úzky vzťah medzi údajmi a urbánou formou možno považovať za základ modernej mestskej vedy, ktorá podporovala pochopenie miest prostredníctvom dôkladných štatistických prieskumov, analýzy parametrov založenej na dôkazoch a konštrukcie podrobných kartografií.

V súčasnosti progresívne zariadenie na prístup k mestským dátam otvára široké nové pole pre popis mesta a tiež jeho lepšie riadenie. Rastúci počet súborov údajov (otvorených alebo súkromných) o mobilite, demografii, aktivitách, bezpečnosti, sociálnych sieťach, plánovaní alebo environmentálnych parametroch, okrem iného, sa vytvára vysokou rýchlosťou, čo predstavuje revolúciu v tom, ako sú mestá sledované a koncipované. Tieto údaje ponúkajú nové možnosti dôkladného pochopenia sociálneho správania v mestách založeného na dôkazoch, čím poskytujú doplnkový pohľad na dlhú tradíciu štúdií mestských foriem. Dátové urbánne znalosti sa stávajú aj základnou podporou rozhodovacích procesov v mestách, na kontrolu ich účinkov, na simuláciu zmien, ktoré urbanistické projekty na danom mieste znamenajú, či dokonca na riadenie aktivít v mestách.

Možnosti mapovania a sociálnych dát podporujú bohatý výskum mestskej sociológie a ľudských vzorcov. Napríklad Roberts, Sadler a Chapman (2018) analyzujú koreláciu medzi zelenými plochami a emóciami. Pomocou Twitter API sa stiahne, vyčistí a analyzuje pokrytie údajov za obdobie 12 mesiacov, aby sa komentáre používateľov klasifikovali do dvoch skupín: negatívne a pozitívne. Metóda poskytuje informácie o čase, informácie o mužoch/ženách a geolokáciu, čím umožňuje viacnásobné porovnanie grafov o vplyve zelene na ľudské pocity. Wang a Vermeulen (2020) zase skúmajú možnosti hĺbkovej analýzy snímok Google Street View, aby získali automatické údaje o funkciách zastavaného prostredia a informácie o pôde so zmiešaným využitím. Tieto údaje korelujú s niektorými parametrami daného počtu organizácií so sídlom v susedstve v Amsterdame, aby sme pochopili možné súvislosti medzi mestským prostredím a stupňom prežitia týchto komunít.

Tento nový analytický rámec pre urbanistický popis ponúka nielen dostupné údaje, ale progresívne ovplyvňuje aj kreatívne procesy dizajnérov, urbanistov a architektov. Nové sady nástrojov založené na dôkazoch, parametrický dizajn, umelá inteligencia alebo metódy strojového učenia získavajú veľkú pozornosť v mestských hodnotiacich a rozhodovacích procesoch. Údaje v reálnom čase, dynamické a kolektívne rozhodnutia, nariadenia o suverenite údajov alebo zložité nelineárne procesy ovplyvňujú spôsob riadenia a navrhovania miest.

5.3.1.6. Snívať o lepšom meste

Ako preambula čítaní boli vybrané dva texty týkajúce sa toho, čím by sa mesto mohlo stať, keďže v nich sú budúce mestá miestami charakterizovanými spolupracou medzi občanmi založenou na sociabilite: na jednej strane sa Amin (2006) zaoberá Mestské utópie optikou súčasných rozporov a možností ako materiál politiky blahobytu a emancipácie, ktorá nie je ani totalizujúca, ani teleologická,

načrtávajúca prostredníctvom svojich argumentov prvky dobrého mesta predstavovaného ako stále sa rozširujúci zvyk budovanej solidarity. okolo rôznych dimenzií mestského spoločného blahobytu. Na druhej strane, prepojenia medzi konceptmi utópia a inteligentný urbanizmus sa tiež považujú za pochopenie rôznych logík a zdôvodnení diskurzov a návrhov o inteligentnom urbanizme a spôsobov, akými sa v súčasnosti vytvárajú imaginácieestskej budúcnosti, spolu s ich sociálno-technickými a politické dôsledky pre budúce priority výskumu (Luque -Ayala a Marvin 2015).

5.4. Diskusia

Tento systematický prehľad si dal za cieľ preskúmať úlohu sociability v rámci mestského plánovania a disciplín dizajnu. Tento prehľad bol priekopníkom hlbšieho pochopenia sociability z urbanistického hľadiska a okrem hlavného akademického cieľa tejto úlohy by mala pomôcť odborníkom a tvorcom rozhodnutí zabezpečiť vitálnejšie mestské scenáre.

Ako bolo vysvetlené v predchádzajúcej časti, prehľad literatúry sa riadil šiestimi výskumnými otázkami na destiláciu rôznych aspektov vzťahu medzi sociabilitou a urbanizmom: forma, prvky a fragmenty v mestskom dizajne a kompozícii (Busquets a Correa 2007; de Solà-Morales 2008 ; Oueslati , Alvanides a Garrod 2015; Forsyth, Salomon a Smead 2019); ekológia a odolnosť prirodzenej opory (Castan , Allen a Rapoport 2012; Mostafavi a Doherty 2016; Orff 2016; Waldheim 2016; Loughran 2018; Barker, Crawford, Booth a Churchill 2019; Orum a Saguin 9); 201 mestská fenomenológia a aktivity (Jacobs 1961; Gehl 1971; Forsyth, Hearst, Oakes, Schmitz a Kathryn 2008; Evans 2009; Grant a Perrot 2010; Baum a Christiaanse 2012) ; priestorové a sociálne siete (Marcus, 2007; Vaughan, 2007; Pont 2010; Sevtsuk a Mekonnen 2012; Li, Xiao, Ye, Xu a Law 2016; Salazar Miranda a kol. 2021; Sevtsuk a Kalvo 2020); reprezentácia mestských údajov (Roberts, Sadler a Chapman 2018; Wang a Vermeulen 2020); a mestské utópie (Amin 2006; Luque -Ayala a Marvin 2015). Výsledný komplementárny a interdisciplinárny súbor poznatkov poukazuje na jasné príklady prepojení medzi urbánnou vedou a sociálnou schopnosťou.

Texty založené na urbanistickom *dizajne a kompozícii* sa zaoberajú témou z rôznych mierok: samotného urbanistického projektu (Busquets a Correa 2007; de Solà -Morales 2008); jeden z koherentných mestských fragmentov (Oueslati , Alvanides a Garrod 2015); a susedia (Forsyth, Salomon a Smead 2019). Zatiaľ čo prvé dva príspevky vedú k analýze niektorých súčasných projektov urbanistickej transformácie; posledné dve čítajú necentrálne mestské štruktúry, aby sa z uvedenej analýzy odvodila diagnóza, ktorá vedie k regenerácii.

Texty založené na *prírodnej podpore* sú vyvážené medzi vysvetlením ekologického stavu mestského prostredia (Mostafavi a Doherty 2016; Waldheim 2016); prepojenie medzi krajinou a participatívnymi procesmi (Orff 2016); socioekologické vzťahy v metabolizme urbana (Castan , Allen a Rapoport 2012; Orum a Saguin 2019); a vývoj konceptu „ľudových parkov“ (Loughran 2018; Barker, Crawford, Booth a Churchill 2019).

Texty vysvetľujúce *urbánnu fenomenológiu a aktivity* stavajú na stôl tri zaujímavé témy: na jednej strane spoločenský život vo verejnom priestore (Gehl 1971); na druhej strane sociabilita vyvolaná distribúciou aktivít (Jacobs 1961; Forsyth, Hearst, Oakes, Schmitz a Kathryn 2008; Grant a Perrot 2010; Baum a Christiaanse 2012); a napokon veľmi špecifický problém, akým je sociabilita súvisiaca s tvorivými aktivitami (Evans 2009).

Analýza textov zameraná na popis *priestorových a sociálnych* sietí priniesla koncepty súvisiace so sociabilitami, akými sú sociálna segregácia (Marcus, 2007; Vaughan, 2007), cestovný ruch (Li, Xiao, Ye, Xu a Law 2016); hustota obyvateľstva (Pont 2010) alebo mobilita ľudí (Sevtsuk a Mekonnen 2012; Salazar Miranda a kol. 2021; Sevtsuk a Kalvo 2020).

Z analýzy vybraných textov, ktoré prezentujú spôsoby *mapovania urbánnych dát*, vyplývajú dva zaujímavé koncepty: na jednej strane prepojenie medzi emóciami užívateľov a formou verejného priestoru (Roberts, Sadler a Chapman 2018); a na druhej strane prepojenie medzi zdravím a mestskou formou (ang a Vermeulen 2020)

A napokon, texty približujúce sa *k utópiám* umiestňujú na hraciu dosku koncepty súvisiace so sociabilitou, ako je blahobyt a emancipácia (Amin 2006); a sociálno-technické limity inteligentných miest (Luque -Ayala a Marvin 2015).

5.5. Závěry

Tento systematický prehľad bol realizovaný z oblasti poznania architektúry a urbanizmu, aj keď sa objavili aj iné disciplíny, najmä tie, ktoré sa týkajú sociológie a psychológie. Tento systematický prehľad objasnil rôzne formy asociácie medzi fyzickými a sociálnymi aspektmi mestského kontextu alebo mestského projektu, z ktorých možno odvodiť usmernenia na usmernenie politik a postupov v oblasti podpory sociability prostredníctvom inovácie mestského dizajnu.

Preskúmanie bolo obmedzené neobjektívnym hľadaním vo vzťahu k tematickej oblasti; napriek šírke tém pokrytých v úvodných otázkach, obmedzenie konzultovaných databáz pravdepodobne vynechalo z výberu základné texty, ktoré sa považujú za potrebné na zasadenie textov, ktoré boli nakoniec vybrané na hĺbkovú analýzu, do kontextu. Relevantnosť týchto príspevkov a odvodené princípy ich však robia cennými pre školenie odborníkov, ktorí sa venujú projektovaniu, renovácii a prestavbe miest a území, najmä tých, ktoré sa nachádzajú v Európe.

Referencie

- Amin, Ash (2006). Dobré mesto. *Urban Studies* , 43 (5-6) S. 1009-1023. Prevzaté z <https://doi.org/10.1080/00420980600676717>.
- Barker, Anna, Crawford, Adam, Booth, Nathan a Churchill, David (2019). Budúcnosť parku: Vykopávanie obrázkov budúcich mestských zelených plôch. *Urban Studies* , 57(12) s. 2456-2472. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098012440463>.
- Baum, Martina a Kees Christiaanse (ed.) (2012). *Mesto ako podkrovie: adaptívne opätovné využitie ako zdroj trvalo udržateľného rozvoja miest* . Zürich : GTA Verlag.
- Busquets, Joan a Correa, Felipe (2007). *Mestá X Lines* . Cambridge, MA: Harvard University Graduate School of Design; Rovereto : Nicolodi .
- Castan Broto , Vanesa, Allen, Adriana a Rapoport, Elizabeth (2012). Interdisciplinárne pohľady na mestský metabolizmus. *Časopis priemyselnej ekológie* . 16. 851-861. Získané z <https://doi.org/10.1111/j.1530-9290.2012.00556.x> .
- Cullen, G. (1961). *Stručná panoráma mesta* . Butteworthská architektúra.
- de Solà-Morales, Manuel (1993). *Las formas de crecimiento urbano* . Barcelona: Edicions UPC.
- de Solà -Morales, Manuel (2008). *Záležitost' vecí*. Rotterdam: NAI Publishers.
- Desmini , Jill a Waldheim, Charles (2016). *Kartografické základy: Projektovanie imaginárnej krajiny* . New York: Princeton Architectural Press.
- Evans, Graeme (2009). Kreatívne mestá, kreatívne priestory a mestská politika. *Urban Studies* , 46(5-6) s. 1003-1040. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098009103853> .
- Forsyth, Ann, Hearst, Mary, Oakes, J. Michael, Schmitz a Kathryn H. (2008). Dizajn a destinácie: Faktory ovplyvňujúce chôdzu a celkovú fyzickú aktivitu. *Urban Studies* , 45(9) s. 1973-1996. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098008093386>.
- Forsyth, Ann, Salomon, Emily a Smead, Laura (2019). *Vytváranie zdravých susedstiev* . New York: Routledge.
- Gehl, Ján (1971). *Život medzi budovami*. Kodaň: Arkitektens Forlag Danish Architectural Press.
- Grant, Jill a Perrot, Katherine (2010). Kde je kaviareň? Výzva, ako zabezpečiť životaschopnosť maloobchodných použití v predmestských developmentoch so zmiešaným využitím. *Urban Studies* , 48 (1) S. 177-195. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098009360232> .
- Harvey, PDA (1980). *História topografických máp: Symboly, obrázky a prieskumy* . New York: Temža a Hudson
- Hillier, B. a Hanson, J. (1984). *Sociálna logika priestoru* . Cambridge University Press.
- Jacobs, Jane (1961). *Smrť a život Velkého. Americké mestá* . New York: Náhodný dom.
- Karimi, K. (2012). Konfiguračný prístup k analytickému urbanistickému dizajnu: metodológia „priestorovej syntaxe“. *Urban Design International*, 17(4), 297–318. <https://doi.org/10.1057/udi.2012.19>
- Li, Y., Xiao, L., Ye, Y., Xu, W., & Law, A. (2016). Pochopenie turistického priestoru na historickom mieste prostredníctvom analýzy syntaxe priestoru: prípad Gulangyu , Čína. *Manažment cestovného ruchu* , 52, 30–43. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.06.008>

- Loughran, Kevin (2018). Mestské parky a mestské problémy: Historický pohľad na rozvoj zelene ako kultúrnu opravu. *Urban Studies* , 57(11) s. 2321-2338. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098018763555> .
- Luque -Ayala, Andrés a Marvin, Simon (2015). Rozvíjanie kritického chápania inteligentného urbanizmu?. *Urban Studies* , 52(12) s. 2105-2116. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098015577319> .
- Lynch, Kevin (1960). *Obráz mesta* . Cambridge: MIT Press.
- Marcus, L. (2007). Sociálne bývanie a segregácia vo Švédsku: od rezidenčnej segregácie po sociálnu integráciu vo verejnom priestore. *Progress in Planning* , 67(3), 251–263.
- Mehta, Vikas (2013). *Ulica: Charakteristický spoločenský verejný priestor* . New York: Routledge.
- Morris, AEJ (1971). *Dejiny mestskej formy: pravek až renesancia*. Londýn: George Godwin Ltd.
- Mostafavi , Mohsen a Doherty, Gareth (2016). *Ekologický urbanizmus (prepracované vydanie)* . Baden: Vydavateľstvo Lars Müller.
- Mumford, Lewis (1959). *Príbeh utópií* . New York: Peter Smith.
- Mumford, Lewis (1961). *Mesto v histórii: jeho pôvod, jeho premeny a jeho perspektívy* . New York: Harcourt, Brace and World.
- Orff, Kate. (2016). *Smerom k mestskej ekológii* . New York: The Moncelli Press.
- Orum , AM a Saguin , Kristian. (2019). Mestský metabolizmus . In *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies* , AM Orum (ed.). Prevzaté z <https://doi.org/10.1002/9781118568446.eurs0378> .
- Oueslati , Walid, Alvanides , Seraphim a Garrod, Guy (2015). Determinanty urban sprawl v európskych mestách. *Urban Studies* , 52(9) S. 1594-1614. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098015577773> .
- Pont, MB (2010). *Priestorová matica : priestor, hustota a mestská forma* . Vydavateľstvo NAI .
- Roberts, Helen, Sadler, Jon a Chapman, Lee (2018). Hodnota údajov Twitteru na určenie emocionálnych reakcií ľudí na mestské zelené plochy: Prípadová štúdia a kritické hodnotenie. *Urban Studies* , 56 (4) S. 818-835. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098017748544> .
- Ryckwert , Joseph (1978). Ulica: Využitie jej histórie. V Anderson, Stanford (ed.) *On Streets* , Cambridge: MIT Press.
- Salazar Miranda, A., Fan, Z., Duarte, F., & Ratti, C. (2021). Požadované ulice: Použitie odchýlok v trajektóriách chodcov na meranie hodnoty zastavaného prostredia. *Počítače, životné prostredie a mestské systémy*, 86, 1–16.
- Sennet, Richard (2001). Kapitalizmus a mesto. V Echenique , Marcial a Saint, Andrew (ed.) *Mestá pre nové milénium* , New York: Spon Press.
- Sevtsuk , A., & Mekonnen , M. (2012). Analýza mestskej siete. Nová súprava nástrojov pre ArcGis . *Revue Internationale de Géomatique* , 22 (2), 287–305.
- Sevtsuk , A., & Kalvo , R. (2020). Predpovedanie toku chodcov pozdĺž ulíc mesta: Porovnanie odhadov výberu trasy v centre San Francisca. *International Journal of Sustainable Transportation*.
- Vaughan, L. (2007). Priestorová syntax mestskej segregácie. *Progress in Planning* , 67 (3), 205–294. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2007.03.001>
- Waldheim, Charles (2016). *Krajina ako urbanizmus: Všeobecná teória* . Princeton; Oxford: Princeton University Press.
- Wang, Mingshu a Vermeulen, Floris (2020). Život medzi budovami z pohľadu na ulicu: Čo odhaľuje analýza veľkých dát o životnej vitalite organizácie?. *Urban Studies* , najprv online. Prevzaté z <https://doi.org/10.1177/0042098020957198> .
- Whyte, WH (1980). *Spoločenský život malých mestských priestorov*. New York: Projekt pre verejné priestory.

6. Mestské prostredie a environmentálne právo EÚ

Abstrakt

Mesto je jedným zo základných a vzorov ľudskej spoločnosti. Mestské prostredie sa stáva kľúčovým pojmom pre život v meste. Tento koncept zahŕňa širokú škálu vedeckých aspektov, ktoré je potrebné zohľadniť pri zabezpečovaní kvality života v meste. Cieľom predkladanej časti knihy je preto zhrnúť poznatky z oblasti mestského prostredia a environmentálneho práva EÚ. Kapitola poukazuje na základné definície a princípy životného prostredia a základné pravidlá správania sa v oblasti mestského prostredia doplnené o prehľad literatúry.

Kľúčové slová: Európska únia, životné prostredie, legislatíva, sociabilita, mestské prostredie

6.1. Úvod

Viac ako 80 % európskej populácie žije v mestách, a preto je potrebné zaoberať sa kvalitou života a jej rôznorodými charakteristikami v mestských oblastiach. Existujú rôzne nástroje na to, ako môžu byť ľudia ovplyvňovaní v rôznych prostrediach. Jedným z najdôležitejších nástrojov je právo ako normatívny systém, ktorý upravuje správanie ľudí a je vymožiteľný štátnymi orgánmi. Legislatíva v tejto oblasti nemá kodifikovanú podobu, a preto je mestské prostredie regulované legislatívou rôznych odvetví práva, jedným z nich je aj právo životného prostredia. Environmentálne právo národnej legislatívy členských štátov EÚ je výrazne ovplyvnené zámermi a zámermi EÚ. Z tohto dôvodu je potrebné aplikovať princípy a právne akty prijaté inštitúciami EÚ a tvorbu a implementáciu urbanistickej problematiky na národnej úrovni (Paudišová, 2012, Geneletti a kol., 2017).

Projekt STUD.IO-Sociability Through Urban Design Innovation – v rámci ktorého sa vykonáva toto systematické hodnotenie – predpokladá dôležitosť podpory sociálnych interakcií v mestskom kontexte pre vytváranie blahobytu jednotlivcov a komunít.

Táto kapitola predstaví prehľad:

- *mestské prostredie* zamerané najmä na verejné priestranstvá, sídliská a mestské plánovanie a prispôsobenie sa zmene klímy,
- environmentálna politika v EÚ,
- právo životného prostredia a jeho špecifikácie.

Interdisciplinarita a intersekcionalita sú kľúčovými prvkami komplexného urbanistického, environmentálneho a sociálneho plánovania. V nadväznosti na výskumný cieľ projektu STUD.IO sa spája sociologický, psychologický a urbanistický pohľad s cieľom identifikovať a podporovať sociabilitu mestského životného prostredia.

Cieľom predkladanej časti knihy je preto zhrnúť poznatky z oblasti mestského prostredia a environmentálneho práva EÚ. Predložená časť poukazuje na základné definície a princípy životného prostredia a základné pravidlá správania sa v oblasti mestského prostredia. Krátkodobým zámerom je posilniť vedomosti študentov alebo rôznorodých odborných cieľových skupín v rôznych vedných odboroch v rôznych krajinách Európskej únie. Z dlhodobého hľadiska je všeobecným cieľom poskytnúť odborníkov v oblastiestskej sociability zlepšením výskumných a vzdelávacích aktivít.

6.2. Metódy

Táto kapitola bola pripravená na základe rozsiahleho prehľadu literatúry realizovaného podľa Modulu C projektu STUD.IO.

V aktuálnej časti kapitoly knihy sme sa zamerali najmä na témy s kľúčovými slovami ako mestské prostredie, verejné priestranstvá, sídliská, urbanistický plán a adaptácia na zmenu klímy, environmentálna politika, environmentálne právo v EÚ. Relevantné vedecké publikácie sme analyzovali na základe vyššie uvedených kľúčových slov prostredníctvom systematickej analýzy databáz ako Web of Science, Scopus, Google Scholar a pod. Z celkovej vzorky 77 zdrojov sme systematickou metódou (pozri vývojový diagram) vylúčili 50 z nich, čím sme získali konečnú vzorku 27 zdrojov.

Z metodologického hľadiska bola kapitola vypracovaná prostredníctvom kvalitatívneho výskumu, pričom metódy boli použité ako hĺbkový analytický prístup v oblasti teoretických otázok. Na vyhodnotenie výsledkov sme použili metódy analýzy, syntézy a porovnávania na vyhodnotenie relevantnej literatúry. Výsledky týchto zdrojov boli následne prezentované slovnou interpretáciou. Údaje, na základe ktorých sme extrahovali naše interpretácie, boli ďalej spracované a prezentované v grafickej podobe. Výsledkom kapitoly knihy je komplexný prehľad mestského prostredia a prehľad legislatívy v tejto oblasti, ktorého cieľom je poskytnúť študentom a odbornej cieľovej skupine ucelený a ucelený prehľad a orientáciu v tejto oblasti.

6.3. Výsledky

Podrobnosti procesu hodnotenia sú uvedené vo vývojovom diagrame PRISMA 2020 (obr. 1).

Počiatkové vyhľadávanie identifikovalo 77 záznamov: tieto sa zredukovali na 64 po odstránení 4 záznamov, ktorých úplný text nebolo možné získať zdarma a 9 z iných dôvodov. Proces skríningu názvov a abstraktov identifikoval 39 správ vhodných na hodnotenie v plnom znení. Výsledkom procesu hodnotenia bolo vylúčenie 10 správ z týchto dôvodov:

- neinherentnosť k témam STUD.IO (n = 8);
- nie oblasť sociológie (n = 5);
- metodologické obmedzenia (n = 7);

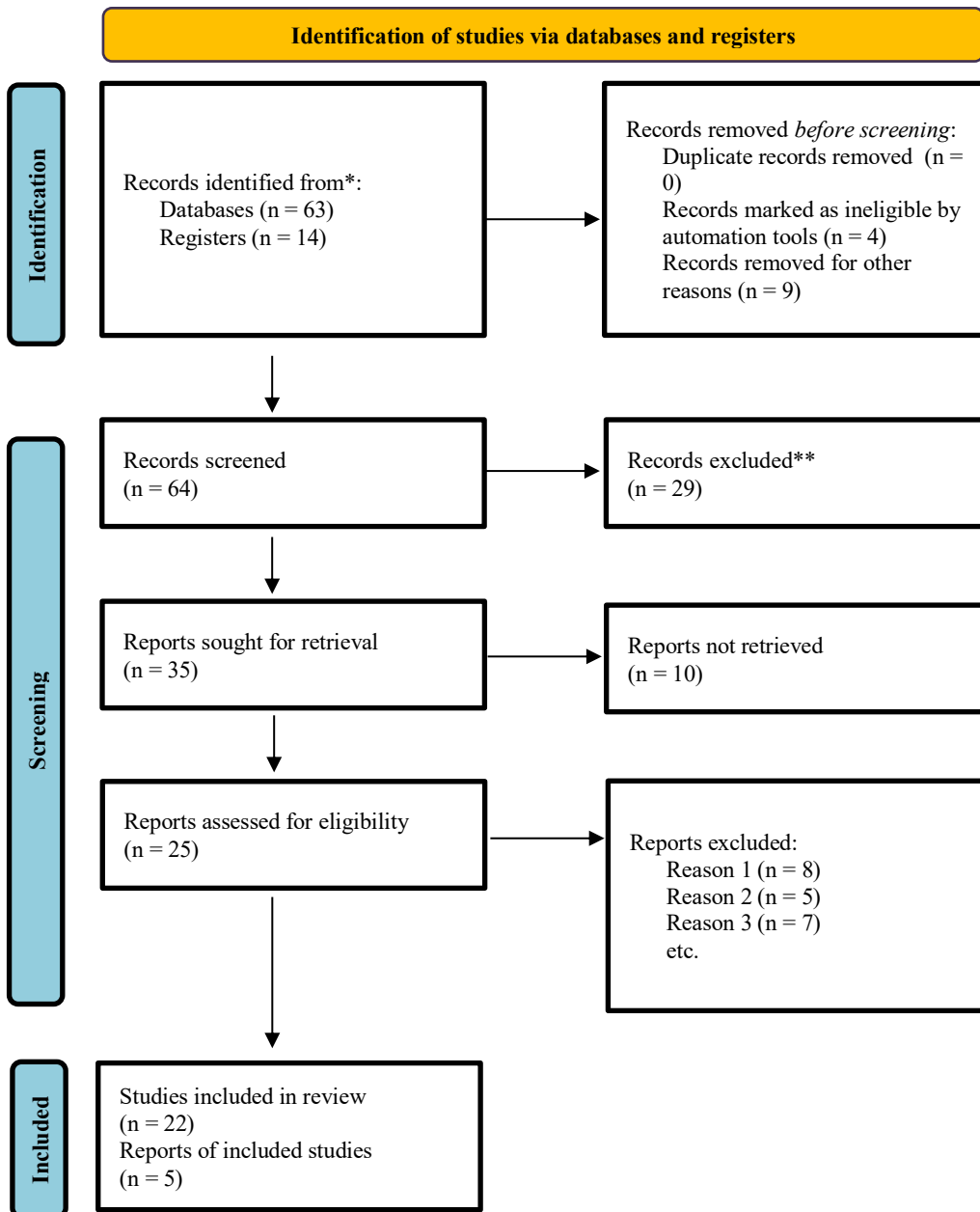
V záverečnom hodnotení je zahrnutých 5 správ, ktorých kľúčové charakteristiky – niektoré vybrané v súvislosti s cieľmi projektu STUD.IO – sú geografické zameranie, urbanizmus a urbanizmus, plánovanie zelenej infraštruktúry, krajinné inžinierstvo (Tab. 1).

Tieto prehľady nemajú špecifické geografické zameranie, preto by mali byť použiteľné v rámci lokalít vo všeobecnosti.

Niektoré správy v našom prehľade predstavujú teoretickú reflexiu, iné predstavujú empirickú štúdiu a prístup zmiešaných metód.

Všetky správy majú študijné zameranie podobné našej výskumnej oblasti, čo nám umožňuje priamo ich skúmať.

Obrázok 1 predstavuje tematickú syntézu 5 správ vo vzťahu k našim výskumným otázkam.

Tabuľka 1 – Kľúčové charakteristiky každej štúdie zahrnutej do systematického prehľadu

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Cieľ	Intersektorálnosť
1.	Geneletti, D., La Rosa, D., Spyra, M., & Cortinovis, C. (2017). Prehľad prístupov a výziev pre trvalo udržateľné plánovanie v mestských perifériách. <i>Krajinné a urbanistické plánovanie</i> , 165, 231-243. DOI: https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.01.013	36 štátov (zo všetkých kontinentov)	-	Všetky	Krajina, urbanizmus
2.	Hrabovská, Z. Organizácia destinačného manažmentu ako kľúčový determinant regionálneho rozvoja. Online. Dostupné na: http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kotulic12/subor/9.pdf	Mesto Košice (Slovenská republika)	Stredné	Výskumníci, študenti, verejný sektor	Správa miesta
3.	Kusendová, D. (2003). Geografické informačné systémy a humánna geografia – vybrané teoreticko – metodologické a aplikačné aspekty. <i>Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae</i> , 89-140. Online. Dostupný v. http://ww.humannageografia.sk/clanky/kusendova_Acta44_GISvHG_2003.pdf	Všetky	Všetky	používatelia GIS	Geografické informačné systémy

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Cieľ	Intersektorálnosť
4.	<p>Monteiro, R., Ferreira, JC, & Antunes, P. (2020). Princípy plánovania zelenej infraštruktúry: Integrovaný prehľad literatúry. <i>Pozemok</i> , 9 (12), 525. DOI: https://doi.org/10.3390/land9120525</p>	Všetky	Všetky	Výskumníci, študenti, verejný sektor, architekti	Zelená infraštruktúra
5.	<p>Pauditšová, E. (2012). Špecifiká krajinných opatrení a zariadení v pozemkových úpravách (metodický prístup). <i>Acta Envir. Univ. Comeniana</i> , 130-144. ISSN 1335-0285</p>	Slovenská Republika	Všetky	Študenti, výskumníci, právne inštitúcie, vláda	Sceľovanie pozemkov

Uvedené publikácie slúžili najmä ako oporné body pri spracovaní kapitoly. Autori však využili svoje odborné znalosti aj pri koncipovaní textu kapitoly tak, aby splnila stanovený cieľ. Vybrané publikácie môžu slúžiť ako odporúčaná literatúra pre cieľovú skupinu pri prehľbovaní vedomostí z predmetnej problematiky.

6.3.1. Mestské prostredie

V súčasnosti žije viac ako 80 % európskej populácie v mestách. Podľa predpovedí sa ich počet v budúcnosti zvýši. Mesto je jedným zo základných a vzorov ľudskej spoločnosti. Mestá svojím architektonickým a urbanistickým riešením a vnútornou organizáciou vytvárajú obraz, ktorý si o sebe v určitom časovom období vytvorila ľudská spoločnosť. Mestá nie sú len zhmotneným zážitkom doby, ktorý zahŕňa históriu miesta, ale prezentujú vzťahy, postoje, hodnoty a kultúrny vývoj spoločnosti (Supuka, 2018).

Kvalita mestského prostredia závisí od viacerých faktorov, ktoré si vyžadujú rôznu úroveň plánovania, zásahov, časovej či finančnej náročnosti. Už staroveké civilizácie vedeli, že kvalitné verejné priestory sú nevyhnutné pre plnohodnotný život. Situácia v posledných rokoch nás však ešte intenzívnejšie ťahá k potrebe kvalitných priestorov dostupných pre každodennú krátkodobú rekreáciu s možnosťou stretávania sa, socializácie, priestorov pre pasívny relax, hru, interakciu a šport (Turzová, 2015; Scatena, 2018, Salizzoni, 2021).

Thwaites et al. (2007, s. 15) uvádza charakteristiky vhodného mesta ako:

1. Zmiešané využívané mesto – mesto je živý organizmus, je to komplex. Komplexný charakter mesta nie je problém, je to jeho vyšší dar. Dôvodom, prečo sa ľudia stretávajú v mestách, je práve to, aby využili neplánovanosť a rôznorodosť. Kombinácia používateľov a použití by sa mala čo najviac vylepšiť.
2. Odstupňovaná hustota – v obsahu zmiešaného využitia územia sa politika zahustenia netýka len bývania, dostupnosti verejnej dopravy a iných mestských aktivít.
3. Kompaktné komunity.
4. Reprezentácia a účasť.
5. Miestna identita.
6. Rozkvet mestského života.
7. Budovy by mali tvoriť uzavretý blok.
8. Budovy, ktoré lemujú ulice.

Vzťah medzi ľuďmi a ich prostredím prebieha ako príčiny, následky a vonkajšie podmienky. Coeterier (2011) hovorí o existenciálnych (poskytovanie pocitov istoty, stability a bezpečia), funkčných (súvisiacich s prostredím a flexibilitou k slobodnej voľbe každodenných aktivít ľudí) a vizuálnych podmienkach (schopnosť prostredia ponúkať vizuálnu rozmanitosť a stimulovať zvedavosť používateľov bez toho, aby ich premožla).

Identifikoval tiež súbory environmentálnych faktorov, ktoré môžu ovplyvniť spokojnosť a vnímanie prostredia: Diverzita ľudí, Variabilita funkcií, Kreativita v mestských detailoch a Sociálna a fyzická dostupnosť. Súčasťou bola aj správa, regulácia a údržba priestoru.

Verejné otvorené priestranstvá

Verejné otvorené priestory sú uznávané ako kľúčový aspekt udržateľnosti a zohrávajú významnú úlohu pre kvalitu mestského života. Vytváranie zdravého, atraktívneho a udržateľného mestského prostredia nezávisí len od prítomnosti, distribúcie, prepojenia a dostupnosti otvorených priestorov, ale aj od ich využiteľnosti z hľadiska atraktivity, responzivity a inkluzivity (Costa, Erjavec, 2019). Verejné priestory sú tie priestory v existujúcej mestskej štruktúre, ktoré sú otvorené a prístupné všetkým občanom bez ohľadu na ich pohlavie, rasu, etnickú príslušnosť, vek alebo sociálno-ekonomickú úroveň (Miková, Paulíková, Paulíniová, 2010). Lynch (2004) poukázal na to, že mestské prostredie má mnoho funkcií, treba si ho dobre zapamätať a spôsobovať šťastie a spokojnosť len jeho vnímaním.

Environmentálna skúsenosť je procesom vnímania a spoznávania okolia a vytvárania a emocionálneho a hodnotiaceho vzťahu s priestorom (Cha- Hee, 2020).

Zmysel pre miesto je odvodený od „spolupráce“ troch dimenzií: miesto, zážitok z miesta a významy, ktoré sa mu pripisujú. Ľudia vnímajú svet podľa osobných konštruktov, ktoré naň aplikujú. Každý z nás má svoj vlastný spôsob videnia sveta, ktorý ovplyvňuje minulé, súčasné a budúce činy (Coeterier, 2011)

Aktívne verejné priestranstvá obohacujú verejný život v mestách. Sú to priestory, kde ľudia môžu oddychovať, stretávať sa a voľne komunikovať aj s neznámymi ľuďmi, kde si ľudia môžu nakúpiť jedlo či tovar, zapojiť sa do akcií alebo si jednoducho užívať pobyt na mieste a každodenný život. Tieto faktory vytvárajú sociabilitu priestoru (Samalavicius , 2013).

Karen a Stevens (2006) hovorili o voľných priestoroch, ktoré dávajú mestám život a vitalitu. Vznikajú konaním ľudí – aktivity môžu byť improvizované alebo plánované, môžu byť neznáme, zvláštne, spontánne, alebo podporujú pôžitok z rozmanitosti a objavovanie neočakávaného. Aktivity, ktoré vytvárajú uvoľnenosť, sú záležitosťou voľného času, zábavy, sebavyjadrenia a sociálnej interakcie, sú mimo každodennej rutiny a pevných funkcií.

Verejné priestory možno považovať za dušu mesta. Sociálne interakcie sú dôležité pre definovanie zmyslu pre miesto, pre prispievanie k fyzickej, kultúrnej a duchovnej pohode ľudí, pre osobný rozvoj a sociálne učenie a pre rozvoj tolerancie (Costa, Erjavec, 2019).

Castells (2020) považuje sociabilitu verejných priestorov za spôsob, akým ľudia sú alebo nie sú schopní vyjadrovať sa a komunikovať medzi sebou mimo svojich domovov a mimo svojich elektronických zariadení.

Fyzické kvality mestských verejných priestorov môžu vytvárať príležitosti na vyjadrenie a spoločenskú angažovanosť. Socializácia zahŕňala neformálne chatovanie, ako aj intenzívne zapojenie sa s inou osobou alebo ľuďmi, čo mohlo viesť k dlhším interakciám. V niektorých kultúrach sú mestské ulice aktívnymi miestami, ktoré poskytujú scénu pre rôzne komerčné, politické, sociálne a kultúrne aktivity, ktoré zlepšujú zážitok z verejného života Karen a Stevens (2006).

Castells (2020) popisuje tri kľúčové prvky sociálno-priestorových zmien, ktoré mestá podstupia počas svojej transformácie v informačnom veku. Sú to : funkcia, význam a forma.

Mestá ako komunikačné systémy majú prepojiť svoju lokálnu sieť (každodenná práca, súkromný život, kultúrna identita, politická participácia) s globálnou sieťou (ekonomika, technológia, médiá, inštitucionalizovaná autorita). Významovo sa spoločnosť vyznačuje protichodným vývojom individualizácie a komunalizmu. Z hľadiska formy rastie napätie a artikulácia medzi priestorom tokov a priestorom miest. Mestá sú transformované rozhraním medzi elektronickou komunikáciou a fyzickou interakciou, kombináciou sietí a miest (Chiu, 2020).

Technológie nemôžu nahradiť „tradičné“ aspekty, ktoré sú pre ľudí dôležité pri využívaní verejných priestranstiev ako sociálna súdržnosť, duševné a fyzické aktivity a kontakt s prírodou. Na druhej strane využitie technológií ako podporného nástroja na zvýšenie atraktivity, rozmanitosti, inkluzívnosti a responzívnosti otvorených priestorov môže byť veľkou pridanou hodnotou pre ich kvalitu a dôležitým krokom vpred k udržateľným a ľuďom priateľským mestám v budúcnosti (Costa, Erjavec , 2019).

Ako vytvárať „úspešné“ verejné priestranstvá? Neexistujú univerzálne usmernenia, ale odborníci z Projektu verejných priestorov vymenovali najdôležitejšie hodnoty, ktoré by mohli charakterizovať skvelý krajinársky architektonický dizajn miesta. Miesto musí poskytovať štyri základné kvality: prístup, aktivity, pohodlie a spoločnosť (Miková , Paulíková , Pauliniová , 2010).

Prístup a prepojenia: priestor je ľahko prístupný a viditeľný, ľudia sa môžu ľahko pohybovať a využívať jeho rôzne časti. Je dostupný pešo, mestskou hromadnou dopravou, bicyklom alebo autom.

Aktivity a využitie: aktivity sú kľúčovými prvkami miesta. Sú dôvodom, prečo tam ľudia prichádzajú prvýkrát a prečo sa vracajú na to isté miesto. Aktivity robia miesto výnimočným a jedinečným. Ak sa nedá nič robiť, miesto bude prázdne a nevyužitú.

Pohodlie a imidž: myšlienka bezpečia a čistoty je prvoradá pri rozhodovaní o využití priestoru. Nemenej dôležitý je nábytok, no najmä lavice a pohodlné sedenie.

Spoločnosť: toto je vlastnosť, ktorú miesto len tak ľahko nezíska. Je však mimoriadne dôležitý pre svoju hodnotu.

Sídliská

Sídliská sú považované za kompaktnú zónu, ktorá je charakteristická bytovou zástavbou s prítomnosťou základnej sociálnej infraštruktúry. Vysokú kvalitu krajinného architektonického riešenia je možné dosiahnuť zohľadnením širších väzieb urbanistickej štruktúry, prepojením s ostatnými mestskými časťami dopravnými a zelenými cestami, dostatočným množstvom zelených plôch s vhodnou vybavenosťou a rôznymi rekreačnými aktivitami. Zeleň ako ich organická súčasť by mala byť tvorená v rámci prepojenia intravilánu mestskej a prímestskej zóny a krajiny (Rózová, Halajová 2002).

Verejné priestranstvá formujú vnímanie mesta obyvateľmi a návštevníkmi. Ak je alokácia verejných priestorov dobre navrhnutá, stáva sa kľúčovou zložkou zdravého mestského prostredia. Sú to miesta, kde sa ľudia môžu stretnúť, nadviazať nové kontakty, kde sa deti môžu hrať (Ferenčuhová, 2010).

Prostredie, ktoré nás obklopuje, súvisí s našim fyzickým či duševným zdravím alebo s potláčaním harmonického rastu a spomalením životnej obnovy. Hlavnou funkciou prírodného prostredia obytných súborov je, že ponúkajú miesto pre každodenné rekreačné aktivity. Pre zlepšenie rekreačnej hodnoty sídlisk je potrebné hierarchizovať rekreačné oblasti, vytvárať priestory pre rôzne aktivity a pre jednotlivé vekové skupiny, budovať športoviská, vytvárať súvislé zóny prírodného prostredia (Brath, 1985, Badiu et al., 2019).

Za park sa považuje súvislá plocha zelene s minimálnou výmerou 5000 m² a šírkou minimálne 25 m, ktorá je verejne prístupná a slúži na rekreáciu obyvateľov. Súvislé plochy so stromami majú ochladzovací efekt s pokrytím minimálne 60 % plochy. Mestská zeleň dokáže znížiť vysoké teploty v mieste o viac ako 10 °C.

Urbanistický plán a prispôbenie sa klimatickým zmenám

Hlavným nástrojom systémového prístupu k adaptácii na klimatické zmeny je adaptačná stratégia, ktorá by mala identifikovať všetky lokálne riziká, mieru nebezpečenstva a navrhnuť opatrenia na potlačenie potenciálnych rizík. Adaptačná stratégia na klimatické zmeny by mala byť vypracovaná pred aktualizáciou urbanistického plánu mesta (Supuka , 2018, Salizzoni , 2021).

Vhodným nástrojom na implementáciu výsledkov adaptačnej stratégie by mohol byť ekoindex, ktorý zohľadňuje rôzne druhy zelene a dáva im primeranú hodnotu. Dostupnosť zeleného priestranstva je indikátorom, ktorý dopĺňa ekoindex o sociálny rozmer a nahrádza tradičný indikátor zelene na obyvateľa, ktorý nemá dostatočné informácie o kvalite životného prostredia v meste.

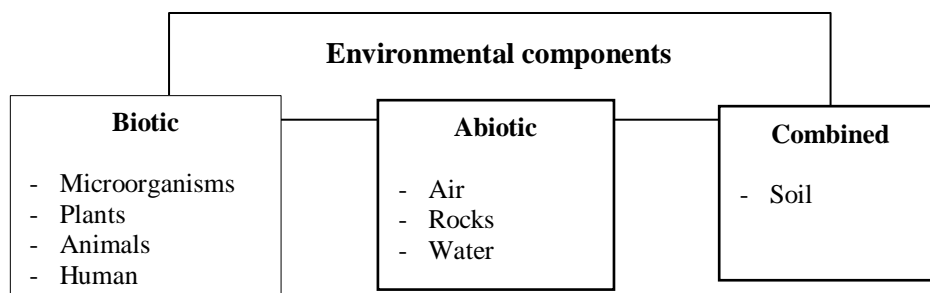
Územný plán môže logicky podporovať rozvoj nových aktivít formujúcich nový životný štýl obyvateľov mesta (zníženie spotreby energie, prechod na energiu z obnoviteľných zdrojov). Sofistikovaná organizácia územia eliminuje zbytočné presuny medzi bývaním, prácou a rekreáciou. Centrála sa stáva priateľskou pre chodcov a cyklistov, mení sa štruktúra služieb, vznikajú nové pracovné miesta a príležitosti (Scatena , 2018, Salizzoni , 2021).

Kvalita výstavby a znížené nároky na spotrebu energie, využívanie obnoviteľných zdrojov energie a ďalšie kritériá definované v územnom pláne môžu radikálne znížiť ekologickú stopu mesta.

6.3.2. Environmentálna politika v EÚ

Environmentálna politika je synergický systém nástrojov a faktorov, ktorý sa vzťahuje na každodenné ľudské aktivity. Environmentálna politika zahŕňa dva hlavné pojmy: životné prostredie a politika. Životné prostredie možno v súlade s právnou definíciou definovať ako všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho rozvoja; najmä: ovzdušie, voda, pôda, horniny, organizmy (§2 zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov; obrázok 2. V dnešnej dobe je potrebné interpretovať životné prostredie extenzívnym spôsobom človeka, pretože ako Bührs – Bartlett (1991) a Košičiarová (2006) uvádzajú, že životné prostredie sa netýka len fyzických ekosystémov, ale môže brať do úvahy aj sociálny rozmer (kvalita života, zdravie, hygiena) a ekonomický rozmer (manažment zdrojov, biodiverzita). Politiku možno definovať ako „priebeh činnosti alebo princíp prijatý alebo navrhnutý vládou, stranou, podnikom alebo jednotlivcom“ (Oxfordský slovník, 1995).

Obrázok 2 – Zložky životného prostredia

Zdroj: Vlastný postup, 2022

Diskusia o environmentálnych problémoch začala vo svete rezonovať od polovice 20. storočia, ale keďže mnohé environmentálne problémy sú svojou povahou nadnárodné, nemôžu ich jednotlivé krajiny efektívne riešiť samostatne. Uznanie tejto reality reaguje na veľký environmentálny problém (McCormick in Bührs – Bartlett, 1991).

Súčasným cieľom environmentálnej politiky, napĺňaným prostredníctvom legislatívy, je zabezpečiť vysokú úroveň ochrany životného prostredia pri zabezpečení kvality života obyvateľov a uspokojovaní ich potrieb aj v smere využívania prírodných zdrojov. Hoci je cieľ ochrany životného prostredia všeobecne uznávaný v medzinárodnom práve, praktická realizácia cieľa je problematická. Dôvodom je práve rozpor medzi protichodnými záujmami subjektov, kde na jednej strane ide súkromnému sektoru o zisk a na druhej strane ide o verejný záujem spoločnosti a udržateľnosť životného prostredia. Čiastkové ciele environmentálnej politiky sú preto často poznačené neúspešnou realizáciou alebo neochotou štátov k nim pristúpiť.

6.3.3. Environmentálne právo EÚ

Právo životného prostredia je súhrn právnych noriem, ktoré upravujú správanie právnických osôb a fyzických osôb vo vzťahu k životnému prostrediu. V závislosti od definície životného prostredia môže vymedziť súbor právnych vzťahov týkajúcich sa práva životného prostredia (Damohorský, 2010). Právna definícia životného prostredia je stanovená len v niektorých právnych poriadkoch v EÚ (napr. Slovenská republika); Európska únia nešpecifikuje pojem „životné prostredie“.

Predmetom právnej úpravy je správanie sa ľudí vo vzťahu k životnému prostrediu; znamená reguláciu ich vplyvov na podmienky životného prostredia. Cieľom právnej úpravy je dosiahnutie priaznivého stavu životného prostredia (Košičiarová, 2009).

Právne vzťahy k životnému prostrediu sú upravené na európskej a národnej úrovni. Na európskej úrovni je environmentálna otázka regulovaná:

Primárne právo

Európska únia má svoj vlastný právny poriadok, ktorý je oddelený od medzinárodného práva a tvorí neoddeliteľnú súčasť právnych systémov členských štátov. Právny poriadok Únie je založený na vlastných prameňoch práva. Primárne právo je na vrchole hierarchie a reprezentujú ho zmluvy a všeobecné právne zásady. Nasledujú medzinárodné dohody uzatvorené Úniou a sekundárna legislatíva, ktorá vychádza zo zmlúv (Európsky parlament, 2016).

Zdroje práva Únie:

1. primárne právo:

- Zmluva o Európskej únii (ďalej len Zmluva o EÚ);
- Zmluva o fungovaní Európskej únie (ďalej len ZFEÚ);
- Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (ďalej len Euratom);

2. Charta základných práv Európskej únie;

- medzinárodné dohody;
- všeobecné zásady práva Únie ;
- sekundárne právo – predstavuje akty inštitúcií a orgánov EÚ a malo by byť vždy v súlade s primárnym právom. Sekundárne akty možno z hľadiska legislatívy rozdeliť na akty typické (nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania a stanoviská) a atypické akty (uznesenia, programy a pod.).

Za posledných 30 rokov prijala EÚ rozsiahlu a rôznorodú škálu environmentálnych opatrení zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia pre európskych občanov a zabezpečenie vysokej kvality života. Naše životné prostredie môže byť dobre chránené len vtedy, ak členské štáty riadne implementujú právne predpisy, ku ktorým sa zaviazali. Bez ohľadu na použité prostriedky je celkovým cieľom Komisie zabezpečiť úplné, správne a včasné vykonávanie právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia. Je to dôležité, pretože právne predpisy, ktoré nie sú alebo sú implementované nesprávne, nedosiahnu želaný efekt na životné prostredie (Európska komisia, 2015).

Kvalita životného prostredia je zdôraznená vo viacerých ustanoveniach primárneho a sekundárneho práva Únie. V súvislosti so životným prostredím sa niekedy používa pojem „zákon o životnom prostredí“. Je dôležité pochopiť, že pojem „environmentálne únieové právo“ naznačuje oveľa viac než len zákonné ustanovenia. Krajiny, ktoré akceptujú právo Únie, musia tiež pochopiť a stotožniť sa s duchom hlbšieho kultúrneho kontextu tejto legislatívy.

Ochrana životného prostredia je deklarovaná v preambule ZEÚ „Odhodlaní podporovať hospodársky a sociálny pokrok pre svoje národy, berúc do úvahy princíp trvalo udržateľného rozvoja a v kontexte budovania vnútorného trhu a posilnenej súdržnosti a ochrany životného prostredia, a implementovať politiky zabezpečujúce, že pokrok v hospodárskej integrácii bude sprevádzaný súbežným pokrokom v iných oblastiach“ a je tiež definovaný ako jeden z hlavných cieľov EÚ (článok 3 Zmluvy o EÚ): „Únia vytvorí vnútorný trh. Tento by mal byť založený na trvalo udržateľnom rozvoji Európy založenom na vyváženom hospodárskom raste a cenovej stabilite, vysoko konkurencieschopnom sociálnom trhovom hospodárstve zameranom na plnú zamestnanosť a sociálny pokrok a na vysokej úrovni ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia. Podporuje vedecký a technologický pokrok“ .

Životné prostredie sa považuje za jednu z priorit , ktorá sa prelína so všetkými ostatnými politikami. Ako sa zdôrazňuje v článku 11 ZFEÚ, „požiadavky na ochranu životného prostredia sa musia začleniť do vymedzenia a vykonávania politik a činností Únie, najmä s cieľom podporovať trvalo udržateľný rozvoj“ . V tejto súvislosti ZFEÚ zahŕňa životné prostredie do všetkých aspektov európskych politík. Koncentrovanejšie ustanovenia týkajúce sa životného prostredia je možné nájsť v týchto hlavách ZFEÚ:

- Hlava III Poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo.
- Hlava XVIII Hospodárska, sociálna a územná súdržnosť.
- Hlava XIX Výskum a technický rozvoj a vesmír.
- Hlava XX Životné prostredie (články 191 – 193).

Hlava XX Životné prostredie, článok 191 a oddiel 1 ZFEÚ/hlava XX stanovuje: Politika Európskej únie v oblasti životného prostredia prispieva k dosahovaniu týchto cieľov:

- Zachovanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia.
- Ochrana ľudského zdravia.
- Obozretné a racionálne využívanie prírodných zdrojov.
- Presadzovanie opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia, a najmä boja proti zmene klímy.

Pri príprave svojej politiky v oblasti životného prostredia berie Únia do úvahy:

- dostupné vedecké a technické údaje;
- environmentálne podmienky v rôznych regiónoch Európskej únie;
- potenciálne prínosy a náklady na činnosť alebo nečinnosť ;
- hospodársky a sociálny rozvoj Európskej únie ako celku a vyvážený rozvoj jej regiónov.

Články 191 – 193 ZFEÚ potvrdzujú hlavné zásady environmentálneho práva EÚ. Hlavné európske zásady environmentálnej politiky EÚ sú:

- Princíp prevencie – je základným politickým princípom politiky EÚ v oblasti životného prostredia. Táto zásada je vlastná prevencii poškodzovania životného prostredia, ktorá by mala vylúčiť vznik neobnoviteľných zmien v životnom prostredí.
- Zásada predbežnej opatrnosti – je rozšírením zásady prevencie. Základom tejto zásady je povinnosť rozhodovacích orgánov v prípadoch, keď nie je v procese rozhodovania dostatočné množstvo presných a jednoznačných informácií o možných dôsledkoch rozhodnutí na životné prostredie, rozhodnúť vždy v prospech životného prostredia.
- Princíp „znečisťovateľ platí“ – spočíva v tom, že škody na životnom prostredí by mal kryť ten, kto ich spôsobil. Tento princíp zahŕňa ekonomické nástroje (poplatky, dane, pokuty a pod.) na ochranu životného prostredia.
- Princíp vysokej úrovne ochrany životného prostredia – znamená, že ochrana životného prostredia musí byť vždy zabezpečená s ohľadom na najnovšie vedecké a technické poznatky a riešenia, ktoré sú dostupné členským štátom.
- Princíp blízkosti – nazývaný aj princíp kompenzácie pri zdroji, je založený na požiadavke, že znečistenie je potrebné okamžite odstrániť pri zdroji znečistenia.
- Princíp integrácie – znamená, že princípy a požiadavky ochrany životného prostredia musia byť zahrnuté do všetkých ostatných politík EÚ a členských štátov EÚ.
- Princíp subsidiarity – je obsiahnutý vo všetkých sektorových politikách EÚ a tiež v politike životného prostredia. Na základe princípu subsidiarity by kompetencie v oblasti životného prostredia mali byť umiestnené na najnižšej možnej úrovni riadenia, to znamená, že úroveň orgány sa musia danej problematike venovať najbližšie, a teda majú možnosť získať informácie o konkrétnom prípade z prvej ruky. Predpokladá sa, že nasledujúce prípady sa riešia efektívne.
- Princíp udržateľnosti – je základným princípom obsiahnutým v sektorových politikách EÚ. EÚ prijíma definíciu trvalo udržateľného rozvoja sformulovanú na konferencii Komisie OSN pre životné prostredie a rozvoj v Rio de Janeiro v roku 1992; „trvalo udržateľný rozvoj je rozvoj, ktorý napĺňa potreby súčasnosti bez toho, aby ohrozil schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje vlastné potreby“ (dokument „Naša spoločná budúcnosť“).

Princípy EÚ majú výrazne interpretačný charakter. Články 191 – 193 ZFEÚ nie sú priamo uplatniteľné. Na rozdiel od iných ustanovení, ktoré sú priamo uplatniteľné, neexistuje žiadny pevný priamy zákaz znečisťovania alebo povinnosť znečisťovateľov platiť za znečistenie. Preto je nevyhnutné spresniť ustanovenia čl. 191-193 ZFEÚ a dať im konkrétny obsah pre sekundárnu legislatívu, ktorú majú aplikovať štátne orgány, súdy, fyzické a právnické osoby (Damohorský , 2010).

ZFEÚ špecifikuje životné prostredie ako spoločnú právomoc medzi Úniou a členskými štátmi. Únia a členské štáty spolupracujú v rámci svojich príslušných oblastí pôsobnosti s tretími krajinami a príslušnými medzinárodnými organizáciami.

Európsky parlament a Rada v súlade s riadnym legislatívnym postupom a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov. Bez toho, aby boli dotknuté niektoré opatrenia prijaté Úniou, členské štáty financujú a vykonávajú politiku životného prostredia.

Sekundárne právo

Sekundárne právo predstavuje súbor normatívnych aktov prijatých európskymi inštitúciami na aplikáciu ustanovení primárneho práva. Sekundárne právo musí byť vždy v súlade s primárnym právom.

Akty sekundárneho práva sa delia na:

1. **Typické právne akty** – v súlade s článkom 288 ZFEÚ na výkon právomocí Únie, ktoré inštitúcie prijímajú:
  - i. nariadenia,
  - ii. smernice,
  - iii. rozhodnutia,
  - iv. odporúčania a názory.

i. Nariadenia

Nariadenia sa prijímajú v prípadoch, keď je potrebné stanoviť jednotné pravidlá pre životné prostredie pre všetky členské štáty EÚ. Nariadenie je určené abstraktným kategóriám osôb, nie identifikovaným osobám. Je záväzný v celom rozsahu a priamo účinný vo všetkých členských štátoch; má rovnakú právnu silu ako vnútroštátne právne predpisy bez akéhokoľvek zásahu vnútroštátnych orgánov. To znamená, že:

- platí okamžite ako norma vo všetkých členských štátoch EÚ bez toho, aby bola potrebná transpozícia do vnútroštátneho práva;
- vytvára práva a povinnosti pre jednotlivcov, a preto sa ich môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi;
- môžu byť použité ako referencia jednotlivcami v ich vzťahu s inými jednotlivcami, členskými štátmi EÚ alebo orgánmi EÚ.

Jeho právne účinky sú súčasne, automaticky a jednotne záväzné vo všetkých vnútroštátnych právnych predpisoch.

ii. Smernica

Smernice sú najbežnejšou formou environmentálneho práva EÚ. Smernica je záväzná, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pre každý členský štát, ktorému je určená, ale výber formy a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom. Smernica sa používa najčastejšie v situáciách, kedy je potrebné harmonizovať konkrétnu oblasť právnej úpravy alebo zaviesť komplexnú zmenu pravidiel naprieč členskými štátmi, čo je najmä prípad životného prostredia. Smernice v oblasti životného prostredia majú v porovnaní s inými oblasťami všeobecnejší charakter bez konkrétnej špecifikácie metód alebo limitov.

Smernice sú určené členským štátom. To znamená, že fyzické a právnické osoby nie sú priamo viazané smernicou. Členské štáty musia prijať vnútroštátne legislatívne akty, ktoré nadobudnú účinnosť v konkrétny deň stanovený v transpozíčnom akte. Transpozícia je proces, ktorým sa smernica stáva súčasťou právneho poriadku členského štátu. V určitých prípadoch však Súdny dvor uznáva priamy účinok smerníc s cieľom chrániť práva jednotlivcov. Preto Súdny dvor vo svojej judikatúre stanovil, že smernica má priamy účinok, ak sú jej ustanovenia bezpodmienečné, dostatočne jasné a presné a keď krajina EÚ netransponovala smernicu do stanoveného termínu (rozsudok zo 4. decembra 1974, Van Duyn). Môže však mať len priamy vertikálny účinok (dôsledok vo vzťahoch medzi fyzickými/právnickými osobami a štátom); Krajiny EÚ sú povinné implementovať smernice, ale smernica nesmie byť citovaná krajinou EÚ proti jednotlivcovi (rozsudok z 5. apríla 1979, Ratti).

iii. Rozhodnutie

Rozhodnutie je záväzný v celom rozsahu. Rozhodnutie, v ktorom sú uvedené osoby, ktorým je určené, je záväzný len pre nich. Rozhodnutím inštitúcie môže požadovať, aby členský štát alebo

občan EÚ konal alebo sa zdržal konania, priznal mu práva alebo uložil povinnosti. Rozhodnutia môžu mať priamy účinok, ak sa ako adresát uvádza krajina EÚ. Súdny dvor preto uznáva iba priamy vertikálny účinok (rozsudok z 10. novembra 1992, Hansa Fleisch)

iv. Odporúčania a názory

Odporúčania a stanoviská sú len orientačné a nie sú pre členské štáty záväzné. Cieľom odporúčaní a stanovísk je priblížiť a popísať určité situácie alebo praktiky adresátov, ktorým sú tieto nástroje určené. Nezáväznosť týchto aktov neznamená, že boli právne bezvýznamné. Poskytli podklady pre realizáciu ďalšieho konania či iných postupov. V súvislosti s akčnými odporúčaniami a stanoviskami hovorí o tzv. ochrane dôvery. To znamená, že takéto akty obsahujú určité posúdenie situácie inštitúciou EÚ a v prípade, že sa na toto posúdenie osoba spolieha, nebude to pre ňu nevýhodné.

Smernice alebo rozhodnutia Európskym parlamentom a Radou na návrh Komisie. Tento postup je definovaný v článku 294 ZFEÚ. Právne akty prijaté legislatívnym postupom predstavujú legislatívne akty. Legislatívne akty sa uverejňujú v Úradnom vestníku Európskej únie. Nadobudnú platnosť v deň, ktorý je v nich uvedený, alebo ak nie je stanovený, v dvadsiaty deň po ich uverejnení (dostupné online na eur-lex.europa.eu).

2. **Atypické právne akty** – iné akty, napr.: opatrenia, mainstreaming, biele knihy, zelené knihy a pod. Táto kategória zahŕňa všetky právne akty sekundárneho práva uvedené v článku 288 ZFEÚ, ktorý neobsahuje vyčerpávajúci a úplný výpočet právnych aktov. Je teda možné, že prostredníctvom primárneho práva boli následne upravené aj iné druhy právnych aktov.

Charakteristickými znakmi atypických právnych úkonov sú:

- právne akty smerujúce do EÚ proti orgánom EÚ alebo tretích krajín;
- právne akty nie sú zamerané na členské štáty a ich občanov (jednotlivcov alebo právnických osôb členských štátov);
- právne úkony najmä akty organizačného, resp. pracovného charakteru, programy a akty s fiškálnym účelom.

Zelené knihy a biele knihy prijaté Európskou komisiou sú najdôležitejšou formou atypických právnych aktov. Zelená kniha vydaná Európskou komisiou je diskusný dokument, ktorého cieľom je podnietiť diskusiu a spustiť proces konzultácií na európskej úrovni o konkrétnej téme. Zelená kniha zvyčajne predstavuje celý rad nápadov a jej cieľom je vyzvať zainteresovaných jednotlivcov alebo organizácie, aby prispeli názormi a informáciami. Po nej môže nasledovať biela kniha, oficiálny súbor návrhov, ktorý sa používa ako nástroj na ich prepracovanie do zákona.

6.4. Diskusia

Kapitola reflektuje odbornú literatúru zaoberajúcu sa témami ako mestské prostredie, verejné priestranstvá, sídliská, urbanistický plán a adaptácia na zmenu klímy, environmentálna politika a právo životného prostredia v EÚ. Keďže je primárne určený na výchovu a vzdelávanie študentov vysokých škôl, resp. inej profesijnej cieľovej skupiny, zaoberá sa vymedzením základných pojmov a literárnym prehľadom v týchto vedných oblastiach.

V súčasnosti je problematika mestského prostredia jednou z dominantných v oblasti rozvoja miest. Sociabilita je jedným z popredných trendov v tejto oblasti. Pre jej správne pochopenie je nevyhnutné, aby študenti získali základné vedomosti o oblastiach, ktoré tvoria základ pre mestské prostredie. Kapitola preto jasne pomenúva terminológiu a inherentné znaky mestského prostredia a jeho charakteristiky. Na zlepšenie kvality života obyvateľov miest existujú rôzne nástroje, ako napríklad legislatíva, ekonomické nástroje alebo dobrovoľné nástroje. V tomto smere je najúčinnjším nástrojom legislatíva, ktorá upravuje rámec správania sa obyvateľstva . Autori sa preto

rozhodli oboznámiť študentov so základmi environmentálneho práva EÚ, keďže je dnes lídrom v prírode a udáva trendy národnej legislatívy.

V oblasti mestského prostredia sa predpokladá zavedenie komplexnej legislatívy pokrývajúcej rôzne faktory rozvoja miest.

6.5. Závěry

Z výsledkov analýz rôznych štúdií, ktoré boli v rámci projektu realizované, možno konštatovať, že problematike mestského prostredia sa venuje viacero autorov z rôznych vedných oblastí. Z tohto dôvodu možno označiť za silu, že v súčasnosti existuje kvalitný literárny a vedecký prehľad overených prameňov a spoľahlivosť aplikovaných výskumných metód. Na druhej strane sú tieto pramene publikované v rôznych vedných odboroch, a preto medzi obmedzenia niektorých z nich patrí neschopnosť zovšeobecniť výsledky výskumu a náročnosť ich štúdia. Preto mnohí autori vnímajú mestské prostredie cez svoj špecifický odborný pohľad. Aj preto je možné výsledky niektorých štúdií zovšeobecniť, výsledky niektorých štúdií sú aplikovateľné len v rámci určitých vymedzených územných oblastí, ktoré boli predmetom výskumu. Vyplývalo to aj z prehľadu literatúry realizovaného v rámci modulu C projektu STUD.IO. V súčasnosti existuje široká škála vedeckých publikácií zaoberajúcich sa hľadanou problematikou, z ktorých niektoré sa venujú globálnemu prehľadu, iné sa zameriavajú na konkrétnu územnú oblasť, čím sa navzájom dopĺňajú.

V kapitole sa autori zamerali na základné princípy dvoch oblastí, a to predstavením pojmu mestské prostredie s jeho špecifikami a uvedením problematiky environmentálneho práva EÚ. Európske právo je nadnárodný právny systém, ktorý určuje smerovanie národných environmentálnych politík, a preto je nevyhnutné, aby študenti pochopili podstatu fungovania právneho poriadku EÚ. Vybraný literárny prehľad bude vhodne doplnený o základný študijný materiál uvedený v tejto kapitole, ktorý umožní študentom alebo odbornej cieľovej skupine porozumieť prednášaným témam a pripraviť ich na budúce povolanie.

Referencie

- Badiu, D., Nita, A., Iojă, C., Niță, M. (2019). Rozlúštenie súvislostí: Sieťová analýza prístupov k mestskej zelenej infraštruktúre, *mestské lesníctvo a mestská ekologizácia* . 41/2019, 211-220. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2019.04.013>.
- Brath, J. (1985). *Urbanizmus rekreačných priestorov v obytných súboroch* . Alfa.
- Bührs, T., Bartlett, RV (1991). *Environmentálna politika na Novom Zélande. Politika čistoty a zelene*. Oxford University Press.
- Castells, M. (2020). Priestor tokov, priestor miest: Materiály pre teóriu urbanizmu v informačnom veku. In Castells (Eds.) *The city reader* (s. 240-251). Routledge.
- Cha- Hee L. (2020). Pochopenie vidieckej krajiny pre lepší manažment riadený obyvateľmi: Vnímanie vidieckej krajiny obyvateľmi ako každodennej krajiny. *Zásady využívania pôdy* , 94/2020, <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104565> .
- Chiu, C. (2020). Teoretizovanie participácie verejnosti a miestnej správy v mestskej odolnosti: Úvahy o dizertačnej práci „Provincializujúca sa urbánna politická ekológia“. *Udržateľnosť* , 12(24), DOI:10.3390/su122410307
- Coetier, J. (2011). *Živé linky v centrách miest. Mestský zážitok. Pohľad z prostredia ľudí*. Routledge.
- Costa, C., S., Erjavec, Š. (2019). Zdôvodnenie CyberParkov a potenciál sprostredkovaných verejných priestranstiev. V C. Smaniotto Costa a kol. (Eds.), *CyberParks – Rozhranie medzi ľuďmi, miestami a technológiou* . LNCS 11380, s. 3-13. SpringerOpen .
- Damohorský, M. (2007). *Právo životného prostredia prostredie* . 2. Vydanie. CH Beck.
- Drgonec, J. (1993). *Štát a právo v službách životného prostredia prostredia* . Vydavateľstvo Lesoochranského zoskupenia Vlk - ABIES.
- Ferenčuhová, S. (2010). *Spolu a spokojní . Obrazy integrovanej spoločnosti v mestskom plánovaní* . Sociální štúdia /Sociálne štúdiá. 3(2). https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5540/4638

- Geneletti, D., La Rosa, D., Spyra, M., & Cortinovis, C. (2017). Prehľad prístupov a výziev pre trvalo udržateľné plánovanie v mestských perifériách. *Krajinné a urbanistické plánovanie*, 165, (231-243). <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2017.01.013>
- Hex, Ch. (2005). Environmentálna politika EÚ: *Krátká história politických stratégií v Príručke environmentálnej politiky EÚ. Kritická analýza environmentálnej legislatívy EÚ*. Európsky úrad pre životné prostredie.
- Hrabovská, Z. (2013). *Organizácia destinačného manažmentu ako kľúčový determinant regionálneho rozvoja*. <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/kotulic12/subor/9.pdf>
- Jurík, E., Medovičová, M., Paľšová, L. (2009). *Krajinné inžinierstvo a právo: legislatíva ochrany životného prostredia*. 2. Prepracované. Slovenská poľnohospodárska univerzita.
- Karen, F., Stevens, Q. (2006). *Voľný priestor. Možnosť a rozmanitosť v mestskom živote*. Routledge.
- Košičiarová, S. (2006). *Právo životného prostredia*. 1. Vydanie. Poradca podnikateľa.
- Kusendová, D. (2003). *Geografické informačné systémy a humánna geografia – vybrané teoretické – metodologické a aplikčné aspekty*. Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, (str. 89-140) http://www.humannageografia.sk/clanky/kusendova_Acta44_GISvHG_2003.pdf
- Kurian, RVBPA, Malik, M., & Nagel, SS (1995). *Medzinárodné organizácie a environmentálna politika*, 355/1995. Greenwood Publishing Group.
- Lynch, K. (2004). *Obráz mesta*. MIT Press
- McCormick, John (2001). *Environmentálna politika v Európskej únii. Európska séria*. Palgrave Macmillan.
- Miková, K., Paulíková, M., Pauliniová, Z. (2010). *V erené priestory. Ako tvoriť priestory s príbehom, pre ľudí ako ľudí*, Ekopolis.
- Monteiro, R., Ferreira, JC, & Antunes, P. (2020). Princípy plánovania zelenej infraštruktúry: Integrovaný prehľad literatúry. *Pozemok*, 9(12). <https://doi.org/10.3390/land9120525>
- Pauditšová, E. (2012). Špecifiká krajinných opatrení a zariadení v pozemkových úpravách (metodických prístup). *Acta Envir. Univ. Comenianae*, (str. 130-144)
- Rózová, Z., Halajová, D. (2002). *Parková tvorba*. Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre.
- Salizzoni, E. (2021). Výzvy pre krajinnú architektúru: Navrhnuté mestské a sociálne ekosystémy prijatie. *Udržateľnosť*, 13(7), 3914. DOI:10.3390/su13073914
- Samalavicius, A. (2013). Prehodnotenie a prehľad súčasného urbanistického dizajnu. *Journal of Architecture and Urbanism*, 37(3), (s. 161-164). DOI: <https://doi.org/10.3846/20297955.2013.820876>
- Scatena, D. (2018). Vnímание prázdna a živej bytosti pri budovaní nových mestských priestorov šetrných k životnému prostrediu. *Journal of Architecture and Urbanism*, 42(1), (s. 40-45). DOI: <https://doi.org/10.3846/jau.2018.2024>
- Smaniotto Costa, C., & Šuklje Erjavec, I. (2019). Zdôvodnenie CyberParkov a potenciál sprostredkovaných verejných priestranstiev. V *CyberParks – Rozhranie medzi ľuďmi, miestami a technológiou* (str. 3-13). Springer, Cham.
- Supuka, J. (2018). Aktuálne problémy mestských súborov a potenciál ich riešenia prostredníctvom zelenej infraštruktúry. In: *Životné prostredie*, 52/1, (s. 11 – 18). http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2018_1_011_018_Supuka.pdf
- Thwaites, K. a kol. (2007). *Udržateľnosť miest prostredníctvom environmentálneho dizajnu*. Routledge.
- Turzová, M. (2015). *Kultivácia mestskej krajiny na systém otvorených priestorov s identitou*. STU v Bratislave.

<https://eur-lex.europa.eu>

www.slov-lex.sk

7. Predmestia, zelený urbanizmus, udržateľnosť a ľudský faktor. Systematický prehľad novej paradigmy v mestskom dizajne

*Maurizio Oddo*¹, *Alessandro Barracco*²

¹ Kore University of Enna (Taliansko), maurizio.oddo@unikore.it

² Kore University of Enna (Taliansko), alessandro.barracco@unikore.it

Abstrakt

Jedným z problémov súčasného urbanizmu je, že mu chýba dialóg, ktorý vedie k fragmentovaným a depresívnym priestorom, ako sú prázdne steny, cez ktoré nie je nič, alebo budovy uzavreté voči svojmu okoliu. Cieľom tohto systematického prehľadu je zhrnúť poznatky z oblasti architektúry a urbanizmu. Predložená časť poukazuje na základné definície a princípy Smart cities, Human factor, Green urbanism, Urban and sustainability design, Borders a Urban planning. Táto oblasť štúdia „architektúry budov“ si kladie otázku, ako sa stavby navrhujú a aké formy bývania (súčasne s občanmi) vyvolávajú. Technológia pomáha optimalizovať procesy architektonického návrhu, takže fyzickému prototypu nič nechýba. Budovanie primerane lákavej architektúry by malo zmierniť.

Systematické preskúmanie sa uskutočnilo na základe *definície PRISMA 2020*. Na zahrnutie správ do nášho systematického prehľadu sme považovali publikovanú a sivú literatúru od roku 2006 za vyradené články pred rokom 2000. Kritériá oprávnenosti pre charakteristiky správ boli: spisy v taliančine, angličtine a francúzštine; akýkoľvek typ správy (v elektronickom formáte) v súlade s definíciou PRISMA 2020; dostupnosť abstraktu (v taliančine, angličtine alebo francúzštine) alebo úvodu k správe; správy teoretickej a/alebo empirickej povahy; správy s mimoeurópskym geografickým zameraním.

Bibliografické vyhľadávanie alebo konzultovanie každého zdroja sa uskutočnilo v období medzi augustom a novembrom 2021 v nasledujúcich databázach: *Elsevier, ScienceDirect, Academia, Google Scholar, Frontiersin, HAL tézy*. Počiatočné vyhľadávanie identifikovalo 58 záznamov: tieto sa zredukovali na 30 po odstránení 28 záznamov, ktorých úplný text nebolo možné získať zadarmo. Výsledkom procesu hodnotenia bolo vylúčenie 19 správ. Pokiaľ ide o 19 správ zahrnutých do záverečného preskúmania, je dôležité zdôrazniť niektoré z hlavných charakteristík vybraných v súvislosti s cieľmi STUD.IO. Najmä geografické zameranie, takmer vždy európskeho charakteru s výnimkou niekoľkých neurópskych prípadov, ako sú americké príklady alebo prípady bez špecifického geografického zamerania; veľkosť mesta, malé alebo stredné; intersekcionalita teoretických a výskumných modelov, overená vždy v rámci vybraných prípadov; výskumná otázka/otázka a výskumný prístup. Väčšina skúmaných štúdií, počnúc čisto dizajnovým prístupom, prepojeným s mestom na územné plánovanie, sa rozširuje tak, aby zahŕňala špecifickejšie sociologickú oblasť. Väčšina správ ukazuje študijné zameranie podobné výskumným otázkam projektu STUD.IO. Týmto spôsobom bolo možné priamo porovnávať výsledky, na rozdiel od porovnávaní s inými výskumami, ktoré síce predstavovali iné zameranie ako naše výskumné otázky, ale umožnili prístupovať k štúdiám analogicky a nepriamo zodpovedali naše výskumné otázky.

Kľúčové slová: inteligentné mestá, ľudský faktor, zelený urbanizmus, mestský a trvalo udržateľný dizajn, hranice a mestské plánovanie

7.1. Úvod

V súčasnosti nový technologický vývoj dodal mestám moderný vzhľad. Zažívame evolúciu priestorov aj času, nielen ako občania, ale aj v rámci nášho kultúrneho rámca.

Potrebujeme použiť aplikované inžinierstvo a dizajn na škálovanie týchto inovatívnych technológií, aby ich mohol prijať svet. Rastie potreba riešení, ktoré ponúkajú vizuálnu a environmentálnu podporu komunitám žijúcim v mestách. Mestský a udržateľný dizajn nielen prijíma vizionárske inovácie a technológie, ale zameriava sa aj na to, aby boli bezpečné pre ľudské bytosti. Vďaka politickej angažovanosti a ochranárskym praktikám, ako aj lepšej reprezentácii mesta, ktorá zahŕňa kultúru a miestnu ľudovú reč, môžeme v blízkej budúcnosti znovu vytvoriť bezpečnejšiu a čistejšiu mestskú sféru pre obyvateľov.

Táto oblasť štúdia „architektúry budov“ si kladie otázku, ako sa stavby navrhujú a aké formy bývania (súčasne s občanmi) vyvolávajú. Technológia pomáha optimalizovať procesy

architektonického návrhu , takže fyzickému prototypu nič nechýba. Budovanie primerane lákavej architektúry by malo zmierniť

Nedávne inovácie v mestskom dizajne zmenili mestá na inteligentné mestá. Urbanisti musia brať do úvahy ľudské správanie pri navrhovaní mestských plánov, ako aj širší dopad na životné prostredie. Úloha sociálneho dizajnu pri zapájaní občanov a zlepšovaní ich života je nevyhnutná na to, aby mesto bolo obývateľné a trvalo udržateľné.

Áno, inovujeme rôznymi spôsobmi, aby sme dnešným ľuďom priniesli bezpečné životné priestory v rôznych prostrediach.

Konvenčný občiansky priestor je svojou povahou inkluzívny. Široké chodníky pozývajú okoloidúceho zastaviť sa, sadnúť si a stať sa súčasťou života. Betón je na mnohých miestach zateplený živými farebnými dlaždicami alebo mozaikami, ktoré demonštrujú spoločenské záujmy a prírodné substráty, ktoré môžu rásť v blízkosti ich domovov. Pouličné stromy poskytujú tieň, kryjú a metaforicky hovoria za filozofiu spoločnej zodpovednosti s prostredím. Ľudské faktory sú tu len zriedkavo viditeľným spôsobom – veci ako fronty na kvalitné osvetlenie, pohodlné možnosti sedenia na úzkych lavičkách, viacjazyčné značenie, dostupné cestičky – na uvoľnenie individuality v rámci spoločnosti. Toto mesto je ľudovým rajom, kde vybudované prostredie odráža individuálne túžby a spája nás ako občanov viazaných dizajnovou rovnosťou vonku aj vnútri – bez ohľadu na problémy, ako sú imigračné bariéry.

Jedným z problémov súčasného urbanizmu je, že mu chýba dialóg. Tento nedostatok dialógu vedie k fragmentovaným a depresívnym priestorom, ako sú prázdne steny, cez ktoré nie je nič, alebo budovy uzavreté voči svojmu okoliu. Spomedzi rôznych stratégií mestského dizajnu v ľudskom meradle sociabilita nielen zlepšuje sociálne prepojenia, ale môže tiež pomôcť urobiť naše spoločnosti progresívnejšími a udržateľnejšími.

Používanie slova „sociabilita“ v architektúre sa snaží reagovať na tri problémy: chudoba miest podporovaním dostupnosti; ekologické problémy prostredníctvom prístupu k zeleným plochám; a demografické preskupovanie prostredníctvom priestorovej diverzity formovanej viacerými sociálnymi kategóriami.

Sociabilita ako riešenie má sto možností využitia: ako spôsob spájania budov alebo reflektovanie konkrétnych aktivít na daných lokalitách, alebo napríklad využitie dizajnu ako metodológie pre komunitnú interakciu.

Cieľom tejto kapitoly je zhrnúť poznatky z oblasti architektúry a urbanizmu. Predložená časť poukazuje na základné definície a princípy Smart cities, Human factor, Green urbanism, Urban and sustainability design, Borders a Urban planning.

Majúc na pamäti, že niektorí študenti sa na univerzite cítia mimo, pretože im chýba jasná cesta alebo smer, a s ohľadom na multidisciplinárnosť, ktorá viedla projekt STUD.IO od samého začiatku, s cieľom zmierniť tento bolestivý bod a podporiť spoločnosť, architektonické myslenie možno uplatniť pri navrhovaní udržateľných mestských infraštruktúr, aby sa školy stali mikrokozmom mesta, kde sa podporuje celoživotné vzdelávanie a štandardom je spolupráca komunity.

Medzi univerzitami na celom svete došlo k bezprecedentnému nárastu podnikateľského vzdelávania medzi univerzitami, pričom mnohé inštitúcie poskytujú kurzy na témy súvisiace so zakladaním podnikania, financovaním alebo inkubáciou, vďaka čomu spolupráca s partnermi z komunity v záujme inovácie podnikania a hospodárskeho rozvoja je dôležitá. nevyhnutné pre hospodársky rast v oblastiach ako kreatívny priemysel. Projekt STUD.IO tak zavádza participatívny model (ak je to potrebné), aby vniesol rozmanitosť do učebných osnov urbanistickej conceptualizácie (Sociality + Architektúra a mestské plánovanie).

7.2. Metódy

Systematické skúmanie sa uskutočnilo v súlade s dokumentom *Definícia PRISMA 2020: aktualizované usmernenie pre podávanie správ o systematických prehľadoch* (Page et al., 2021).

Na zahrnutie správ do nášho systematického prehľadu sme považovali publikovanú a sivú literatúru od roku 2006 za vyradené články pred rokom 2000.

Kritériá oprávnenosti pre charakteristiky správ boli: spisy v taliančine, angličtine a francúzštine; akýkoľvek typ správy (v elektronickom formáte) v súlade s definíciou PRISMA 2020; dostupnosť abstraktu (v taliančine, angličtine alebo francúzštine) alebo úvodu k správe; správy teoretickej a/alebo empirickej povahy; správy s mimoeurópskym geografickým zameraním.

Bibliografické vyhľadávanie alebo konzultovanie každého zdroja sa uskutočnilo v období medzi augustom a novembrom 2021 v nasledujúcich databázach: *Elsevier*, *ScienceDirect*, *Academia*, *Google Scholar*, *Frontiersin*, *HAL tézy*. Stratégia vyhľadávania používala nasledujúce kľúčové slová/výrazy formulované v taliančine, angličtine a francúzštine: Smart cities; Inteligentné mestá; Inteligentné plánovanie miest; Evolučné plánovanie; participatívne riadenie; Otvorené dáta; Odolnosť; Mesto snímača; City 4.0; trvalo udržateľný rozvoj miest; Inteligentný urbanizmus; inteligentné riadenie; Rušivý mestský prechod; Internet vecí (IoT); pohraničné mestá; pohraničné regióny; Pohraničie; migrácia; Mestá; migrácia a toky miest; Mobility; Urban; migrácia; Miesto; Nemiesto; Mesto; Disneyfikácia; Hypermodernosť; Vnútrozemie; rast miest; Urban Sprawl; Mestské zelené plochy; Sociálne začlenenie; Ekosystémové služby; Globálna zmena; Typológie zelene v mestách; Zelené mestské plánovanie a manažment; Pozitívne (negatívne) interakcie rastlina-človek; Mestské stromy; zásady GI; Zelené priestory; Riešenia založené na prírode; infraštruktúra; Obnova miest; krehké územia; riadenie; Upcyklácia; trvalo udržateľný rozvoj; Mestský tepelný ostrov; Pozorovanie Zeme.

Identifikované záznamy boli zhromaždené v *module B_Výber abstraktov* (pozri prílohu B), pričom sa získali tieto údaje: položka zoznamu referencií (autori, rok, názov, vydavateľ), databázy/iný zdroj, typ materiálu (kniha, článok, atď.), abstrakt (abstrakty v talianskom jazyku boli preložené do angličtiny).

V procese skríningu sa zohľadňovali ďalšie kritériá oprávnenosti, ako napríklad dostupnosť úplných textov (stiahnuteľných zadarmo alebo prostredníctvom prístupu k predplatiteľským zdrojom nášho Univerzitného knižničného systému) a relevantnosť témy pre školenie propagátora architektúry a urbanizmu. spoločenskosť, formačný cieľ projektu STUD.IO.

S cieľom vybrať správy na zaradenie do hodnotenia sme posúdili oprávnenosť správ prostredníctvom *modulu C_Výber plných textov* (pozri prílohu B), ktorého cieľom je popísať a vyhodnotiť plné texty podľa niektorých informácií (krajina, analýza teórie, analýza metód, Zameranie na veľkosť mesta (malé a stredné), Cieľoví účastníci (deti a starší ľudia), Analýza výsledkov, Cieľové šírenie (študenti, odborníci, výskumníci), Smerovanie budúceho výskumu, Mono- alebo interdisciplinárne (uveďte, ktoré disciplíny), Témy (zručnosti a postoje, Kontextové faktory (geografická poloha, socioekonomické podmienky, politický kontext, veľkosť mesta), Služby, dobré/optimálne postupy), Môžu byť výsledky aplikované na iné miestne kontexty?) a podľa určitých kritérií (Relevancia, Spoľahlivosť, Vonkajšie faktory, Vnútorne faktory, Vhodnosť k oblastiam vzdelávania) merané na 5-bodovej škále.

Počas procesu kontroly – od identifikácie záznamov až po zahrnutie správ do systematickej kontroly – sme prekladali názvy, abstrakty a (niekedy) celý text z angličtiny a francúzštiny do taliančiny prostredníctvom služby Google Translate, aby sme zaistili správne *pochopenie*.

Na zodpovedanie našich špecifických výskumných otázok sme použili naratívny prístup kvalitatívnej (textovej) syntézy dát, pričom sme našim cieľom prispôsobili Metódy tematickej syntézy kvalitatívneho výskumu v systematických prehľadoch (Thomas & Harden, 2008); pri tematickej syntéze správ obsiahnutých v revízijských správach sme postupovali v troch krokoch: najprv sme v správach vysledovali kľúčové pojmy (cez najdôležitejšie frázy, dostupné definície alebo akúkoľvek inú užitočnú časť správy); ďalej sme zoskupili kľúčové pojmy do popisných tém (tematických oblastí); nakoniec sme vygenerovali analytické témy (tj nové interpretačné konštrukty alebo nové vysvetlenia alebo nové hypotézy), ktoré by tiež naznačovali dôsledky pre politiku a prax.

7.3. Výsledky

Podrobnosti procesu hodnotenia sú uvedené vo vývojovom diagrame PRISMA 2020 (obr. 1).

Počiatkové vyhľadávanie identifikovalo 58 záznamov: tieto sa zredukovali na 30 po odstránení 28 záznamov, ktorých úplný text nebolo možné získať zadarmo. Výsledkom procesu hodnotenia bolo vylúčenie 19 správ z týchto dôvodov:

- neinherentnosť k témam STUD.IO (n = 3);
- metodologické obmedzenia (n = 2);
- prílišná všeobecnosť témy (n = 2);
- prílišná špecializácia témy (n = 4).

Pokiaľ ide o 19 správ, ktoré sú súčasťou záverečného prehľadu, je dôležité zdôrazniť, podobne ako počiatkové kľúčové slová, ktoré možno zhrnúť do piatich makrooblastí, niektoré z hlavných charakteristík vybraných v súvislosti s cieľmi STUD.IO. Najmä geografické zameranie, takmer vždy európskeho charakteru s výnimkou niekoľkých neeurópskych prípadov, ako sú americké príklady alebo prípady bez špecifického geografického zamerania; veľkosť mesta, malé alebo stredné; intersekcionalita teoretických a výskumných modelov, overená vždy v rámci vybraných prípadov; výskumná otázka / otázka a výskumný prístup (Tab. 1).

V súlade so všeobecnými voľbami na základe výskumu sa skúmané správy týkali malých a stredne veľkých miest v meste, až do bodu zdôrazňovania veľkosti štvrte, ale takmer vždy zavrhovali veľkú veľkosť, s výnimkou niekoľkých skúmaných prípadov s cieľom systematizovať teoretický prístup. Väčšina skúmaných štúdií, počnúc čisto dizajnovým prístupom, prepojeným s mestom na územné plánovanie, sa rozširuje tak, aby zahŕňala špecifickejšie sociologickú oblasť. V každom prípade, v rámci nasledujúceho prehľadu niektoré výskumy ukazujú teoretickú reflexiu, integrujúcu tie, ktoré sú zostavené z viac empirických štúdií, realizovaných prostredníctvom kvalitatívneho výskumného prístupu alebo zmiešaných metód. Väčšina správ ukazuje študijné zameranie podobné výskumným otázkam projektu STUD.IO. Týmto spôsobom bolo možné priamo porovnávať výsledky, na rozdiel od porovňovania s inými výskumami, ktoré síce predstavovali iné zameranie ako naše výskumné otázky, ale umožnili pristupovať k štúdiám analogicky a nepriamo zodpovedali naše výskumné otázky.

V každom prípade sa však nikdy neopúšťa interdisciplinárna zložka. Tá bola okamžite predurčená predstavovať jednu zo základných postáv a červenú niť výskumu na základe STUD.IO. Týmto spôsobom bolo v skutočnosti možné nadviazať dialóg medzi architektonickou sférou a sférou územného plánovania v prvom rade so sociológiou a mnohými ďalšími disciplínami antropologického charakteru, ako sú urbánna sociológia, poľnohospodárstvo, geografia, urbánna etnografia, mestská geografia a psychológia.

Podľa prehľadu článku môžeme tento odsek rozdeliť na nasledujúce konzistentné pododstavce:

- Inteligentné mestá.
- Hranice a urbanistické plánovanie.
- Ľudský faktor.
- Zelený urbanizmus.
- Mestský a udržateľný dizajn.

Tabuľka 1 – Kľúčové charakteristiky každej štúdie zahrnutej do systematického prehľadu

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Cieľ	Intersektorálnosť
1.	Vagena, A. (2021)	Grécko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
2.	PAOLA JIRON (2019)	Čile	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
3.	MARC AUGE (2020)	Francúzsko	Malé a stredné	Starší	
4.	N. Komninos, C. Kakderi, A. Panori & P. Tsarchopoulos (2018)	Grécko	Stredná	Deti a starší ľudia	Áno
5.	G. D'Amico, P. L'Abbate, W. Liao, T. Yigitcanlar, G. (2020)	Taliansko, Čína, Austrália	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
6.	Z. Karakayaci (2016)	Turecko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
7.	K. Mouratidis (2019)	Nórsko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
8.	H. Fors , FA Hagemann, A. Ode Sang , TB Randrup (2021)	Švédsko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
9.	S. Fineschi, F. Loreto (2020)	Taliansko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
10.	P. Carli, P. Scrugli (2021)	Taliansko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
11.	A. MacLachlan, E. Biggs, G. Roberts, B. Boruff (2021)	Spojené kráľovstvo, Austrália	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
12.	A. Blunt, C. Laing Ebbensgaard , O. Sheringham	Spojene kralovstvo	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno

#	Papier (Citácia)	Geografické zameranie	Veľkosť mesta (malé, stredné, veľké)	Cieľ	Intersektorálnosť
	(2020)				
13.	H. Barbosa-Filho, M. Barthelemy, G. Ghoshal, CR James, M. Lenormand, T. Louail, R. Menezes, J. Ramasco, F. Simini, M. Tomasini (2018)	USA, Francúzsko, Spojené kráľovstvo, Španielsko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
14.	S. Cajot , N. Schuler, M. Peter, A- Koch, F. Marechal (2017)	Švajčiarsko, Nemecko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
15.	Simeon Vano, Anton Stahl Olafsson, Peter Mederly (2021)	Slovania, Dánsko, Česká republika	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
16.	Amal Wasfi (2014)	Kanada	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
17.	F. Berkes , IJ Davidson-Hunt (2006)	Kanada	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
18.	R. Sturm, DA Cohen (2014)	USA	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno
19.	N. Schüler , S. Cajot , M. Peter, J. Page, F, Maréchal (2018)	Švajčiarsko, Nemecko	Malé a stredné	Deti a starší ľudia	Áno

7.3.1. Inteligentné mestá

Koncept virtuálnej pracovnej sily je na vzostupe, no existujú určité problémy, ktorým jednotlivci čelia, keď to robia. Jedným z hlavných problémov, ktorým údajne čelia, je nadviazanie osobného spojenia a formovanie nových spoločenských kruhov.

Digitálni nomádi však dnes už nemusia byť smutní, pretože tejto otázke sa v poslednom čase venuje náležitá pozornosť. Boli zavedené nové inovácie v mestskom plánovaní a dizajne, ktoré ľahko naplňajú ich potrebu sociálneho zabezpečenia. Medzi tieto inovácie patria inteligentné a inteligentné mestá, ktoré majú flexibilnú infraštruktúru, kybernetické centrá – Drop In Spaces, virtuálne komunity založené na platforme a iné.

Ako občania a spotrebitelia chceme, aby naše mestá boli bezpečné, ekonomicky živé, kreatívne a krásne. Chceme, aby bol náš svet udržateľný. Mestá môžu tieto veci poskytnúť iba vtedy, ak každý deň aktualizujú svoju infraštruktúru pomocou informácií, ktoré sa nachádzajú v otvorených údajoch.

Inovácia mestského dizajnu je rozhodujúca pre mestá, ktoré sa spoliehajú na inovatívne infraštruktúry a digitálne platformy, aby sa nerozpadli do segregácie podľa triednych, kultúrnych a generačných línií.

Spoločenská schopnosť je základom vytvárania obývatel'ných komunít. Mestá musia podporovať kvality, ktoré spájajú ľudí – v online a offline svete po mnoho generácií, bez ohľadu na vek, pohlavie, rasu, náboženstvo alebo sociálno-ekonomickú nerovnosť. Kvalita verejných priestorov potrebuje spájať mestá s prírodou, riekami, potokmi a nábrežiami. Táto úvodná kapitola začína diskusiou o dvanástich „povinnostiach“ spoločnosti s dobrou infraštruktúrou mobility.

7.3.2. Hranice a urbanistické plánovanie

Výskum skúma osobné príbehy migrantiek súvisiace s mestom. Rozoberá ich siete, sociálne vzťahy a životný štýl, keď spájajú dva priestory, ktoré sa líšia pôvodom, vzdelávacím systémom, kultúrou, jazykom, politickým režimom a životnou úrovňou. Príspevky sa zaoberajú témami ako prekračovanie hraníc a mestský tlak; boj o fyzickú bezpečnosť; túžba po začlenení a spochybnenie noriem rodového správania.

Sociálne vzťahy závisia od mnohých aspektov urbanistického dizajnu – voľby, či sa obrátiť na východ alebo na západ, keď ste doma alebo v práci; alebo dokonca kde pracovať mimo svojej domovskej krajiny. Tento dokument sa zameriava na jednu oblasť, v ktorej imigrácia vytvára najväčšie rozdiely: pohraničné mestá v zdieľaných životoch ľudí žijúcich naprieč medzinárodnou divíziou rýchlo narastajú v dôsledku zložitých migračných interakcií, ktoré ponúkajú nielen príležitosti na mobilitu.

Najkonfliktnejšou časťou miest, dedín a komunít tretej úrovne, ktoré hraničia s akýmkoľvek národom, sú často zóny, kde dochádza k bezprecedentnému pohybu. Táto nervózna dynamika je zrejmá v územiach, ktoré zažívajú migráciu, aby uspokojili demografické potreby vynikajúceho metra, keďže ľudia môžu vykonávať prácu v susednej krajine. Sú to podniky, ktoré môžu uznať aj jedinečné a finančne zdravé aktivity priemyselných organizácií alebo produktivitu. Napriek odvekému adaptívnemu étosu na oboch okrajoch môžu tieto regióny a ich obyvatelia závisieť od ťažkostí spojených s politickým vylúčením, neisté miesta pre ľudí žijúcich „v tieni“ alebo cez segregáciu môžu byť spojené s marginalizáciou a úplným úpadkom. (Plánovacia divízia OSN 2008).

V prieskume môžu výsledky miliónov respondentov merať, čo sa zdieľa v reálnom čase. Je možné zachytiť identitu a siete, ktoré sú dostupné iba prostredníctvom sociálnych údajov. Kniha pojednáva o tom, ako môžu mestá a mestá vyzerat' o 10 rokov v každodennom scenári riadenom štatistikami a ďalšími príkladmi, ktoré boli zozbierané na podporu jej teórie. Vidíme hlbšiu integráciu do komunity alebo ľudí, ktorí sa ešte viac odpájajú v závislosti od toho, ako úzko sú zakomponované do „urbanizmu, v ktorom žijeme“. Mestský život sa vracia k tomu, o čo sa dnes mestskí dizajnéri

snažia – sociálne živé štvrte, verejné priestory, ktoré pozývajú na interakciu komunity a architektúru, ktorá podporuje meniacu sa štruktúru populácie, ktorá sa časom vyvíja.

Mestské centrá po celej krajine zabúdajú na svoje pôvodné miesto ako centrum týchto " hinterov " .

Po dvoch svetových vojnách bol svet svedkom veľkej migrácie obyvateľstva z vidieckych do mestských oblastí po celom svete. Mestá exponenciálne narástli čo do veľkosti a počtu obyvateľov a rozširujú sa rýchlosťou, ktorá je rýchlejšia ako to, čo je ekologicky udržateľné. Prečo však bývame tak blízko? Mestá rastú s väčšou mierou príjmovej nerovnosti: strácajú spoločenskú a rozmanitosť; chudoba sa stáva úmernou bohatstvu. Technológia nás lepšie spája prostredníctvom modernej integrácie, no na druhej strane navodzuje pocit „nemiesta“ – kde napríklad letiskové terminály alebo nákupné centrá neposkytujú ľuďom pocit spolupatričnosti alebo pocitu komunity. Tlak na mestá sa zhoršuje, pretože ľudia sú ťahaní do čoraz „modernejších“ miest, kde sa hypermoderna stále líši od vnútrozemia – teda do New Yorku.

7.3.3. Ľudský faktor

Cieľom je zosúladiť priepasť medzi kvantitatívnymi a kvalitatívnymi dôkazmi, ktoré sa týkajú miest, mestských systémov, urbanistického dizajnu.

Vybudované prostredie je obrovským prínosom pre vnímanú pohodu a šťastie občanov. Na ich šťastie však vplývajú aj iné faktory, ako je príjem alebo vzdelanie.

Mestá majú škodlivý vplyv na ľudský rozkvet alebo blahobyť občanov, ak sa v nich množia externality a problémy (OECD, 2006).

Riešenia pre ekonomickú disparitu sa môžu zamerať zvonku identifikáciou toho, ako sa urbanistický dizajn prejavuje v zastavanom prostredí a má vplyv na kvalitu života ľudí. Je spravodlivé povedať, že „naše sociálne správanie je formované naším fyzickým“.

Pohľad OSN na inováciu mestského dizajnu zohľadňuje kvalitu života z hľadiska spoločenskosti a blahobytu. K úspechu a propagácii takéhoto rozvoja však prispieva mnoho faktorov, medzi ktoré patrí udržateľná infraštruktúra a zvýšený zmysel pre miesto. Globalizácia viedla k rozrastaniu miest (google.com), čo je nárast života na predmestiach, ktorý ľudí umiestňuje ďalej mimo mestských centier ; čo vedie k strate kontaktu so susedmi.

Táto časť predstavuje niektoré veľmi dôležité pojmy, ale tiež rozoberá ich vzťah k nášmu projektu HEAV – projektu, ktorý sa zaoberá fyzickou aktivitou v univerzitných kampusoch.

Nedávny výskum poukazuje na austrálsky spôsob rozvoja predmestí ako na príčinu sociálnych neuhov, ako je rozrastanie miest a jeho dôsledky na subjektívny blahobyť. Austráľčania sú teraz povzbudzovaní, aby sa vyhli „socializácii“ v mikrobytoch v mestskom živote. Tento posun od vlastníctva domu a väčších domov k obývatelnejším a hustejším komunitám je jedným z mnohých spôsobov, ako môže mestský dizajn spolu s nízkouhľíkovým plánovaním ovplyvniť subjektívny blahobyť, dostupnosť a kvalitu bývania, obývatelnosť a v konečnom dôsledku – šťastie.

Dokonca aj mestá s malým priestorovým charakterom majú možnosť vytvárať takéto časové momenty prostredníctvom strategického urbanistického dizajnu. Štúdia o Kapskom Meste v Južnej Afrike zistila, že 15 % obyvateľov bolo fyzicky aktívnych vo svojich štvrtiach vďaka multimodálnym sieťam. Výskum tiež zdôraznil, že ľudia nepotrebovali autá na obchádzanie a v takýchto prípadoch jazdili menej. Na jazdu prichádza aj viac cyklistov – 18 % ľudí ju využíva ako spôsob dopravy namiesto auta alebo verejnej dopravy.

Najmä pri „aktivácii“ môžu mestskí dizajnéri zvažovať, ako fungujú rôzne spôsoby využitia územia a ako ich dynamika ovplyvňuje štruktúru mesta. Čo by sa stalo, keby si jedno miesto vynútilo slobodu proti druhému? Napríklad, kde sú tieto dizajny „aktivované“ v Singapore? Ako sa im tam hrá?

Sociabilita je považovaná za sociálnu normu zo starších mestských návrhov bez príliš veľkého množstva technológií. Inovácia mestského dizajnu sa začala vracieť, aby podporila ľudskú angažovanosť, minimalizovala ťažkosti ľudského úsilia a odtrhla sa od pocitu izolácie.

Mnohí si myslia, že Američania začali veriť vo vlastnú izoláciu. Architektúra hľadala spôsoby, ako premostiť prepojenie medzi ľuďmi a zastavaným prostredím prostredníctvom inovácie urbanistického dizajnu.

S rýchlym vývojom a zmenami, ktoré sa udiali v histórii mestského priestoru, je jasne vidieť, ako sa mobilita a vzťahy s priestormi posúvajú. Najvýznamnejším z nich je vzostup práce na diaľku, ktorý sa označuje ako práca odkiaľkoľvek. Územné programy, ktoré čelia rastúcemu dopytu po dostupnosti a udržateľnosti, zosilnili našu potrebu rozmanitosti v plánovaní a dizajne mesta. Pohlcujúce prostredia, ako je Oculus Rift alebo Google Streetview, nám poskytujú príležitosť zažiť simuláciu perspektívy inej osoby – čo nám dáva väčšiu šancu spojiť sa so súčasným stavom tejto osoby.

7.3.4. Zelený urbanizmus

Mestá sú špecifickou súčasťou nášho každodenného života. Rôzne veľkosti a životný štýl podmieňujú dynamiku tohto priestoru, ktorý tvorí mesto. Či už sa ľudia rozhodnú žiť v metropole alebo na dedine, povedomie dizajnérov o tom, ako podporovať spoločnosť, je kľúčové pre ľudský rozkvet aj udržateľnosť.

Rôzne problémy prichádzajú s navrhovaním priestorov pre marginalizované skupiny v mestách – ako aj s príležitosťami. V tomto písomnom prieskume vyberiem niekoľko osvedčených postupov, ktoré predstavuje redizajn mestskej zelene, pokiaľ ide o zapojenie verejnosti, dlhodobé úvahy a zainteresované strany v oblasti sociálneho začlenenia v oblasti trvalo udržateľného mestského dizajnu.

Stále relatívne nové, no rýchlo rastúce odvetvie urbanistických štúdií, zeleného urbanistického dizajnu a manažmentu je založené na myšlienke, že keď sa ekológia aplikuje na mestá, zlepšuje kvalitu života ľudí.

Prehodnotiť stratégie pre komunitný život v našej čoraz mestskej spoločnosti. Výrazne znížte svoju uhlíkovú stopu a žite zdravší život s ekologickými opatreniami. Prispajte k zníženiu globálnej zmeny klímy prehodnotením svojich komunit a spôsobu, akým s nimi komunikujete. Pridajte do svojich miest ekologické verejné priestory a pokračujúcu pasívnu ochranu.

Stromy v blízkosti našich životných priestorov si často spájame s upokojujúcimi, pokojnými a tichými zážitkami.

Spolu s ich estetickou krásou prinášajú aj klesajúcu slnečnú energiu, zmierňujú mestské riziká, ako sú záplavy alebo účinky tepelných ostrovov, a bolo preukázané, že majú pozitívny (negatívny) vplyv na zdravie ľudí zlepšením duševnej pohody.

Uvádza sa, že stromy znižujú úroveň stresu obyvateľov počas denného svetla, čím podporujú väčšiu spoločenskú schopnosť jednotlivca. Štúdia hovorí, že počas dňa sa ľudia v týchto mestských priestoroch cítia pokojnejšie.

Moderné mesto je do značnej miery navrhnuté a postavené tak, aby sa ľudia pohybovali, spravovali priestor a komunikovali bez interakcie s prírodným svetom. Aby tento trend dizajnu oslabili alebo ho zvrátili, dizajnéri skúmajú možnosti, ako urobiť interakcie medzi rastlinami a ľuďmi pozitívnejšie, vrátane vytvárania vytvorených výhod pre ľudský spoločenský život (ľudožravé rastliny), ako je Moringa alebo Prosopis; predstavenie prírody prostredníctvom prepojenia s prírodnými vymoženosťami, ako sú lavičky a stromy na chodníkoch; a strategické využívanie vegetácie na podporu kompletnej politiky ulíc.

Existuje mnoho experimentov, ktoré ukazujú, ako stromy na rôznych verejných priestranstvách inklinujú ľudí k socializácii novými spôsobmi. Tieto experimenty tiež skúmajú, ako možno vegetáciu využiť na zlepšenie kvality života v komunite zmenou kvality ovzdušia a podporou kolektívneho využívania otvorených priestorov.

Efektívne mestské plánovanie zahŕňa rôznorodý súbor nástrojov a prístupov, ako sú sociálne inovácie a inkluzívny dizajn.

Účasť zainteresovaných strán je zložitou otázkou, ktorou sa plánovači musia zaoberať počas celého procesu. Základom nie je to, kto sa zúčastňuje, ale či sa o účasť usiluje všetky časti spoločnosti, ktoré majú podstatný záujem na prijímanom rozhodnutí. Účasť by sa nemala obmedzovať na opozičné alebo záujmové skupiny; mala by zahŕňať aj zainteresované strany systémov.

Jedným spoločným bodom medzi postindustriálnymi spoločnosťami je rastúca industrializácia našich miest, ktorá odstránila prirodzené zelené plochy, zvýšila dopravné zápchy a v konečnom dôsledku viedla ku kríze vzdelávania.

Urbanistické plánovanie umožňuje, aby sa trvalo udržateľné mestá riadili záujmami a inováciami. Toto je miesto, kde inteligentní plánovači vidia bez námahy príležitosť na výskum inovatívnych riešení, ktoré šikovne využívajú zdroje a vedú k ekologickejšiemu a inkluzívnejšiemu priestoru dnes a budúcim generáciám.

Vzhľadom na vysoko dostupné prostredie pre informačné a komunikačné technológie (IKT) urbanisti inovujú oveľa rýchlejšie ako predtým. Programy ako „Hack Your City“ predvádzajú tieto vynálezy spôsobom, ktorý spočiatku priťahuje potenciálnych používateľov na beta testovanie s dizajnérmi, ktorí sú práve potrební na iterácie dizajnu alebo aktivity v oblasti vzťahov s verejnosťou.

Umožnili to aj verejné konzultácie prostredníctvom inovácií v sociálnych médiách.

7.3.5. Mestský a udržateľný dizajn

Je nevyhnutné vytvoriť priateľskejšie a živšie prostredie v mestských oblastiach, aby sa stimulovali zdravé sociálne interakcie, ktoré umožňujú udržateľné návrhy.

Vlády čoraz viac nebudú schopné riešiť mnohé zo zmien, ktoré priniesla digitálna revolúcia. Preto je pre nich prioritou znovu sa spojiť s občanmi prostredníctvom lepšieho plánovania miest, ktoré zahŕňa inteligentný dizajn a zahŕňa nové technológie.

Obnova sociálneho života v nestabilných lokalitách si vyžaduje zohľadnenie všetkého, čo infraštruktúra ponúka, a vytvorenie efektívneho modelu riadenia.

Čo sa týka infraštruktúry, trvalo udržateľného rozvoja, priestorovej kvality a sociálnej účasti; zamerali sme sa na princípy dizajnu, ktoré by dobre poslúžili v nestabilných územiach.

Obnova miest je nástrojom pre investície, vytváranie pracovných miest, sociálne začlenenie a znižovanie chudoby. Úsilie o sociálne podnikanie je nepochybne vítané pre oblasti citlivé na zvyšovanie cyklov. Rastú však obavy z toho, že si takéto úsilie nebudeme môcť dovoliť, ak sa budeme odvolávať iba na konkrétne línie dizajnu, ktoré nás postupne vyvedú z rámca paradigmy zahŕňajúcej demokraciu.

"Sociality sú sociálne väzby, ktoré prichádzajú so zlepšeným verejným priestorom. Sociabilita je proces, prostredníctvom ktorého sa vytvárajú, reprodukujú a transformujú naše identity prostredníctvom verejných priestorov." Tieto priestory majú vedľajší produkt spoločenských vzťahov: zdieľané znalosti a skúsenosti.

Infraštruktúra a urbanistický dizajn v nestabilných územiach zvyčajne nesúvisia len s tradičnými základmi, ako sú cestné siete alebo zásobovanie vodou: infraštruktúra môže tiež zásadne zmeniť prístup ľudí do mesta, zohrávať úlohu pri obnove miest, pomáhať vytvárať sociálne inkluzívne mestá riadené zodpovedne všetkými členov komunity – vrátane žien a detí.

Upcyclácia môže byť inkluzívna v tom zmysle, že poskytuje každému možnosť prispieť do svojho sveta a mimo odpadového hospodárstva. Prináša rozmer eko-spravodlivosti, čo znamená, že upcyclácia áno.

Prípad o tom, ako môže byť inovácia mestského dizajnu riešením v boji proti samote medzi profesionálmi, ktorí pracujú doma a sú mimo svojho centra mesta.

Inovácie mestského dizajnu by mali venovať osobitnú pozornosť sociálnym skupinám, ktoré by sa inak mohli cítiť oddelené od konceptu vertikálneho bývania. Najmä profesionáli, ktorí pracujú z domu a žijú vo vlastných vežiach oddelene od iných ľudí.

Budúcnosť ľudských životov je formovaná radom rozhodnutí urbanistických expertov, architektov a plánovačov. Dôkladné pochopenie ľudských túžob a potrieb sú rozhodujúce prvky pri

vytváraní komunity, ktorá poskytuje obyvateľom spojenie medzi sebou, medzi štvrťami alebo aplikovaním predpovedí pre svet zajtrajška.

Mestské plánovanie je dôležitou súčasťou rozhrania medzi človekom a životným prostredím, ktoré sa odohráva v čoraz urbanizovanejšom svete, najmä preto, že pomáha zmierniť hlavné mestské problémy, akými sú nerovnosť, heterogenita, konflikty životného štýlu a nízka vnútorná súdržnosť tým, že spoluvytvára zastavané prostredie. produktívny proces.

Urban Science študuje, ako by malo byť mesto organizované a ako funguje podľa vedeckých princípov. Riešia problémy, ktorým mestá čelia prostredníctvom rôznych disciplín, akými sú mestská sociológia, ekonómia, informatika, architektúra a právo. Spolu s tým sa archeológovia teraz začali zapájať do rôznych oblastí výskumu, prispievali k environmentálnej archeológii a skúmali, ako sa vývoj zmenil alebo prispôsobil rôznym potrebám v rôznych časoch a na rôznych miestach. Mohli by sa napríklad pozrieť na skládky a vďaka novému vývoju by nám mohli pomôcť pochopiť, ako sa obyvateľstvo správa, keď dôjde k zmenám v cykloch, ako je likvidácia odpadu atď.

Mestská inovácia, ktorá zahŕňa aj spoločenskú, sa stala jedným z hlavných zameraní ľudstva asi pred dvoma desaťročiami.

Od finančnej krízy v rokoch 2007-2008 a Veľkej recesie mnohé vlády (najmä v západných a rozvinutých krajinách) začali čoraz viac chápať, aký význam má subjektívna a emocionálna pohoda doplná rast HDP (Duggan). Cenovo dostupné a dostupné cestovanie po USA, Európe, Ázii, Latinskej Amerike a Turecku pomohlo otvoriť nové túžby medzi obyvateľmi miest.

7.4. Diskusia

V rámci systematického prehľadu ponúka táto časť vysvetlenie sledovaných výsledkov; podobné situácie sa zvažovali aj v iných súvislostiach, okrem počiatočného bibliografického výskumu – realizovaného v období medzi augustom a novembrom 2021 – nedávno publikovaného hlbkového výskumu, akým je napríklad Kreatívne mesto alebo atlasy týkajúce sa mesta a krajiny. Tieto články zhromažďujú významné príklady dobrých dizajnerských praktík pre zmenu súčasného územia: metropolitné oblasti, ako sú Amsterdam, Barcelona, Bilbao, Janov, Lisabon, Marseille, Newcastle, Palermo a Rotterdam, zaznamenávajú novú udržateľnú mestskú kultúru, ktorú možno nepochybne prijať ako model rozvoja.

Všetky skúmané výskumy – týkajúce sa inteligentných miest, zeleného urbanizmu, trvalo udržateľného projektu, urbánnej sociológie, klimatických zmien, mesta a predmestí – vrátane vedeckých dizertačných prác potvrdzujú nastolené problémy vzhľadom na štádium prípravy profesionálov schopných riešiť problémy mesto, ale zarámované do výrazne sociálneho kľúča.

najmä o nezastupiteľnom význame mnohonásobnej siete multidisciplinárnych korelácií či prelínaní poznatkov o dizajne, ktoré ovplyvňujú mesto a územie so všetkými ostatnými zdanlivo vzdialenými disciplínami. Komplexný výskum, ktorý, aj keď nemôže byť obsiahnutý v jedinom diele, je charakterizovaný témami, ktoré sa považujú za podstatné a zdôraznené kľúčovými slovami, zvolenými v prvej fáze, zamýšľanými ako teoretické koncepty schopné prepojiť činnosti projektu s poznatkami vo všeobecnosti.

Súčasnú poznávanie, najmä s odkazom na architektonické, sa však postupne roztriešilo do radu konkrétnych pozícií, niekedy vyjadrených vo forme vedeckého článku, inokedy ako súbor spisov, ale zriedkavo ako všestranné teoretické dielo. Napriek tomu však najmä v krajinách severnej Európy existujú avantgardné mestá, ktoré investujú do výskumu, inovácií a obnovy miest. Svedčia o tom, ako dokáže kultúra, umenie, architektúra a urbanizmus pôsobiť na spoločenskú a mestskú štruktúru, ako aj na budovanie novej a rozvíjanej koncepcieestskej kultúry bez toho, aby zanedbával priestor periférie.

Na druhej strane otázky súvisiace s perifériou dnes predstavujú jednu z hlavných tém v oblasti rozvoja miest. Aby sme správne odpovedali, je nevyhnutné, aby študenti a odborníci nadobudli dobré základné vedomosti, ktoré prekročovaním tém architektonického projektu môžu presiahnuť a zachytiť oblasti sociológie, udržateľnosti a ľudského faktora ako základných disciplín pre zásahy do

urbanizmu. životné prostredie. Iba týmto spôsobom bude možné zlepšiť to, čo sa deje v pokročilejších realitách, ktoré treba brať ako model a vkladať do máp, údajov, informácií a užitočných porovnaní, aby sme pochopili, aké vyhliadky sa otvárajú v nasledujúcich rokoch.

Použitie týchto pojmových uzlov, vložených do pojmových máp - odkazujúcich na taxonómie encyklopedických vedomostí minulosti - sa hneď od začiatku ukázalo ako zásadné pre výskumný projekt STUD.IO, ktorý sa vyznačuje týmto hypertextovým poňatím poznania, ktoré začalo v minulom storočí encyklopédiou Einaudi (Einaudi, G., (1977) Enciclopedia Einaudi, Einaudi) a dnes ju sleduje komplexný interdisciplinárny systém pojmových oblakov. Práve z tohto rámca sa vybralo použiť vhodnú terminológiu schopnú zdôrazniť vnútorné sociality v udržateľnom a inovatívnom rozvoji mestského projektu a jeho rôznych foriem. Vzhľadom na to, že výskum je určený najmä na vzdelávanie študentov vysokých škôl, bolo rozhodnuté predstaviť kľúčové pojmy, o ktorých bol na začiatku napísaný, a nástroje, ktoré sa považujú za užitočné na implementáciu výsledkov. Existujú rôzne nástroje, mnohé majú normatívny charakter, ale medzi najúčinnnejšie nástroje na vytváranie priestorov pre život, priestoru pre človeka sa potvrdzujú kultúrne, ekonomické a sociálne variácie, ktoré človeka sprevádzajú.

7.5. Závěry

V celkovej logike multidisciplinarity, ktorá generovala výskumný projekt STUD.IO od samého začiatku, tento systematický prehľad, dokonca aj v rámci špecifických charakteristík, ktoré sú vlastné architektúre a urbanistickému rozvoju, otvára prvé kolo horizontu smerom k iným oblastiam výskumu. Výrazné rozšírenie výskumu schopného premeniť limity niektorých už publikovaných výskumov na skutočne silné stránky, z ktorých sa dá začať odznova, vzhľadom na formovanie profesionálnej osobnosti schopnej pohybovať sa v problémoch mesta, ale rámcovo v kľúčových čisto sociálnych. Výsledok svedčí o aktívnom dialógu rôznymi spôsobmi medzi disciplínami spojenými s vesmírom a mestom s čisto sociologickými disciplínami.

Skúmané príspevky na druhej strane svedčia o rôznych prístupoch: od správ jednotlivých autorov týkajúcich sa makrodisciplinárnych oblastí, zvýraznených úvodnými kľúčovými slovami, až po využitie architektonických konceptov a plánovačov, ktoré používajú autori z iných disciplín, vždy s ohľadom na tie sociálne. Tento detailný prístup, ktorý zo špecifickosti jednotlivých tém zahŕňa aj širšiu oblasť interdisciplinárnosti, umožnil zdôrazniť rôzne formy asociácie medzi fyzickými aspektmi architektúry a mesta. Niekedy v okrajových kontextoch až po identifikáciu niektorých transdisciplinárnych aspektov schopných riadiť, za prvým teoretickým prístupom, politické praktiky v zmysle mestskej sociality. Ten bol podporovaný prostredníctvom inovatívnych projektov navrhnutých tak, aby zaznamenali významný vývoj v porovnaní s predchádzajúcimi výsledkami výskumu vyvinutého v rovnakých oblastiach.

Na záver, aby sme ich mohli zovšeobecniť, výsledky získané z tohto výskumu, integrované do špecifickejšej učebnej oblasti vzdelávacieho kurzu, môžu byť rozšírené, ako sa predpokladalo na začiatku, vo vzťahu k príprave odborných profesionálov, prípadne ich odbornú aktualizáciu, v projekte urbanistického plánovania územia ale v čisto spoločenskom kľúči.

Referencie

- Augè, M. (2020). *Lieux et non-lieux de la Ville*. Porovnávacie štúdie modernizmu č. 17, <https://doi.org/10.1080/10630732.2018.1485368>
- Barbosa-Filho, H., Barthelemy, M., Ghoshal, G., James, C.R., Lenormand, M., Louail, T., Menezes, R., Ramasco, J., Simini, F., Tomasini, M. (2018). *Ludská mobilita: Modely a aplikácie*, Physics Reports, Vol. 734, s. 1-74. <https://doi.org/10.1016/j.physrep.2018.01.001>

- Berkes, F., Davidson-Hunt, IJ (2006). *Biodiverzita, systémy tradícií a kultúr krajiny. Exemples fournis par la forêt boreale canadienne*, Revue internationale des sciences sociales, n. 187, s. 39-52.
<https://doi.org/10.3917/riss.187.0039>
- Blunt, A., Laing Ebbensgaard, C., Sheringham, O. (2020). „Život času“: Zapletené dočasnosti domova a mesta, Transactions of the Institute of British Geographers, John Wiley & Sons Ltd, Vol. 46, str. 149-162.
<https://doi.org/10.1111/tran.12405>
- Cajot, S., Schuler, N., Peter, M., Koch, A., Marechal, F. (2017). *Interaktívna optimalizácia pre plánovanie mestských systémov*, Energy Procedia 122 (2017) 445-450. ISSN: 1876-6102
- Carli, P., Scrugli, P. (2021). *UNPARK Druhý život infraštruktúry v mestskom prostredí s vysokou hustotou*, AGATHON – International Journal of Architecture, Art and Design, n. 09, str. 72-81. <https://doi.org/10.19229/2464-9309/972021>
- D'Amico, G., L'Abbate, P., Liao, W., Yigitcanlar, T. (2020). *Understanding Sensor Cities: Insights from Technology Giant Company Driven Smart Urbanism Practices*, Sensors 2020, 20, 4391. <https://doi.org/10.3390/s20164391>
- Fineschi, S., Loreto, F. (2020). *Prieskum viacnásobných interakcií medzi rastlinami a mestským prostredím*, Hranice v lesoch a globálne zmeny, roč. 3, čl. 30. <https://doi.org/10.3389/ffgc.2020.00030>
- Fors, H., Hagemann, F., Ode Sang, A., Randrup, TB (2021). *Úsilie o začlenenie – Systematický prehľad dlhodobej účasti na strategickom manažmente mestských zelených plôch*, Frontiers in Sustainable Cities, Vol. 3, čl. 572423. <https://doi.org/10.3389/frsc.2021.572423>
- Jiron, P. (2019). *Mestská hranica*. The Wiley Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies. <https://doi.org/10.1002/9781118568446.eurs0354>
- Karakayaci, Z. (2016). *Koncept urban sprawl a jeho príčiny*, The Journal of International Social Research, Volume: 9 Issue: 45, Issn : 1307-9581
- Komninos, M., Kakderi, C., Panori, A. & Tsarchopoulos, P. (2018). *Inteligentné plánovanie miest z evolučnej perspektívy*, Journal of Urban Technology. <https://doi.org/10.1080/10630732.2018.1485368>
- MacLachlan, A., Biggs, E., Roberts, G., Boruff, B. (2021). *Udržateľné plánovanie mesta: Prístup založený na údajoch na zmiernenie horúčav v mestách*, Frontiers in Built Environment, Vol. 6, čl. 519599. <https://doi.org/10.3389/fbuil.2020.519599>
- Mouratidis, K. (2019). *Kompaktné mesto, rozrastanie miest a subjektívny blahobyt*, Cities 92, s. 261–272. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.04.013>
- Schüler, N., Cajot, S., Peter, M., Page, J., Marechal, F. (2018). *The Optimum Is Not the Goal: Capture the Decision Space for Planning of New Neighborhoods*, Frontiers in Built Environment, zv. 3, čl. 76. <https://doi.org/10.3389/fbuil.2017.00076>
- Simeon, V., Olafsson, AS, Mederly, P. (2021). *Pokrok v mestskej zelenej infraštruktúre prostredníctvom participatívneho integrovaného plánovania: Pripad zo Slovenska*, Urban Forestry & Urban Greening 58 (2021) 126957. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2020.126957>
- Sturm, R., Cohen, DA (2014). *Rozrastanie predmestí a fyzické a duševné zdravie*, Kráľovský inštitút verejného zdravia. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2004.02.007>
- Vagena, A. (2021). *Digitálni nomádi a turistický priemysel*. Academia Letters, článok 765. <https://doi.org/10.20935/AL765>
- Wasfi, A. (2014). *Architektúra ako druhá prirodzenosť*, Journal Of Sustainable Architecture And Civil Engineering, č. 2(7). <http://dx.doi.org/10.5755/j01.sace.7.2.5981>

Tretia časť – Tematický príspevok

8. Poriadok a zákonnosť v mestskom priestore: profily prevencie proti deviácii

Nicola Malizia

Kore University of Enna (Taliansko) , nicola.malizia@unikore.it

Abstrakt

Verejný poriadok, zákonnosť a bezpečnosť sú dominantnými témami v každodennom živote veľkého počtu občanov a sú predmetom veľkej pozornosti médií. Priestor a záujem venovaný epizodám, ktoré destabilizujú právo a poriadok v mestských centrách a ktoré sa vyskytujú na uliciach, v parkoch, vo verejnej doprave, na miestach agregácie s ich následkami, žiaľ, prispieva k posilňovaniu klímy a subjektívnemu vnímaniu neistoty, ktorá postihuje viac ľudí, ktorí majú menej prostriedkov na boj proti nej, ako sú deti, ľudia s rôznym zdravotným postihnutím, starší ľudia a transverzálny ženy. Je zrejmé, že ovzdušie neistoty a neistoty, ktoré postihujú naše mestá, ako aj rastúci strach z kriminality, sú len čiastočne determinované objektívnou situáciou nárastu kriminálnych činov alebo deviantného konania najmä maloletých a mladých ľudí, ktorí sú tiež viditeľnejšie a vnímateľnejšie v našich uliciach. Kríza systémov sociálneho zabezpečenia a ochrany, šírenie štrukturálnej nezamestnanosti a čoraz menej garantovaný trh práce, pokles hodnotových modelov, opätovný vznik a znásobenie chudoby, starej i novej, a riziko, že každý z nás z dôvodu nadbytočnosti, choroby alebo jednoducho postupujúcej staroby vstúpi do tzv. šedej zóny, čo má rozhodujúci vplyv na pocit bezpečia veľkých vrstiev obyvateľstva. Rastúca priepasť medzi chudobou alebo takmer chudobou a bohatstvom a dôsledky globalizácie, ktoré spolu s veľkými migráciami priniesli do našich miest prisťahovalcov a „odlišných“ z hľadiska kultúry, zvykov a postavenia, prispievajú podľa niektorých k destabilizácii sociálneho rámca, čo vytvára hlboké obavy a obavy, ktoré sa často prejavujú v požiadavke na bezpečnosť zo strany vonkajšieho „nepriateľa“ a nepriateľského mesta. Podľa iných naopak prisťahovalci predstavujú potenciálne multikultúrne bohatstvo, ktoré treba zhodnotiť a integrovať do mestských komunít. Požiadavka na bezpečnosť je silne kladená na inštitúcie, počnúc tými najbližšími, tj obcami a starostami, a to aj vtedy, keď sú rozhodnutia a zodpovednosť za politiku a konanie uložené na iných inštitucionálnych úrovniach. Občania však očakávajú, že ich osobnú bezpečnosť bude garantovať ich mesto a správcovia, ktorých najbližšie poznajú. Posilňovanie pocitu bezpečia sa preto stáva prvoradou úlohou inštitúcií, počnúc miestnou správou. Na takýto zložitý a sklbený problém nemôžu existovať jednoduché a jednosmerné odpovede. Dnes, hoci sme svedkami nového procesu s pozitívnymi a proaktívnymi zásahmi v boji proti nezákonnosti a obnove miest s cieľom vytvoriť ovzdušie bezpečnosti a posilniť dôveru, veľká časť občanov stále volá po odstránení „odlišných“ (imigranti, Rómovia, narkomani, prostitútky).

Kľúčové slová : Verejný poriadok, zákonnosť, bezpečnosť, mesto, deviácia.

8.1. Mestské násilie a vnímanie neistoty

Mestské násilie a neistota sú ústrednými témami dnešnej spoločnosti, keďže sú významnou súčasťou obáv obyvateľstva a demokratického života. Na zdôraznenie tohto celosvetového fenoménu je určite potrebné pristúpiť k presnej analýze globalizácie a mestskej dynamiky, ktoré charakterizujú neskorú modernitu v jej mnohých sociálnych, kultúrnych a politických dimenziách, ktoré si vyžadujú oveľa presnejšie a dôkladnejšie definovanie nových verejných politík. V posledných desaťročiach a najmä od prvej polovice 70. rokov 20. storočia došlo v Európe aj vo zvyšku industrializovaného sveta k prudkému nárastu kriminality, takže násilie v mestách sa stalo konštantou v mestách a najmä v metropolách a megamestá. Podľa štúdií a prieskumov násilie a kriminalita odštartovali mimoriadne rýchly a nezastaviteľný vzostupný pohyb (De Vita, 2022). Nárast kriminality, sprevádzaný všeobecným vznikom pocitu neistoty, v priebehu času zodpovedá ekonomickému rastu, explózií konzumizmu, nekontrolovanému urbanizmu, ktorý viedol k rozpadu mestskej sociálnej štruktúry, zmene spôsobu života a , ešte závažnejšia je kríza hodnôt a zmien, s ktorou je spojený súbor indikátorov možnej a často spomínanej krízy západných spoločností, akými sú oslabenie a dezorganizácia rodinných štruktúr, chudoba, sociálne vylúčenie a drogová závislosť. Nárast kriminality, zvýraznený v období výraznej ekonomickej prosperity a tvorby pracovných miest, si

vyžaduje relativizáciu myšlienky kriminality a krízy, ktoré časom vytvorili nerozlučnú dvojicu v tom, že komplexne spájajú široký systém premenných od sociálneho vylúčenia po absenciu očakávaní až po rozpad neformálnych mechanizmov sociálnej kontroly a urbanizácie, kde sa, samozrejme, všetky tieto faktory zblížujú a prelínajú. Ak sa teda modernosť v týchto podmienkach humánnej geografie premietne do urbanizácie, longitudinálna analýza kriminality poukazuje na vznik mestskej kriminality v podstate patrimonialnej povahy. V skutočnosti sú rôzne formy neslušnosti, kriminality mládeže a viac či menej závažné prejavy narušenia spoločenského poriadku a strety s autoritou štátu zjavne urbánnymi činmi, ktoré sú silne spojené so vznikom pocitu neistoty. Mestá sa stávajú priestormi silnej sociálnej a kultúrnej diferenciacie, výrazne multietnických a multikultúrnych, v ktorých sa stretáva bohatstvo a sociálne vylúčenie a vyžadujú si nové formy „správy“ výlučne z hľadiska bezpečnosti. Definície navrhované pre mestské násilie takmer vždy redukujú objekt, ktorý sa má definovať. Existujú však silné body zblížovania v definíciách bežne používaných na opis týchto typov akcií: ich aktéri sú mladí a spáchané akcie sú zle organizované; okrem toho sú fyzické alebo symbolické verejné priestory často definované ako objekt agresie; bezodplatnosť činov, ktoré môžu mať rôzne podoby, siahajú od vandalizmu až po nepokoje rôzneho druhu. Rozdiel medzi mestským násilím a nepokojmi je paradigmatický v súvislosti s ťažkosťami pri definovaní súčasných kontúr neistoty (Newman & Karen, 1980). Nepokoje majú kolektívny charakter, sledujú politické ciele a spochybňujú zavedený poriadok. Akcie, ktoré možno označiť za nepokoje, sa týkajú najmä demonstrácií proti autorite a sú sprevádzané vandalskými činmi proti verejnému a súkromnému majetku a súvisiacimi s násilím voči osobám. Tieto akcie sú v súčasnosti častým javom na celom svete a vyskytujú sa v rozvinutých aj rozvojových krajinách. Je tiež potrebné vziať do úvahy spontánny charakter mnohých z týchto akcií, v ktorých nové informačné technológie zohrávajú posilňujúcu úlohu pri vzniku a upevňovaní sociálnych sietí a stali sa v tomto kontexte nástrojmi služby.

8.2. Mestské násilie a procesy viktimizácie v medzinárodných kontextoch

Pojem mestské násilie zahŕňa činy diferencovanej trestnoprávnej úrovne, ktoré ohrozujú bezpečnosť a kvalitu života občanov a podporujú pocit neistoty, ako sú: vlámania, agresívne žobranie alebo neposlušné graffiti, krádeže áut pre nočné razie, atď. ako všetky tie nezákonné formy kriminality mladistvých. V určitých medzinárodných kontextoch dosiahli násilie a kriminalita veľmi vysokú úroveň, čo predstavuje vážnu hrozbu pre verejnú bezpečnosť aj hospodársky rozvoj. To je prípad mnohých miest v Latinskej Amerike, Ázii a Afrike, kde je mestské násilie a nárast ozbrojeného násillia neporovnateľné s tým, čo sa deje v spoločnostiach, ako sú tie v Európe. Mestské násilie je jednou z piatich hlavných príčin smrti v krajinách ako Brazília, Kolumbia, Salvádor a Guatemala, kde organizovaný zločin, obchodovanie s drogami, obchodovanie s ľuďmi, únosy, partizánske vojny a likvidácia politických oponentov, ako aj násilné strety s políciou, zhrnúť dlhú mapu násillia v mestách v Latinskej Amerike. V súhrne možno povedať, že pojem mestské násilie zahŕňa pestrý a široký súbor správania a konania, ktoré sú nepochybne považované za deviantné, a takémuto konaniu zodpovedá nárast pocitu neistoty v mestských a súčasných spoločnostiach. Protagonistami mestskej neistoty sú vo väčšine prípadov gangy, považované za realitu univerzálneho rozmeru. Gangy sú koncentráciou skupín mladých ľudí s nízkym sociálnym pôvodom zo slumov a predmestských štvrtí, ktorých identita môže byť založená na rasovom alebo náboženskom etniku a pocite diskriminácie. Sociálna geografia moderných miest v skutočnosti vytvára priestory zvýraznenej sociálnej, kultúrnej a ekonomickej diferenciacie, v ktorých záhyboch tieto združenia často pôsobia presúvaním sa z pouličných skupín do inštitucionalizovaných skupín. Absentujúci štát a spoločnosť nahrádzajú redukovanými alternatívami, definujú svoje vzorce správania v rámci sebalegitímnej subkultúry, čím prenášajú modely bratstva, ako brány k vytúženému materiálnemu blahobytu, aj keď nezákonnému, resp. kriminálnu, kde prevláda obchodovanie s drogami. Podľa Rochého (1994) je súčasný spoločenský a politický význam problematiky neistoty výsledkom kombinácie nárastu kriminality s procesom selekcie a sociálnej konštrukcie kriminality ako rizika. Pocit neistoty je teda definovaný

ako vyjadrenie sociálnej reprezentácie média, v ktorom sú prítomné kultúrne a identitné logiky a situačné logiky, teda naviazané na prežívanie prežívanej reality herca. Pre komunitu sa kriminalita, podobne ako niektoré iné formy násilia, predstavuje ako výzva, ako prvok narušenia zavedeného poriadku, ktorý môže ohroziť rozšírené a inštitucionálne mechanizmy verejnej kontroly. V tomto kontexte úzkosti a neistoty je dôležité poukázať na stratu dôvery v schopnosť štátu zabezpečiť ovzdušie bezpečnosti a sociálneho poriadku. Treba tiež poukázať na to, že v mnohých krajinách veľký počet jednotlivcov nedôveruje efektívnosti polície, čo sa prejavuje neoznamovaním veľkého počtu trestných činov (tmavé číslo). Prieskumy viktimizácie ukazujú, ako sa toto správanie pripisuje skutočnosti, že polícia nemá záujem riešiť trestné činy, na ktorých je zapojená, alebo preto, že nemôže nič robiť. Táto nedôvera v efektívnosť polície je často spojená s penalizačnou prezentáciou súdov, najmä pokiaľ ide o prílišné prietahy justície pri riešení súdnych procesov. Ako prejav nepokoja alebo strachu sa pocit neistoty vyjadruje prostredníctvom zložitého systému reprezentácií a sociálnych praktík. Obavy sú vyjadrené v množnom čísle: „zažívame znepokojivú situáciu“ alebo „majú strach“. Zatiaľ čo strach z kriminality sám o sebe znamená strach v domácnosti, strach na ulici a opatrné správanie, občan túto obavu pretavuje do apelovania na štát, aby v boji proti kriminalite konal dôraznejšie. Strach z kriminality sa v skutočnosti vzťahuje aj na varovné praktiky jednotlivcov, ktorých cieľom je vyhnúť sa novej viktimizácii, ako sú: strach z vychádzky v noci alebo z prijatia preventívnych opatrení, aby sa zabránilo riziku, že sa stretnete s nebezpečnými situáciami buď v susedstve alebo v meste, kde jeden žije. Jednotlivci, ktorí žijú na rizikových miestach alebo sú spojení s potenciálne rizikovými skupinami, tak majú tendenciu rozvíjať sebaochranné správanie, čím pomáhajú znižovať koreláciu medzi viktimizáciou a strachom z kriminality. To je napríklad prípad žien a starších osôb, kde je strach z kriminality vyšší napriek tomu, že parametre viktimizácie sú rovnaké alebo dokonca nižšie ako celkové parametre (Di Raimondo, 2009). V tomto ohľade väčšina prieskumov viktimizácie ukazuje, že pravdepodobnosť, že budú ovplyvnení niektorým z trestných činov v dotazníkoch, je rovnaká u mužov aj žien a obe kategórie túžia po sociálnom poriadku, ktorý by rozdrvil zločin aj násilie z miest (Misiti , 2007). Pocit neistoty je však výsadou mesta; v skutočnosti práve v meste nachádzajú úrodnú pôdu sociálne problémy, akými sú nezamestnanosť, drogová závislosť, sociálne vylúčenie, rozpad rodinných a sociálnych sietí a drobná kriminalita, ktoré vytvárajú priaznivé prostredie. Ak je strach sám osebe generátorom atmosféry úzkosti a sociálneho napätia, záujem o sociálny poriadok sa v európskych spoločnostiach a vo väčšine priemyselných krajín premieta do sociálneho a politického správania a akcií, ktoré majú čoraz väčší význam. Neistota sa pre svoju vysokú symbolickú hodnotu stáva privilegovaným javiskom pre konanie politických mediátorov, ktorí pri ľahkom prístupe k prostriedkom sociálnej komunikácie spájajú schopnosť pocitu neistoty pôsobiť ako prvok senzibilizácie a agregácia latentných skupín (Poyner , 1984). Mnohé európske krajiny boli svedkami iniciovania kolektívnych akcií, ktorých cieľom bolo nahradiť alebo kompenzovať domnelý nedostatok zásahov štátu pri udržiavaní sociálneho poriadku a bezpečnosti. Viditeľným a spoločensky znepokojujúcim dôsledkom tejto asociácie medzi politickými diskusiami a oživením pocitu neistoty je zvýraznenie reduktívnej a klasifikačnej vízie spoločnosti v multietnických a vysoko sociálne rôznorodých kontextoch, ktoré charakterizujú súčasné spoločnosti a najmä mestá; pocit neistoty tiež podporil vznik sociálne diferencovanej a diskriminačnej perspektívy, ktorá spája pôvod kriminality a neistoty so sociálnymi skupinami vnímanými ako marginálne alebo etnicky diferencované.

8.3. Marginalita a juvenilná deviácia v mestských centrách

V Taliansku neboli skupiny mladých ľudí, ktorí trávili svoj voľný čas na verejných priestranstvách, vnímané ako nebezpečné a len ťažko sa o nich hovorilo ako o „gangoch“ (Matza & Gresham, 2010). Dnes je obraz týchto skupín odlišný, čiastočne v dôsledku prechodu od „predstavy mladého človeka a dospievajúceho ako nezrelého subjektu, ktorý potrebuje ochranu, ktorý sa primárne vystavuje riziku, k predstave o adolescentovi a mládeži“. fáza ako nebezpečná fáza a ako riziko pre ostatných“ (Olivier, 2018). Dnes je výraz „baby gang“ (nesprávne uvedený) nahradený výrazom „deviantné

mládežníckej agregácie alebo mestské gangy“. Táto konštrukcia fenoménu „mládežníckych gangov“ je súčasťou sekuritárskej rétoriky a kriminalizačných procesov určitých sociálnych kategórií (pristáhovalci a mladí ľudia), ktoré sa v Taliansku rozšírili od druhej polovice 90. rokov. Ak sa pozrieme na dynamiku formovania „gangov“, nenájdeme motivácie, ktoré by sa líšili od motivácií, ktoré určujú zrod akejkoľvek skupiny rovesníkov: príslušnosť k skupine umožňuje mladým ľuďom získať to, čo nenájdú v oblastiach, ako je rodina, školské a iné komunitné agentúry. Hľadanie identity a postavenia, ťažkosti v kontakte s dospelými, rodinné, ekonomické a sociálne znevýhodnenia, spolu so zlými výsledkami v škole a vnímanými bariérami v prístupe k príležitostiam, vrátane práce, sú hlavnými faktormi, ktoré vedú mladého človeka k tomu, aby hľadal podporu v skupine. Fenomén pouličných mládežníckych agregácií bol predmetom mnohých výskumov prostredníctvom rozhovorov s privilegovanými svedkami (pouliční pedagógovia, riaditelia škôl, aktéri trestného systému, zástupcovia miestnej správy, zástupcovia cudzincov), ktorých názory boli zozbierané s cieľom preskúmať formy sociability adolescentov; rekonštruovať životné dráhy a budúce očakávania mladých ľudí, ktorí sú súčasťou skupín, berúc do úvahy migračné cesty a problémy spojené s integráciou do cieľovej komunity; porozumieť dynamike interakcie medzi dospievajúcimi, ktorí si vyberajú verejné priestory ako miesto na stretávanie sa a stretávanie, a ostatnými ľuďmi, ktorí navštevujú rovnaké mestské oblasti; analyzovať nezákonné a deviantné správanie skupín a reakciu systému trestného súdnictva (Miscioscia , 2021). Najprv sa však považuje za užitočné spomenúť pouličné gangy vychádzajúce zo sociálno-kriminologických štúdií uskutočnených v Amerike a Európe, a to aj na porovnanie s realitou v talianskom kontexte vo všeobecnosti. Od prvých štúdií sú mladistvé gangy spojené s demografickými, sociálnymi a priestorovými charakteristikami mestskej štruktúry. Slovom Thrashera (1960), prvého sociológa, ktorý analyzoval gangy v Chicagu, gangy predstavujú „intersticiálny prvok v štruktúre spoločnosti“. Mladí ľudia, ktorí k nim patria, sú väčšinou deti imigrantov, ktorí žijú v neusporiadaných mestských štvrtiach a ktorí, vylúčení z inštitucionálnej sféry, nachádzajú na verejných priestranstvách jediný priestor a v gangu jediné miesto na uspokojenie svojich socializačných potrieb. Pre Thrashera sa formovanie gangov deje neformálne, vďaka skutočnosti, že mladí ľudia sa stretávajú na verejných priestranstvách a rozvíjajú spoločné tradície a spomienky, charakterizujú a identifikujú sa ako skupina odlišná od iných mládežníckych zoskupení, zakorenená na území, ktoré je vnímané a bránené ako „ich“. Výskyt deviantného správania a uchýľovanie sa k násiliu (typické pre bitky medzi súperiacimi gangmi) sa interpretujú ako dôsledok nedostatku kontroly dospelých. Aj Cohen (1972) redukuje pôvod gangu na sociálnu štruktúru. Pre mladých pracujúcich v triede nie je internalizácia dominantných sociálnych hodnôt spojená s dostupnosťou nástrojov na konkrétne dodržiavanie úspešných modelov. Odchýlka gangu sa nedá vysvetliť odvolávaním sa na paradigmu (ne)sociálnej kontroly. Ovplyvnený teóriou učenia, Cohen identifikuje v subkultúre delikventov „kolektívne riešenie problémov adaptácie“, najmä problémov umiestnenia na spoločenskom rebríčku. Deviantné správanie sa „učí“ v skupinách, v ktorých sa delikventné správanie etablovalo ako „vec, ktorú treba robiť“. Členovia gangu, ktorým je prisúdená stigma porazených, ak sú posúdení podľa dominantných spoločenských hodnôt, pôsobia na

obrátene týchto hodnôt „do bodu, v ktorom sa nekonformita (tj to, čo by outsideri očakávali) stala pozitívnym kritériom sociálneho zohľadňovania v rámci skupiny. Takúto alternatívu predstavuje delikventná subkultúra, ktorá je artikulovaná v „štruktúre presvedčení a hodnôt, ktorá (podporuje) mladých ľudí a (vytvára) ospravedlnenia pre ich deviantné správanie“. Po založení sa deviantná subkultúra prenáša v rámci skupiny podľa dynamiky, ktorú opísal Sutherland (1947). Na rozdiel od Cohena, ktorý delikventnú subkultúru definuje ako „bezdôvodnú, malígnu a deštruktívnu“, Cloward a Ohlin (1968) vidia členov gangu ako „racionálnych aktérov“, ktorí si vyberajú deviantnú alternatívu, pretože je považovaná za vhodnú na dosiahnutie sociálnych cieľov, ktoré by inak boli pre ľudí nedostupné. Ich. V rámci sociálno-kriminologickej paradigmy, ktorá uprednostňuje subkultúrny aspekt, sú dnes mládežníckej gangy interpretované z pojmov „odpor“ a sociálna „výroba“. V prvom prípade je gang chápaný ako forma vzbury proti podriadenosti; v druhom prípade ako skupina vzájomnej pomoci, v rámci ktorej sa reprodukovujú a udržiavajú podmienky, ktoré niektorých

mladých ľudí zaraďujú medzi okrajové subjekty. Inými slovami, „mestský pouličný gang (možno ho považovať) za sféru socializácie. Zatiaľ čo podmienky mestskej spodnej vrstvy zostávajú privilegovaným terénom pre interpretáciu pouličných gangov v Amerike aj v Európe, kultúrne faktory a modely gangsterov, ktoré čoraz viac sprostredkujú masmédiá a sociálne siete, získavajú na dôležitosti. Štýly, ktoré sa šíria hudbou, videom, médiami a módou, vytvárajú virtuálnu tradíciu, ktorá odkazuje na nový „priestor“: ulica je v tomto prípade sieť, blogy, kybernetické kaviarne, chaty atď., chápaná ako presvedčivá sila dospievajúce médiá. Gangy a ich hudba slúžia na to, aby dali hlas ľuďom na okraji spoločnosti. Zlyhanie vzdelávacích modelov komunitných inštitúcií, nedostatok socializačných štruktúr, nedostatok dôvery v možnosť zlepšenia sociálnej situácie a neistoty nestabilnej modernity vedú dospievajúcich k rozvoju „identít odporu“, ktoré sa formujú v opozícii voči dominantnej kultúry (Becker, 2003). Na konci deväťdesiatych rokov minulého storočia bola v Belgicku založená skupina výskumníkov s názvom Eurogang s cieľom porovnať pouličné gangy na európskej úrovni a medzi európskou a americkou realitou s cieľom prekonať to, čo bolo definované ako „paradox“: popieranie, teda existencia foriem agregácie podobných americkým gangom v Európe, jednoducho preto, že európske skupiny nezodpovedajú často stereotypným opisom amerických pouličných skupín. Eurogang vykonal množstvo vyšetrení (Esbensen & Maxson, 2012), aspekt, ktorý tu máme v úmysle preskúmať, sa týka prvkov, ktoré definujú mládežnícky pouličný gang. Aby bolo možné hovoriť o mládežníckych pouličných gangoch, je potrebné, aby skupina: a) mala určité trvanie v čase; b) stretáva sa v priestoroch (mimo rodinného, školského a pracovného prostredia); c) pozostáva z mladých ľudí vo veku od 12 do 25 rokov; d) má kolektívnu identitu, s ktorou sa identifikuje každý člen a že táto identita zahŕňa zapojenie sa do nezákonných aktivít. Okrem doteraz analyzovaných prvkov Eurogang identifikoval „opisné“ charakteristiky, ktoré možno nájsť v rámci mládežníckych gangov. Patrí medzi ne mužské pohlavie a cudzia štátna príslušnosť alebo príslušnosť k etnickej menšine členov gangu. S ohľadom na národnosť, potrebu spolupatričnosti, identitu a podporu, ktorá je základom gangov, sú dnes tieto faktory silne prepojené s dynamikou marginality, diskriminácie a vylúčenia, ktorých protagonistami v mnohých európskych mestách už nie sú maloletí poskytované prísťahovalectvo, ale ovplyvňujú aj značnú skupinu domorodých adolescentov; toto sú mladí ľudia z mestských periférií. Interpretácia takýchto foriem mestského násillia sa pohybovala pozdĺž dvoch sociálno-kriminologických paradigiem. Na jednej strane mládežnícke skupiny, protagonisti anglických nepokojov, boli opísané ako produkt patologickej „kultúry gangov“ pochádzajúcej z černošskej komunity. Ide o násilnú a nepriateľskú kultúru voči úradom a dominantnému spoločenskému systému. Na druhej strane mestské nepokoje súviseli so znevýhodnenými podmienkami mladých ľudí žijúcich v okrajových a dezorganizovaných oblastiach miest, ktoré sa vyznačujú vysokou mierou nezamestnanosti mladých ľudí, nedostatkom bývania a vysokou mierou neúspešnosti v škole.

Dnešné „gangy“ sa väčšinou skladajú z „mladých ľudí z prísťahovalectva“, teda z tých, ktorí napriek tomu, že sa narodili vo Francúzsku a napriek tomu, že majú francúzske občianstvo, žijú v stave dvojitého vylúčenia: nezdediajú kultúru svojej pôvodnej rodiny. Sú „vnútorne vylúčení“, objekt „negatívnej diskriminácie“ produkovanej „skrývacími mechanizmami odopierania“ práv: od školy cez svet práce až po systém trestného súdnicstva. Práve do tohto rámca je zasadené rebelské a násilné správanie mládežníckych gangov, ktoré treba chápať ako prejav patológie sociálneho systému (Gammone, 2015). V Taliansku sa výskum deviantného správania dospievajúcich väčšinou zamerával na aspekty, ako je užívanie alkoholu a drog a šikanovanie. Nedávno sa deviacia mládeže analyzovala všeobecnejšie prostredníctvom prieskumov sebavyznávania. V talianskom kontexte sa zdá, že svet mladých agregácií a neistota, ktorú tieto skupiny prinášajú v rámci mesta, sú stále úzko spojené s migračnými javmi, najmä s migráciou z Latinskej Ameriky (Riccardi, & Thomas, 2020). Koncentrácia Latinoameričanov v určitých mestských častiach a prítomnosť mladých ľudí, ktorí trávajú veľkú časť dňa na verejných priestranstvách navštevovaných takmer výlučne staršími ľuďmi (kategória vnímaná ako vystavená vysokému riziku viktimizácie), sa stali problémom mestskej bezpečnosti (Cardinali & Luzi, 2017). Pre mladých Latinoameričanov sa hľadanie foriem skupinovej

socializácie a alternatívnych miest zábavy v porovnaní s rekreačnými a spoločenskými aktivitami Talianov stáva „praktikami rozlišovania“, stratégiami adaptácie a odporu voči diskriminácii a vylúčeniu. V takýchto kontextoch sa násilie vykladá ako „výrazový prostriedok v neprítomnosti reči; tam, kde človek nedokáže prejsť svoju emocionalitu, hnev, potrebu, potrebu uznania, používa fyzickú konfrontáciu a násilie ako expresívny prostriedok bezprostrednej komunikácie“ (Borsani, 2005). Zdá sa teda, že latinskoamerické gangy, ktoré sa stretávajú v uliciach a uličkách mnohých talianskych miest, nadobúdajú črty „pouličných organizácií“: skupín, ktoré poskytujú mladým ľuďom príležitosť, aby boli individuálne a kolektívne uznaní, útočisko pred napätím a tlakom života v susedstve/gete. Pouličné gangy sú zložené z mladých ľudí vo veku od 12 do 25 rokov, aj keď zásahy vykazujú nižší vek. Adolescenti, ktorí sú súčasťou skupín, sú väčšinou chlapci, dievčatá hrajú rolu zjavnej podriadenosti: (chlapci z geta hovoria „si moje dievča“, nie „dievča z“, používajú dokonca hanlivé výrazy a dievčatá neberú je zle nazvať vulgárnym a urážlivým).

8.4. Pôvod mestského strachu a potreba bezpečia

Téma pocitu neistoty, ktorá preniká mestami a na ktorú nemožno dať uspokojivé odpovede, je jednou z najkontroverznejších. Je prítomná v prieskumoch verejnej mienky o potrebách občanov, vo volebných programoch rôznych politických táborov, inklinujúcich k boju o vrchol, ktorý sa hrá najmä na binómii zločin-imigrácia. Avšak bez uspokojivých výsledkov z hľadiska vnímania verejnosťou. Naopak, zdá sa, že práve politika prenáša do spoločnosti vlastné tržné rany, prehlbujúce a zdôrazňujúce rozkoly a konflikty, dokonca aj osobného pôvodu. Politika teda namiesto toho, aby pomáhala rozpúšťať obavy, vymýšľa ich, pričom zabúda prispievať k budovaniu konsenzu a súdržnosti a naopak podnecuje nesúhlas, nesúhlas a roztrieštenosť. Prehlbovanie pocitu neistoty vyvoláva dve otázky: aký vzťah existuje medzi trendom kriminality a nárastom alebo poklesom strachu, ktorý je obzvlášť rozšírený v spoločenskom tele? Táto otázka vychádza z často uvádzaného pozorovania, že vnímanie neistoty je relatívne nezávislé od nárastu alebo poklesu určitých zločinov typických pre každodenný život občanov (Fasolino , Coppola & Grimaldi, 2018) . Druhá otvorená otázka sa týka bezpečnostnej politiky, a to nielen z hľadiska ich praktickej účinnosti, ale predovšetkým zhodnotenia, či určité opatrenia prijaté s úmyslom zvýšiť vnímanie bezpečnosti nemôžu samy osebe zvyšovať strach. Napríklad takzvané SOS poplašné stĺpy v parkoch a na iných typických miestach v niektorých mestách: je ľahké pochopiť, že takéto všeobecné opatrenia majú vnútornú komunikačnú silu, ktorá má tendenciu rozširovať a výrazne znásobovať vnímanie hrozby, a nie upokojiť. Po tisíce rokov bol každodenný život ľudských bytostí pretkaný veľmi skutočnými a hrozivými hrozbami: hlad, epidémie, rabovanie, detská úmrtnosť, zima, násilie a zneužívanie žien a detí boli súčasťou života a boli vždy príležitosťou na strach. a neistota. Dnes sa mnohé z týchto stavov zredukovali, niektoré dokonca zanikli, aspoň v Európe. Nielen to, ale za posledných päťdesiat rokov sa vyvinul systém „sociálneho zabezpečenia“, ktorý umožnil udržať pod kontrolou dva hlavné zdroje neistoty predchádzajúcich generácií, biedu a choroby (Bianchini & Sicurella , 2012) . Napriek tomu sa zdá, že sa bojíme viac ako naši predkovia. Čím je tento paradox spôsobený? Už niekoľko desaťročí, teda presne odkedy sa začala objavovať téma strachu a bezpečia, masmédiá prenášajú svet do domova so všetkými jeho viac či menej vzdialenými tragédiami a utrpeniami, ktoré navyše predstavujú podmienky existencie. veľmi odlišné od našej každodennej skúsenosti, zobrazujú ich tak, ako keby mohli ohroziť našu tichú rutinu. V tom všetkom je mediálna fascinácia zlými správami. To všetko nepochybne prispieva k vytváraniu pocitu neurčitej malátnosti, k premietaniu našich strachov do vecí. Odkiaľ pochádza strach? Koreň treba hľadať v hlbšom a zároveň neurčitejšom emocionálnom zážitku, ktorý považujeme za typický pre súčasnú situáciu a na ktorý zvykneme označovať termín trápenie. Je to stav primárneho nepokoja, kolísajúcej neistoty, neurčitého poplachu, ktorý trvá nejaký čas bez toho, aby sa ako jeho príčina okamžite rozpoznalo nebezpečenstvo alebo konkrétna situácia. Na základe toho: je možné do určitej miery skúmať genézu súčasného sociálneho strachu? V tomto smere je za obzvlášť sugestívnu považovaná téza sociológa Baumana (2007). Úzkosť pramení vo svojom sociálnom rozmere zo skúsenosti neistoty. Samozrejme, neistota je konštitutívna skúsenosť

bytia vo svete a živí ju predovšetkým horizont pominuteľnosti individuálnej existencie. V tejto súvislosti teda nemáme na mysli ani tak filozofickejší a univerzálnejší význam pocitu neistoty, ale špecifickú podobu, ktorú má v spoločnosti našej doby. Podľa Baumana (2007) dnešná neistota vyjadruje veľmi konkrétnu podmienku, ktorá je výsledkom rôznych faktorov, akými sú rýchlosť spoločenských zmien v kontexte narastajúcej globalizácie, nárast individuálnej slobody a tým aj zodpovednosti vzhľadom na zložitosť volieb, a napokon kríza spoločenstva vzťahov.

8.5. Účinky mestských bezpečnostných opatrení v každodennom živote

Strach a bezpečnosť sú dva prvky, ktoré teraz, viac ako kedykoľvek predtým v histórii, musíme začleniť do podmienok každodenného života. Rozpoznateľnosť činov, známosť miest a ľudí, rutina každodenného života dávajú prostrediu okolo nás predvídateľnosť, vďaka ktorej je bezpečné. Strach je prvok, ktorý podľa niektorých historikov charakterizuje civilizovanú spoločnosť už od jej počiatkov. So zrodom moderného štátu v 1500-tych rokoch sa požiadavka poddaných na ochranu presunula z fragmentárnej povahy feudálnej moci k ústrednému postaveniu absolútnej moci. V takzvanom Hobbesovom pakte suverén zabezpečuje ochranu pred vonkajšími aj vnútornými nebezpečenstvami a na oplátku preberá monopol na zdaňovanie a používanie zbraní (Cornelli, 2008). V minulosti sa mohlo stať, že strach a s ním súvisiaci pocit neistoty boli spôsobené udalosťami ako mor a zasiahli tak všetky vrstvy obyvateľstva. Bol to strach, ktorý sa vrátil, keď hrozba novej epidémie dala prvé príznaky a ľudia hľadali ochranu vo viere a ak existovala ekonomická možnosť, utiekli z mesta. Cyklické vlny moru, ktoré prenikli na Západ od stredoveku do 18. storočia, boli jasným príkladom toho, ako strach súvisí s výnimočnými javmi, ktoré, keď sa vyskytnú, šíria kolektívnu paniku. Dnes už morové vlny neexistujú, hoci hrozia ďalšie choroby. Strach z týchto nových epidémií preniká každodenným životom v dôsledku mediálnych správ, ktoré približujú miesta, ktoré sú skutočne vzdialené, a nebezpečenstvá, ktoré až tak nehrozia. Príčiny, ktoré vyvolávajú pocit neistoty, aj keď sú verbalizované ako strach zo zločinu, nemožno vysledovať k jedinému prvku, ale predovšetkým nie sú ľahko rozpoznateľné. To, čo je najviac destabilizujúce v bezpečnostnom prostredí, je vnímanie neistoty v dimenzii každodenného života, kde sa rutina pretvára prostredníctvom adaptačných mechanizmov, ktoré znovu nastolia normalitu (Padovano, 2011). Inštitúcie sa zameriavajú na mieru kriminality, ktorá nie je vždy úmerná vnímanej neistote: priamym dôsledkom bezpečnostných opatrení môže byť paradoxne zvýšenie tohto vnímania v každodennom živote. Zložitosť javu je daná kaleidoskopom možností, ktoré jednotlivec zažíva a ktoré sú katalyzátorom existenciálnej neistoty. Neistota, ktorá je v každodennom živote najviac destabilizujúca, je spojená s fyzickou bezpečnosťou človeka. Nepokoj, ktorý vyvoláva, súvisí s nepredvídateľnosťou kriminálnych udalostí, ktoré sa môžu vyskytnúť v každodennom živote, kde páchateľom môže byť osoba, ktorej možno dôverovať, sused alebo dokonca osoba, ktorú stretnete na ulici (Pavarini, 2006). O to viac destabilizujúca je nepredvídateľnosť trestnej udalosti. Skutočnosť, že agresor môže spáchať trestný čin na náhodne alebo omylom vybranej osobe, ako aj ocitnutie sa v nesprávny čas na nesprávnom mieste, narúša normálnosť každodenných mikroakcií a je ohrozený spoločenský poriadok. Medzi hypotetických agresorov nie sú len cudzinci, ale ľudia, ktorí sú súčasťou zdieľaného sociálneho prostredia, sa stávajú outsidermi: pozrite sa na zločiny, o ktorých sa v poslednom čase dôsledne hovorilo v médiách, v ktorých sa človek známy ako „dobrý človek“ stáva páchateľom ohavného násillia. Je to práve faktor nepredvídateľnosti, ktorý spôsobuje skreslenie pocitu neistoty v dôsledku toho, že náhodnosť trestných činov vytvára na strane tých, ktorí sa o takýchto udalostiach dozvedia, ľahkú identifikáciu s obeťou. Všetky bezpečnostné opatrenia vychádzajú z predpokladu zlepšenia kvality života, najmä každodenného. Je preto nevyhnutné, aby v každodennej rutine došlo k odrazom v zdravom rozume (Selmini, 2004). Ochrana verejného poriadku, kontrola mestského neporiadku (nenávisť, vandalizmus) a cudzincov sú tri hlavné jadro opatrení zavedených na zabezpečenie životaschopnosti mestského priestoru. Ochrana verejného poriadku je úzko spätá s javmi drobnej kriminality, ktoré hlboko ovplyvňujú každodenný život. K útokom, lúpežiam a škodám môže dôjsť za bieleho dňa alebo pri večernom výjazde. Dôležitým

faktom, ktorý vyplynul z nedávneho výskumu bezpečnosti, je tendencia obyvateľov miest meniť návyky životného štýlu v dôsledku vnímania zvýšenej neistoty: večerný odchod z domu, cvičenie vonku, používanie verejnej dopravy a iné správanie prešli značným zmenšovaním. Ďalším trendom je sťahovanie ľudí z miest, kde sú zjavné známky neslušnosti. Poškodenie pouličného mobiliáru, jasné známky mikroporuchy v niektorých oblastiach mestského priestoru spôsobujú, že tí, ktorí nimi prechádzajú, vnímajú akési opustenie, chátranie mestského priestoru aj zo strany inštitúcií (Selmini, 2015). To vedie k vysťahovaniu občanov z týchto oblastí vnímaných ako rizikové; nielen to, ale znižuje sa aj starostlivosť a rešpekt ľudí žijúcich v blízkosti týchto miest. Jedným z dôsledkov tohto javu je oslabenie pocitu spolupatričnosti k miestam a tým spustenie špirálovitého mechanizmu, ktorý vedie k zvýšenému pocitu neistoty.

8.6. Politiky zamerané na predchádzanie násiliu v mestách

Pojem „bezpečnosť“, ktorý podľa konštitucionalistickej doktríny, ak je sprevádzaný kvalifikáciou „verejnosť“, prispieva k vytváraniu takzvaného „hmotného“ verejného poriadku, sa v našej ústavnej listine veľmi často opakuje v rôznych a odlišných súvislostiach. Okrem odkazu na „Úrad verejnej bezpečnosti“ obsiahnutom v čl. 13 ods. 2, na ktorom je založená právomoc príslušníkov justičnej polície pristúpiť k obligatórnemu alebo fakultatívnemu zatknutiu in flagrante delicto (§ 380-381 Trestného poriadku) a zatknutie osôb podozrivých z trestnej činnosti, tento pojem sa v ústavnej listine používa vo funkcii obmedzenia výkonu základných práv slobody občanov (čl. 16 ods. 1, kde je z bezpečnostných dôvodov porušené právo občana slobodne sa pohybovať a zdržiavať časť územia štátu môže byť obmedzená, čo dáva úradu právomoc zabrániť stretnutiam na verejných miestach z preukázaných bezpečnostných dôvodov. V súčasnosti občanov najviac znepokojuje nárast takzvanej „rozšírenej alebo pouličnej kriminality“, nespornej ktorých ukazovateľmi sú neustále sa zvyšujúce miery lúpeží a vlámaní, najmä v domácnostiach a tých, ktorí vtrhnú do priestorov považovaných za bezpečné, pričom úzko ovplyvňujú najslabších z hľadiska sčítania ľudu, pohlavia a veku. Ty možno chápať ako objektívny stav bez nebezpečenstva alebo zaručený možným nebezpečenstvom, ktorý umožňuje pokojné vykonávanie jeho činností; do koncepcie bezpečnosti je zahrnutá dôvera, ktorú orgány v prípade nebezpečenstva poskytnú (ak im nezabránia, ako by bolo žiaduce), aspoň im zabránia a potláčajú ich; nedostatok tejto dôvery vytvára neistotu. Sieť „neistoty“, ktorá charakterizuje dnešný každodenný život, predchádza efektu, keď sa každá sieť tejto siete preleje na ostatné, čím sa umocní potenciál, ktorý každá z nich v sebe skrýva, takže napríklad neistota v práci (tí, ktorí pracujú, sú strach zo straty a tí, ktorí kľúčovito hľadajú prácu, sa boja, že si ju nenájdu) sprevádzajú ďalšie formy neistoty: environmentálna, vzdelávacia, imigračná a napokon organizovaný zločin a medzinárodný terorizmus, takže táto skúsenosť neistoty má dôsledky na neistotu v mestách. Posun od obáv o verejný poriadok k poplachu v súvislosti s bezpečnosťou mesta teraz analyzovali mnohí vedci a z veľkej časti ho vysledovali späť k ekonomickým a sociálnym transformáciám a sprievodnej ideológii, ktorá sa nazýva neoliberalizmus (Semini, 2020). Ak zhrnieme rôzne argumenty, sekuritárska posadnutosť je chápaná ako druhá tvár neoliberalných politík s cieľom potrestať chudobu a sociálnu marginalitu, prinútiť neposlušných k akceptovaniu nedostatočne platených nechránených neistých hodnôt a zástupne a inštrumentálne reagovať na rozšírený zmysel pre sociálne neistotu, sústreďovať nespokojnosť a nepohodlie na „kriminalitu“, vytvárať si vhodných nepriateľov (migranti, feťáci, prostitútky, mladí ľudia z mestských predmestí), na ktorých vybíjať napätie a konflikty vyvolané zmenami na trhu práce, štrukturálnou nezamestnanosťou, rastúcim deficitom sociálnej záruky (Nobili, Giupponi a Ricifari, 2019). Sekuritárska posadnutosť by mala dve funkcie: kontrolu a disciplínu prostredníctvom vytvárania nových nebezpečných tried a komplementárne prispôsobenie pracovnej sily novým pravidlám trhu, ako aj legitimizáciu verejných právomocí, ktoré sú teraz zbavené iných zdrojov legitimacy. Na vhodnejšej kultúrnej úrovni sa dôraz kladie na stav rozšíreného a nevyrazného strachu a utrpenia, ktorý nás núti hľadať blízke a miestne zdroje obáv, aby sme mohli mať pocit, že niečo robíme, že máme situáciu pod kontrolou. Bezmocnosť voči tomu, čo skutočne ohrozuje našu bezpečnosť, nás núti neustále sa obávať o niečo, čo si myslíme,

že môžeme priamo ovládať, teda niečo blízke a lokálne: seba, náš domov, naše okolie, naše mesto (Borelli, 2009). Kolektívne akcie zdola, ku ktorým vedú, občianske výbory, hliadky, demonštrácie proti prostitútkam a migrantom atď., nie sú len dočasné a presné, ale súkromné a súkromné, zamerané prinajlepšom na budovanie „spoločenstiev spolupáchateľov“ držané pohromade iba identifikáciou nepriateľa.

8.7. Závěry

Násilie v mestách je silne destabilizujúci faktor na individuálnej aj kolektívnej úrovni. Vzhľadom na to, že uvažované premenné odhaľujú všeobecný strach medzi obyvateľstvom v súvislosti s rizikom, že budú vystavení trestnej činnosti, zdá sa rozumné položiť si otázku, či je vnímaná kriminalita spôsobená skutočnou situáciou v oblasti kriminality alebo môže byť výsledkom sociálnej podmienosti. Na zodpovedanie tejto otázky sa pokúsili analyzovať viaceré faktory, všetky súvisiace so všeobecným vnímaním občanov, ktoré zdôrazňujú prítomnosť fyzickej a sociálnej poruchy, nedostatok adekvátnych nástrojov prevencie, dôveru v policajný zbor a zohľadňovanie skutočnú mieru kriminality. Vnímanie rizika koreluje aj s premennými sociálneho charakteru, ktoré nespádajú do kategórie neslušnosti, ale viažu sa najmä na celú sféru sociálnej heterogenity. V skutočnosti sú situácie známe ako „rizikové“ hodnotené ako „kritické“ (prítomnosť drogovej závislosti, prostitúcia), no ukazuje sa, že vnímanie rizika koreluje aj s rôznymi sociálnymi kategóriami, ktoré sa preto zdajú byť výsledkom sociálnej stigmatizácie a predsudky (kočovníci, najmä občania mimo EÚ). Významné vzťahy sa objavujú aj medzi mierou rizika v meste a vnímaným nárastom kriminality, ako aj medzi vnímaním, že kriminalita je na vzostupe, a strachom byť obeťou trestného činu. Sociálne analýzy a štúdie odhaľujú rozdiely vo vnímaní rizika vzhľadom na faktory, ktoré občania najviac vnímajú vo svojich domovoch. Konkrétne existujú dôkazy o pripisovaní rôznych príčin kriminalite medzi mestom, predmestiami a vidiekom (čím väčšie mesto, tým väčšia kriminalita). Toto vymedzenie je zrejmé aj z hľadiska množstva ukazovateľov skúmaných na typických obavách charakterizujúcich súčasnú spoločnosť: nezamestnanosť, nelegálne prisťahovalectvo, medzinárodný terorizmus, osamelosť, drobná kriminalita atď.

Preto sú potrebné nástroje verejnej prevencie, ktoré do určitej miery vedú k miernemu poklesu kriminálnych javov, ale ktoré zatiaľ obyvatelia nepovažujú za efektívne: najmä projekty mestskej bezpečnosti, rozšírené videodohľady, ktoré prijali mnohé samosprávy. Napriek tomu pocit neistoty pretrváva. Ak by na jednej strane nadmerná prítomnosť polície mohla vyvolať opačný efekt „militarizácie“ miest, údaje potvrdzujú, že väčšia prítomnosť a viditeľnosť sú v každom prípade nenahraditeľným opatrením na zníženie strachu z kriminality: vnímanie prítomnosti a kapilárna intervencia slúži na zníženie úzkosti a neistoty, poskytuje potrebný pokoj v občianskom spoložití. Základom strachu z kriminality sú fyzické „neporiadky“, sociálna dezorganizácia a predátorská kriminalita ako zdroje rizika, ktoré sa javí ako spojené s fenoménom seba propagácie. K týmto príčinám treba pripočítať vplyv socioanagrafických, kultúrnych a environmentálnych premenných, v ktorých je jedinec zakomponovaný a ktoré výrazne ovplyvňujú vnímanie rizika. Ďalej musíme zdôrazniť fenomenologickú komplexnosť strachu z kriminality, ktorá zahŕňa subjektívne faktory (citlivosť, emocionalita, kultúra, vzdelanie atď.) a objektívne faktory (viktimizácia, skutočná kriminalita) a ktorá si vyžaduje rozsiahlu analýzu zameranú na posúdenie určujúcich príčin, keďže je výsledkom množstva javov, ktoré sa menia v čase a priestore a ktoré môžu prispieť k jeho určovaniu. Problém predátorskej kriminality by sa dal riešiť implementáciou tých postáv (ako sú karabinieri, policajti, obecní policajti), ktorých poslaním je chrániť bezpečnosť, nasmerovaním ich úsilia na adekvátnu politiku (napr. koordináciu medzi jednotkami a nie na prevenciu kriminality). koordinácia medzi silami, a nie posilňovanie alebo diverzifikácia úloh), čo neznamená militarizáciu územia, ale skôr referenčný bod pre občana (ako je nedávna postava susedského policajta/karabiniéra), na úkor používania experimentálnych, nekvalifikovaných postáv, ktoré zrejme neprinášajú zníženie vnímaného strachu. Na záver, aká je teda stratégia, ktorú treba dodržiavať na

obnovenie pocitu bezpečnosti a verejného poriadku? Niektorí vedci poukazujú na to, že je nevyhnutné vytvárať formy prevencie, vzdelávania a informovanosti pre civilizované spolunažívanie.

Referencie

- Bauman, Z. (2007). *Liquid Times: Život vo veku neistoty* . Polity Press.
- Becker HS (2003). *Outsideri. Saggi di sociologia della devianza* . Edizioni Gruppo Abele.
- Bianchini, E., & Sicurella, S. (2012). „Progettazione dello spazio urbano e comportamenti criminali“, *Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza* , VI (1).
- Borelli, G. (2009). *Città: bisogni, desideri, diritti. La governance urbana* . Franco Angeli.
- Borsani, A. (2005). *Istituzioni e devianza minorile* . Franco Angeli.
- Cardinali, C. a Luzi, M. (2017). *Devianza minorile: Interpretare l'adolescenza nella società contemporanea* . Edizioni Nuova Cultura.
- Cloward, R., & Ohlin, L. (1968). *La teoria delle bande delinquenziali v Amerike* . Laterza .
- Cohen, P. (1972). „Subkulturny konflikt a komunita pracujúcej triedy“, *Pracovné dokumenty o kultúrnych štúdiách* . č.2. University of Birmingham.
- Cornelli R. (2008). *Paura e ordine nella modernità* . Giuffrè Editore.
- De Vita, A. (2022). *Fragilità súčasník. Fenomenológia della violenza a della vulnerabilità* . Mimesis.
- Di Raimondo, M. (2009). *Ordine pubblico e sicurezza pubblica. Profili ricostruttivi a applicativi* . Giappichelli .
- Esbensen , FA, Maxson, CL (2012). " Program výskumu Eurogang a multimetódový porovnávací výskum gangov: Úvod", *Mládežnícké gangy v medzinárodnej perspektíve* . Springer.
- Fasolino I., Coppola F. a Grimaldi M. (2018). *La sicurezza urbana degli insediamenti. Azioni a tecnica pre urbanistický klavír* . Franco Angeli.
- Gammone, M. (2015). *La devianza degli immigrati* . Ludes Press.
- Matza, D. a Gresham, S. (2010). *La delinquenza giovanile. Teória a analýza* . Armando Editore.
- Miscioscia, D. (2021). *I Valori degli adolescenti. Nuove declinazioni degli ideali e ruolo educativo degli adulti* . Franco Angeli.
- Misiti, M. (2007). “Donne e uomini: la percezione della violenza nelle città”, in: atti del Convegno “Il Silenzio e le Parole – Rete antiviolenza tra le città Urban Italia”, Roma, Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento per i Diritti e Opporte .
- Newman, O. a Karen, F. (1980). *Faktory ovplyvňujúce kriminalitu a nestabilitu v rozvoji bývania v mestách* . Úrad vlády USA pre tlač.
- Nobili, GG, Giupponi , TF a Ricifari , E. (2019). *La sicurezza delle città. La sicurezza urbana e integrata* . Franco Angeli.
- Olivier, D. (2018). *Devianza e adolescenza* . Rubettino.
- Padovano S. (2011). *La Questione Sicurezza. Genesi e sviluppo di un concetto equivoco* . Rubettino.
- Pavarini. M. (2006). *Miestne úrady della paura* . Carocci.
- Poyner, B. (1984). *Dizajn proti zločinu: mimo obranného priestoru* . Butterworth.
- Riccardi, F., & Thomas, R. (2020). *Criminologia minorile* . Giuffrè.
- Roché, S. (1994). *Insecurité et libérés* . Seuil.
- Selmini R. (2004). *La sicurezza urbana* . Il Mulino.
- Selmini R. (2015). *Kriminalita v Taliansku. Tendenze, evoluzione e caratteristiche di alcuni fenomeni crimei* . Arti Grafiche Editoriali.
- Semini, R. (2020). *Dalla sicurezza urbana al controllo del dissenso politico. Una storia del diritto amministrativo penitativo* . Carocci.
- Sutherland, EH (1947). *Princípy kriminológie* . Lippincott.
- Thrasher, FM (1960). *Gang: štúdia 1313 gangov v Chicagu* . University of Chicago Press.

Záver: interdisciplinárny prístup pre odborníka na podporu sociability v mestskom prostredí

Giada Cascino, Maurizio Oddo, Eulàlia Gómez-Escoda, Lucia Palšová, Marco Marchese, Sergio Severino, Alessandro Barracco, Salvatore Alagna, Alvaro Clua, Mária Bihuňová

Názov projektu *STUD.IO-Sociability Through Urban Design Innovation* a popis novej profesionálnej osobnosti, ktorá má byť načrtnutá a vyškolená – Expert na *poradenstvo, plánovanie a riadenie územných zdrojov na podporu sociability v mestskom prostredí* – vyžaduje interdisciplinárnu perspektívu, ktorá orientovala realizáciu Intelektuálneho výstupu 1 projektu, čo predstavuje výzvu pre profesionálne schémy, o ktoré sa vždy usilujú všetci partneri projektu. Preto sú naše závery určené na zdôraznenie dôležitosti interdisciplinariny pre vzdelávanie tohto odborníka a – vychádzajúc z výsledkov prvej a druhej časti tejto knihy – navrhnúť niektoré študijné oblasti, v ktorých by sa cesta vysokoškolského vzdelávania zameriavala na vzdelávanie. táto nová profesionálna osobnosť by mala zahŕňať a niektoré predbežné smery činnosti, ktoré by táto profesionálna osobnosť mala sledovať v lokálnom kontexte, od pilotného testovania modelu STUD.IO v lokálnom kontexte.

1. Význam interdisciplinariny pre prípravu odborníkov.

V súlade s Kleinom (2004)¹³ interdisciplinárna deklinácia projektu STUD.IO –, ktorý rovnako ako Lélé a Norgaard (2005)¹⁴ chápeme ako akýkoľvek druh prieniku medzi disciplínami – predstavovala výzvu kolektívneho myslenia o komplexných problémoch tým, že vyžaduje prekračovanie hraníc horizontálne – stimulovaním dialógu medzi akademickými disciplínami zapojenými do STUD.IO – a vertikálne zapojením odborníkov a profesionálov z verejného a súkromného sektora.

Prekračovanie prevažne horizontálnych hraníc medzi sociálnymi a environmentálnymi disciplínami znovu a znovu vyvolalo potrebu dospieť k spoločnej definícii témy projektu (v čom je problém a aké odpovede hľadáme?), ako aj prispôbiť sa pracovnému metodológii, ktorá je odlišná od každej disciplinárnej oblasti.

V tomto smere si myslíme, že snaha o vypracovanie tejto knihy so zámerom vybudovať základy univerzitnej cesty inherentnej forme kolektívneho myslenia sa zaoberala štyrmi bariérami interdisciplinariny, ktoré opísali Lélé a Norgaard (2005) .

Na začiatok, pokiaľ ide o problém zakotvenia hodnôt disciplíny vo všetkých typoch skúmania a vo všetkých fázach, každý mohol dať najavo hodnoty svojej vlastnej disciplíny tým, že pristúpil k téme STUD.IO prostredníctvom výberu. výskumnej otázky, teoretických pozícií, premenných a výskumného štýlu, ktorý je najvhodnejší pre jeho alebo jej disciplínu.

Navyše, hoci sa všetci zaoberali tým istým fenoménom, každý si mohol vybrať, ktoré teórie, hypotézy a vysvetľujúce modely si osvojí alebo vyzdvihne, aj keď orientovaný na kritické hodnotenie vedomostí, a nie na bezvýhradnú lojalitu k vlastnej myšlienkovvej škole alebo profesijnému. prístupu.

Aby sme mohli pokračovať, vývoj pracovnej metodológii, ktorá by mohla byť prierezová pre všetkých spolupracovníkov projektu, prekonal bariéru epistemológii a špecifických metód, aj keď s mnohými adaptačnými ťažkosťami, ale s proaktívnym duchom.

Napokon, táto kniha pripravuje človeka čeliť štvrtej prekážke interdisciplinariny, ktorú predstavuje interakcia medzi spoločnosťou a akademickou obcou, v ktorej spoločnosť ovplyvňuje druhú tým, že určuje dôležitosť alebo platnosť disciplinárneho alebo interdisciplinárneho prístupu: táto kniha v skutočnosti zveruje dôkaz dôležitosti alebo platnosti vytvorenej vedomostnej základne – ktoré mestské plánovanie má hodnotu pre rozvoj ktorej sociability? – na školenie odborníkov, ktorí budú

¹³ Klein, JT (2004). Vyhlídky na transdisciplinaritu . *Futures* , 36, 512-526.

¹⁴ Lélé , S. & Norgaard, RB (2005). Precvičovanie interdisciplinariny. *BioScience* , zväzok 55 (11), 967-975, [https://doi.org/10.1641/0006-3568\(2005\)055\[0967:PI\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1641/0006-3568(2005)055[0967:PI]2.0.CO;2)

navrhovať a experimentovať projekty na podporu sociability prostredníctvom mestských zásahov v malých a stredne veľkých obciach.

Ako uvádzajú Lélé a Norgaard (2005), „Úvaha o tom, ako myslieť naprieč akademickými disciplínami, je len prvým krokom k premosteniu rôznych rozdielov, ktoré sa podieľajú na kolektívnom riešení komplexných environmentálnych [a sociálnych; pozn. autora] problémy“, ako aj retroakcie medzi sociálnymi a environmentálnymi systémami. V tomto zmysle sa táto kniha snažila pomôcť odhaliť nadradenosť alebo podradenosť niektorých disciplín nad inými, pokúšajúc sa zasiahť a vyklíčiť prax interdisciplinaritu.

Čoraz častejšie je potrebný vedecký výskum na nájdenie odpovedí na zložité otázky podporujúce výzvy, ktoré ponúka súčasná spoločnosť. *Interdisciplinarita* sa čoraz viac využíva na riešenie zložitých vedeckých otázok a na riešenie naliehavých výziev vo všetkých oblastiach činnosti spoločnosti. Na druhej strane v súčasnosti existuje veľa výskumov, ktoré naznačujú kombináciu rôznych akademických disciplín s implementačnými technikami, aby každý výskumný projekt získal silnú schopnosť zhmotniť skutočne inovatívne výsledky. Netreba zabúdať, že v súčasnosti samotný špičkový výskum stimuluje vzdelávacie metódy a nástroje, ktoré sú schopné podnecovať a podporovať takýto interdisciplinárny výskum.

V konečnom dôsledku je interdisciplinárnosť – so všetkou zložitosťou, ktorá ju sprevádza – predurčená stať sa v ďalších rokoch normou, pričom jednotlivé disciplíny vo vzťahu k nej budú musieť vedieť vysvetliť dôvod svojej existencie. Aby sa tak stalo – rozvoj skutočne interdisciplinárnych vied – je potrebných niekoľko štrukturálnych zmien v systéme výskumu a vzdelávania. Predmetný projekt STUD.IO bol koncipovaný a zostavený v tomto zmysle s ohľadom na formovanie kariéry excelentnosti, formovanej a trénovanej myslieť a pracovať v tomto zmysle.

Existuje množstvo textov o urbanistickom dizajne, ktoré sa zameriavajú na materiálnosť miest a spájajú ju s ľudským správaním. Postava profesionála, ktorý ovláda oblasti sociológie a psychológie, spravovanie referenčných zdrojov a autorov, ktorí spájajú mesto s vnímaním občanov, či dôsledky podoby daného mesta na správanie občanov, je však veľmi trefná. . Pri navrhovaní verejných priestranstiev a zlepšovaní ich kvality v mestských oblastiach je potrebný interdisciplinárny prístup. Skvelý krajinný dizajn vychádza z dobre pripravených analýz lokality (urbanistické, dopravné, funkčné, demografické a sociálne analýzy, ale aj environmentálne analýzy a analýzy zelene). Rôzne prístupy a rôzne zázemie odborníkov vedú k dobre navrhnutým miestam z funkčného, urbanistického a architektonického hľadiska, ale môžu viesť aj k posilneniu komunity a sociálnej interakcie.

Verejné priestranstvá využívajú najmä rôzne vekové skupiny a ľudia s rôznym sociálnym a kultúrnym zázemím (v niektorých európskych mestách je to viditeľnejšie, v niektorých menej). Každá veková skupina má rôzne nároky na verejné priestranstvá a vybavenie zelených plôch. Skvelý krajinný architektonický návrh vytvára bezpečné, inšpiratívne a prívetivé miesta s variabilnými možnosťami aktívneho a pasívneho oddychu, fyzickej a psychickej regenerácie a možnosťou pasívnej či aktívnej interakcie medzi návštevníkmi.

2. Čo sa treba naučiť, aby sa podporila sociabilita v mestskom prostredí: návrh učebných oblastí

Nikdy predtým ako teraz sa problémy súvisiace so socialitou v mestskom prostredí neriešili, vychádzajúc z konkrétnosti, ktorú prostredie predstavuje a vyžaduje. Spôsobom, že sa stali pojmi,

ktoré sú čoraz viac zakorenené a zdieľané celou spoločnosťou, od akademického sveta cez politiku až po biznis, od reklamy po svet módy.

V mnohých prípadoch sa však podpora sociability v mestskom prostredí, najmä v meradle masovej kultúry, nezhoduje so skutočnou kultúrou a praxou. Preto je úloha univerzity a podpora výskumných projektov ako STUD.IO – bez toho, aby sa zanedbávala základná úloha samosprávy – rozhodujúca, aby bolo možné presadzovať takéto komplexné koncepty a vyhnúť sa ich redukovaniu na sterilné nálepky. Na druhej strane investovanie do sociability v mestskom prostredí znamená smerovanie zmeny smerom k udržateľnej spoločnosti, v ktorej žijú aktívni a uvedomelí občania.

S cieľom prispieť k tejto zmene bolo cieľom napísania tejto knihy prispieť k vytvoreniu Spoločného učebného plánu pre odbornú prípravu odborníka v *oblasti poradenstva, plánovania a riadenia územných zdrojov na podporu sociability v mestskom prostredí*. – tretí intelektuálny výstup projektu STUD.IO – vykonaním troch akcií:

1. mapovanie najlepších postupov, ktoré sú príkladom zásahov, ktoré priamo zapájajú jednotlivcov do spoločného navrhovania a regenerácie mestských priestorov a ktoré vytvárajú kontexty schopné rozvíjať individuálnu spoločnosť a spoločnosť územia ako celku ;
2. analýzu potrieb odbornej prípravy potenciálnych príjemcov odbornej prípravy a územných inštitúcií, ktoré budú tieto údaje po školení využívať;
3. prehľad literatúry zameraný na identifikáciu kľúčových konceptov, na ktoré sa bude školenie zameriavať, a na vytvorenie obsahu školenia a súboru nástrojov na predstavenie a plánovanie zásahov v území.

Z tohto dôvodu má náš príspevok v týchto záveroch formu návrhu vzdelávacích oblastí užitočných na tento účel a odvodených – podľa logiky zdola nahor – z európskych osvedčených postupov a pozorovaných v národných kontextoch zainteresovaných partnerov, ako napr. ako aj z potrieb odbornej prípravy vyjadrených územím (hlavné zainteresované strany a občania); aj podľa logiky zhora nadol z výsledkov systematických preskúmaní.

Pokiaľ ide o osvedčené postupy analyzované na miestnej, národnej a európskej úrovni z partnerských krajín projektu, ukazuje sa, ako často prítomnosť špecializovanej osobnosti v úlohe facilitátora medzi partnermi projektu podporuje dialóg medzi rôznymi sektormi a skúsenosťami, čo dokazuje, že byť zásadný. Prostredníctvom dobrej praxe bolo možné potvrdiť orientáciu na interdisciplinárnosť aj v praktickej práci, v teréne; zároveň však nie všetky projekty a iniciatívy zahrnuli túto profesionálnu osobnosť do navrhovaných činností, pričom ako kompenzáciu sa uchýlilo k najímaniu ďalších osôb patriacich do rôznych sektorov.

Preto sa ukazuje, že na územiach a v praxi sú potrebné postavy s rôznymi zručnosťami v reakcii na rôzne osobitosti, ktorými sú projekty občianskej participácie, projekty mestskej a miestnej obnovy, rozvoj projektov sociability a zisťovanie vyjadrených a nevyjadrených potrieb . kľúčové v procese obnovy územia.

Medzi hlavné výsledky z hĺbkovej štúdie osvedčených postupov, pokiaľ ide o analyzované kompetencie potrebné na prípravu odborníka schopného pôsobiť v konkrétnych projektoch a iniciatívach na podporu a rozvoj sociability, potenciál miest a vzťahov, boli identifikované tieto oblasti:

- rozvíjať schopnosť vytvárať sociálne väzby, podporovať participáciu, pripútanosť k miestam a vnímanie voči nim;
- rozvíjanie schopnosti analyzovať súvislosti, premieňať potreby na príležitosti a mať možnosť uchopiť vyjadrené aj nevyjadrené potreby;
- rozvíjanie prvku prosociálnosti na podporu správania komunity ;
- byť si vedomý príležitostí a financovania pre územie, mať zručnosti v riadení a koordinácii viacstranných a viacrozmerých iniciatív;
- majú základné zručnosti mestského a environmentálneho plánovania, čo umožňuje interakciu so zainteresovanými stranami v sektore.

Výsledky systematických prehľadov opísaných v druhej časti knihy zdôrazňujú niekoľko tematických oblastí, ktoré zhrnieme nižšie:

- formy participácie spojené s privlastnením a vymedzením verejného sociálneho priestoru;
- proaktívna charakteristika mestského plánovania a mestského prostredia spojená tak s podporou sociálnych vzťahov ukotvených v miestnych podmienkach priestoru, ako aj s potrebou prijatia metodického prístupu schopného navrhovať zmeny na základe kritickej analýzy sociálnych väzieb územia ;
- „afektívne určené“ sociálne vzťahy ako zdroj rozvoja komunitných hodnôt a individuálneho a sociálneho blahobytu;
- rešpektovanie a sociálne začlenenie detí a starších ľudí, životné etapy, ktoré môžu byť zdrojom pre rozvoj hodnôt komunity a pre individuálny a sociálny blahobyť;
- merať vplyv, ktorý má životné prostredie na fyzické a duševné zdravie jeho obyvateľov;
- analýza vzťahu medzi mozgovou funkciou, priestorovou orientáciou a ja;
- štúdium emocionálneho vzťahu k životnému priestoru (dom, štvrť, mesto, región atď.);
- využívanie informácií súvisiacich s organizáciou mysle, sebakonštrukciou a osobnosťou pri rozvoji architektúry budov verejného záujmu a priestorov na stretávanie a socializáciu;
- používanie ekologickejších stavebných materiálov, ktorých vynikajúce vlastnosti pozitívne vplývajú aj na obyvateľov ;
- vypracovanie urbanistických plánov, ktoré integrujú rôzne časti miest a komunity vo všeobecnosti, čím sa zabezpečí menšia segregácia a lepšie nakladanie s odpadom a znečistením;
- urbanistický dizajn a kompozícia;
- opis prirodzenej opory, v ktorej mestá ležia (ekológia a odolnosť);
- pozornosť venovaná mestskej fenomenológii a činnostiam;
- osobitné zameranie na priestorové a sociálne siete;
- znalosti o mapovaní mestských údajov;
- prístup k utópiám a snom o lepšom meste;
- mestská história, forma alebo reprezentácia;
- definícia základných pojmov a literatúra zaoberajúca sa témami ako mestské prostredie, verejné priestranstvá, sídliská, urbanistický plán a adaptácia na zmenu klímy ;
- definícia základných pojmov a literatúra zaoberajúca sa témami ako environmentálna politika a environmentálne právo v EÚ;
- inteligentné mestá;
- plánovanie hraníc a miest ;
- ľudský faktor;
- zelený urbanizmus;
- urbanistický a udržateľný dizajn.

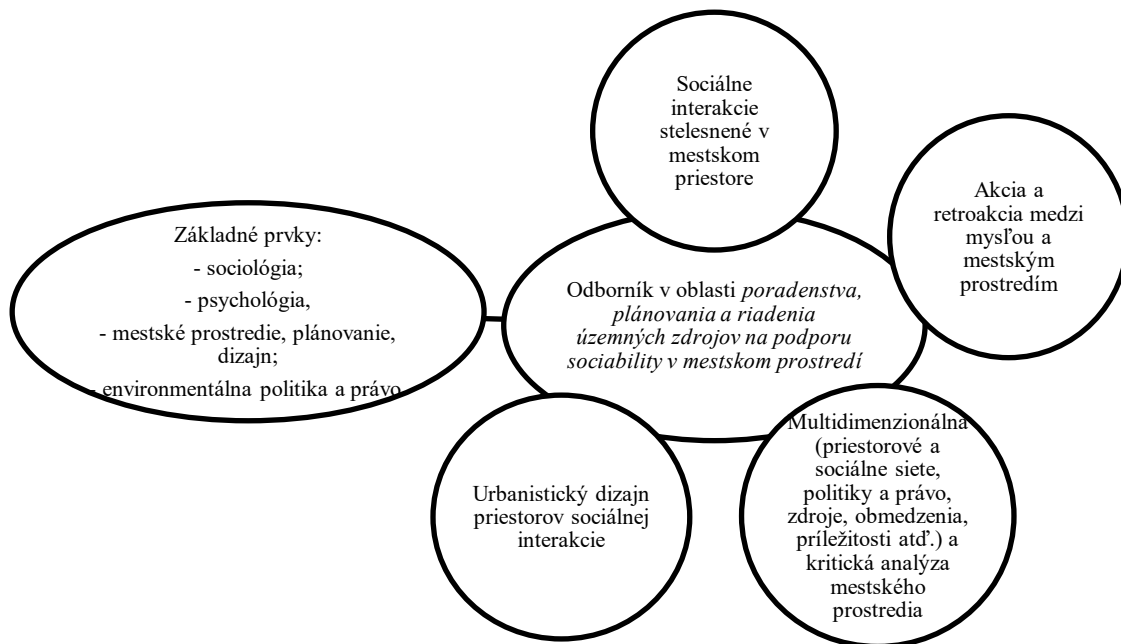
Tematické okruhy, ktoré vyplynuli z výsledkov systematických prehľadov, nepochybne odrážajú disciplinárnu príslušnosť autorov, a preto vyjadrujeme vedomie, že tento významový rámec by sa dal rozšíriť aj o ďalšie disciplíny. Tu by sme však chceli zdôrazniť, že vyjadrujú interdisciplinárnu otvorenosť, ktorá zdôrazňuje konkrétnu možnosť budovania mostov medzi rôznymi disciplínami, čo je v jasnom protiklade k „sebastredným“ disciplinárnym postojom a „hierarchizačnej“ logike a odhaľuje možnosť vzájomného obohatenia.

Preto na základe toho, čo bolo práve zdôraznené, a pri vedomí, že ide o pilotnú úvahu, si myslíme, že špecializovaný a inovatívny univerzitný spôsob prípravy vyššie uvedeného odborníka by mohol byť založený na nasledujúcich vzdelávacích oblastiach (obr. . 1), ktorý môže viesť k odklonu kurzov a modulov konkrétnej ponuky školení:

- základné prvky sociológie; psychológia, mestské prostredie, plánovanie, dizajn; environmentálna politika a právo;
- sociálne interakcie stelesnené v mestskom priestore;

- akcia a retroakcia medzi mysl'ou a mestským prostredím;
- multidimenzionálna (priestorové a sociálne siete, politiky a právo, zdroje, obmedzenia, príležitosti atď.) a kritická analýza mestského prostredia;
- urbanistický dizajn priestorov sociálnej interakcie.

Obrázok 1 – Navrhované oblasti vzdelávania pre odbornú prípravu experta v oblasti poradenstva, plánovania a riadenia územných zdrojov na podporu sociability v mestskom prostredí .

Okrem tohto návrhu si myslíme, že na to, aby si dnešní – ale najmä zajtrajší – odborníci uvedomili dôležitosť sociality v mestskom prostredí, je dôležité študovať a analyzovať aj ekonomiku, spotrebu – vrátane spotreby pôdy – a širšej spoločnosti, pokiaľ ide o práva, prácu, mier, zdravie a kultúrnu rozmanitosť, riadením interdisciplinárneho vzdelávacieho prístupu prostredníctvom logiky komplexnej spoločnosti.

V dôsledku toho môžu navrhované oblasti vzdelávania a logika komplexnej spoločnosti viesť aj smery činnosti, ktoré bude musieť nová profesionálna osobnosť sledovať:

- nová profesionálna osobnosť, ktorá bude musieť byť v prvom rade prepojená s miestnou samosprávou, uprednostňovať a podporovať aktivity zamerané na čoraz aktívnejšie a zodpovednejšie občianstvo v území;
- nová profesionálna osobnosť, ktorá bude zohrávať dôležitú úlohu v informovanosti a komunikácii smerom k občanom pri podpore lepšej kvality života v meste ;
- nová profesionálna osobnosť schopná zbierať a šíriť informácie o miestnych a globálnych environmentálnych problémoch;
- nová profesionálna osobnosť schopná ponúknuť svoj príspevok k navrhnutiu a rozvoju nových ciest environmentálnej výchovy zameranej na zlepšenie kvality mesta;
- nová profesionálna osobnosť schopná navrhovať a organizovať osvetové, stimulačné a školiace aktivity.

Na záver, nová profesionálna osobnosť, ktorá vzíde z tohto programu, bude schopná zapojiť občanov a zainteresované strany nad rámec procesov participácie a premení ich na „hmotu“ projektu, ktorý sa má formovať a regenerovať: týmto spôsobom kameň miest (budovy, ulice) budú môcť byť prepojené s ich telom (činnosťami, ľuďmi) vnútorným spôsobom a s vedeckou presnosťou.

Dodatok A

**DOTAZNÍK NA PROFILOVANIE ODBORNÍKA PRE PARTICIPATÍVNE PLÁNOVANIE
AKCIÍ V ÚZEMÍ**

Úvod

Účelom tohto dotazníka je identifikovať potreby územia, tvorcov politik a občanov s ohľadom na možnosť vyškoliť osobnosť, ktorá podporuje spoločnosť územia a riadi participatívnu dynamiku plánovania intervencií na zlepšenie územia.

Tento prieskum sa realizuje v rámci ŠTÚDIA: Sociabilita prostredníctvom inovácií urbanistického dizajnu (ERASMUS+ 2020-1-IT02-KA203-079833), financovaného prostredníctvom programu Erasmus + Strategické partnerstvá pre vysokoškolské vzdelávanie – Inovácie.

Dotazník je úplne anonymný; Uisťujeme vás tiež, že údaje zhromaždené prostredníctvom nasledujúceho dotazníka budú použité výlučne na vedecké účely a spracované nástrojmi, ktoré zaručujú plné rešpektovanie súkromia. Nakoniec, ak by ste chceli zanechať svoje e-mailové kontaktné údaje, s akýmikoľvek konkrétnymi údajmi, ktoré poskytnete, sa bude zaobchádzať v plnom súlade s platnou legislatívou, v súlade s ustanoveniami nariadenia EÚ 2016/679 (GDPR) a na účely súvisiace s ŠTÚDIOM iba projekt.

Základné informácie

1) Kategória respondenta:

Študent

učiteľ

Profesionál pracujúci na území (sociológ, urbanista, psychológ atď.)

Tvorca politiky (primátor, člen rady atď.)

Úradníci

Zástupcovia súkromného sociálneho sektora

Iné špecifikuj): _____

2) Vek _____

3) Sex

Žena

Muž

Iné špecifikuj): _____

4) vzdelanie:

Diplom zo strednej školy

stupňa

Postgraduálny

Iné špecifikuj): _____

5) Obec bydliska podľa počtu obyvateľov

menej ako 1000 obyvateľov

medzi 1 001 a 3 000 obyvateľmi

medzi 3 001 a 5 000 obyvateľmi

medzi 5 001 a 10 000 obyvateľmi

medzi 10 001 a 50 000 obyvateľmi

viac ako 50 000 obyvateľov

5.1) Ak chcete, uveďte svoju obec bydliska (nie je povinné)

Potreby a blaho občanov

6) Aké sú prvé 3 slová, ktoré vám napadnú pri premýšľaní o „blahu“ občana?

7) Zorad'te nasledujúcich 8 aspektov, od NAJPOTREBNEJŠIEHO (1) po NAJDÔLEŽITEJŠIE (8) pre oblasť, kde žijete? Pre každý riadok musíte priradiť uvedené aspekty k miestu v pomyselnom rebríčku; prečítajte si prosím každý riadok pred vyjadrením svojich preferencií, aby bolo priradenie jednoduchšie

- Bezpečné a využiteľné verejné priestory na hru a oddych
- Primeraná sociálna a zdravotná starostlivosť pre slabé osoby
- Ekonomická podpora pre „zraniteľné“ skupiny (deti, cudzinci, starší ľudia, zdravotne postihnutí, ľudia v chudobe atď.)
- Spolupráca medzi inštitúciami v danej oblasti
- Jasná a transparentná komunikácia medzi inštitúciami a občanmi
- Špecializované osoby pôsobiace ako sprostredkovatelia medzi potrebami občanov a zásahmi na území
- Iniciatívy/udalosti, ktoré rozvíjajú socialitu
- Účasť občanov na rozhodovacích procesoch
- Bezpečné a využiteľné verejné priestory na hru a oddych
- Primeraná sociálna a zdravotná starostlivosť pre slabé osoby
- Ekonomická podpora pre „zraniteľné“ skupiny (deti, cudzinci, starší ľudia, zdravotne postihnutí, ľudia v chudobe atď.)
- Spolupráca medzi inštitúciami v danej oblasti
- Jasná a transparentná komunikácia medzi inštitúciami a občanmi
- Špecializované osoby pôsobiace ako sprostredkovatelia medzi potrebami občanov a zásahmi na území
- Iniciatívy/udalosti, ktoré rozvíjajú socialitu
- Účasť občanov na rozhodovacích procesoch

8) Ktoré z nasledujúcich potrieb sú podľa vás najrelevantnejšie pre blaho občanov? Uved'te maximálne 3 odpovede...

- Príslušnosť k vlastnému územiu
- Príležitosti realizovať svoje túžby

- Bezpečnosť
- Ochrana zo strany inštitúcií
- Školenie (napr. podpora ciest, ktoré uľahčujú pracovné umiestnenie atď.).
- Informácie o ponúkaných službách, akciách a pod.
- Prístupnosť k službám
- Príležitosti na vytváranie vzťahov a upevňovanie existujúcich
- Iné špecifikuj)

Účasť občanov

9) Ako by mali byť občania zapojení do správy svojho územia? Len v konkrétnej fáze alebo vo všetkých?

- Pokiaľ sú informovaní o plánovaných a realizovaných akciách
- Musia len navrhnúť prípadné zásahy
- Musia navrhovať spolu so správnymi orgánmi
- Musia byť zapojení do následného hodnotenia realizovaných intervencií
- Musia sa aktívne podieľať na všetkých fázach rozhodovacích procesov ovplyvňujúcich ich územie
- Iné špecifikuj)

10) Čo podľa vás znamená pre občana „podieľať sa“ na riadení územia?

11) Viete o nejakých iniciatívach participatívneho plánovania, ktoré zahŕňajú občanov vo vašej oblasti?

Áno

Nie

Príklady participatívneho plánovania

12) Aké príklady dizajnu poznáte? Uvedte niekoľko príkladov a ak môžete, zverejnite príslušný odkaz...

13) Keď sa zamyslíte nad príkladmi, ktoré ste uviedli, čo si myslíte, že malo pozitívny vplyv a čo by sa dalo zlepšiť?

Rozvoj sociability

14) Do akej miery môžu nasledujúce činnosti zvýšiť blahobyť v oblasti?*

Vôbec nie – málo – celkom – veľa

- Rozvíjanie prosociálneho správania , tj všetkého správania zameraného na pomoc a podporu druhým
- Pestovanie pocitu spolupatričnosti občanov k ich miestnej oblasti
- Rozvíjanie rozpoznávania vlastných emócií a schopnosti vyjadrovať svoje potreby
- Podpora uznania spoločného dobra a dôležitosti jeho zdieľania
- Rozvoj kapacity na vytváranie a regeneráciu prepojení a sietí v území
- Podpora účasti občanov na navrhovaní a obnove miest na ich území
- Rozvíjanie prosociálneho správania , tj všetkého správania zameraného na pomoc a podporu druhým
- Pestovanie pocitu spolupatričnosti občanov k ich miestnej oblasti
- Rozvíjanie rozpoznávania vlastných emócií a schopnosti vyjadrovať svoje potreby
- Podpora uznania spoločného dobra a dôležitosti jeho zdieľania
- Rozvoj kapacity na vytváranie a regeneráciu prepojení a sietí v území
- Podpora účasti občanov na navrhovaní a obnove miest na ich území

15) Ktorý údaj by podľa vás mohol pri plánovaní činností zameraných na zlepšenie a regeneráciu vášho územia uľahčiť stret medzi potrebami občanov a plánovanými zásahmi? Na stupnici od 0 do 5 uveďte, aké užitočné môžu byť nasledujúce čísla.

1-2-3-4-5

- Odborník na urbanistický dizajn
- Psychológ, ktorý dokáže odhaliť potreby občana
- Komunikačný expert, ktorý dokáže riadiť vzťahovú dynamiku
- Odborník na priestorové analýzy, ktorý podrobne študuje kontext
- Odborník na mediáciu a riešenie konfliktov

16) Spomeniete si na iné čísla ako tie, ktoré sú uvedené vyššie?

17) Čo je podľa vás spoločnosť?*

18) Môžete mi uviesť nejaké príklady aktivít v teréne, ktoré podporujú spoločnosť?*

_____

Ďakujeme, že ste odpovedali na náš dotazník!

Ak by ste chceli byť informovaní o pripravovaných aktivitách a iniciatívach projektu STUDIO, ako aj o zaradení do špeciálneho projektového bulletinu, môžete zanechať svoj kontaktný e-mail v poli nižšie. Uist'ujeme vás tiež, že údaje zhromaždené prostredníctvom nasledujúceho dotazníka budú použité výlučne na vedecké účely a spracované nástrojmi, ktoré zaručujú plné rešpektovanie súkromia. Ak si želáte zanechať svoje e-mailové kontaktné údaje, s akýmkoľvek konkrétnymi údajmi, ktoré poskytnete, bude zaobchádzať v plnom súlade s platnou legislatívou, v súlade s ustanoveniami nariadenia EÚ 2016/679 (GDPR) a len na účely súvisiace s projektom STUDIO.

E-mail:

NÁVRH PRE CEŤOVÉ SKUPINY

Focus Groups

Náčrt pre *cieľovú skupinu*, zameraný na analýzu kontextu z pohľadu tých, ktorí sú primárne zapojení do riadenia/propagácie/programovania intervencií v území (pozri kategórie účastníkov cieľovej skupiny uvedené vyššie).

Zameranie otvorí krátka prezentácia dirigenta Focus Group a cieľov projektu a terénneho prieskumu. Potom bude nasledovať krátke kolo prezentácie účastníkov. FG preskúma 3 témy:

- 1) **Zlepšenie a regenerácia územia a blahobytu občanov**, oblasť zameraná na zisťovanie pohľadu respondentov na prepojenie zásahov do územia a zvyšovania blahobytu občanov a na definovanie možných návrhov intervencií na zlepšenie a regeneráciu území.
- 2) **Rozvoj sociability**, oblasť zameraná na pochopenie toho, ktoré faktory pozitívne alebo negatívne ovplyvňujú účinnosť intervencií zameraných na rozvoj sociability územia.
- 3) **Profil odborníka, ktorý má byť vyškolený**, oblasť zameraná na identifikáciu možných zručností užitočných na uľahčenie procesov zlepšovania a regenerácie územia a následne na profilovanie odborníka, ktorý je schopný tieto procesy riadiť a podporovať spoločnosť v území.

Zo získaných informácií výskumníci tiež extrapolujú prvky na vykonanie SWOT analýzy na posúdenie silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb projektu/intervencie predstavovanej v danom kontexte na podporu a rozvoj zmyslu pre spoločnosť a spoločnosť. konkrétne ciele.

Ciele SWOT analýzy	Silné stránky	Slabé stránky
<i>Príležitosti</i>	Identifikujte silné stránky, ktoré nám pomáhajú využívať príležitosti	Identifikácia toho, ako nám príležitosti môžu pomôcť vyriešiť/riešiť slabé stránky
<i>Hrozby</i>	Identifikovať, ktoré silné stránky by nám mohli pomôcť vysporiadať sa s hrozbami	Identifikácia slabých stránok, ktoré sa môžu stať hrozbami

Prieskumné a analytické metódy

Dotazníky budú spravované pomocou Google Forms. Informácie z dotazníka budú väčšinou automaticky zhrnuté do dátovej matice, ktorá bude obsahovať už zadané kódy v dotazníku. Spracovanie a analýza kvantitatívnych údajov sa bude vykonávať s podporou programu štatistického spracovania údajov SPSS.

Fokusové skupiny budú kompletne zaznamenané, s výhradou uvoľnenia zúčastnených subjektov.

Texty získané z otvorených otázok a cieľových skupín budú následne kódované a následne analyzované, ak je to potrebné, aj pomocou softvéru na analýzu textových dát (T-Lab). Na uľahčenie tohto postupu sú partneri požiadaní, aby preložili do angličtiny texty otvorených otázok v dotazníku a vybrali a preložili aj hlavné body cieľových skupín.

- Stručná prezentácia facilitátora/dirigenta; prezentácia projektu STUD.IO a účel Focus Group.
- Stručná prezentácia účastníkov

Téma 1: Zlepšenie a regenerácia územia – blaho občanov

- 1) Ako definujete blahobyť územia? Skúste to opísať krátkou vetou...
- 2) Čo má na území, kde sa žije, dobre fungovať? A vo všeobecnosti, čo je dôležité zlepšiť na území, ak nefunguje dobre?
- 3) Ktoré činnosti môžu zvýšiť blahobyť územia ?

(Možné príklady akcií, ktoré možno použiť na opätovné nastolenie otázky: rozvíjať prosociálne správanie, tj všetko správanie orientované na pomoc a podporu druhým; posilňovanie pocitu spolupatričnosti občanov k svojmu územiu; rozvíjanie rozpoznávania svojich emócií a schopnosti vyjadrovať potreby; podpora uznania verejného blaha a dôležitosti jeho zdieľania; rozvoj schopnosti vytvárať a obnovovať prepojenia a siete na území; podpora účasti občanov na plánovaní a obnove miest na svojom území)

Téma 2: Rozvoj sociability

- 1) Ako by sa dala rozvíjať sociabilita?
- 2) Aké zdroje môže mať územie k dispozícii a ktoré sú najdôležitejšie, napríklad na rozvoj sociability?
- 3) Povedzte nám o niektorých zásahoch na území, ktorých ste boli podporovateľmi alebo pozorovateľmi, ktoré podporovali zmenu a rozvíjali spoločnosť. Aké boli jeho silné stránky? A jeho slabiny?
- 4) Aké sú najproblematickejšie aspekty šírenia sociability v území?
- 5) Aké súčasné trendy v našej spoločnosti by sa dali využiť na rozvoj sociability? A akým prekážkam čelíme?
- 6) Ktoré zmeny v kontexte, v ktorom sa majú podporovať opatrenia na zlepšenie, by mohli ohroziť účinnosť intervencií podporujúcich spoločnosť?
- 7) Aké sú slabé stránky oblasti, ktorá môže najviac ohroziť rozvoj sociability?

Téma 3: Profil odborníka, ktorý má byť vyškolený

- 1) Ktorá odborná osobnosť by podľa vás mohla pri plánovaní činností zameraných na zlepšenie a regeneráciu územia s cieľom zvýšiť blahobyť občanov uľahčiť prepojenie potrieb občanov s plánovanými zásahmi?

Možné príklady na opätovné spustenie otázky:

- Ktorý z týchto odborníkov by mohol byť potrebný a prečo: technický odborník na urbanizmus; psychológ, ktorý dokáže odhaliť potreby občana; odborník na komunikáciu, ktorý je schopný riadiť

dynamiku vzťahov; odborník na územnú analýzu, ktorý podrobne študuje kontext; odborník na mediáciu a riešenie konfliktov

- 1) Čo je podľa vás sociabilita? Môžete mi uviesť nejaké príklady aktivít na území, ktoré podporujú sociabilitu? Aké by mohli byť príklady sociability?
- 2) Často sa hovorí o „participatívnom plánovaní“ intervencií na území. Týka sa to presnej metodologickej perspektívy, ktorá predpokladá zapojenie rôznych aktérov v komunite (občania alebo sociálne skupiny zapojené do iniciatívy, správcovia a technici atď.) do koncepcie a/alebo spoločnej implementácie projektu. Viete o nejakých iniciatívach participatívneho plánovania, ktoré zahŕňajú občanov vo vašej oblasti? Uveďte nejaké príklady...
- 3) Keď sa zamyslíte nad príkladmi, ktoré ste uviedli, čo podľa vás fungovalo? Čo by sa dalo zlepšiť?
- 4) Existuje osoba, ktorá riadi/moderuje/sprostredkuje/analyzuje procesy, aby zabezpečila ich efektívnosť? A ak nie, ktorý údaj mohol tieto procesy uľahčiť?

STUD.IO*Sociabilita prostredníctvom inovácie urbanistického dizajnu***2020-1-IT02-KA203-079833****Program Erasmus+ – Kľúčová akcia 2 Strategické partnerstvo pre vysokoškolské vzdelávanie**

Začiatok systematického preskúmania STUD.IO si vyžaduje vymedzenie rámca významu zdieľaného všetkými partnermi projektu. Cieľom týchto dokumentov je preto zhromaždiť zoznam kľúčových slov (max. 20) navrhnutých každým partnerom a zoznam databáz (max. 20), do ktorých je potrebné nahliadnuť pri hľadaní literatúry, ktorá je pre IO1 zaujímavá.

Každý partner môže uviesť zoznam kľúčových slov v angličtine a oznámiť ho *Kore University of Enna* od __/____/____.

Kore Univerzita v Enne zozbiera a zoskupí všetky návrhy partnerov do jedného zoznamu, ktorý sa s nimi potom podelí, aby sa mohol začať výskum a výber literatúry.

Každý partner zabezpečí preklad celého zoznamu do svojho národného jazyka, aby sa spresnilo vyhľadávanie literatúry v národnom referenčnom kontexte.

výber príspevkov použije každý partner *modul B_Výber abstraktov* .

STUD.IO

Sociabilita prostredníctvom inovácie urbanistického dizajnu
2020-1-IT02-KA203-079833

Program Erasmus+ – Kľúčová akcia 2 Strategické partnerstvo pre vysokoškolské vzdelávanie

PARTNER (denominácia)	
Vedecký referent	Názov:
	e-mail:
Výskumník	Názov:
	e-mail:
zoznam kľúčových slov	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.
	10.
	11.
	12.
	13.
	14.
	15.
	16.
	17.
	18.
	19.
	20.
Zoznam databáz	1.
	2.
	3.
	4.
	5.
	6.
	7.
	8.
	9.
	10.
	11.
	12.
	13.
	14.
	15.
	16.
	17.
	18.
	19.
	20.

STUD.IO
Sociabilita prostredníctvom inovácie urbanistického dizajnu
2020-1-IT02-KA203-079833

Program Erasmus+ – Kľúčová akcia 2 Strategické partnerstvo pre vysokoškolské vzdelávanie

PARTNER (denominácia)	
Vedecký referent	Názov:
	e-mail:
Výskumník	Názov:
	e-mail:

Poznámka: Vyplňte tento formulár podľa štýlu citácie APA (American Psychological Association). Tu <https://libguides.murdoch.edu.au/APA/home> nájdete sprievodcu k 7. vydaniu *Publikačného manuálu Americkej psychologickéj asociácie (2020)* .

Pre vstup do zoznamu referencií pozri <https://libguides.murdoch.edu.au/APA/entries> alebo <https://libguides.murdoch.edu.au/APA/all>

Referencie podľa kľúčového slova (duplikujte sekciu pre každé kľúčové slovo) :

_____

—

Položka zoznamu referencií (autor (autori), rok, názov, vydavateľ)	
Databázy/iný zdroj	
Typ materiálu (kniha, článok atď.)	
materinský jazyk (prosím, uveďte)	
Abstrakt v materinskom jazyku	
Abstrakt preložený do anglického jazyka	

Položka zoznamu referencií (autor (autori), rok, názov, vydavateľ)	
Databázy/iný zdroj	
Typ materiálu (kniha , článok atď.)	
Abstrakt v anglickom jazyku	

STUD.IO

Sociabilita prostredníctvom inovácie urbanistického dizajnu
2020-1-IT02-KA203-079833

Program Erasmus+ – Kľúčová akcia 2 Strategické partnerstvo pre vysokoškolské vzdelávanie

PARTNER (denominácia)	
Vedecký referent	Názov:
	e-mail:
Výskumník	Názov:
	e-mail:

Referencie podľa študijného odboru	
(Poznámka: Uveďte formatívnu tému, nie referenčnú vedeckú oblasť)	-
(Duplikát pre každú oblasť vzdelávania)	_____
	_____
	_____
	_____

Popis papiera (Vyplňte šablónu pre každý papier)	
Zdroj	
Typológia	
Autor(i)	
Dátum zverejnenia	
Krajina	
Názov	
ISSN, ISBN	
DOI	
Abstrakt	
Analýza teórie	
Analýza metód	
Zamerajte sa na veľkosť mesta (malé a stredné)	
Cieľ účastníkov (deti a starší ľudia)	
Analýza zistení	
Cieľ šírenia (študenti, odborníci, výskumníci)	
Budúce smerovanie výskumu	
Mono- alebo interdisciplinarita (uveďte, ktoré disciplíny)	
Témy (zručnosti a postoje, kontextové faktory (geografická poloha, sociálno-ekonomické podmienky, politický kontext,	

Papierové hodnotenie (Vyplňte šablónu pre každý papier)						
Kritériá		Uved'te celkové hodnotenie pre každé kritérium: min. 1 – max. 5				
Relevantnosť	Zmysluplná odpoveď na identifikáciu učebného poľa	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
	Voliteľné kritériá: <ul style="list-style-type: none"> • Prestíž inštitúcie v disciplinárnej oblasti • Citácie • výsledky 	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Spôľahlivý (mať prísnosť)	<ul style="list-style-type: none"> • teória • Metódy • Zistenia/závery • Budúce smerovanie výskumu • Odkaz 	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Vonkajšie faktory	Voliteľné kritériá: <ul style="list-style-type: none"> • Prestíž autora/ov • Financovaný výskum/publikácia • Proces rozhodcu • Časopisová klasifikácia • Prestíž vydavateľstva 	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Vnútorne faktory	<ul style="list-style-type: none"> • Veľkosť mesta (malé a stredné) • Cieľ účastníkov (deti a starší ľudia) • Osvedčené/osvedčené postupy • Cieľ šírenia (študenti, odborníci, výskumníci) 	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Celkové posúdenie		☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
veľkot' miest), služby, dobré/osvedčené postupy)						
Dajú sa výsledky aplikovať na iný miestny kontext?						

Popíšte, ako môže príspevok prispieť k identifikácii študijného odboru (vhodnosť pre učebné odbory) (max 300 slov)

Názov:	Podpora sociability v mestskom prostredí
Projekt:	STUD.IO: Sociability through Urban Design Innovation
Autori:	Alagna Salvatore Barracco Alessandro Bihuňová Mária Cascino Giada Clua Alvaro Craparo Giuseppe Gómez-Escoda Eulàlia Malizia Nicola Marchese Marco Mulè Giacomo Oddo Maurizio Pašová Lucia Rotărescu Violeta-Ştefania Severino Sergio Siino Marianna
Vydavateľ:	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Rok vydania:	2022
Vydanie:	Prvé
Počet strán:	192
AH – VH:	13,88 – 14,19

Nerecenzované vo Vydavateľstve Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre.

Táto publikácia bola vytlačená na ekologickom papieri.

ISBN 978-80-552-2569-2